

Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
πρός τόν «ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΕΚΔΟΤΙΚΟΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΝ»

διὰ τῶ «ΑΠΑΝΤΑ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ»

*...Ἡ ὑμῶν ἀναληφθεῖσα ἐκδοτικὴ προσπάθεια πολλὰς θὰ φέρῃ ἀφελείας εἰς τὸ ὀρθόδοξον πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ. Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν ἐνισχύσῃ ὑμᾶς διὰ τὴν ὀλοκλήρωσιν τοῦ ἔργου».

Ἀριθ. Πρωτ. 69/Τ.Ε./1336/1972

**ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ**

**ΑΠΑΝΤΑ
ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ**

Ἐκπιεσία
ΣΤΥΛΙΑΝΟΥ Γ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ
Ἐκ. Καθηγητοῦ τῆς Πατρολογίας ἐν τῇ
Θεολογικῇ Σχολῇ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Ἐπιμέλεια
ΕΜΜ. Ι. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ
ΝΙΚ. Μ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ
Ἐπιτ. Ὑφηγητῶν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Συντονιστὴς Ἐκδόσεως
Γεράσιος ΙΩΑΝΝΗΣ Κ. ΔΙΩΤΗΣ
Ἐκφ. Ἰ. Ν. Ἀγ. Παντελεήμονος Ἀχαρῶν

**ΙΩΑΝΝΟΥ
ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ
ΕΡΓΑ**

ΤΟΜΟΣ 26

ΕΓΚΩΜΙΑ ΕΙΣ ΜΑΡΤΥΡΑΣ

Εἰσαγωγή—Μετάφρασις—Σχόλιο
ΙΩ. Μ. ΣΑΚΑΛΗ

Φιλολόγου - Ἐπιθεωρητοῦ
ΤΑ ΛΕΙΨΑΝΑ ΤΩΝ ΜΑΡΤΥΡΩΝ -
ΟΤΑΝ ΗΘΕΝ Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ

Μετάφρασις:

ΝΙΚ. Β. ΤΣΙΟΜΕΣΙΔΗ

Κείμενον: B. Monfaucon

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ

Περιεχόμενα

1. ΟΜΙΛΙΑ ΕΙΣ ΜΑΡΤΥΡΑΣ. — 2. ΕΓΚΩΜΙΟΝ ΕΙΣ ΜΑΡΤΥΡΑ ΙΟΥΔΑΙΑΝΟΝ. — 3. ΕΙΣ ΜΑΡΤΥΡΑ ΒΑΡΑΑΑΜ. — 4. ΕΙΣ ΜΕΓΑΛΟΜΑΡΤΥΡΑ ΔΡΟΣΙΔΑ. — 5. ΕΙΣ ΜΑΡΤΥΡΑΣ ΑΙΓΥΠΤΙΟΥΣ. — 6. ΕΙΣ ΜΑΡΤΥΡΑ ΦΩΚΑΝ. — 7. ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΑΓΙΟΥΣ ΠΑΝΤΑΣ. 8. — ΤΑ ΛΕΙΨΑΝΑ ΤΩΝ ΜΑΡΤΥΡΩΝ. — 9. ΟΤΑΝ ΗΘΕΝ Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ἐν τῶν χρυσῶν καὶ τῆν μέταξιν, τὸ στήριον καὶ τὸ ὄραθον τῆς πορφύρας ἐσθῆτος τῆς ἐκκλησίας ἀποτελοῦν κατὰ τὸν ὕμνον τῶν μαρτύρων, τοὺς ἀδάμαντας καὶ τοὺς λοιποὺς πολυτίμους λίθους τοῦ χρυσοῦ περιβαροῦν τῆς ἀποτελοῦν ἀπυλάως αὐτὰ τῶν μαρτύρων τὰ τίμα σήματα. Τὸ ἀπειρον πλῆθος τῶν μαρτύρων ἔχων ὅτι ἔβη τοῦ ὁ ἱερός Χρυσόστομος αἰτε ἀπειθῆνται εἰς ἑκάστης ἢ καὶ τὸ σύνολον αὐτῶν, ὅπως γίνεται εἰς τρεῖς ἑμίλιαι τοῦ τέμου τούτου. εἶτε — εἰς τὰς τέσσαρας ἑμίλιας ἑμίλιας — διακρίνει ἰδιοσημένους ἀπὸ αὐτοῦ ὡς ἀστέραι στίλβοντας με ἰδιόχουσαν λάμψιν. τοὺς ἀποσπᾶ ἀπὸ τὸ μακάριον ἕδος, εἰς τὸ ὅποιον ἀνακαίονται καὶ φέρων αὐτοὺς πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τῆς ψυχῆς μας καλεῖ ἡμᾶς νὰ τοὺς τιμῶμεν διὰ τῆς μνήμης τῆς ζωῆς καὶ τοῦ μαρτυρίου τῶν.

Αἱ ἑμίλιαι αἱ ὅσαι ἀναφέρονται εἰς τὸ σύνολον καὶ εἰς ἑκάστη τῶν μαρτύρων εἶναι ἡ πρώτη (εἰς Μάρτυρας), ἡ πέμπτη (εἰς Μάρτυρας Αἰγυπτίους) καὶ ἡ ἑβδόμη (εἰς ἀγίους Πάντας τοὺς ἐν βίῳ τῷ κόσμῳ μαρτυρήσαντες). Αἱ ἄλλαι τέσσαρες ἀναφέρονται εἰς ἀτομικὰς περιπτώσεις με τὴν ἐξῆς σειράν εἰς ἀγιον μάρτυρα Ἰουλιανὸν (2α), εἰς ἀγιον μάρτυρα Βαρλαάμ (3η), εἰς ἀγιον μεγαλομάρτυρα Δροσίδα (4η) καὶ εἰς ἀγιον μάρτυρα Φωκῶν (6η).

Εἰς τὴν πρώτην τῶν ἑμιλιῶν τούτων τὴν ἐπιγραφομένην «Εἰς Μάρτυρας» ὁ ἱερός Χρυσόστομος ἀπειθῆνται εἰς ἑκνήρῳν καὶ ἐτεροκλήτων πλῆθος, τὸ ὅποιον εἶχεν ἔλθει μαζὶ τοῦ εἰς ὄρατον ἐξοχίῳν τοποθεσίαν, ὅπου ἔπλεον πολλοὶ τάφοι μαρτύρων πρὸς κοινὸν ἔορτασμέν καὶ ἀπόδοσιν τιμῆς εἰς τὴν μνήμην τῶν. Φαίνεται ὅμως ὅτι οἱ συνορτασταὶ ἔχον ὡς ἓνα μόνον λόγον τῆς ἐμαδότης ἐκ τῆς πόλεως ἐξέδου τῶν τῶν εὐλαβειῶν ὁ ἄλλος λόγος ἦτο ἡ ἀπόκλισις τῆς ἀναπίστεως εἰς τὴν ζωογόνον ἐξοχίῳν καὶ ἡ ἀποστροφικὸς τῶν προβλημάτων, τὰ ὅποια ἐδημιουργεῖ καὶ τότε ἡ πολυσχολὸς πάντοτε πόλις εἰς μίαν ἡμέριμον διασκέδασιν τὸ πρᾶγμα ἡμῶν δὲν ἐτρεπεῖ εἰς τὰ πακίτια τῆς εὐσεβείας καὶ τῆς ἐπιθαλομένης κοσμιότητος ἀλλ' οἱ ἔορτασταὶ ὄντ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ φυσικοῦ καὶ ἀνθρώπινου περιβάλλοντος παρέδιδον τὸ μέτρον καὶ ἐξετρέποντο εἰς μῆθην καὶ τὰς τιμπαρομαρτοῦτας ἀσχημίας. Τὸ πρᾶγμα ἀνεκάλεῖ εἰς τὸν κόπον τοῦ ῥήτορος τὰ ἔργα τοῦ σκότους, τὰ ὅποια καλεῖ νὰ ἀποθέσωμεν ὁ ἀπόστολος Παῦλος, καὶ καὶ τοὺς προτρέπει με πόνον νὰ μὴ μεταβάλλωμεν τὴν ἡμέραν εἰς

νίκαται. Εἰς τὴν ὁμιλίαν αὐτὴν μὲ τὴν ἀπλάστον χεῖριν διατυπώνεται ἠφραία σκέψεις, ὅπως τιμὴ μάρτυρος μίμησις μάρτυρος, ἢ «ὦν γὰρ τῷ καθάρῳ τοῦ στυγερῆτος ἢ ἁγῶνι χαρακτηρίζεται» κ.λ., ἢ δὲ ἀνηλικία τοῦ διὰ τὴν ἁγιοσύνη συμπεριφεροῦν τῶν προσκυνητῶν τὸν ὀδύγει εἰς διατυπώσεις μοναδικὰς «ἐποιήσατε τὴν νίκαια τὴν μὴραν διὰ τῶν πενήτων τῶν ἱερῶν μὴ ποιήσητε πάλιν τὴν ἢ μὴραν νίκαια διὰ τῆς μέθης καὶ κραυγῆς» ἢ «οὐ γὰρ ὁ οἶνος φαῖλον ἀλλ' ἡ ἀμετρία πονηρὸν» κ.λ. Σιωπῆς τοῦ ἱεροῦ Χριστοστόμου ἢ τόνωσις τῆς πνευματικότητος τῆς φιλοσοφίας διαβάσεως τοῦ ποιήματος τοῦ. Ἡ ὁμιλία μὲ τὴν συντομίαν τῆς δημιουργοῦ τὴν σκέψιν μὴπως ἔχει ἀπολεσθῆ ἢ ἀρχῆ. Ἀλλὰ τοῦτο εἶναι ἀπὸ τῆς μόνον σκέψης. Ἡ ἠφραία τοποθεσία εἶναι μία ἀπὸ τῆς ἑξῆς τῆς Ἀντιοχείας.

Ἡ δευτέρα ὁμιλία ἀναφέρεται εἰς τὸν ἅγιον μάρτυρα Ἰουλιανόν. Εἰς τὸ προοίμιον τονίζεται ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ πρὸς τοὺς μάρτυρας καὶ αἱ τιμαὶ ποῦ θὰ λάβουν ἀπὸ αὐτῆν. Τοῦτο ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὴν ἀναβολὴν τῆς ἀποδείξεως τῶν τιμῶν εἰς τὴν σφαιρῶν ζωῆν, δὲ νὰ εἶναι ἐτελεύτητοι ματ' μὲ αὐτὴν καὶ διὰ νὰ εἶναι καθαρὰ, νὰ μὴ ὑπάρξῃ θηλ. περιπτώσις νὰ τὰς διαδραστησῶν λῶσαι καὶ σκιερῶν, ὅπως πιθανὸς θὰ ἔγινετο, ἐάν ἡ ἐπιθροῦσις τῶν μαρτύρων ἐγένετο εἰς τὴν παροῦσαν ζωῆν. Εἰσέρχονται εἰς τὸ κῆρον θέμα τοῦ ὁμιλητῆς προβάλλει τὸ δεσποτικὸν χαρακτηριστικὸν τοῦ μαρτυρίου τοῦ Ἰουλιανοῦ, ποῦ συνίστατο εἰς τὴν ἀναβολὴν καὶ παράτασιν τοῦ τέλους. Ταῦτα ἔμως, ὅπως καὶ ἡ εἰς ἕλεος τοῦ μάρτυρος ἐπιχειρηθῆσαι διασώσεις συντέλει εἰς τὴν ἀνάδειξιν καὶ αἰωνοτάτην προβολῆν τοῦτο. Διεκτραγουδοῦνται ἐν συνεχείᾳ τὰ βασανιστήρια, τὰ ὅποια παρουσιάζονται ὡς ἀνίσχυρα νὰ σιλήσουν τὸν θησαυρὸν τῆς πίστεως. Ὁ ἡττημένος τύραννος ἐπιβάλλει τελικῶς εἰς τὸν μάρτυρα φρικτὸν θάνατον. Τὸ τέλος τοῦτο, ὅταν καὶ κατ' ἀντίστροφον τάξιν ὁ λόγος τῆς ὁμιλίας ἐνέκησε τὰ ἔργα τῆς θηρωδίας, συγκρίνεται μὲ τὸ τέλος τοῦ Δανιὴλ' οὗτος κατέπαυσε τοὺς Βαβυλωνίους μὲ τὴν νίκην τοῦ κατὰ τῶν λέγων, ὁ δὲ μάρτυς τοὺς ἀγγέλους, ἐπειδὴ ἐξημέτωσε τὸν διάβολον. Τὸ μαρτύριον τοῦ Ἰουλιανοῦ εἶναι ἀνώτερον τῆς κίβωτος, διότι αὐτὴ διέσωσεν ἀπλῶς τὴν ζωῆν, ἐνὸς ἐκείνου τὴν ἐξήγησε καὶ τὴν ἐξηγήσατο. Ἡ ὁμιλία τονίζει ὅτι περισσότερο ἀπὸ τὴν προσέλευσιν εἰς τοὺς μάρτυρας ἀρῶναι ἢ μίμησις τῆς ζωῆς τῶν. Εἰς τὴν συγκεκριμένην περίπτωσιν πρέπει νὰ ἀποφευχθῆ ὁ συνθιασμός τοῦ προσκυνηματος τοῦ μάρτυρος μὲ τὴν μεταβασιν εἰς τὸ πρόσωπον τῆς Ἀντιοχείας Δάφνης. Πρὸς τοῦτο ὁ ἱερὸς Χριστοστόμος συμβουλεύει τοὺς μὲν ἐκ τῶν ἀρετῶν τοῦ νὰ μὴ θελήσουν νὰ μεταβῶν εἰς τὴν Δάφνην, ὅπου ἐτελούντο εἰδωλολατρικαὶ ἑορταί, τοὺς δὲ, τοὺς σφοδρονεστέρους, εἰς συναγεμῶν ἀγάπης νὰ ἐμποδίσουν μὲ κάθε τρόπον τὴν μεταβασιν αὐτῆν. Ὁ λόγος τῆς ὁμιλίας αὐτῆς, ἢ ὅποια ἐξεφωνήθη

προφανῶς εἰς Ἀντιόχεια εἶναι εὐστροφος καὶ νευρῶδης. Ἡ τρίτη ὁμιλία τοῦ τόμου εἶναι ἡ ἐγκύβητος εἰς τὸν ἅγιον μάρτυρα Βαρλαάμ. Εἰς τὸ προοίμιον ἡ προσφιλεῖς ἰδέα τοῦ Χριστοστόμου νὰ τμηθῶν αἱ πιστοὶ τοὺς μάρτυρας, διὰ μίμησιν τοῦ μαρτυρίου τῶν. Μὲ ἐν ἐπιτυχῆς ἀποδοκίματον διατυπώνεται ἡ γνώμη ὅτι καὶ ἐν δὲν εἶναι περίοδος διαγνώμῃ εἶναι πάντως περίοδος μαρτυρίου, διότι καὶ ἐν δὲν ὑπάρχει τύραννος διώκτης κειροφυλάκει ὁ αἰώνιος κειροσκοπὸς τῆς καταδιδόμενος τοῦ ἀνθρώπου διάβολος. Εἰς τὸ κῆρον μέρος παρουσιάζεται κατ' ἀρχὰς ἡ ἀνεξάντλητος ἀφαιρετικότης τῶν πυρῶν εἰς ἐπινόησιν νέων πάντοτε βασανιστηρίων, ἢ ἑλλειψίς ἀποτακτικότητος τῶν ὁποίων προκαλεῖ τὴν περαιτέρω λύσασιν τῶν. Τὸ ἐπινοῆθῆν διὰ τὸν ἅγιον Βαρλαάμ βασανιστηρίων ἢο πρόγραμμα ἐμπνεύσεως σατανῆς, συνίσταται δὲ εἰς τῶν τῆς χεῖρος ὑπεράνω θυμῶ ἔπου εἶχαν ἀναρῶν πυρῶ. Διὰ τῆς στροφῆς αὐτῆς, ἢ ὅποια περιελάττε λυθωνιστῶν, πρὸς ἀστροφῆν τῆς φιλοφῆς ὁ λυθωνιστῶς θὰ ἐπιπτεν ἐπὶ τοῦ θυμοῦ καὶ τοῦτο θὰ ἰθευρετο θυμῶ εἰς τὰ εἴθωλα. Τὴν ἀσπίδαν τοῦ πράγματος ἀποδεικνύει ὁ ρήτωρ ἀλλ' ὁ μάρτυς ὅπως ἢ ἄλλως ἐθαίξε σθένος μοναδικόν, πράγμα ποῦ συνετέλει εἰς τὸ νὰ μεταβῆτῆ ἡ ὁμιλία εἰς ἀσύγκριτον θρησκολόγημα. Εἰς τὸ ὑπόλοιπον τῆς ὁμιλίας ὁ Χριστοστόμος καλεῖ τοὺς ἀρετῶν νὰ ζεπεράσουν τὸ στάδιον τῆς ἀπλῆς συναισθηματικῆς συγκινήσεως καὶ νὰ ἀποφασίσουν νὰ μιμηθῶν ἐμπράκτως τοὺς μάρτυρας, ὁποδεικνύει δὲ εἰς αὐτοὺς ὡς πρακτικὰς ἐφαρμογὰς τῆς ἀπορραϊκῆς τῶν. Καὶ ἡ ἠφραία αὐτῆ ὁμιλία μὲ τὸ νεανικὸν σφρίγγος ἐξεφωνήθη εἰς Ἀντιόχεια, εἰς τὴν ἐσχάτην τῆς ὁποίας καὶ πολλοὶ τάφοι μαρτύρων ὑπῆρχον καὶ ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χριστοστόμος εἶχε προετοιμασμένους, ὡς ἀναφέρεται εἰς τὸ κείμενον. Ἀγνῶται ὅμως καὶ ταῦτος ὁ ἀκριθῆς χρόνος, πλὴν μόνον ὅτι ἡ ἐκφώνησις τῆς γίνεται κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς ἀνοξείας. Τὸ θέμα τῆς ταπεινῆς ὁμιλίας τὸ εἶδει ἡ ἁγία μεγαλομάρτυς Ἀρσεία, συμπληρωματικῆν δὲ ἰδέαν ἀποκαλεῖ ἡ μνήμη τοῦ θανόντος. Ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς ἑορτῆς τῆς ἀγάπης ὁ ἐπίσκοπος Ἀντιοχείας ἔβηκε τὸ ποιμῶν τοῦ κατὰ τοὺς τάφους τῶν ἁγίων ἔξω τῆς πόλεως ἐπισημασθεῖς ἀπὸ τὴν καλὴν ἡμέραν «γαληνῆς ἡμέρας ἐπιλαθόμενος». Ὁ ἐπίσκοπος ἐκαίρηθῆ καλῶς, διότι πέραν τῆς ἠφραίας τοποθεσίας ἡ μεγάλη ὑφέλιμα θὰ προέβητῆ ἀπὸ τὴν παραμονὴν μεταξύ τῶν τάφων τῶν ἁγίων, ποῦ εἶναι πραγματικὰ νομαῖ ἀσπηρίου, γαγονῆς τὸ ὅποσον θὰ προκαλέσῃ εὐσεβῆς σκέψεις ἀσπαστικῆς ἀπὸ τὴν γῆν, καὶ στροφῆς πρὸς τὸν οὐρανόν. Μὲ τὰς σκέψεις αὐτῆς εἰσέρχεται εἰς τὸ κυρίως θέμα. Ἡ προσέλευσις εἰς τοὺς τάφους τῶν μαρτύρων ἰδίως θὰ ἐπιφέρῃ μὲ τὸν πολυσήματον κλωνισμόν, ποῦ προκαλεῖ εἰς τὴν φυγῆν τῶν χριστιανῶν «τὴν μεταβολὴν τῆς ἀρατῆς», ἀηγοῦσα αὐτοὺς εἰς σκέψεις περὶ μεταστροφῆς καὶ ἀσταθείας

της παρουσίας ζωής. Ο μάρτυς είναι, δι, ανώτερον έχει να επιδείξει ή εκκλησία μας προς πάσαν κατεύθυνσιν, το καύχημα και το σέμνημά της, το ισχυρόν όπλον πού συντρίβει τους ειλκωλιόλατρες. Μέσα εις τας ψυχάς των μαρτύρων ζή ό Χριστός, διά τούτο έφθασαν ούτοι εις τόσον ύψος άρετής και διά να φθάσουν εις τό ύψος αυτό σημαίνει ότι ό Χριστός άνέστη και ζή ως Θεός. Η γνώμη δι, τάχα οι μάρτυρες έπλανήθησαν και παρελογίσθησαν περιφρονήσαντες την έπίγειον ζωήν έλέγχεται άνεπίστατος από τό πλήθος και την ανεξάντηλον διαδοχήν των μαρτύρων, καθώς έπίσης και από τον φόβον των δαιμόνων. Αλλά και εις την αντιμετώπισιν της καθημερινής ζωής οι μάρτυρες παρίστανται θεοφόι. Άξια ιδιαίτερας τιμής ως άσθενέστερα σκεύη είναι αι γυναίκες μάρτυρες, ως ή Δροσάς, αι όποιαί άφαιρούν πᾶσαν άδικαιολογίαν από τους άνδρας. Πινεται παραστατική περιγραφή της διά πυρός «καλειώσεως» της μάρτυρος, την όποιαν πυρόν καταναλά τό έσωτερικόν πύρ του πύθου της μάρτυρος προς τον Χριστόν. Η πυρά αυτή ήτο πύδιον μάχης προς τους δαίμονας και πύργη άρρακτισμού και βαφής, εις την όποιαν ή μάρτυς βαφείσα έγινε βασιλική παρφόρα του Χριστού. Έμεινεν ή τέφρα της άποτελομένη πολυτιμον θησαυρόν. Από αυτήν ό Ιερός Χρισστότατος άπορρίπτεται διά να άναφερθή εις τά μετακομθέντα εις την γήν των πατέρων όσα τό Ιωσήφ και να κείνη χρησίμουν άποκρίνηται, δι, δεν έχει σημασίαν άν ή ταφή θα γίνει εις την ξένην γήν ή εις την πατρίδα· ό άθλιώτερος θάνατος και ή άθλιώτερα ταφή είναι ό θάνατος και ή ταφή εν άμαρτίαις. Κατ' αυτόν τον τρόπον ό θάνατος τίθεται από την άληθινήν του προσοπικήν. Η όμιλία προφανώς έγένετο εις Άντιόχειαν χωρίς να είναι δυνατόν να έρριθή και ό άκριβής χρόνος.

Εις Άντιόχειαν πιθανώς έξεφωνήθη και ή έπομένη όμιλία εις μάρτυρας Αίγυπτίους· άλλα κατά την σημερινήν του άββ I. Boreille (Ήν. Χριστοσύνη Άπαντα τά εύρισκόμενα, IV, 467, Paris 1866), ως άφησικον τους σοφούς να διαπιστώσουν τον τόπον της έκφωνήσεώς της. Ημείς ως άναθέμεται εις αυτούς και τό θέμα του χρόνου. Ο όμιλητής άρχίζει με θεολογίαν του Θεού, δι, δι, ή άσέθης Αίγυπτος κέμνει και αυτή την εις μάρτυρας προσφρονή της, σερνήν εξαγωγήν των άγιων πλειοναρχίτων της. Τούτο της δίδει τό προβάδισμα μεταξύ των άλλων τόπων και συνάμα προστάτας άκαταλήτους εναντίον των έχθρών και προς Χριστόν εις περιπτώσεις άμαρτιών ισχυρούς μετολαβήτας, έκαθή όστοι διεφύλαξαν τον θησαυρόν της πίστεως εκμηδενίζοντας την μάχην του τυράννου, παρά την παραχώρησιν του Θεού διά όσοβληθού εις πληθυνόμενα έλονάν και αδξανόμενα βασανιστήρια, έπως και εις την περίπτωσιν του Ιωβ και του διαβόλου. Η τιμωρία πού έπεβλήθη εις αυτούς ήτο να έργασθού εις μετάλλαια και ό Χρυσότομος εύρίσκει άπορριμήν

διά κατάλληλον προβλήν των άγιων. Η τιμωρία ήτο θωροτάτη, δι, δι, έφηρμόσθη εις αυτούς τό του Παύλου «περιήλθον εν μηλωταίς... κ.λπ.» (Έβρ., ια', 37-38) έλαφύνετο όμως από την μαγάλην προβήμιαν και πίστιν των και τό συμπέρασμα έλληρμόσθη εις ήμεις τραχύς βίος διά να τύχωμεν των αιώνιων στεφάνων, πράγμα δι, παράλογον, δι, δι, ή θράσειας είναι συνολοκόσθημα άγώνος.

Η όμιλία εις Άγιον μάρτυρα Φωκάν μες θέτει προφανώς πρό μες άνακομής λιφάνων και μάλιστα κατά την επανόληθιν της Ιεράς ποιμής την δευτέραν ήμέραν ό ρήτωρ καλεί να προσέλθουν τώρα όσσι άπουσίασαν κατά την πρώτην ήμέραν, καλεί τους πάντας δι, δι, να τιμηθή ό μάρτυς άλλα διά να προσποριθή ό προσκονητής της όφέλειαν, πού άκτωβολείται από τον τάπον του. Εις την συνέχεια επιβιβεται εις την αντιμετώπισιν των αμαρτιών, με σκοπόν, ως τονίζει, την διόρθωσιν των κατά τό παράδειγμα του Χριστού και την συμβούλην της Παλαιάς Διαθήκης και δι, την τιμωρίαν των. Άσκησις τάλάντου ως καθήκον διά τον ρήτορα είναι να μεταστρέψη τον αμαρτιώδη. Με παραδείγματα από την Γραφήν άποδεικνύει ότι οι λογισμοί και αι έριμυγίες των άπειλών διατρέβλων της άληθείας. Τό τέλος επαναλαμβάνει την σκέψιν της άρχης. Πρέπει να προστόγουμεν εις πᾶσαν εύκαιρίαν διδοσκαλίαν προθύμως, διά να έροδοζώμεθα δι, με όλιγά αγαθά άλλα με «λόγον ασφίζοντα βίαιον», τον όποιον θα χρησιμοποιήμεν κατά διαφόρους περιστάσεις. Η όμιλία άπηγγέλη εν Κωνσταντινουπόλει, πιθανώς τό 403 προς 404, περιέχει έδ όλιγα περί Φωκά και πολλά έκαστόν των αμαρτιών προς τους όποιους και εν Άντιοχεια και εν Κωνσταντινουπόλει ήνωσθή.

Οι μάρτυρες είναι ίσάριοι με τους άγγέλους, δι, δι, δι, ή τελευταία όμιλία εις τους άγγέλους πάντας κ.λπ.» άγνωστον πού και πότε έκωνσταντίαια. Η «εργασία έλάττωσις» από τους άγγέλους, ό θάνατος έγινε πλειονόκτιμα, άπό χάρις εις αυτόν οι μάρτυρες άπέθανον μαρτυρικά και έκέρησαν τό θραβειον. Έπομένως ή κακία του διαβόλου μετατρέπη εις ελόγιαν του Θεού. Οι μάρτυρες άποκαλούν γούον και σποδένια, δι, δι, ήνωσθήσαν με γούον. Οι όθιοι των ήσαν πάντοτε, όσποιοι δι, οι μάρτυρες, οι όποιοι εν τούτοις έλάττωσαν πρσά τά φρικτά βασανιστήρια· μάρτυρες, πυρά, δεσμά, τρώματα, τόσους κατακαύόμενοι, έσγάροι. Τό μαρτύριον ζωπαός περιγραφόμενον δεν ποίπει να προσκαλή φρόνην, δι, δι, συνενόγεται και άμοιβάς πολύ άνωτάως από τό καθήκον. Είναι θεία έκωνσταντίας μη όπολονίως τους άνωτας μόνον άλλα και τό έπαθλα εις άθραυστον μεταξύ των συζυγίων. Ο Χρυσότομος θέλει να κλείση την όμιλίαν με την εικόνα των μαρτύρων επάνω εις την κλίμακα της πυράς. Τούτο άποτελεί ζωγραφικήν άδάπκων διά τον

πιστών αλλά αποτελεσματικῆν, ἱκανὴν νὰ μεταβάλλῃ τὴν ψυχὴν του εἰς παντοῦν ἀνάντητον τοῦ Θεοῦ.

Αἱ ὁμιλίαι τοῦ τόμου αὐτοῦ διατρέχονται ἀπὸ παρρησίας σιδήφους, ὡστα καὶ ἀπὸ τὴν ἀποψιν αὐτὴν ἀποτελοῦν σύνολον. Ἡ φιλογερά ἀγάπη τοῦ ρήτορος πρὸς τοὺς μάρτυρας καὶ τὸ μαρτυρικόν των εἶναι ἡ ἰσχυρὰ πνεὴ τοῦ τὰς διαπνεύει. Οἱ μάρτυρες εἶναι τὸ καύχημα τῆς ἐκκλησίας καὶ ἡ ἀκαταμάχητος ἀπόδειξις τῆς ζωτικῆς παρουσίας τοῦ Θεοῦ, ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος εἶναι ἡ κατασχθέντη τῶν ἰθνηκῶν. Ἡ τιμὴ τοῦ ἀποδίδεται εἰς τὸν μάρτυρα τελικῶς μεταβάλλεται εἰς ἀφέλειαν τοῦ πιστοῦ. Ἡ καλύτερη τιμὴ τοῦ μάρτυρος εἶναι ἡ μίμησις τοῦ μάρτυρος. Ἡ παρουσία τοῦ ὑπαλλθρου εἰς αὐτὰς εἶναι: χαρακτηριστικὴ. Τὸ νεανικὸν σπρίγος, ἡ ὄξεια σκέψις, ἡ ἀπαράμιλλος ἐκπραστικὴ δύναμις προσέδιδον εἰς αὐτὰς ἀκαταμάχητον θύλαγγρον.

IGN. MIX. ΣΑΚΑΛΗΣ
Φιλολόγος Ἐπιθεωρητῆς

ΙΩΑΝΝΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ

Ι ΟΜΙΛΙΑ ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΜΑΡΤΥΡΑΣ

Σ Αἱ ἔορταί των μαρτύρων δὲν ἐπανερχονται μόνον ἐπειτα ἀπὸ μίαν περίοδον ἡμερῶν δικαιώνοντες καὶ μέσα εἰς τὴν ψυχὴν των ἔρασταῶν. Ἴδού πως τὸ ἔννοῦ. Ἐμμήθης τὸν μάρτυρα; Ἐζήλευσες τὴν ἀρετὴν του; Ἠκολούθησες τὰ ἔθνη τῆς φιλοδοξίας του; Τότε καὶ χωρὶς νὰ τελῆται ἡ μνήμη τοῦ μάρτυρος, οὐ ἐτέλεσες τὴν ἔορτήν του μάρτυρος. Διότι τιμὴ τοῦ μάρτυρος εἶναι ἡ μίμησις τοῦ μάρτυρος. ⁶⁶⁶ Α Ὅπως δηλοῦν δόσι πράττουσι τὸ κακὸν ἀκόμη καὶ μέσα εἰς τὴν ἔορτήν μένουσι ζένοι πρὸς τὴν ἔορτήν, ἔτσι καὶ δόσι ἐπαυδαίουσι τὴν ἀρετὴν χωρὶς νὰ εἶναι πανήγυρις ἔχουσι ἔορτήν. Διότι ἡ ἔορτὴ συνίσταται εἰς τὴν καθαρότητα τῆς συνειδήσεως. Αὐτὸ καὶ ὁ Παῦλος ἤθελε νὰ δηλώσῃ μὲ τοὺς λόγους του: «Ὅστε ἐορτάζωμεν μὴ ἐν ζύμῃ παλαιῆ κακίας καὶ σπουγρίας ἀλλ' ἐν ὀξέμασι εὐλκρινείας καὶ ἀληθείας» (Α' Κορ. 5, 8). Ἐχοῦσι οἱ Ἑβραῖοι τὰ ἔθνη τους, ἔχομεν καὶ ἡμεῖς. Ἀλλὰ τὰ ἴδικά τους ὄξυμα εἶναι ἀπὸ ἄλευρον, τὰ ἴδικά μας ἀποτελοῦν ἡ καθαρότης τοῦ θίου καὶ ἡ ζωὴ ἡ ἀππλλαγμένη ἀπὸ κάθε κακίας. Ὅστε ὅποιο διατηρεῖ τὴν ζωὴν του καθαρὸν ἀπὸ ἀκαθαρσιῶν καὶ κηλίδων, ἐορτάζει καθημερινῶς καὶ ποιηγυρίζει πάντοτε ἀκόμα καὶ ἂν δὲν εἶναι ἡ ἡμέρα τῆς ἔορτης, καὶ ἂν δὲν εὐρίσκειται πλησίον τοῦ Βασιχοῦ τοῦ μάρτυρος ἀλλὰ παρεμύνης εἰς τὸ σπῆν. Β Εἶναι δυνατὸν νὰ ἐπιτελῆ καὶ μόνος του κανεὶς τὴν ἔορτὴν των μαρτύρων.

Δὲν τὸ λέγου αὐτὰ διὰ νὰ μὴ ἐρακάμεθα εἰς τοὺς τάφους των μαρτύρων, ἀλλὰ διὰ νὰ ἐρακάμεθα εἰς συνάντησίν των μὲ τὴν πρέπουσαν προθυμίαν καὶ δια μόνον κατὰ τὸς ἡμέρας τῆς ἔορτης των ἀλλὰ καὶ πέραν αὐτῶν των ἡμερῶν νὰ προσφέρω-

1. Ἐὰς προσέβουσι τὸν ὀρισμὸν αὐτὸν τῆς ἔορτης: ἡ ἔορτὴ εἶναι καθαρότης τῆς συνειδήσεως καὶ ἡ καθαρότης τῆς συνειδήσεως εἶναι ἔορτὴ, ὃ δὲ θέρους, αἱ φωταφίαι, αἱ λογῆς ἐκδηλώσεις δυνατὸν νὰ εἶναι ἔορτὴ, κατὰ ἄλλο ὄχι ἕως ἔορτῆς. Αὐτὴ εἶναι ἀντίληψις τοῦ χριστιανισμοῦ, ποὺ τὸν διαφοροποιεῖ πρὸς ἄλλους, δὲν εἶναι χριστιανισμὸς.

μεν τὴν ἴδιαν εὐλάβειον. Ποιὸς δὲν θά θαυμάσῃ τὴν σημερινὴν συνάθροισίν μας, τὸ λαμπρὸν αὐτὸ θέατρον, τὴν θερμὴν ἀγάπην, τὴν φλογερὰν διάθεσιν, τὸν ἀσυγκράτητον πόθον; Ὁλόκληρος ἡ πόλις ἔχει μεταφερθῆ εἰς ἐδῶ καὶ οὐτε τὸν δοῦλον συνεκράτησεν ὁ φόβος τοῦ κυρίου του οὐτε τὸν πασχόν ἡ ἀνάγκη τῆς πτωχείας του οὐτε τὸν γέροντα ἢ ἀδυναμίαν τῆς ἡλικίας του C οὐτε τὴν γυναῖκα ἢ ἀσθένειαν τοῦ φύλου τῆς οὐτε τὸν πλούσιον ἢ ἑπαρισκίον τοῦ πλούτου του οὐτε τὸν ἄρξοντα ἢ ἀλαζονείαν τῆς ἐξουσίας. Ὅλα αὐτὰ τὰ ἀναφερόμενα ἐμπόδια ἀφίσησεν ἀπὸ τὴν μέσῃν ὁ πόθος τῶν μαρτύρων καὶ τὴν ἀδυναμίαν τῆς φύσεως καὶ τὴν ἀνάγκην τῆς πενίας καὶ εἴλασεν ἐδῶ δεμένον εἰς τὴν αὐτὴν ἀλυσσον τὸσαν πληθῶς, τοῦ ἔδωκε πτερὰ μὲ τὸν πόθον τῶν μαρτύρων, ὥστε νὰ εὐρίσκωνται τώρα καὶ νὰ ζοῦν εἰς τὸν οὐρανόν. Διότι ἔχετε ποδοπατήσῃ κάθε ὑπαγόρευσιν τῶν παθῶν τῆς ἀνηθικότητος καὶ τῆς ἀσελγείας καὶ κατακάισθε ἀπὸ τὸν πόθον τῶν μαρτύρων, Ὅπως δηλαδὴ, μόλις φανῆ ἡ πρώτη ἀκτίς τῆς ἡμέρας, ἀρπάζονται εἰς φυγὴν τὰ θηρία καὶ ἐξαφανίζονται εἰς τὰς φαυλεῖας τῶν ὀρυκτῶν; μόλις ἀπῆσπρασεν εἰς τὰς διανοίας σας τὸ φῶς τῶν μαρτύρων, ὅλοι οἱ ἀσθένεια ἐκρόθησαν εἰς τὴν βίβλιν καὶ ἀνάσπει ἡ λογικὴ φλόγα τῆς φιλοσοφίας.² Πᾶς ὁμας, D δεῖ τώρα μόνον ἀλλὰ καὶ πάντοτε καὶ ὅταν διαλυθῇ ἡ πνευματικὴ μας αὐτὴ συγκέντρωσις, θὰ διατηροῦμε τὴν φλόγα καὶ μὲ τὴν αὐτὴν εὐλάβειαν θὰ ἐπιστρέψωμεν εἰς τὸ σπῆτι καὶ δὲν θὰ ὀδηγηθῶμεν τὸν ἑαυτὸν μας εἰς ταβερνεῖαι καὶ πορνείαι, εἰς μέθην καὶ κραυγὰς; Ἐκμάτε τὴν νύκτα ἡμέραν μὲ τὸς ἱερὰς ὀλονυκτίας; μὴ μεταβάλετε τώρα πάλιν τὴν ἡμέραν εἰς νύκτα μὲ τὴν μέθην καὶ τὴν κραυγὰν καὶ τὰ πορνικὰ τραγῳδία. Ἐτίμησε τοὺς μάρτυρας μὲ τὴν προσέλευσίν σου, τὴν ἀκράσιν, τὴν προσοκίην. Νὰ τοὺς τιμῆσῃς αὐρὰ μὲ τὴν κοσμίαν ἀποσαύρησιν. Δυνατὸν νὰ σὲ ἰδῇ κάποιος εἰς τὸ καπηλεῖον νὰ συμπεριφέρῃσαι ἄπειτῶς καὶ νὰ παρατηρήσῃ E ὅτι δὲν ἔχετε ἔλθει διὰ τοὺς μάρτυρας, ἀλλὰ διὰ νὰ τροφοδοτήσῃτε τὸ πάθος σας καὶ νὰ παραδοθῆτε εἰς τὴν ἀμορτωτὴν ἐπιθυμίαν. Δὲν τὰ λέγω αὐτὰ διὰ νὰ σὺς ἐμποδίσω νὰ διασκεδάσῃτε³ ἀλλὰ διὰ νὰ σὺς ἐμποδίσω νὰ ἀμαρτήσῃτε· δὲν ἐμποδίζω νὰ παῖτε, ἐμποδίζω νὰ μεθύσῃτε. 669 A

2. Τὸ λογιολογικὸν τάλαντον τοῦ Ἰωάννου τοῦ Χριστοῦστού ἐπιτρέπει εἰς αὐτὸν νὰ ἐπιτυχῶν ἀπὸ πᾶσιν σημερινῶν θαυμασιῶν αἰσθητικῶν ἀφῆρων ἰδεῶν, ὅπως εἰς τὴν προκειμένην περίπτωσιν.

3. Συμπληρώνονται αἱ σκέψεις περὶ ἐρωτῆς καὶ διασκεδάσεως. Ἄς προσέξωμεν τοὺς ἀλλοπαλλήλους ἀφορισμούς.

Δὲν εἶναι τὸ κραδί κακόν· ἀμαρτία εἶναι ἡ ἄμετρος χρῆσις του. Εἶναι ὁ σίρκος ὄρων τοῦ Θεοῦ, ἐνῶ ἡ ἄμετρία ἐφεύρεσις τοῦ διαβόλου. ἐβουλεύσατε τοίνυν τῷ Κυρίῳ ἐν φόβῳ καὶ ἀγαλλιάσθε αὐτῷ ἐν τῷ φόβῳ (Ψαλμ. 2, 11). Θέλετε νὰ δοκιμάσῃτε ἀπόλαυσιν; Νὰ τὴν δοκιμάσῃτε εἰς τὸ σπῆτι, ὅπου καὶ ἂν ἀκόμη περιέλθῃ εἰς μέθην, ὑπάρχουν πολλοὶ ποδὸ θὰ σὲ περιποιηθῶν. Μὴ, πρὸς Θεοῦ, εἰς τὸ καπηλεῖον, ὅπου θὰ ἀποθῆς θέματα διὰ τοὺς παρόντας καὶ δι' ἄλλους σκάνδαλον. Δὲν τὰ λέγω αὐτὰ, παροτρύνων νὰ μεθύσασθε εἰς τὸ σπῆτι ἀλλὰ διὰ νὰ μὴ σικνάζετε εἰς τὰ καπηλεῖα. Σκέψου πόσον γελοῖον⁴ εἶναι, ἔπειτα ἀπὸ τοιαύτην συρροήν, μετὰ τὰς ὀλονυκτίας, μετὰ τὴν ἀκράσιν τῶν ἁγίων Γραφῶν, μετὰ τὴν κοινωνίαν τῶν θείων μυστηρίων, μετὰ τὴν πνευματικὴν δωρεάν B εἶτε ἄνδρες εἶτε γυναῖκες νὰ περῶτε ἐπιβεβαίτικῶς τὴν ἡμέραν σας εἰς τὸ καπηλεῖον. Δὲν γνωρίζετε πόση τιμωρία ἐπαφυλάσεται δι' ὅσους μεθῶσιν; Ἐκδιώκονται ἀπὸ τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ καὶ γίνονται ἐκπτώτοι ἀπὸ τὰ ἄσκητα ἀγαθὰ καὶ ἐξαποπέλλονται εἰς αἰῶνον πῦρ. Ποιὸς τὰ λέγει αὐτὰ; Ὁ μακάριος Παῦλος: «Οὐ πλεονέκται, λέγει, οὐ μεθύσει, οὐ λοιδορεῖ, οὐκ ἄρπαγες βασιλείαν Θεοῦ κληρονομήσουσι» (Α' Κορ. 6, 10). Τί θὰ ἦτο περισσότερο ἀειολόγητον ἀπὸ τὸν μεθῶντα, διὰν χάριν ρηδαιμτικῆς ἡδονῆς χάσῃ τὴν ἀπόλαυσιν τόσοῦ μεγάλης βασιλείας; Ἡ μᾶλλον, ὅποιος μεθύει δὲν εἶναι εἰς θέσιν νὰ δοκιμάσῃ ἡδονήν. C Διότι ἡ ἡδονὴ εὐρίσκειται εἰς τὴν τήρησιν τοῦ μέτρου, εἰς τὴν ἀμετρίαν ὑπάρχει ἀνασθηρία. Καὶ ἐκεῖνος ποῦ δὲν αἰσθάνεται ποῦ κόπῃται ἢ ποῦ ἔχει πέσει, πᾶς θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ αἰσθανῆ τὴν ἡδονὴν ἀπὸ τοῦ ποτόν; Τὸ πικρὸν νέφος τῆς μέθης δὲν τοῦ ἐπιτρέπει μήτε τὸν ἴδιον τὸν ἥλιον νὰ ἰδῇ καὶ πᾶς θὰ δοκιμάσῃ ἀπόλαυσιν; Εἶναι τόσοον πολὺ τὸ σκότος σου, ὥστε νὰ μὴ εἶναι ἀρκεῖται αἱ ἡλιακαὶ ἀκτίνες νὰ διαλύσων τὴν ἄκλιν.

Εἶναι πάντοτε, ἀγαπητοί μου, ἡ μέθη κακόν, καὶ ἐξαιρετικῶς κατὰ τὴν ἑορτὴν τῶν μαρτύρων. Διότι ἐκτός τῆς ἀμαρτίας εἶναι καὶ προσβολὴ καὶ μεγίστη παραρροσύνη καὶ περιφρόνησις τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ· διὰ τοῦτο ἡ τιμωρία θὰ εἶναι δευτῆ. D Ἄν σκοπέησῃς λοιπὸν, ἀπὸ προσήλθε εἰς τὴν ἑορτὴν τῶν μαρτύρων, μετὰ τὴν ἀνακάρτησιν σου ἀπὸ ἐδῶ νὰ

4. Ἐδῶ φαίνεται διὰ μίαν ἀκόμη φορὴν πόσον ὁ μέγας πατήρ εἶναι προσημασμένος εἰς τὴν πραγματικότητά καὶ πόσον κλιρῶς ἐννοεῖ τὴν ψυχολογίαν τῶν νοσημένων ἐν' αὐτῷ καὶ πόσον ἀκαρπώτος ἔτι εἰς τὴν παράθεσιν πολλῶν ἀπέσεων κάποιος ἀπὸ αὐτῶν θὰ εὐρίσκει τὴν κατάλληλον φορὴν εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ ἀφοροῦ.

μεθύσης, είναι καλύτερον νὰ μείνης εἰς τὸ σπῆτι καὶ νὰ μὴ κέρης ἀσχημίας· νὰ μὴ προσβάλης τὴν ἐορτὴν τῶν μαρτύρων μῆτε τὸν διπλανὸν σου νὰ σκανδαλίσης· νὰ μὴ ἐκθέσῃς τὴν σκέψιν σου εἰς πολιτικόν, νὰ μὴ τῆς προσθέσῃς ἄσχηματα. Ἡλίθες νὰ ἀντικρύσῃς ἀνθρώπους, ποὺ αἱ σάρκες τῶν ἔχουν ξεσκιωθῆ, ποὺ περιφράσσονται μὲ αἶμα, ποὺ ἔχουν κοσμημάτων τῶν τὸ πλῆθος τῶν τραυμάτων τῶν, ἔχουν ὡς ἐνδυμα ἀποθέσει τὴν παρούσαν ζωὴν καὶ δεύουσι περὶ τοὶ πρὸς τὴν μέλλουσαν γίνουσι λοιπὸν ἄζωοι αὐτῶν τῶν ἀγωνιστῶν. Ἐκεῖνοι καταφρόνησαν τὴν ζωὴν· οὐ νὰ καταφρονήσῃς τὴν ἀπόλαυσιν. Ἀπέθεσεν ἕκαστος ὡς ἐνδυμα τὴν παρούσαν ζωὴν, οὐ νὰ ἐκδυθῆς ὡς πῶθον τῆς μέθης. Ἀλλὰ ἐπιθυμεῖς ἀπόλαυσιν; Μείνε πᾶσιόν τοῦ τάφου τοῦ μάρτυρος, ἄρῃσε ἐκεῖ ἐλευθέρως νὰ ἀναδύσῃς τὰ δάκρυά σου, Ἐ ἄρῃσε νὰ συνιρῆθῇ ἡ καρδίᾳ σου, ἀνέλυσε εὐλογίαν ἀπὸ τῶν τάφου — θὰ τὴν ἔχησιν συνηγορῶν εἰς τὰς προσευχάς σου. Ζῆσε πάντοτε μὲ διηγήσεις τῶν ἀγωνισμάτων τοῦ μάρτυρος, ἐνεγκαλίσκου τὴν σορὸν τοῦ, θέσου μὲ τὴν λάρνακα. Δὲν εἶναι τὰ δασὰ μόνον, ἀλλὰ καὶ οἱ τάφοι τῶν καὶ οἱ λάρνακες τῶν ποὺ πηγάζουν πολλὴν εὐλογίαν. Λάβε ἄγιον ἔλαιον καὶ ἀλείψε δόκιλον τὸ σῶμα σου, τὴν γλῶτταν, τὰ χεῖλη, τὸν πρόκυλλον, τοὺς ὀφθαλμούς καὶ οὐδέποτε θὰ περιπέσῃς εἰς τὸ νοσήσιον τῆς μέθης. 670 Α Διάτι τὸ ἔλαιον σου ἐπεκθημίζει μὲ τὴν εὐωδίαν τοῦ τοῦ ἁλίου τῶν μαρτύρων, ἐπιβάλλει καλὸν εἰς κάθε ἀνηθιακότητα, συγκρατεῖ εἰς πολλὴν ὑπομονὴν καὶ ἀναδεικνύεται ἰσχυρότερον ἀπὸ νὰ πάθῃ τῆς ψυχῆς. Ἐπιθυμεῖς ἴσως νὰ μείνης εἰς κήτους καὶ λεπιδάνας; παραδεισιάζεις; Ὅσα σήμερον, ὅποτε ἔχεις συγκεντρωθῆ τὸς λαὸς· μίαν ἄλλην ἡμέραν. Σήμερον εἶναι ὥρα ἀγωνισμάτων, σήμερον εἶναι ἡ παρακαλούθησος τῶν ὀφθαλμάτων· δὲν εἶναι ὥρα ἀπολαύσεως οὔτε ἀνέσεως. Δὲν ἤλθες ἔδω, διὰ νὰ παραδῶθῃς εἰς τὴν ἀνάπαυσιν, ἀλλὰ διὰ νὰ μάθῃς νὰ ἀγωνίζεσαι, νὰ γίνῃς ἀθλητὴς τοῦ παγκρατίου^δ καὶ ἐνθὶ εἶσαι ἄνθρωπος, νὰ σπάσῃς τὴν ὀρμὴν τῶν ἀοράτων δαιμόνων. Κανείς ἀφοῦ εἰσέλθῃ εἰς τὴν παιδείαν, δὲν ἀναπαύεται οὔτε ἐν ὥρᾳ ἀθλήσεως καλλιπύζεται οὔτε εἰς καρπὸν ἀγώνων ἐπιζητεῖ συμπόσια. Β Μὴ λοιπὸν καὶ σὺ, ἐνθὶ ἤλθες νὰ ἀντικρύσῃς τὴν ψυακτὴν ὀρμὴν καὶ τὴν σταθερότητα τοῦ φρονήματος, ἕνα πρόσωπον πολέμου νέον καὶ ἰδιότυπον καὶ μίαν μέγαν διαφορητισμὸν, πύργος καὶ καλέριος, ἕνα ἄνθρωπον νὰ

δ. Ἀγώνισμα παλαιὸν τοῦ στίβου ἀνιστάμενον εἰς τὴν προσπάθειαν καταβολῆς τοῦ ἀντιπάλου διὰ τοῦ συνδυασμοῦ πάλης καὶ πυγμαχίας ἡμοῦ. Ἦτο ἀγώνισμα σκληρότερον.

ἀγωνίζεσαι τὸ παγκράτιον, μὴ εἰς ἄλλο αὐτὰ εἰσαγάγῃς δαιμονικὰς πράξεις ἔπειτα ἀπὸ τὸ φρικτὸν αὐτὸ θέαμα καὶ μὴ παραδώσῃς τὸν δαυτὸν σου εἰς τὴν μέθην καὶ τὴν ἀπόλαυσιν. Συγκέντρωσε τὰ ψυχικὰ κέρδη καὶ εἶσι λήγαντες εἰς τὸ σπῆτι, παρουσιάζων εἰς ἄλλους μὲ τὸ πρόσωπόν σου ὅτι φεύγεις, ἀφοῦ παρακαλούθησος ἐορτὴν μαρτύρων. Διάτι δοσι βεβήκοντες ἀπὸ τὸ θέατρον δεκνύουσι εἰς ἄλλους πόσον παραγμένοι εἶναι καὶ ἀναστατωμένοι καὶ ἐρεθισμένοι C μὲ τὴν ψυχὴν γεράτην ἀπὸ τὰς φροντισίας τοῦ παρακαλούθησος. Ἔτσι καὶ ἐκεῖνος; καὶ ἐπιστρέφει ἀπὸ τοῦ μάρτυρος πρέπει νὰ εἶναι εἰς ἄλλους φανερός μὲ τὸ βλέμμα, τὴν στάσιν, τὸ βῆδισμα, τὴν καπάνυξιν, τὴν πνευματικὴν συγκέντρωσιν· μὲ τὴν φλόγα τῆς πίστεως, κυριαρχημένος, γεμάτος ἀπὸ συντριβῆν, νηφάλιος, ἀγρυπνῶν νὰ διαλαβῇ μὲ τὰς κινήσεις τοῦ αἵματος τὴν εσωτερικὴν φιλοσοφίαν. Ἔτσι λοιπὸν δε ἐπανεβῆμεν εἰς τὴν ἰσλίαν μὲ τὴν προσήκουσαν εὐκοσμίαν, μὲ τὸ βῆδισμα τὸ κέσμιον, μὲ σύνεσιν καὶ σωφροσύνην, μὲ ἡμέρον καὶ γαλήνην βλέμμα: «Σταλιπὸς γὰρ ἀνδρὸς καὶ γέλωσ δόδων καὶ ὄμμα ποδὲ ἀπογγελεῖ τὰ περὶ αὐτοῦ» (Ἐκκλ. 19, 27). Ἔτσι δε ἐπιστρέφωμεν πάντοτε ἀπὸ τοῦ μάρτυρος, D ἀπὸ ἀρόματα πνευματικά, ἀπὸ λεπιδάνας οὐρανίου, ἀπὸ θεάματα νέα καὶ παρόδοξα, διὰ νὰ ἀπολαύσωμεν καὶ ἡμεῖς οἱ ἴδιοι πολλὴν ἔννοιαν καὶ νὰ γίνωμεν καὶ εἰς τοὺς ἄλλους πρόβειν ἐλευθέρως καὶ νὰ ἐπιτύχωμεν τὰ μελλοντικά ἀγαθὰ μὲ τὴν χάριν καὶ τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ, τὸν ὁποῖον μὲ τὸν Πατέρα καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα δε συνοδεύῃ ἡ δόξα, ἡ δύναμις, ἡ τιμὴ τῶρα καὶ πάντοτε καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Ἀμήν.

2. ΕΓΚΩΜΙΟΝ ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΓ. ΜΑΡΤΥΡΑ ΙΟΥΛΙΑΝΟΝ¹

⁴⁷¹ A 1. Ἐάν ἀποδίδωνται τέτοια τιμὰί εἰς τοὺς μάρτυρας εἰς τὴν γῆν, διὰν ἀποδημήσουσιν ἀπὸ ἐδῶ, ποίου εἰδαις στέφανοι πλέκονται εἰς τοὺς οὐρανοὺς διὰ τὰς ἀγίας κεφαλὰς των; Ἐάν εἶναι τόσοι μεγάλη ἡ δόξα των πρὸ τῆς ἀναστάσεως. Ἐάν πόση θὰ εἶναι ἡ λαμπρότης των μετὰ τὴν ἀνάστασιν; Ἐάν ἀπαλαμβάνουσι τόσοι προσκίνησιν ἀπὸ μέρους τῶν ἀρχαίων των, πόσην εὐνοίαν θὰ ἐπιτόκουν ἐκ μέρους τοῦ Δεσπότη των; Ἐάν ἡμεῖς οἱ φαῦλοι γνωρίζωμεν ν' ἀποδίδωμεν τιμὴν καὶ σεβασμὸν εἰς ἄνθρωποις συνδούλους μας ἐπραγματοποιήσασιν τὴν ἀρετὴν, ἐπειδὴ ἠγωνίσθησαν χάριν τοῦ Χριστοῦ, πόσον πολὺ περισσότερον ὁ πατήρ μας ὁ οὐράνιος θὰ δώσῃ ἡμετέροις ἀγαθῶν εἰς ἄνθρωποις ὑπέροχον πρὸς χάριν του; Εἶναι μεγαλόδωρος, ὅπως γνωρίζωμεν, καὶ φαλάνθρωπος. Ἀλλὰ δὲν εἶναι δι' αὐτὸ μόνον ποὺ τοὺς ἐπιφιλιάσει μεγάλης τιμᾶς; **B** Ἄλλ' ἐπειδὴ εἶναι καὶ ὀφειλέτης των. Δὲν ἐσφάγησαν πρὸς χάριν μας οἱ μάρτυρες καὶ ἄνθρωποι τρέχοντες ἄλλοι, διὰ νὰ τοὺς τιμώμεν. Ἐάν πῦρα τρέχαμεν ἡμεῖς, ποὺ δὲν ἐσφάγησαν πρὸς χάριν μας, τί δὲν θὰ κάμῃ ὁ Χριστὸς, πρὸς χάριν τοῦ ὁποίου προσέφεραν τὰς κεφαλὰς των; Ἐάν ἔδωκε τόσοι πλεῖθος ἀγαθῶν εἰς ἐκείνους εἰς τοὺς ὁποίους δὲν ὤφειλε τίποτε, πόσας ἀμοιβὰς δὲν θὰ ἐπιδαψιλεύσῃ εἰς ἐκείνους; τῶν ὁποίων εἶναι ὀφειλέτης; Δὲν ὤφειλε τίποτε προηγουμένως εἰς τὸν κόσμον; «Πάντες γὰρ ἤμαρτον, λέγει ὁ Παῦλος, καὶ ὑστεροῦνται τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ» (Ρωμ. 3, 23). **C** Ἡ μᾶλλον ἐκρωστούσε κόλασιν καὶ τιμωρίαν. Καὶ ἄλλοι, Μολοντίτι ἐκρωστούσε εἰς ἡμᾶς κόλασιν καὶ τιμωρίαν, μὴς ἐχάρισε ζωὴν αἰώνιον. Ἄν λοιπὸν εἰς ἐκείνους ποὺ ἐκρωστούσε κόλασιν, εἰς αὐτοὺς ἀποδοῖς ἐδώρημα τὴν βασιλείαν, τί δὲν θὰ δώσῃ εἰς ἐκείνους εἰς τοὺς ὁποίους ὀφείλει ζωὴν αἰώνιον; Μὴ πό-

1. Ὁ ἅγιος Ἰουλιανὸς κατήγετο ἐκ τῆς πόλεως Ἀναζαρέθων τῆς Β' ἐπαρχίας τῶν Κιλικίων. Ἦτο οὖτος ἐθνικὸς βουλευτὸς καὶ μικρὸς χριστιανὸς, ἡ δουλία τὸν ἀπεκάλεισε χρηστὸς καὶ εὐσεβὴς. Εἰς ἡλικίαν δέκα ἀπὸ ἐτῶν κατηχηθῆναι εἰς τὸν ἡγεμόνα Μαρκεσιανὸν ὡς χριστιανὸς καὶ ἀπὸ ἀνομιῆς νὰ προσφύγῃ ἑαυτὸν εἰς τὰ εἰδικὰ κρητῆται καὶ φυλακίσταται. Ἐπιτρέπεται εἰς τὴν μητέρα του νὰ τὸν ἐπισκεψῆται, ἡ ὁποία ἄνθρωπος εἶναι τῆς συμβουλῆς νὰ ἀποκηρύξῃ ὡς ἀνεκμῶν ὁ ἡγεμὸν, συγχάριεν τὸν ἴδιον της καὶ τὸν προτρέπει νὰ μείνῃ σταθερὸς μέχρι τέλους. ἀπερχομένη δὲ τοῦ εὐχεται συνάναρτον εἰς τοὺς οὐρανοὺς. Ὁ Ἰουλιανὸς προστηθῆναι ἄλλοι τὴν νύκτα, ἔβαν ὅτι τὴν προσεὶ ἀνεγνώσθη εἰς τὸν ἡγεμόνα ἐπέμεινεν εἰς τὴν ἡμιολογίαν του καὶ θανάτωσθαι, ὡς περιγράφεται εἰς τὴν ἑπιλίαν Παραθέτομεν τοὺς σχετικὰς μετὰ τὸν ἄγιον τοῦ στίχους:

Ἰουλιανὸς εἰς ἄλλοι ἄλλοι ἄλλοι
ἔβαντο Χριστὸν τῆμον μαρτυρήτην.

σας δὲν θὰ τοὺς τιμῆσῃ τιμᾶς; ⁴⁷² A Ἐάν ἐσταυρώθῃ πρὸς χάριν ἐκείνων ποὺ τὸν ἐμισούσαν καὶ ἔκλυσε τὸ αἷμα του, τί δὲν θὰ πράξῃ χάριν ἐκείνων ποὺ ἔκλυσαν τὸ αἷμα των, ἐπειδὴ ἀπολόγησιν τὸ ἄνομά του; Ἐάν ἔδειξε τόσοι ἀγάπην πρὸς ἐκείνους ποὺ τὸν ἀποστρέφονται καὶ τὸν ἐγκαταλείβουν, ὡστε καὶ νὰ ἀποδῆναι ἀκόμη δι' αὐτούς, μὴ πόσην ἀγάπην καὶ ποσὴν θὰ δεχθῆ ἐκείνους ποὺ τὸν ἠγάπησαν εἰς τὸν μέγιστον βαθμὸν. «Μεῖζονα γὰρ ταύτης ἀγάπην οὐδεὶς ἔχει, ἵνα τις τὴν ψυχὴν αὐτοῦ θῆ ὑπὲρ τῶν φίλων αὐτοῦ» (Ἰω. 15, 13). Οἱ ἄλλοι τῶν κοινῶν ἀγώνων εἰς τὸ ἴδιον σκάμμα καὶ παλαίουν καὶ γυμνῶν καὶ ἀνακηρύσσονται καὶ στεφανώνονται. Δὲν σιμῶνται τὸ ἴδιον μετὰ τοὺς ἄλλοις τῆς εὐσεβείας. Αὐτοὶ ἐπάλασαν εἰς τὴν παροῦσαν ζωὴν, στεφανώνονται ἄλλοι εἰς τὴν μελλομένην. Ἐπυγμάκων ἐδῶ μετὰ τὸν διάβολον **B** καὶ τὸν ἐνίκησαν, ἡ ἀνακήρυξις των ἄλλοι γίνεται ἐκεῖ. Καὶ διὰ νὰ μάθετε ὅτι ταῦτα εἶναι ἀληθῆ, καὶ δὲν ἀπονέμονται ἐδῶ οἱ στέφανοι ἀλλὰ ἄλλοι οἱ ἄλλοι τὸς ἀνεκμῶν ἐκεῖ, ἀκούσατε τοὺς λόγους τοῦ Παύλου: «Τὸν ἀγῶνα τὸν καλὸν ἠγωνίσασαι, τὸν δρόμον τετέλεκα, τὴν πίστην τετήρηκα, λαλοῦν ἀπόκειται μοι ὁ Θεὸς διουσιώσης στέφανος» (Β' Τιμ. 4, 7-8). Ποῦ καὶ πότε; «Ὁν ἀποδοῖς μοι Κύριος ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, ὁ δικαίος κριτὴς». Ἐδῶ ἐστρεφεν αὐτὰ, ἐκεῖ στεφανώνονται ἐδῶ ἐνίκησαν, ἐκεῖ γίνεται ἡ ἀνακήρυξις του. **C** Ἡ κούσατε καὶ σήμερον τὸν Παῦλον νὰ φωνάζῃ καὶ νὰ μὴ λέγῃ: «Κατὰ πίστην ἀπέθανον οὗτοι πάντες, μὴ κομισάμενοι τὸς ἐπαγγελίας, ἀλλὰ πῦρσθεν αὐτοὺς ἰδόντες καὶ ἀσπαράζοντες» (Ἐβρ. 11, 13). Διὰ ποῖον λοιπὸν λόγον εἰς τοὺς κοινούς ἄλλοις εἶναι σύγχρονοι οἱ νῆσοι καὶ οἱ στέφανοι, ἐνῷ ἐπὶ τοὺς ἄλλοις τῆς πίστεως δὲν ἀκαλοῦσθονται ἄλλοι οἱ νῆσοι ἀπὸ τοὺς στέφανους, ἀλλὰ ἐπειτα ἀπὸ τόσοι διάστημα χρόνου; Ἰδρωσαν, ἐμύσθησαν, ἐδῶ ὑπέμεινον ἀμετροῦστος πληγὰς καὶ δὲν τοὺς στεφανώνονται εὐθὺς; Ὅσοι, μὴ λέγει. Ἡ φύσις τῆς παρουσίας ζωῆς δὲν δέκεται τὸ μέγεθος τῆς τιμῆς ἐκείνης. Σφραγισμένη μετὰ τὸν θάνατον καὶ αὐτῶν εἶναι ἡ παρουσία ζωῆς ἀπέραντος ἐκείνη καὶ ἀθάνατος καὶ ἀτελεύτητος. ² D Διὰ τοῦτο τοὺς μόνους συνέδεσε μετὰ τὴν οὐρανῶν καὶ πύοκασον αὐτὴν ζωὴν, ἐκρύβθεν ἄλλοι τοὺς στέφανους διὰ τὴν ζωὴν τὴν καλοῖς γῆρας καὶ θάνατον; ὁ σκοπὸς του ἦτο νὰ συνταυροῦσται τὸ βῆθος τῶν μόνων καὶ νὰ ἐξαφανίσταται μαζί μετὰ τὴν ὀλιγότητα τοῦ χρόνου, νὰ μείνῃ ἄλλοι ἡ ὀπάλου-

2. Ἦσον ὀπίστωμα πίστεως καὶ βῆθος πνευματικῶν πρέπει νὰ διέ-
σταται ὁ ἅγιος Ἰουλιανὸς ὁ Χριστιανὸς, ὅσοι κατὰ τὸν πλεῖθος τῶν λό-
γων του νὰ μὴ ἐκφυλίσταται τὸ κῆρυγμα του εἰς ψευδαίον, καίτοι ἀπὸ δι-
κτυπῶσιν καὶ ἀκρίβει, ὅσοι ἀπὸ τὸν γίνονται εἰς τὸ σημεῖον αὐτῶ.

ας τῶν στεφάνου διαρκῆς καὶ ἀτελείωτος καὶ νὰ ἐπεκτείνε-
ται ἐκ παραλλήλου μὲ τὴν ἄθανασίαν τῶν ἀπέιρων ἐκεῖνων
αἰώνων. Ἐπειδὴ λοιπὸν ἤθελε νὰ τοῦς τμήσῃ περισσότερον,
διὰ τοῦτο ἀνέβαλε τὴν διαρείαν καὶ ὅσα μόνον διὰ τοῦτο, ἀλ-
λά καὶ διὰ νὰ ἀπολαμβάνουν εἰς τὸ ἐξῆς ἀπόλαυσιν καθαρῶν.
Καθὼς αὐτὸς ποὺ μοιῶνται ἀπολαμβάνει τρυφὴν καὶ ἀνάπαυ-
σιν, βλέπων τὴν θλίβιν ποὺ θὰ ἀκολουθήσῃ, δὲν δίδει καμ-
μίαν σημασίαν εἰς τὴν ποροῦσαν τρυφὴν, ἐπειδὴ περιμένει
τὰ μελλοντικὰ δευρὰ, Ἐ ἴσται καὶ ἐκεῖνος ποὺ πυγμακεῖ καὶ
ἀγωνίζεται καὶ ὑπομένει ἄπειρα κακὰ καὶ ἔπειτα ἀπὸ αὐτὰ
προσβλέπει εἰς τὸ σφεδράνιον, δὲν ἀσθάνεται τὴν ταλαιπω-
ρίαν ποὺ ὑφίσταται, καθὼς ἀναρωτῶνται ὁ Ζήλος τοῦ μὲ τὴν
ἐλπίδα τῶν μελλοντικῶν ἀγαθῶν. Καὶ δὲν τοῦς ἀνεκούφιρον
ἀπὸ τῶν μόσῶν τῆς σαγήνης μόνον μὲ τὴν μελλοντικὴν ἐλ-
πίδα ἀλλὰ καὶ μὲ τὸ νὰ οἰκονομήσῃ ὡστε νὰ προηγηθῇ εἰς
τὴν σειρὰν ἢ θλίψῃ ἀπὸ τὴν ἀνάπαυσιν, διὰ νὰ μὴ ταλαιπω-
ροῦνται ὑπερβολικὰ ἀπὸ τὰ παρόντα δευρὰ, καθὼς θὰ ἀπο-
βλέπουν εἰς τὴν ἀμοιβὴν ἐκεῖνην. 671 A *Ἐστὶ καὶ οἱ πυγμα-
κῶντες ὄκονται μὲ προθυμίαν τὰ κτηήματα, ἐπειδὴ δὲν
προσέκουν τοὺς πόνους ἀλλὰ ἀποβλέπουν εἰς τὸν στέφανον.
Καὶ οἱ ναυτικοὶ ἐπίσης, ἂν καὶ ὑπαμένουν μαρτύριον κινδύνου,
κακοκαιρίας καὶ κάποιον δευρὸν πόλεμον καὶ ἀνημετωπιζοῦν
τὰ ὄργανα θηρία καὶ τοὺς λιητὰς τῆς θαλάσσης, καθόλου δὲν
τὰ ὑπολογίζουσιν ὅλα αὐτὰ, ἀλλὰ ἔχουσιν ἐμπρός των τοὺς λι-
μένους καὶ τὸν πλοῦτον ἀπὸ τὸ ἐμπόριον. Καὶ οἱ μάγιστρος ὁ-
μοίως. Μοιῶνται ὑπέφρον μύρια δευρὰ καὶ καπετσοκίετο
τὸ σῶμα των ἀπὸ τὰ διάφορα βασανιστήρια, κανὲν ἀπὸ αὐτὰ
δὲν ὑπελόγιζον, ἀλλ' εἶχον κυρτωθῆ ἀπὸ τὸν θαυμασμόν τοῦ
ὄρανον καὶ τῶν ἀγαθῶν του. Καὶ διὰ νὰ θεσπισθῆτε διὰ τὰ
ἐκ φύσεως θοῦρα καὶ ἀβάστακτα, αὐτὰ γίνονται ἐλαφρὰ καὶ
εὐκόλα ἐξ αἰτίας τῆς ἐλπίδος, ἄκούσατε τί λέγει ὁ πρωτο-
στάτης τῶν ἀγαθῶν αὐτῶν. B *Τὸ γὰρ παρωτικά ἐλαφρὸν
τῆς θλίψεως καθ' ὑπερβολὴν εἰς ὑπερβολὴν αἰώνιον θόρος
δόξης κατεργάζεται ἡμῶν. Εἰπέ μου, πῶς; *Ὅταν δὲν προσέ-
χωρεν ὅσα θλέπομαι ἀλλὰ ὅσα δὲν βλέπομαι.

2. Αὐτὰ δὲν τὰ ἀνέφερα χωρὶς λόγον, ἀλλὰ διὰ ὅς διαν
ἰδῆτε κάποιον νὰ ἀπολαυθῆ τρυφὰς καὶ ἀνάσας εἰς τὴν
ζωὴν αὐτὴν, ἐνῶ ἐκεῖ ποδκείται νὰ πηρωθῆται, μὴ τὸν καλοτυ-
χεῖτε διὰ τὴν τωσὴν ἀπόλαυσίν του ἀλλὰ νὰ τὸν κακοτυχι-
ζετε διὰ τὴν μελλοντικὴν τιμωρίαν. C Καὶ διαν πάλιν ἰδῆτε
κάποιον, ἐξ ὧσων πρόκειται νὰ ἀπολαύσων ἐκεῖ πολλὴν
τιμὴν, νὰ θλιβῶνται τῶρα καὶ νὰ σπενδοκωροῦνται εἰς τὴν
πρόσκαιρον αὐτὴν ζωὴν καὶ νὰ ζοῦν ἐν τῷ μέσῳ ἀμετοήτων
κακῶν. μὴ θρηνητε διὰ τὰ τωρὰν πάθη του ἀλλὰ νὰ τὸν μα-

καρίζετε καὶ νὰ τὸν ζηλεύετε διὰ τοὺς στεφάνους ποὺ φυλάσ-
ονται δι' αὐτὸν εἰς τοὺς ἀπεράντους ἐκεῖνους αἰῶνας. Μὰς
ῥῶσε λοιπὸν τὸν σημερινὸν ἄγιον τὸ ἔθνος τῶν Κιλικίων, τὸ
ὅποιον μὰς ἔδωκε καὶ τὸν Παῦλον.³ Δεῦτα ἦτο συμπόλιτης του
καὶ οἱ δύο ἐξῆλθον ἀπὸ ἐκεῖ ὡς ἐργάται τῆς Ἐκκλησίας. Ὅ-
ταν ἤκουσε τὸ σπύδιον τῆς εὐσεβείας καὶ ἡ περισσεὺς τὸν
ἐκάλεε εἰς ἀγῶνας, συνήντησεν ἕνα ἄγιον θηρίον, ποὺ ἦτο
ἴτε δικαστῆς. D Προσέχετε τῶρα τὸ τέχνασμα τοῦτου. Ἐπει-
δὴ εἶδε τὸ ἀκλόνητον φρόνημά του καὶ ὅτι δὲν ἦτο δυνατὸν
μὲ τὴν δύναμιν τῶν βασανιστηρίων νὰ παραλύσῃ τὴν ἀκλό-
νητον ἀπαρσισηπικότητά του, τὸν ῥίπτει εἰς καθυστερήσεις
καὶ ἀναβολὰς καλῶν αὐτὸν συνεχῶς εἰς τὸ κριτήριον καὶ ἐ-
ξαποστέλλων πάλιν εἰς τὴν φυλακὴν. Δὲν τὸν ἤκουσε καὶ
δὲν ἀπέκοψε τὴν ἴδιαν ἡμέραν τὴν κεφαλὴν του, διὰ νὰ μὴ
κῆρη εὐκολώτερον τὸ ἀγῶνά του ἢ συντομία τῆς τρυφίας.
Τὸν εἰσήγε καθημερινῶς εἰς τὸ κριτήριον, τὸν ἐπανέφερον
εἰς τὴν φυλακὴν, τοῦ ἀπαθήθουε νέας ἐρωτήσεις, τὸν ἠτεῖλει
μὲ μύρια βασανιστήρια, προσεπάθει νὰ τὸν δολοφῶσῃ μὲ κολο-
καιμικῶδες λόγους, ἐχρησιμοποίησε πᾶσαν τέχνην ἐν τῇ προσπα-
θείᾳ του νὰ κλονίσῃ τὸ ἀσάλευτον θεμέλιον. Τὸν περιέφερον
ἐπὶ ἐν ὀλόκληρον ἔτος εἰς πᾶσαν γωνίαν τῆς Κιλικίας καὶ
τὸν ἐξημετέλιζον Ἐ ἢ μᾶλλον, πράγμα ποὺ δὲν ἐφαντάζετο,
τὸν ἀνεθετικνευεν ἀκόμη περισσότερο. Καὶ ὁ μάρτυς ἐβράνωσε
ἐν συμφωνίᾳ μὲ τὸν Παῦλον εὐχόσῃ τῷ Θεῷ τῷ θρηματεύον-
τι ἡμῶς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, καὶ τὴν δοξὴν τῆς γνώσεως αὐ-
τοῦ φανεροῦντι δι' ἡμῶν ἐν παντὶ τόπῳ (B' Κορινθ. 2, 14).
*Ὅπως ἀκριβῶς τὸ μύρον, διαν παραμένῃ εἰς ἕνα ἴσον, ἀ-
ρρωματίζει μὲ τὴν εὐωδίαν του τὸν ἄερα ἐκεῖνον μόνον, ἐνῶ
διαν μεταφερθῆ εἰς πολλὰ μέρη, γεμίζει τὰ πάντα μὲ τὸν ὄρω-
μά του, τὸ αὐτὸ ἀκριβῶς γίνετο καὶ μὲ τὸν μάρτυρα τῶρα.
Τὸν περιέφερον ὡς κάποιον ποὺ πρόκειται νὰ ἐξευτελισθῇ,
προέκυπτεν ὄμως τὸ ἀντίθετον. Μὲ τὴν διαπομπέυσιν ἐκεῖνην
ὁ ἀγωνιστῆς γίνετο ἐνδιαιθέτερος καὶ ὄλους τοὺς κατοικοῦν-
τας τὴν χώραν τῶν Κιλικίων τοὺς ἔκαμνε ζηλωτὰς τῆς ἀρε-
τῆς του. 674 A Τὸν περιέφερον εἰς ὅλα τὰ μέρη, διὰ νὰ μὴ
πληροφροσθηθῶν μὲ τὴν ἀκοὴν μόνον τοῦς ἀγῶνας του, ἀλλὰ
νὰ τὸν ἴδωσιν μὲ τὰ ἴατρα των στεφανωμένων οἱ θεαταί. Καὶ
ἴσον μεγαλυτέρας ἔκαμνε τὰς ἀπολαύσεις, τόσον οἱ διαδρομαί
του ὅλα γίνοντο λαμπρότερα. Ὅσον περισσότερο ἐμενά-
λωνε τὰ σκάμματα, ὅσον περισσότερο λαμπρὰ παρουσιαζε-
το ἀγωνισματὰ του. Ὅσον περισσότερο ἐπεμύκνυε τὴν θλί-
ψιν του μὲ τὸ πέμψασαι τοῦ κρόνου, τόσον καθιστοῦσε τὴν ὑ-

3. Καὶ ὁ Παῦλος, ὡς γνωστὸν, κατήγετο ἀπὸ τὴν Ταρόν τῆς Ριλι-
κίας. ἀπετέλει δὲ τὸ ἄκτιστον πρόσωπον τοῦ μεγάλου πατρὸς.

πορνήν του περισσώτερον δόκιμον. Καί ὁ κρυός δασιν περισσώτερον χρόνον μένει ὑπὸ τῆν επίδρασιν τοῦ πυρός τόσοσ καθαρώτερος γίνεται. **Β** Ὁμοίως τότε καί ἡ ψυχὴ τοῦ ἁγίου οικληρῶς δοκιμαζομένη σὺν τῷ χρόνῳ ἐλάμβανε μεγαλυτέραν λάμπριν καί τίποτε ἄλλο δὲν ἔκαμινεν ὁ δικαστὴς του παρὰ περιέφερε τὸν μάρτυρα ὡς πρόπαιον ἐναντίον τοῦ Ἰσάου τοῦ ἑαυτοῦ του καί τοῦ θεοδόλου, ὡς ἔλεγχοι τῆς σκληρότητος τῶν εἰδωλαλοτρῶν,⁴ ἀπόδειξαν τῆς εὐσεβείτος τῶν Χριστιανῶν, σημεῖον μέγιστον τῆς δυνάμεως τοῦ Χριστοῦ, προτροπῆν καί συμβουλῆν διὰ τοὺς πιστούς, ὥστε μὲ προθυμίαν νὰ ἐπιδεικνύουν καρτερίαν εἰς τοὺς ἰδίους ἀγῶνας, κήρυκα τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ, διδάσκαλον τέλος τῆς ἐπιστήμης τῶν ἀγωνιστῶν τοῦ εἴδους τοῦτοι. Δεῖσι προέστρεψεν ἄλλοι νὰ ἔσκημαθοῦν μὲ τὸν ἰδικόν του Ἰησον καί δὲν τοὺς συνεβούλευσε μὲ τῆν φωνῆν του μόνον ἀλλὰ καί ἐφαίνετο καί μὲ τὰ ἔργα του **Γ** Ἰσχυρότερον σάλπιγγος. Καί ὅπως καί οὐρα οἱ διαγοῦνται δόξαν Θεοῦ⁵ ὡς καί μὲ λόγους ἀλλὰ μὲ τῆν λαμπρότητα τοῦ θεάματος παραπέμπουν τὸν θεοτῆν εἰς τὸν θαυμαστὸν δημιουργόν, ἔτσι ἀκριβῶς καί ὁ μάρτυς ἐκεῖνος διαγγεῖτο τότε τῆν δόξαν τοῦ Θεοῦ ἥτο οὐρανῶς καί ἐκεῖνος καί μάλιστα πολὺ λαμπρότερος τοῦτου ποῦ βλέπομεν. Δεῖσι τὰ πλήθη τῶν ἁστῶν δὲν ἀναδεικνύουν τόσοσ λαμπρόν τὸν οὐρανόν, ὡπως παρουσίασαν ὀλόλαμπρον τὸ σῶμα τοῦ μάρτυρος τὰ αἵματα τῶν πληγῶν του. Καί ἐὰν νὰ μῆθετε ὅτι τὰ τραύματα τοῦ μάρτυρος εἶναι λαμπρότερα τῶν ἀστῆρων ποῦ στίλβουν εἰς τὸν οὐρανόν, προσέχετε. **Δ** Πρὸς τὸν οὐρανόν λοιπὸν ἔκεινον καί τὰ ἄστρα σπρέφουν τὰ βλέμματα καί ἄνθρωποι καί δαίμονες, πρὸς τὰ τραύματα ζωῆς τοῦ μάρτυρος μόνον οἱ πῆσαι σπρέφουν τοὺς ὀφθαλμούς, ἐνῶ οἱ δαίμονες δὲν τολροῦν νὰ τὰ ἀντικρύσωσι, ἀλλὰ καί ἂν ἐπιχειρήσωσι, κάνουν ἀμέσως τὴν ἀρασίαν τιν, ἐπειδὴ εἶναι ἀδύνατον νὰ ὑπομείνουν τὴν λάμπριν ποῦ ἐκτοξεύεται ἀπὸ αὐτά. Δὲν θὰ τὸ θεαώσωσι τοῦτο μόνον ἀπὸ ὅσα συνεθέσαν εἰς τὸ παρελθόν ἀλλὰ καί ἂς ὄσωσ συμβαίνουσ ἀκόμη καί σήμερον. Λάθε κάποιον δαιμονιζόμενον καί μονιακόν καί ἀδήγησέ τον εἰς τὸν ἅγιον τόπον, ὅπου φυλάσκοντα τὰ λείψανα τοῦ μάρτυρος καί θὰ τὸν ἰδῆς νὰ πηδῆ πρὸς τὰ ὀπίσω καί νὰ φεύγη. Ὡς νὰ πρόκειται νὰ καθίσῃ ἐπὶ ἀνθρώπων, ἔτσι ἀνασηδῆ ἀπὸ τὰ ἴδια τὰ πρόθυρα ἀκόμη, καί δὲν τολμᾷ μήτε τὴν λάμπριν νὰ ἀντικρύσῃ. **Ε** Ἄν λοιπὸν τώρα ἔπειτα ἀπὸ τόσοσ χρόνον, ὅταν πλέον ἔγινε κόνις καί τέφρα, δὲν ἔχουν τὴν τόλμην νὰ αν-

4. Τὰ ὄνια Ἑλλῆν ἔμπεε ποστέσμον μὲ τὸ ὄνομα εἰδωλαλότρως εἶναι ἀρετὸν ὅτι ἡ ψυχὴ τῶν Ἑλλῆνων ἔγινε κριτικῆ.

κώσωσιν πρὸς τὸ μνημα τοὺς ὀφθαλμούς οὔτε πρὸς τὰ γυμνά ὀσπὰ τοῦ ἁγίου, ἐπομένως καί τότε, ὅταν τὸν ἔβλεπον νὰ θάφεται ὅλος κόκκινος ἀπὸ τὸ αἷμα καί μὲ τὰς πληγὰς του νὰ ἀκτινοβολῆ περισσώτερον ἀπὸ ἔπι ὁ ἥλιος μὲ τὰς ἀκτίνης του, εἶναι ὀλοφάνερον ὅτι ἠσθόνθησαν κατὰπλήρη καί κτυπημένοι εἰς τοὺς ὀφθαλμούς ἐτρέψαν εἰς φυγῆν.

3. Εἶδες πῶς ἀπὸ τοὺς ἀστέρας τοῦ οὐρανοῦ εἶναι λαμπρότερα καί πλέον ὀξιοβαύραστα τῶν μαρτύρων τὰ τραύματα καί ἔχουν μεγαλυτέρον δύναμιν; **675 Α** Ὡδηγεῖτο λοιπὸν ὁ ἅγιος εἰς τὸ μέσον καί τὸν ἐπιγύροισαν ἀπὸ παντοῦ ἀπειλητικὰ σκληρὰ θαμπνηστήρια φόβος διὰ τὰ μελλοντικά, πόνος ἀπὸ τὰ παρόντα, δόνη δι' ὅσα ὑπέφερε, ὄγανσι δι' ὅσα ἐπρασδοκοῦσε. Ὅμοιοι μὲ ἄγρια θηρία οἱ δῆμοι, ἀφοῦ ἐστῆσαν γόμο του, τοῦ ἦνοιγον τὰς πλευράς, ἐξέσχιζαν τὰς σάρκας του, ἀπεγύμνωσαν τὰ ὀσπὰ του καί ἐπροσκαρούσαν μέσα εἰς τὰ σπλάγχνα του. Ὅσον θυμὸς καί ἂν διερευνοῦσαν τὰ πάντα, δὲν ἠδυνήθησαν νὰ συλῆσωσ τὸν θησαυρὸν τῆς πίστεως. Προκειμένου περὶ τῶν βασιλικῶν θησαυροφυλακείων, ὅπου φιλόσοφται κρυοὺς καί ἔσπορος ἀπεισιγράφτος πλοῦτος, μόνον τοὺς καύκους νὰ πρηθήσῃ. **Β** τὰς θύρας μόνον νὰ ἀνοίξῃ καί βλέπωσι ἀμέσως ἐμπρός σου τὸν θησαυρὸν. Ἄλλ' ἔδω προκειμένου περὶ τοῦ ἁγίου ναοῦ τοῦτου ποῦ περιεῖχε τὸν Χριστόν, ἐγένετο τὸ ἀντίθετον ὀλότελο. Ἐπρόθησαν οἱ δῆμοι τοὺς ποίκαις, σινέτρων τὸ σπέρνον του καί οὔτε ἔβλεπον τὸν πλοῦτον ποῦ ὑπῆρχε μέσα οὔτε ἦσαν εἰς θέσιν νὰ τὸν λάθουν. Ἄλλὰ ἐπῶσαν τὸ ἔσον μὲ τοὺς Σοδομίτας⁶ ἐστέκοντο κοντὸ εἰς τὴν θύραν τῆς οἰκίας τοῦ Λατῆ ἀλλὰ δὲν εὔρισκαν τὴν εἴσοδον. Ἔτσι ἀκριβῶς καί αὐτοὶ διερευνοῦσαν εἰς κάθε σημεῖον τὸ σῶμα τοῦ μάρτυρος, δὲν εἶχαν ζωῆς τὴν δύναμιν νὰ θάλουν εἰς τὸ κέρι τὸν θησαυρὸν καί νὰ ἀδειάσωσ τὸν πλοῦτον τῆς πίστεως. Τέτοιοι εἶδους εἶναι τὰ καταπύραματα τῆς ψυχῆς τῶν ἁγίων, ἀναφῆρετὰ καί ἀκαταγνώστου εἶναι ἠπιστευμένα εἰς τὴν ψυχικὴν γεννωσιότητα ὡς εἰς ἀπισθησαστον τόπον. **Γ** οὔτε ὀφθαλμοὶ κωσάνουν τὰ βλέπειν, οὔτε κέρτα γυρῶντων ἠμποροῦν νὰ ἀρπάσωσ, ἀλλὰ καί αὐτῆν τὴν κωσδίαν ἂν ἀνοίσωσ, ἡ ὀπῆσι κωσῶσι, εἶναι ὁ ποσὶς φύλαξ τῆς ψυχικῆς ἀνθρώσεως, καί ἂν τὴν κωσιστῶσιν εἰς κωρὸ μέση, οὔτε κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον δὲν ἀδειάσωσ τὸν

6. Τὸ ποσιστικὸν ἐξιστορεῖται εἰς τὸ 16^ο κεφ. τῆς Γενέσεως. Ἐθωρογιμένοι οἱ Σοδομίται ζήτησιν ἀπὸ τὸν Λατῆ τοὺς δυο ἀγγέλους, ποῦ φελοῦνε καί ἐπειδὴ οὔτως ἀρνήθη νὰ τοὺς παραδώσῃ, ὤρρησαν νὰ συντρέσωσ τὴν θύραν. Ἐπενέθρον ὅμως οἱ ἀγγελοὶ καί ἐπάταξαν ἐν ἁρασίᾳ ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου ἐσφάλωσαν τοὺς ἐπιτεθεμένους Σοδομίτας καί παρελθόντα ζήτησιν τὴν θύραν, ἀπάκαον φάχωντας νὰ εὔρωσ τὴν θύραν.

πλούτον, ἀλλὰ τὸν κάμνον καὶ περισσώτερον. Αἴτια εἶναι ὁ Θεός, ποῦ κατοικεῖ εἰς τὰς ψυχὰς αὐτῶν καὶ ὅποιος πολεμεῖ τὸν Θεὸν εἶναι ἄδύνατον νὰ νικήσῃ ποτέ· εἶναι ἀναπόφευκτον νὰ περιγελοῦσθῃ καὶ νὰ ἀπέλθῃ νικημένος αἰσχροῦς. Διὰ τοῦτο καὶ τότε συνέβησαν τὰ ἀντίθετα τῶν συνηθησμένων. Εἰς ἕκασ τὰς περιπτώσεις τὰ πράγματα νικῶν τοὺς λόγους⁶ ἀλλὰ τότε αἱ λόγοι ὑπερίσχυον τῶν πράξεων. Μὲ ποῖον τρόπον; **D** Προσεκρίμαζαν αὐτοὶ πῦρ καὶ οἰδῆρον καὶ θαυματοποιεῖν. Προσεκρίμαζαν τιμωρίας, στρεβλωτήρας, μύστιγας, ἐξέσχιζαν ὀλόγυρα τὰς πλευράς καὶ ἐκεῖνος ποῦ ὑπέφερεν ἔμεγεν ἀλόγιστος. Ἐκεῖνος ἀμώλια μόνον, ἔσχε λεπτὴν φωνήν καὶ ὁ λόγος ἐνίκησε τὰ ἔργα. Ἀνεστήδα ἡ ἀγία φωνὴ ἀπὸ τῶν μαρτυρικῶν στόμα καὶ ἔφερε μαζὶ τῆς φῶς λαμπρότερον ἀπὸ τὴν ἡλιακὴν ἀκτινοβολίαν. Αὐτὴ ἡ δόνασις τοῦ φωτός εἶναι ἰσχυρὴ καὶ ἀπόστασις ἀπὸ τὸν οὐρανὸν πρὸς τὴν γῆν. Ἡ μᾶλλον οὐτε αὐτὴν δὲν δύναται νὰ τὴν διανοήσῃ ἄλλοι. ὅταν παρεμβλήθῃ μία στέγη ἢ ἕνας τοίχος ἢ ἕνα νέφος ἢ ἄλλο οἰονόμησε σῶμα ἢ φορὰ τῆς πρὸς τὰ ἔμπροσ ἀποκλείεται καὶ ἀνακόπεται μὲ τὰ ἔμπροσ αὐτά. **E** Ἡ φωνὴ δικαίου τοῦ μάρτυρος ἐξακουσθεῖσα ἀπὸ τὴν ἁγίαν γλώσσαν του ἐφθασεν εἰς τὸν οὐρανόν. Εἰσῆλθεν εἰς τὸν οὐρανὸν τοῦ οὐρανοῦ, τὴν εἶδον οἱ ἄγγελοι καὶ ποπερέρισαν, οἱ ἀρχάγγελοι καὶ τῆς ἡνοιξάν δρόμον. Τὰ Χερουβιμ καὶ αἱ ἄλλαι δυνάμεις τὴν ἀδήγησαν εἰς τὸ ἄνω καὶ δὲν ἀπεμακρύνθησαν πορὰ μόνον ἀφοῦ τὴν ἔφεραν πλησίον τοῦ βασιλικοῦ θρόνου. **676 A** Καὶ ἔπειτα ἀπὸ τὴν φωνὴν αὐτῆν, ὅταν εἶδεν ὁ δικαστὴς του, ὅτι τὰ πάντα εἶχε μηχανευθῆ μοταίως καὶ ἀδικῶς καὶ διὰ τὸς κέντρα λακτίζει⁷ καὶ κομῆ ὄδωμαντα⁷ τί κάμνει; Βαδίζει ἐπὶ τέλει πρὸς τὴν φανεράν ἦταν καὶ ἐξάγει τὸν μάρτυρα ἀπὸ τὴν ποσοῦσαν ζωὴν διὰ θεάσεως ὁ θάνατος τῶν μαρτύρων ἀποτελεῖ φανεράν ἦταν τῶν δημιῶν των, καὶ λαμπρὰν νίκην τῶν φωνημένων. Πρόσεξε τίσας οὐ πῶς ἐμηχανεύθη τὸν τρόπον τῆς τελευταῖας του, τρόπον σκληρὸν καὶ ὀδυνηρὸν. Ἰκανὸν ἔσχε νὰ ἀποκαλύψῃ καὶ ἐκεῖνος τὴν θρησκείαν καὶ τὴν ἀνομοειδίαν τοῦ μάρτυρος. Πέποις ἦτο λοιπὸν ὁ τρόπος τῆς τιμωρίας; Ἐφροσε οὐκ ἔσχε καὶ ἀφοῦ τὸν ἐγένεσε μὲ ἄμωρον. **B** Ἐφροσε μέσα σκαρπώσις, ὄψεις, ἐκίθισος καὶ ἐσπετὰ μαζὶ μὲ αὐτὰ ἔσχε καὶ τὸν ἄγων καὶ ἐπέταξε τὸν οὐκ ἔσχε εἰς τὸ πέλαι-

6. Ἡ ἀνίκησις ἢ παλαιὰ ἔσχε καὶ ὁ κάματος μεταξὺ ἔργου καὶ λόγου καὶ ἡ προτίμησις ποῦ ἀπονέμει εἰς τὸ ἔργον ἀνατρέπεται ἐξ ἑνὸς ἡπολογημένου ἀπροσδόκητον. Ὁ νικητὴς τῶν ἔργων, λόγος καὶ ἡ ἀνισοκρήσις λεπτὴ φωνὴ εἶναι ἡ σπιτερὰ ἀμοκρία τοῦ μάρτυρος.
7. Παραμοιωμένης ἐκφράσεως διὰ νὰ δηλωθῇ ἡ ἄνευ ἀποτελέσματος ἐνέργεια λόγου ἀνεπερλήτου, ἀκάμπτου ἀντιστάσεως.

νος. Καὶ εὐρέθη ὁ μάρτυς μαζὶ μὲ θηρία καὶ ἐκλείετο καὶ πάλιν μὲ θηρία δικαῖος ἄνθρωπος. Εἶπα ἐπάλιν, δεῖ νὰ ἐνθυμηθῆτε τὴν παλαιὰν ἱστορίαν τὴν σκεπητὴν μὲ τὸν Δαυιδ. Ἐκείνον τὸν ἐκλείσαν εἰς λάσκον τοῦτον τὸν θάλλον εἰς τὸ σκεκί ἐκείνοι τότε ἔθεσαν πέτραν ἐπὶ τοῦ, ὁ δικαστὴς οὗτος ἔσχε τὸν οὐκ ἔσχε περιόριζον περισσώτερον τὴν φυλακὴν τοῦ δικαίου. Τὰ θηρία ἡμῶν σέβονται πάντοτε τὰ σῶματα τῶν ἁγίων, πρὸς ἐντροπὴν καὶ ἔλεγχον ἐκεῖνων ποῦ ἐπιβήθησαν μὲ τὸν λόγον καὶ ἠϊώθησαν μὲν τῆς τιμῆς νὰ εἶναι ἄνθρωποι. **C** μὲ τὴν ὑπερβολὴν ἡμῶν τῆς θρησκείας τῶν σκεπάζον τὴν ἀγριότητα τῶν θηρίων. Τέτοιος ἦτο καὶ ὁ ἐν λόγῳ τύραννος. Καὶ ἦτο εὐκαρῖα νὰ παρακολούθησιν κανεὶς ἕνα θαῦμα διὰ μικρότερον ἀπὸ τὸ σκεκί μὲ τὸν Δαυιδ. Ὅπως δηλοῦσθαι ἐθαύμαζον οἱ βασιλεῖς τὸν Δαυιδ, ὅταν τὸν εἶδον νὰ ἀναβαῖν ἀπὸ τὸν λάσκον τῶν λέοντων ἔπειτα ἀπὸ πολλὰς ἡμέρας, ὁμοίως ἐθαύμασαν καὶ οἱ ἄγγελοι βλέποντες τὴν ψυχὴν τοῦ Ἰουλιανοῦ νὰ ἀναβαῖν ἀπὸ τὸν οὐκ ἔσχε καὶ τὸ κύμα εἰς τὸν οὐρανόν. Ὁ Δαυιδ κατεπάλασε καὶ ἐνίκησε δύο λέοντας, ἀλλὰ αἰσθητός· ὁ μάρτυς κατεπάλασε καὶ ἐνίκησε ἕνα λέοντα ἀλλὰ νοστήσας. Διὰ τὸ ἐκθύς μας διάβολος, λέγει, πριγυρίζει εἰς λέων ἀφύμενος καὶ ζητῶν τίνα καταπῆ. **D** Ἐνίκησθαι ἡμῶν ἀπὸ τὴν ἀνδρείαν τοῦ μάρτυρος καὶ δὲν τὸν κοπέτε. Διὰ τὸ ὁ μάρτυς εἶχε πετάξει πέτρα τὸ δηλητηριῶν καὶ διὰ τοῦτο δὲν ἐφροσθῆ ὡς λέοντα, οὐτε τὸν θυμὸν τῶν θηρίων.

4. Θέλετε νὰ σῆς ἀναφέρω καὶ μίαν ἄλλην παλαιὰν ἱστορίαν, ὅπου ὑπάρχουν πάλιν δικαῖος καὶ θηρία. Θυμηθῆτε τὸν κατακλυσμόν, ποῦ ἔγνε ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Νῦε καὶ τὴν κιβωτὸν, διὰ τὴν βεβαίως καὶ τότε ἦσαν μαζὶ δικαῖος καὶ θηρία. Ἀλλ' ὁ Νῦε εἰσῆλθεν εἰς τὴν κιβωτὸν ἄνθρωπος καὶ ἐξῆλθεν ἄνθρωπος, ὁ Ἰουλιανὸς ἡμῶν εἰσῆλθεν ἄνθρωπος καὶ ἐξῆλθεν ἄγγελος. Ἐκεῖνος εἰσῆλθεν ἀπὸ τὴν γῆν καὶ **C** εἰς τὴν γῆν πάλιν ἐξῆλθεν. Ὁ μάρτυς εἰσῆλθεν ἀπὸ τὴν γῆν εἰς τὸ σκεκί καὶ ἀπὸ τὸν οὐκ ἔσχε ἐξεκίνησε διὰ τὸν οὐρανόν. Τὸν ἐδέσθη τὸ πέλαιος διὰ τὸν πνίξῃ, ἀλλὰ διὰ νὰ τὸν σκεπάζοι. Καὶ μετὰ τὸ στεφάνωμα ἐπέστρεψεν εἰς ἡμῶν τὴν ἁγίαν αὐτὴν κιβωτὸν, τὸ σῶμα τοῦ μάρτυρος. Τὴν κιβωτὴν αὐτὴν ἔσχε μὲχρι σήμερον εἰς τὰς κεῖρας μας καὶ εἶναι θρησκείας ἀπερὶν ἄγασθον. Διὰ τὸ Θεὸς ἐμοιράσθη μαζὶ μας τοὺς μάρτυρας, ἔλαβεν ὁ ἴσος τὰς ψυχὰς καὶ ἔδωκεν εἰς ἡμῶν τὰ σῶματα κατὰ κάποιον τρόπον, διὰ νὰ ἔσχε τὸν ἴσος τῶν παντοτεινῶν ὑπὸ τὴν ἀρετῆς. **677 A** Ὅταν δηλοῦσθαι κάποιος ἀνταρκῶν τὰ αἰσθημένα ὅπλα ἐνὰς ἁγνιστοῦ, τὴν ἀσπίδα, τὸ δόρυ, τὸν θώρακα, ἀκόμη καὶ ἂν εἶναι ὁ πλέον δάιδ-

φορος από όλους, πηδᾶ ἀμέσως, θερμαίνεται ἡ ψυχὴ του καὶ ὀρμᾶ πρὸς τὸν πόλεμον, ἀπὸ τὸ θέλημα μόνων τῶν ὅπλων παρκαίνουμένου νὰ ἐπιχειρήσῃ τὰ αὐτὰ ἔργα, ἡμεῖς, ποὺ δὲν βλέπομεν ὅπλα ἀλλὰ τὸ ἴδιον τὸ οὐραίου τοῦ μάρτυρος ποὺ ἠξιώθη νὰ αἰματοῦθῃ διὰ τὴν ὀμολογίαν τοῦ Χριστοῦ, δικαίω καὶ ἂν εἴμεθα οἱ περισσότερον ἡσυχῶ ἀπὸ όλους, πῶς δὲν θὰ γίνωμεν πολὺ πρόθυμοι, σὺν νὰ εἶναι τὸ θέλημα αὐτὸ κάποια φωτιᾶ, ποὺ ἔρχεται νὰ παρήσῃ τὸν νοῦν μας καὶ καλεῖ καὶ ἡμᾶς εἰς τὸν ἴδιον ἀγῶνα; **B** Διὰ τοῦτο εἴρησεν ὁ Θεὸς εἰς ἡμᾶς τὰ σώματα τῶν ἁγίων ὡς παρακαταθήκην μέχρι τῆς ἡμέρας τῆς ἀνοστάσεως, διὰ νὰ ἔχωμεν θερμῆλον τῆς πλείον ὑψηλῆς φιλοσοφίας. Ἀλλὰ δε μὴ περιορισθοῦν οἱ ἔπαινοι τοῦ μάρτυρος ἐξ αἰτίας τῆς ὀδυνώσεως τῆς ἰσχυρῆς καὶ γλώσσῃς⁸ ὡς περιμένουν τὸν ἀγωνοθέτην Θεόν. Καὶ θεσπίσας αὐτὸς ποὺ τοὺς στεφανῶνει, αὐτὸς καὶ θὰ τοὺς ἐπισπῆσῃ. Διὸτὸ δὲν περιμένουν τὸν ἐπιάνον των ἀπὸ μέρους τῶν ἀνθρώπων, ἀλλ' ἀπὸ τὸν Θεόν. Ἔτσι καὶ ὅσα ἔχομεν ἀναφέρει, ἐλέγχθησαν δεῖ διὰ νὰ δοξάσωμεν τὸν μάρτυρα, ἀλλὰ διὰ νὰ κόμισωμεν σὺς προθυμιέρας. Θὰ ἀρῆσωμεν τώρα τὰ ἐγκώμια καὶ θὰ στρέψωμεν εἰς οὐς ὅλων τὸν λόγον μολοντά εἶναι ἀδύνατον νὰ ἀρήσῃ κανεὶς τὰ ἐγκώμια τῶν μαρτύρων, διὰν ἀπαλλῆ εἰς συνθέσεων πιστῶν παρὰ τοῦ συμφέροντός των. **C** Ἐν τούτοις προσέχετε ἐπιθυμῶ νὰ κόμισω σήμερον κοικὴν παλαιῶν συνήθειαν, διὰ νὰ μὴ ἀρκαίμεθα μόνον εἰς τοὺς μάρτυρας, ἀλλὰ καὶ νὰ τοὺς μιμούμεθα. Δεῖσθι δὲν ἀποσκελεῖ τμηρὴν τοῦ μάρτυρος τὸ νὰ εἴησιν μόνον πρὸς αὐτούς, ἀλλὰ καὶ πρὸ τούτου τὸ νὰ μιμῆσθῃς αὐτῶν τὴν ἀνδρείαν των. Πρᾶττε ὅμοια νὰ ἀνοφέρω ποῦτον τὴν πονηρὰν συνήθειαν: διότι ὅταν εἶναι ἄγνωστον τὸ νόσημα, οὕτῃ ἡ θεραπεία εἶναι εὐκόλος. Διὰ τοῦτο ἀποκαλύπτω κατ' ἀρχὴν τὸ τραῦμα καὶ ἔν συνεχείᾳ ἐκθέτω τὸ φάρμακον. Ποῖα εἶναι λοιπὸν ἡ κακὴ συνήθεια; Ἐχει μεσοκτὴν ἰσχύον καὶ μὴ γένοιτο νὰ καταδικάσῃ ὅλην τὴν Ἐκκλησίαν διὰ τοῦτο. Μεσοκτὴ ἀπὸ ὅσους συγκεντρώνονται σήμερον ἐδῶ, ἀπὸ ἀδιαφορίας καὶ ἀφέλειαν μὴς ἐγκαταλείπουσιν σήμερον **D** καὶ τρέχουν εἰς τὴν ἀάφνην⁹ καὶ ἀκορπίουσαν σφῆραν ὅσα ἔχομεν συλλέξει σήμερον καὶ κοινικίζουσιν ὅσα ἔκομεν οικοδομήσει. Διὰ νὰ μὴ μείνη λοιπὸν ἀκαρπὸς δι' αὐτούς ἡ παρουσία των ἐδῶ, θὰ ἀνοφέρω

8. Τὸ περίφημον πρόσταγμα τῆς μεγάλης πόλεως Ἀντιοχείας, τὸ ὁποῖον ἀπεστάλη περίθρονον στέλιον τῆς διὰ τὸν ναὸν τοῦ Δαυδαίου Ἀπόλλωνος, ποὺ ὑπῆρχεν ἐνὸς ἄλλου καὶ εἶχε κτισθῆ ἀπὸ τὸν Σέλευκον. Ὅταν ὁ Ἰουλιανὸς ἐπαράστησεν τὴν ἀνοίξῃ ὁ κλεισθεὶς ναὸς καὶ νὰ προσέλθουν πέρωντες ὄμοια, ὁ μὲν ναὸς ἠνοίξε, προσήλθεν ἡμῶς εἰς μόνον ἰσχυρῶς ἰσχυρῶς.

θὰ ἐν συντομίᾳ εἰς τὸ θέμα τοῦτο καὶ θὰ σταματήσω τὸν λόγον μου. Εἰπέ μου διατὶ τρέχεις εἰς τὸ πρόσταγμα τῆς πόλεως; Ἰδοὺ τὸ πρόσταγμα τῆς ἀνω Ἱερουσαλήμ. Ἰδοὺ ἀάφνη πνευματικὴ. Ἐκεῖ ὑπάρχουν πηγαὶ ὕδατων, ἐδῶ πηγαὶ μαρτύρων. Ἐκεῖ ὑπάρχουν κυπάρισσοι, δένδρα ἀκαρπια, ἐδῶ μέληνα ἁγίων, ῥίζαι ποὺ εἰσκαρπῶν εἰς τὴν γῆν καὶ ὑψύουν τοὺς κλάδους των πρὸς τὸν οὐρανόν. Ἐπιθυρεῖς νὰ ἴδῃς καὶ τὸν κοιστὸν τῶν κλάδων τούτων; **E** Ἄνοίξε, σὲ παρακαλῶ, τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς πίστεως καὶ θὰ σοὺ παρουσιάσω ἀμέσως καρποὺς ἀξιοθαυμάστους. Δὲν εἶναι ὀπίωροι ἢ ἔηροι καρποὶ ἢ κατὶ ἄλλο ἀπὸ ὅσα φθείρονται καὶ καταστρέφονται οἱ καρποὶ τῶν κλάδων αὐτῶν: εἶναι ἴσως συμμάτων κοιμημένων ἀπὸ πυρετῶν καὶ συγκάρσεως ἀρρωπιῶν, εἶναι ἐλάλειμα κακίας, θεραπεία νοσημάτων τῆς ψυχῆς, προσευχὴ παρατεταμένη, πορησία ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, κυριαρχία τοῦ σώματος, ἔκκελισμα οὐρανίων ἀγαθῶν. Αὐτοὶ ἐδῶ οἱ καρποὶ πάντοτε πρυοῦνται καὶ πάντοτε ἀναβρόζουσι καὶ ποτὲ δὲν ἀπογοιτεῖουσι τοὺς γεωργοὺς των. **678 A** Καὶ ὅσον διὰ τὰ δένδρα ποὺ φύονται ἐπὶ τῆς γῆς, καρποφοροῦν μίαν φαρὰν τὸ ἔσος: ἐὰν δὲν τὰ πρυγῆσῃς διὰν φθᾶσῃ ὁ κερμῶν κύνουσι τὴν ἰσχυρότητα των ὀφου καταστρέφεται ὁ καρπὸς καὶ καταρρέει. Αὐτὸ ἐδῶ ὅμοια τὰ δένδρα δὲν γνωρίζουν κερμῶνα, οὕτῃ θεός, οὕτῃ ὑποκόπτουσι εἰς τὴν ἀνάγκην τῶν ἐποχῶν, οὕτῃ εἶναι δυνατόν νὰ τὰ ἀντικρύσῃς γυμνά ἀπὸ τοὺς καρποὺς των, ἀλλὰ διατηροῦσι πάντοτε τὸν αὐτὸν σπολοκῶν. Δὲν τὰ ἐγγίσει ἡ φθορὰ οὕτῃ ἡ μεταβολὴ τῶν κερμῶν συνθηκῶν. Ἀφ' ὅτου τὸ σῆμα τοῦτο ἐφυτεῖσθῃ εἰς τὴν γῆν, ποῖος ἐτρέψῃσιν ἀπειροὺς θεραπείας ἀπὸ τὴν ἁγίαν αὐτὴν λάρνακα καὶ ὁ καρπὸς δὲν ἐτελείωσεν. Ἐθέρισαν τοὺς ἐσπαρμένους ἀγροὺς καὶ δὲν ἐξηντλήθησαν οἱ σπόχοις. Ἐντλήσαν ἀπὸ τὰς πηγᾶς καὶ δὲν ἐκενώθησαν τὰ ὕδατα ὑπάρχει μίση ἀένως ροὴ εἰς αὐίας. **B** ποὺ οὐδέποτε παύσει ἀλλὰ τὸ θαῦμα τῆς ἀναβλώσεως παρουσιάζεται ἀπὸ τὸν μεγαλύτερον ἀπὸ τὸ ὄμοια των ὀδάτων. Καὶ δὲν πραγματοποιοῦν μόνον θαύματα ἀλλὰ πέθαισι νὰ ἀκολουθήσῃ ἡ φιλοσοφία ζωῆ. Ἄν εἶσαι πλοῦσιος καὶ ἔχῃς μεγάλην ἰδέαν καὶ ἀσθενούσῃς ψυχῆν, πληροῖσαι ἐδῶ, πορητήρησε τὸν μάρτυρα, ὑπολόγισε τὴν ἰσχυρίαν τοῦ ἰδικοῦ σου πλοῦτου ἀπὸ τὴν περιουσίαν ἐκείνου καὶ θὰ περιορίσῃς ἀμέσως τὴν φαντασίαν σου, θὰ ἐλευθερωθῇς ἀπὸ τὴν ἀσθένειαν καὶ θὰ φύγῃς μὲ πλήρη: ὑψύνοιουσαι ψυχῆν. Ἄν πάλιν εἶσαι πτωχὸς καὶ νομίσῃς ὅτι εἶσαι εὐκαταφρόνητος, ἔλα νὰ ἴδῃς τὸν πλοῦτον τοῦ μάρτυρος. Θὰ περιφρονηθῇς ἴσως τὰ χρήματα τοῦ κόσμου καὶ θὰ φύγῃς ἀπ' ἐδῶ, ὀφου γρηῖος τὴν ψυχῆν σου μὲ πολλὴν φιλοσοφίαν. **C** Καὶ ἂν σοὺ

προξενηθούν επίφρονες, θλάθαι, μαστιγώσεις, όταν διαπιστώσῃς ὅτι δὲν ἔπαθες ἀκόμη ὅσα ὁ ἄγγελος αὐτὸς μάρτυς καὶ ἀπὸ αὐτοῦ πάλιν θά ἀντιλήσῃς ἀρεταὴν κατηγορίαν. Εἶδες ὅποια εἶναι οἱ καρποὶ τῶν ριζῶν αὐτῶν; Πόσον εἶναι ἀσύλητος, πόσον πνευματικὸς, πόσον ἐγγίζου ἀπὸ τὴν ψυχὴν; Δὲν σὲ ἐμποδίζω νὰ μεταβῆς εἰς τὸ πρόσωπον· σὲ ἐμποδίζω δι' αὐτὸν μόνον. Διὰ ποῖον λόγον; Διὰ νὰ μὴ ἐπισόρη ἢ εὐκαρίστησις καταδίκην, διὰ νὰ εἶναι ἡ ἀπόλαυσις σου καθαρά καὶ νὰ μὴ τὴν θολώσῃ ἢ καταδίκην. Εἶναι δυνατόν μίαν ἄλλην ἡμέραν καὶ τὴν εὐκαρίστητον νὰ ἀπολαύσῃς καὶ τὴν ἁμαρταν νὰ ἀποκρύψῃς; Ἐάν ὁμοῦ θέλῃς καὶ τῶρα νὰ ἀπολοῦσῃς εὐκαρίστητον, ὑπάρχει τίποτε περισσότερο τερπνὸν ἀπὸ τὴν συγκέντρωσιν αὐτὴν καὶ πλέον εὐκάριστον ἀπὸ τὸ πνευματικὸν θέατρον, ἀπὸ τὰ ἰδικά σου μέλη, ἀπὸ τὴν συναναστροφὴν τῶν ἀδελφῶν σου; **D** Ἀλλὰ μήπως ἐπιθυμεῖς νὰ λάβῃς μέρος καὶ εἰς ὕλικὴν τράπεζαν; Σοῦ ἐπιτρέπεται ἐδῶ μετὰ τὴν διάλυσιν τῆς συναθροίσεως πλησίον τοῦ μαρτυρίου* κάτω ἀπὸ τὴν σκὴν μέσαι εἰς τὴν ἀμπελὸν νὰ σιτῶσῃς τράπεζαν, νὰ δώσῃς ἀνάπαυσιν εἰς τὸ σῶμα σου, ἀλλὰ καὶ τὴν συνειδήσιν σου νὰ ἀπαλλάξῃς ἀπὸ καταδίκην. Διότι ὁ μάρτυς, ἐπειδὴ θά εἶναι ὁρατὸς ἀπὸ παντὸ καὶ θά εἶναι ὁ ἴδιος πλησίον καὶ θά παρίσταται εἰς αὐτὴν τὴν τράπεζαν, δὲν ἐπιτρέπει ἢ εὐκαρίστηται νὰ μεταστῆ εἰς ἁμαρτίαν, ἀλλὰ σὺν παιδαγωγός ἢ ἄριστος πατήρ, ποὺ τὸν βλέπαμε μετὰ τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς πίστεως, κατασπάζει τὸν γέλωτα, περιορίζει τὰς ἡδονὰς τὰς ἀπόπτους, **E** καταπαύει ὅλα τὰ ἀκατήρητα τῆς σαρκός, τὰ ὅποια ἐκεῖ δὲν εἶναι δυνατόν νὰ διαφύγῃ κανεὶς. Διὰ τὴν αὐτὴν θά πλημμυρίσῃ τὸ πρόσωπον χοροῦ ἀνδρῶν. Καὶ τὸ θέαμα αὐτὸ συχνὰ καὶ ἕκαστον ποὺ θέλει νὰ συγκαταβῆ τὸν παρῶσθαι, παρὰ τὴν θέλησίν σου, νὰ μιμηθῆ τὴν ἀσκησίαν αὐτῆν. **679 A** Ποῦν περισσότερο, ὅταν εἶναι παρὼν εἰς τὸ μέσον καὶ ὁ δῶλος; Διότι βεβαίως εἶναι παρὼν κολούμενος ἀπὸ τὰ πορνικὰ ἄρματα, τοὺς αἰσχροὺς λόγους, τὴν δαιμονικὴν πομπήν. Σὺ ὁμοῦ ἔχεις ἀπαρνηθῆ αὐτὴν τὴν πομπήν καὶ ἔχεις συνταχθῆ μετὰ τοὺς λατρευτὰς τοῦ Χριστοῦ κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην, κατὰ τὴν ὁμοίαν ἔγινες ὄχιος τῶν ἱερῶν μυστηρίων. Ἐνθυμίσου λοιπὸν τοὺς λόγους ἐκείνους καὶ τὴν συμφωνίαν καὶ ἀπόφωγε τὴν παράβασιν.

5. Ἐπιθυμῶ νὰ ἀπευθινῶ καὶ πρὸς ἐκείνους ποὺ εἶναι

9. Πόσον γνωστὴ εἰς διους καὶ προσφιλεῖς ἡ εὐδελικὴ ἀπὸ σαφῆ καὶ ἀπὸ προσωπικῆν ἐμπειρίαν καὶ ἀπὸ τὸ ἔργον τοῦ χριστιανικωτάτου Παπαδωμέντη, καὶ πόσον τὸ ἦθὸς τοῦ λαοῦ ποὺ κατέκρινεν εἰς τὰ μέρη αὐτὰ διασχίζου τοὺς αἰῶνας! Σμερὴν τράπεζα πλησίον τοῦ ναοῦ, ἔπου λατρευταὶ ὁ ἄγγελος.

παρόντες ἀλλὰ δὲν ἀνακαρῶ διὰ τὸ πρόσωπον καὶ νὰ ἐμπιστευθῶ εἰς τὰ κέρια τῶν τῆν σπηρίων ἐκείνων. Διότι καὶ ὁ λατὸς ποὺ εἰσέρχεται εἰς τὸ σπῆν τοῦ ἀσθενοῦς ὀλίγους λόγους ἀπευθίνει πρὸς τὸν ἀσθενῆ. Τὰ σχετικά μετὰ τὰ φάρμακα τὴν διάσῃν καὶ τὴν ἄλλην περιβάλλειν **B** καλεῖ τοὺς συγγενεῖς καὶ δίδει εἰς αὐτοὺς τὰς παραγγελίας του. Θέλει τὸν λαόν; Διότι ὁ ἀσθενῆς δὲν δέχεται τὰς δόσεις μετὰ προσοχὴν, ἐνῶ ὁ ὑγιὴς προσέχει εἰς τοὺς λόγους μετὰ πολλὴν προθυμίαν. Διὰ τοῦτο ἐπιθυμῶ νὰ δηλώσω καὶ πρὸς σὲ. Ἄς καταλάβωμεν σβρίον ἐγκαίρως τὰς πόδας, ἄς παραμενίσωμεν εἰς τὰς ὁδοὺς καὶ οἱ ἄνδρες τοὺς ἄνδρας, αἱ γυναῖκες τὰς γυναῖκας ἄς καταβῆσῃμεν ἀπὸ τὰ ὑποζύγια. Ἄς τοὺς ἐπαναφέρωμεν ἐδῶ καὶ μὴ μὰς καταλάβῃ ἔντροπή. Δὲν ὑπάρχει ἔντροπή, ὅπου πρόκειται περὶ τῆς σωτηρίας τοῦ ἀδελφοῦ. Ἐάν δὲν ἐντρέπωνται ἐκεῖνοι νὰ μετακίνησιν εἰς τὴν παρῶσθαι πομπήν, **C** πολὺ περισσότερο δὲν πρέπει νὰ ἐντρέπωνται ἡμεῖς προσθέμενοι νὰ τοὺς ἐπαναφέρωμεν εἰς τὴν ἱερὰν αὐτὴν πανήγυριν. Ὅταν πρόκειται περὶ τῆς σωτηρίας τοῦ ἀδελφοῦ, ἄς μὴ παραμελοῦμεν τίποτε. Ἄν ὁ Χριστὸς ἀπέθανεν δι' ἡμᾶς, πρέπει νὰ ὑπομείνωμεν τὰ πάντα ἡμεῖς διὰ τὸν αὐτοῦν μας. Ἄν σοὺ καταφέρουν κτηνήματα, ἂν σοὺ ἀνευθύνουν πτόγους, συγκρατήσου καὶ μὴ παρατηθῆς, ἕως ἴθις τοὺς ἐπαναφέρει πλησίον τοῦ ἁγίου μάρτυρος. Καὶ ἂν συσταθῆ δικαστήριον ἀπὸ τοὺς περὶ στικτοὺς, ἄς ἀκούσῃς ὅσοι ἐπιθυμοῦν. Τὸν ἀδελφόν μου, εἰπέ, θέλω νὰ σώσω. Βλέπει ψυχὴν νὰ κἀνεταὶ καὶ δὲν ἀνέχομαι νὰ ἀδιαφορήσω διὰ τὸν ἀδελφόν. Ὅποιος θέλει ἄς καταγγείλῃ, ὅποιος θέλει ἄς κατηγορῆ. **D** Ἀλλὰ κανεὶς δὲν θά καταγγείλῃ; θά ἐπιανεόσῃν μᾶλλον ὅλοι καὶ θά ἐπδοκιμάσῃν. Διότι οὔτε κἀρὸν κρημάτων οὔτε ἀπὸ προσωπικῶν μίσος κἀνοῦμαι, οὔτε διὰ κανὲν ἄλλο θετικὸν πρᾶγμα φιλονικῶ καὶ μάχομαι ἀλλὰ κἀρὸν τῆς σωτηρίας τοῦ ἀδελφοῦ μου. Ποῖος δὲν θά τὰ ἐπδοκιμάσῃ αὐτὰ καὶ δὲν θά τὰ θαυμάσῃ; Ἐνῶ δὲν εἶχαμε καμμίαν σχέσιν λόγῳ συγγενείας κατὰ σάρκα, ἢ πνευματικῆς συγγενείας μὰς ἔχαμε πλέον φιλοκτήτογους ἀπὸ πατέρας. Ἐάν θέλετε, ἄς πάρωμεν μαζί μας καὶ τὸν μάρτυρα δὲν ἐντρέπεται θεοβίας νὰ εἴθῃ καὶ νὰ σώσῃ τοὺς ἀδελφοὺς. Ἄς τὸν ὀρθώσωμεν πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τῶν θά φοβηθῶν τὴν παρουσίαν του, θά σθεσασθῶν τὰς παρακλήσεις καὶ τὰς ἱκεσίας του· διότι δὲν ἐντρέπεται ἀκόμη καὶ νὰ παρακαλέσῃ. **E** Ἐάν ὁ Κύριός σου ἀπευθίνοι παρακάλειον πρὸς τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν; Ἐπεὶ Χριστοῦ προσθεύομεν, λέγει ὁ Παῦλος, ὡς τοῦ Θεοῦ παρακαλοῦντος δι' ἡμᾶν, καταλλήγητε τῷ Θεῷ (Β' Κορ. 5, 20). Ποῦν περισσότερο θά τὸ κἀρὸν τοῦτο ὁ δῶλος. Ἐνα μόνον

τὸν λυπεῖ, ἡ ἰδική μας ἀπάθεια καὶ πάλιν ἓνα τὸν εὐφραίνει, ἡ ἰδική μας σιωπὴ καὶ διὰ τοῦτο τίποτε δὲν θὰ ἀκούσῃ ποῦ νὰ μὴ τὸ πρόβη δι' αὐτήν. Ἄς μὴ ἐντραποῦμεν λοιπὸν καὶ ἡμεῖς καὶ ἄς μὴ τὸ θεωρήσωμεν περιττὸν. Ἄν οἱ κυνηγοὶ διαδίδουν κρημνοὺς καὶ δρε καὶ θάραθρα καὶ κάθε ἰπάτηριον μέρος ἐπιθυμοῦντες νὰ κυνηγήσωσιν εἴτε λαγὸν 640 Ἄ εἴτε ζαρκιάδι εἴτε κάτι ἄλλο ἀπὸ αὐτὰ εἴτε συχνὰ καὶ αὐτὰς τὰς ἀγρίας θυνθῶς, οὐ, ἐνῶ πρόκειται ὅχι ἓνα ὀσμηντὸν ἀγρίου, ἀλλὰ πνευματικὸν ἀδελφὸν νὰ ἐπανοφέρῃς ἀπὸ τὴν ἀπάθειαν χάριν τοῦ ὁποίου ἀπέθανεν ὁ Χριστὸς καὶ ἐνῶ δὲν πρόκειται νὰ περῶσης δρε καὶ καρύθρα ἀλλὰ τὴν πόλιν μόνον νὰ δ.α.θ.ς, ὀπασθωρεῖς καὶ κοκκινίξῃς; Πάσαν συγκινήτην, εἰπέ μου, θὰ ἔχῃς; Δὲν ἀκούεις κάποιον ὀσφρὸν ποῦ προτρέπει καὶ λέγει «Ἐστὶν οἰσάχνη ἐπάγουσα ἁμαρτίαν.» (Ἐκκλ. 4, 25). Φοβείσῃς μήπως σὲ καταγγεῖλῃ κανεὶς; Νὰ ἐπαρρήθῃς τὴν κατηγορίαν εἰς ἐμὲ ποῦ σὲ προτρέψω. Νὰ εἰπῇς ὅτι εἶμι παρηγγελεὺς ὁ διδάσκαλος.¹⁰ Εἶμαι ἕτοιμος ἐγὼ νὰ ἀντιμετωπίσω τοὺς μνηστὰς εἰς τὸ δικαστήριον καὶ νὰ ἀναλάθω τὴν ἐθέτην. Β Τὸ ὄρθον ἡμῶς εἶναι ὅτι ὅτε ἐμὲ ὅτε σὰς δὲν θὰ καταγγεῖλῃ κανεὶς, ἀκόρη καὶ ἂν εἶναι λίαν ἀναίσχυντος, θὰ ἐπδοκιμάσωσιν ὅλοι καὶ θὰ μᾶς θαυμάσωσιν ἐξ αἰτίας τῆς φροντίδος, ποῦ ἐπιδεικνύμεν, ὅχι μόνον οἱ κατοικοῦντες εἰς τὴν πατρίδα μας ἀλλὰ καὶ οἱ ζῶντες εἰς τὰς γειτονικὰς πόλεις, διότι ἴσως ἰσχυρὰ εἶναι μεταξὺ μας ἡ κυριαρχία τῆς ἀγάπης, ἴσως μέγας ὁ ζῆλος τῆς φιλοσοφίας. Ἀλλὰ διὰ τί λέγεις οἱ ἄνθρωποι; Θὰ μᾶς ἐπδοκιμάσῃ ὁ ἴδιος ὁ Δεσπότης τῶν ἀγγέλων. Γνωρίζοντες λοιπὸν τὴν ἀμοιβήν, ἃς μὴ περιφρονήσωμεν τὸ κυνήγιον καὶ ἃς μὴ ἐπανέλθωμεν ἄθριον μόνον καθὲς ἃς ἔχη μαζί του τὴν λείαν του καὶ ἃς γυρίσῃ ἔτσι. Ἄν τὸν προφθάσῃς μόνον τὴν ὄραν κατὰ τὴν ὁποίαν ἐξέρχόμενος ἀπὸ τὸ σπῆτι ρίπεται εἰς τὸν δρόμον καὶ τὸν μεταπέσῃς νὰ διαίση ἐδῶ, δὲν θὰ ὑπάρξῃ καμμία δυσκολία. C Ἄλλ' ἂν περῶσῃ ὁ κομρὸς καὶ ἐκεῖνος θὰ σὰς ἀναγνωρίσῃ πολλὴν χάριν καὶ ὅλα οἱ ἄλλοι θὰ σὰς ἐπαινεύσωσιν καὶ θὰ σὰς θαυμάσωσιν. Καὶ τὸ απουδαίτερον ὅλων, ὁ Δεσπότης τῶν σφραντῶν θὰ σὰς ἀποδώσῃ πολλὴν ἀμοιβήν καὶ θὰ πολλαπλασιάσῃ τὸ κέρδος καὶ τὸν ἔπαινον. Κατανοοῦντες λοιπὸν τὸ κέρδος ποῦ ἔχομεν ἀπ' ἐδῶ ἃς ἔχεισθωμεν ὅλοι πρὸ τῆς πόλεως. Ἄς συλλάθωμεν τοὺς ἀδελφοὺς μας καὶ ἃς τοὺς ἐπανοφέρωμεν ἐδῶ, διὰ νὰ εἶναι καὶ ἄθριον μῆτρες, τὸ ἱερὸν θέσιον μας καὶ ἡ πανηγυρικὴ μας συγκέντρωσις ἀλοκληρη-

10. Ἐτσι λέγεται καὶ σήμερον ἐκείνι, ὁ ἱερεὺς ἀπὸ τὸν ἱεὸν μας διδάσκαλος.

μένη καὶ ἔτσι χάριν τοῦ ζήλου μας τοῦτου νὰ μᾶς δεσθῇ ὁ ἴδιος μάρτυς. D εἰς τὰς αἰωνίους κατοικίας μετὰ πολλὴν παρηγορίαν. Αὐτὴν μοιῶς νὰ ἐπιτύχωμεν ὅλοι μας μετὰ τὴν χάριν καὶ τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, διὰ τοῦ ὁποίου καὶ μετὰ τοῦ ὁποίου ἃς εἶναι ἡ δόξα εἰς τὸν Πατέρα καὶ τὸ ἅγιον καὶ ζωοποιὸν Πνεῦμα, καὶ τὰρα καὶ πάντοτε καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

3. ΕΓΚΩΜΙΟΝ

ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΓΙΟΝ ΜΑΡΤΥΡΑ ΒΑΡΛΑΑΜ¹

⁶⁸¹ Α Μὲς συνεκάλεσεν εἰς τὴν ἱερὰν αὐτὴν ἐορτὴν καὶ ποιήγητον ὁ μακάριος Βαρλαάμ, ὅχι διὰ τὸν ἐπαινεσάμεν ἀλλὰ διὰ τὸν ζῆλέμασε. Ὅχι διὰ τὸ γίνεσθαι ἀφορατὰ τῶν ἐγκωμίων τοῦ ἀλλὰ μιμηταὶ τῶν κατορθωμάτων του. Εἰς τὰ ζῆτήματα τοῦ κόσμου τούτου, ποτὲ δὲν θὰ ἤθελαν ὅσοι καταλαμβάνουσι μεγάλα ἀξιώματα νὰ ἴδωσι καὶ ἄλλους μετόχους τῆς προκαθεδρίας του. Δίδωσι ἕσπερ ὁ φθόνος καὶ ἡ ζήλεια δωκοίτουσι τὴν ἀγάπην. Δὲν γίνεται ἔπος οὗτου κυριακεῖ τὸ πνεῦμα ἀλλὰ τὸ ἐντελὲς ἀντίθετον. Τότε δηλαδὴ κατ' ἐξοχὴν εὐκαριστοῦνται οἱ μάρτυρες, ὅταν ἴδωσι ὅτι οἱ σὺνδουλοὶ των ἐφθάσαν εἰς τὴν ἀπόλαυσιν τῶν ἰδίων με αἰσὺς ἀγαθῶν. Β Ὡστε ἂν θέλῃ κάποιος νὰ ἐπαινήσῃ τοὺς μάρτυρας, δε μιμηθῆ τοὺς μάρτυρας. Ἄν θέλῃ κάποιος νὰ ἐγκωμιάσῃ τοὺς ἀλλήλους τῆς εὐσεβείας, δε γερμίσθ ἀπὸ ζήλων διὰ τὸν ἀγῶνα ἐκείνων τοῦτο θὰ προκαλέσῃ εἰς τοὺς μάρτυρας ἔφθον ὅχι μικρότερον ἀπὸ δ,πὶ νὰ ἰδικῶσι τὸν κατορθώματα. Καὶ διὰ τὸ μάθησι ὅτι πότε κατ' ἐξοχὴν λαμβάνουσι ἀδοξασίαν τῶν ἰδικῶν των ἀγαθῶν, ὅταν δηλαδὴ μὲς ἴδωσι νὰ εἰμεθα ἐν ἀσφαλείᾳ καὶ ὅτι τὸ πρῶγμα τοῦτο τὸ θεωροῦν ὡς τὴν ἑπίστην τὴν πρὸς αὐτούς, ἄκουσε τοὺς λόγους τοῦ Παύλου

1. Ἐγκώμιον διὰ τὸν ἅγιον Βαρλαάμ Ἐγραφε καὶ ὁ μέγας Βασιλεὺς. Κατήγητο δὲ Ἄντιοχείας καὶ ἔζη εἰς αὐτὴν γέρων εἰς προεθέραιον ἡλικίαν καὶ φοβούμενος τὸν Θεόν, ἐπὶ κατηγγέλθη εἰς χριστιανό. Ἐμολόγησεν τὴν πίστιν τοῦ ἐθνικοῦ τὸν δεκαετῶν του καὶ διὰ τοῦτο τὸν ἐπέβαλον εἰς βασανιστήρια πληγόμενος ἀπὸν με δόνησιν καὶ ἐκασέσσαντες τοὺς θυροὺς του. Ἐν συνεισῆ τὸν ὀδηγήσαν εἰς εὐδαλοατρικὸν ναὸν πρὸς αἰσῶν νὰ τὸν ἀναγκάσουν νὰ ἐκταγῇ τὴν χεῖρα του περιέχουσαν λιθωνανθὸν ἀπὸν τὸν θυρῶν, ἔπος ἕκασε πρὸς ἡ ἀνακτορῆ τῆς χειρὸς καὶ ἡ πῖσις τοῦ λιθωνανθὸ ἔει τῆς χειρὸς θὰ ἀνακτορῆ θυρῶν. Ἰεροσολῶν διως ὁ γέρων Βαρλαάμ ἐδέξασεν ἀποστολαζόμενος μετὰ θάρρους πρὸς τὸν θυρῶν καὶ ἐπέθεσε τὴν χεῖρα ἐπὶ τῆς χειρὸς ὀπὸς τὸ ὄδον τὸν μαρτύριον, μέχρις ὅτι ἔπεσε νεκρός. Ἡ μνήμη του τιμᾶται τὴν 28ην Νοεμβρίου. Ὁ ποιητὴς ὀνομαζέται ἀπὸ τὸν χριστιανικὸν ἡρωικὸν τοῦ γέρωντος μάρτυρος.

Ἦν λιθωνανθὸν Βαρλαάμ, τὸ πῦρ φέρων ἀσπρὸν ἐφθῆς λιθωνανθὸν Κυρίου.

«Νῶν ζῶμεν, ἐὰν ἦμερ στήκατε ἐν Κυρίῳ (Α' Θεο. 3, 8). Πρὶν ἀπὸ αὐτῶν καὶ ὁ Μωϋσῆς ἔλεγε πρὸς τὸν Θεόν: «Εἰ μὲν ἄφθῃ αὐτοῖς τὴν ἁμαρτίαν, ἄφθῃ: εἰ δὲ μή, κόνω ἐξάλειψον ἐκ τῆς γῆς οὗτος ἢς ἔγραψας» (*Εβ. 32, 31-32). Δὲν αἰσθάνομαι τὴν οὐρανίαν τιμὴν ἐξ αἰτίας τῆς δυστυχίας τούτων, θέλει νὰ εἰπῆ. C Τὸ πλήρωμα τῶν πασῶν εἶναι τὸ παράλληλον τοῦ σώματος. Τί τὸ ὄφελος λοιπὸν νὰ σπερῶνεται ἡ κεφαλή, τὴν στιγμὴν ποὺ τὰ πόδια τιμωροῦνται; Καὶ πῶς εἶναι δυνατόν, ἀντιπεῖναι κάποιος νὰ μιμηθῆσε τοὺς μάρτυρας τύρα; Ἀφοῦ θεοσῆας δὲν εἶναι περίοδος δικαιοσύνης; Τὸ γνωρίζω καὶ ἐγώ. Βεβαθῆας δὲν εἶναι περίοδος διαγωγῆς, εἶναι ὁμοῦς περίοδος μαρτυρίου.² Δὲν εἶναι περίοδος τέτοιων ἀγώνων, εἶναι ὁμοῦς περίοδος σπερῶντων. Δὲν μὲς καταδικάσκουσι οἱ ἄνθρωποι ἀλλὰ μὲς καταδικάσκουσι οἱ δαίμονες. Δὲν μὲς κυνηγᾷ ὁ τύμινος ἀλλὰ μὲς κυνηγᾷ ὁ διάβολος, χειρότερος ἀπὸ ἄλλους πῶς τυράννοους. Δὲν βλέπεις ἐμπρὸς σου ἀναμμένα κάρβουνα, βλέπεις ὁμοῦς φουντωμένην τὴν φλόγα τῆς ἐπιθυμίας. Ἐπιδοπάτησαν ἐκεῖνοι τοὺς ἄνθρωπος, ποδοπάτησε οὐ τὴν φωτιὰ τῆς φύσεως. D Ἐκεῖνοι ἐπυγμάχησαν μετὰ τὴν θηρία, οὐ καλιναιώγησε τὸν θυρῶν, τὸ ἀνήμερον καὶ ἀπίθασον θηρῶν. Ἐκεῖνοι ἐπρῆθῆσαν μὲς εἰς ἀφανίτους πόνους, γίνουσι οὐ μακρῆς τῶν ἀτόπων καὶ ποιητῶν λογισμῶν, ποὺ ἀναθροῦσι εἰς τὴν καρδίαν σου. Ἐπειθὲ θὰ μιμηθῆς τοὺς μάρτυρας.⁶⁸² Α «Νῶν γὰρ οὐκ ἔστιν ἡμῖν ἡ πάλιν πρὸς αἷμα καὶ σάρκα, ἀλλὰ πρὸς τὰς ἀρχάς, πρὸς τὰς δυνάμεις πρὸς τοὺς κοσμοκράτορας τοῦ σκοτεινοῦ τούτου, πρὸς τὰ πνευματικὰ τῆς πονηρίας» (*Εφεσ. 6, 12). Ἡ φυσικὴ ἐπιθυμία εἶναι φωτιὰ, φωτιὰ ἀσβεστος καὶ διηνεκῆς. Εἶναι κόνω λυσοσπόμενος καὶ μακρότης. Μυρία ἐπαθέσει τοῦ καὶ ἂν ἀποκρούσῃ, μυρία φορὰς ὁρμὴ πάλιν ἐναντίον σου καὶ δὲν ἀποχωρεῖ. Εἶναι ἀδόσσοτος ἢ φλόξ τῶν ἀνθρώπων ἀλλὰ οὕτῃ, ἢ φλόξ τῆς ἐπιθυμίας, εἶναι χειρότερα. Ποτὲ δὲν ἔχομεν ἐκκευρίαν εἰς τὸν πόλεμον αὐτόν, κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς παρουσίας ζωῆς, ποτὲ δὲν ἔχομεν ἀνασκαφὴν διεξάγεται ἀγὼν συνεχῆς διὰ τὸ γνῆ καὶ ὁ στέφανος λαμπρός, διὰ τοῦτο ὁ Παῦλος πάντοτε μὲς ἀρροπῶναι, ἐπειθὲ εἶναι πάντοτε καπρὸς πόλεμου, ἐπειθὲ ὁ ἐκθρὸς πάντοτε ἀγρυπνεῖ. Β Θέλεις νὰ μάθησι ὅτι δὲν καίει ὀλγυτέρων ἀπὸ τὸ πῦρ ἢ ἐπιθυμία; Ἄκουσε τὸν Σολομῶντι ποὺ λέγει: «Περπατῆσαι πρὸς ἐπὶ ἄνθρώπων πυρὸς, ποὺ δὲ πόδας οὐ κατακαύσει; Οὕτως ὁ εἰσερχόμενος εἰς τὴν γυναι-

2. Τοῦτο δὲν ἀποτελεῖ ἀπλοῦς ρητορικὸν σχῆμα, διὰ τὸ καὶ κἀμὴ ἀντίποισιν εἰς τοὺς ἀφορατῆς καὶ νὰ διεγερῇ τὴν προσοχὴν των. Ὁ χριστιανὸς ἀρροπῶναι εἰς συνεχῆ διαγῶν ἐμπεκλεμῆνος εἰς τὸν ἀγῶνα κατὰ τὸν διάβολο.

κα του πλησίον αυτού, και πάς ἀπτόμενος αὐτῆς οὐκ ἀβουλήσεται.⁵ Βλέπεις ὅτι ἡ φύσις τῆς ἐπιθυμίας συναγωνίζεται πρὸς τὴν φύσιν τοῦ πυρός; Ὅπως δηλοῦθι εἶναι ἀδύνατον νὰ ἐγγίῃ τὴν φωτὶν και νὰ μὴ καίῃ, ομοίως και τὸ κοίταγμα τῶν ὤραϊων προσώπων κυριαρχεῖ ἐπὶ τῆς ψυχῆς, πού κατατάζει ἀκολάστως. **Γ** Και ὅπως μία εὐφλεκτος ὕλη, εἶται και τὰ ὤραϊα σώματα ἀπειλοῦν τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν ἀσελγῶν. Διὰ τοῦτο δὲν πρέπει νὰ πορεύομεν εἰς τὸ πῦρ τῆς ἐπιθυμίας ὡς γραφὴν τὸ κοίταγμα τοῦ κάλλους ἀλλὰ νὰ τὸ περιορίζωμεν ἀπὸ παντοῦ και νὰ τὸ κατορθώωμεν με τοὺς εὐσεβεῖς λογισμοὺς· νὰ ἀνακαπιζώμεν τὴν ποικιλίαν πού σοβεῖ ὀρηκτικῆ και νὰ μὴ ἐπιτρέπωμεν εἰς αὐτὴν νὰ κλονίῃ τὴν σταθερότητα τῆς διανοίας μας. Ἀλλὰ και κάθε ἡδονὴ κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς ἐπιθυμίας πᾶν παθῶν πυρπολεῖ συνήθως τὴν ψυχὴν ἐντονότερον ἀπὸ ὅ,τι τὸ πῦρ, ἐὰν θεβαίως δὲν ἀγωνίζεται κανεὶς ὀθεναρῶς, με ὑπομονὴν και πίστιν ἐκαστὸν ἐκάστου τῶν παθῶν. Ὅπως ἀκριβῶς ἔκομεν με τὸ κέρι του και ὁ μακάριος και γενναῖος ἀθλητὴς τοῦ Χριστοῦ Βαρλαάμ· **Δ** ἐβάστασεν εἰς τὴν δεξιάν του ὀλοκαληρον ὄγκον φωτιῆς, χωρὶς νὰ ὑποκαρῆσῃ εἰς τὸν πόνον ἀλλὰ ἔμεινε περισσότερο ἀπαθὴς ἀπὸ ἀγαλία. Ἠοθάνετο θεβαίως ἄλλως και ὑπέφερε· διότι αὐτὸ πού ὀρίστατο τὴν πυρὰν ἦτο σὰρξ, ὅχι σφῆρος. Ἐνώ ὁμοις ἐπονόουε και ὑπέφερε, παρουσίαζεν εἰς θνητῶν σώμα συμπεριφορὰν ἀσπμάτιων δυνάμεων.

Ἀλλὰ θὰ ἀνατρέξω εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ μαρτυρίου του, διὰ νὰ γίνῃ σαφέστερα ἡ διήγησίς μου. Και οὐς προσέλατε τὴν κακουργίαν τοῦ διαβόλου. Ἄλλους ἐκ τῶν ἁγίων ὀδηγήσῃ εἰς τὰς ἐσχάρας, ἄλλους ἔρριπεν εἰς λέβητας πού ἔθραζον περισσότερο ἀπὸ πῦρ· **Ε** τοῦτων κατεξέλεκσε τὰς πλευράς ἐκείνους τοὺς κατεβύθησαν εἰς τὸ πέλαγος, ἄλλους παρέδωκεν εἰς τὰ θηρία, ἄλλους ἔρριπεν εἰς τὴν κόμινον, τοῦτων ἐξήθρῃσε πὰς κλειδιάσας, ἐκείνων ἀφῆρεσε τὸ δέμα, ἐνώ ἦσαν ἀκόμη ζωντανοί. Κάτω ἀπὸ τὰ αἰματωμένα σώματα ἄλλων ἐποισθέτησεν ἄνθρωπος και οἱ σπινθήρες ἐπήδων ἐπάνω εἰς τὰς πληγὰς και ἐδάγκανον τὰ τραύματα ἀκληρότερον ἀπὸ κάθε θηρίον. Δι' ἄλλους ἐφεύρισκε ἄλλας ἀκόμη χειρότερας τιμωρίας. Ὅταν λοιπὸν εἶδεν ὁμοις τὰς ἐφευρέσεις του νὰ καταγελοῦνται **683** **Α** και ὁμοις τὰς ὑπέστησεν νὰ γίνωνται οἱ ἀναμεσθῆγηται νικηταί των και διὰ ὁμοις τοὺς ἠκολούθησαν εἰς τὰ ἴδια ἀγωνίσματα νὰ γίνωνται ἰσχυρότων παράδειγμα θάρρους, τί κάμνει; Ἐπινοεῖ νέον τρόπον

5. Ὁ μάρτυς παρομοιάζεται με φρόνιον και πῦρον, ὁ ὁμοις πρῆται νὰ καταληφθῇ, πολιωρητῆς εἶναι ὁ τῆρανος, πολιωρητικὰ μηχαναὶ τὰ διάφορα ἐσκαυστήρια

βασανισμοῦ, ὡστε τὸ ἀπροσδόκητον και ἀσύνηδες τῆς τιμωρίας νὰ καταβάλλῃ τὸ φρόνημα τοῦ μάρτυρος. Διότι αὐτὸ πού ἤκουσε κάποιος και τὸ ἔστοχάσθη, ἀκόμη και ἂν εἶναι ἀνυπόφορον, κατατείνει νὰ γίνῃ εὐκαταφρόνητον, ὅταν ἡ προσδοκία τὸ κρατῆ εἰς τὴν ψυχὴν σου· τὸ ἀπροσδόκητον ὁμοις, ἀκόμη και ἂν εἶναι ἐλαφρότατον, εἶναι τὸ πλέον ἀνυπόφορον ἐξ ὄλων.

Ἄς εἶναι λοιπὸν νέος ὁ ἁγίον, ἄς εἶναι παράδοξος ἡ ἐπινοήσῃς, διὰ νὰ φοβίση τὸν ἀθλητὴν τὸ νέον και παράδοξον και νὰ τὸν καταβάλλῃ εὐκόλως. **Β** Τί κάμνει λοιπὸν; Ἐλάγει ἀπὸ τὴν φαλακρὴν τὸν ἄγιον με θεομῆ. Διότι και τοῦτο τὸ ἐμχανεῖσθῃ ἡ κακουργία του· νὰ μὴ χρησιμοποίησῃ εὐθὺς ἀπὸ τὴν ἀρχὴν θάρρα βασανιστήρια, μήτε νὰ ἐπιβάλλῃ τὰς φρικτὰς τιμωρίας ἀλλὰ νὰ ἀρκεῖ ἀκόμη κρῖα και ἀπὸ τὰ μικρότερα. Διότι τάχα; Διὰ τοῦτο ἂν ἠτηθῶν οἱ ἁγιοισταί, νὰ εἶναι ἡ ἦται των αἰσχροῦ, ἐπειδὴ δὲν ἀντεστάθησαν ὅτε εἰς τὰ μικρὰ ἂν πάλιν ὑπεριακούσων εἰς ἀσπὰ και νικηθῶν. ἐπειδὴ ἡ δυνάμις των θὰ ἔχη εἰς τὰ μικρότερα ἐξασθενήσῃ, νὰ γίνων εὐδούλοποι εἰς τὰ μεγαλύτερα. Διὰ τοῦτο ἐκρητισμοποίησε τὰ μικρότερα κατ' ἀρχὰς διὰ νὰ μὴ ἀποτύχῃ εἴτε νίκησῃ εἴτε δοκ. Ἄν τοὺς νικήσῃ, ἐσκαρῆθῃ, θὰ γελῶν διὰ τὸ πάθημά των, ἂν δὲν τοὺς νικήσῃ, θὰ τοὺς καταστήσῃ πλέον ἀντιθέτους διὰ τὸ μελλοντικὰ. **Γ** Τὸν ἐλάγει λοιπὸν ἀπὸ τὸ δεσμητήριον και ἐκείνος ἐξέρκεται ὅπως ὁ γενναῖος ἀθλητῆς εἰς τὴν παλαίστραν, ἀφοῦ ἐγμυνάσθη ἐπὶ πάλιν κρόνον. Διότι τὸ δεσμητήριον ἦτο διὰ τὸν μάρτυρα παλαίστρα και ἐκεῖ συμαμαλῶν κατὰ μόνως με τὸν θεόν· ἐπιληροπορεῖτο ἀπὸ θελῖνον περὶ ὄλων τῶν ἀγωνισμάτων. Διότι ὁμοις ὑπάρκων τοσοῦτου εἶδους θεομῆ, ἐκεῖ εἶναι παίρων και ὁ Χριστός. Ἐξήρηκετο λοιπὸν, ἀφοῦ εἶχε γίνῃ ἰσχυρότερος με τὴν μικρότερον παραμονὴν του εἰς τὸ δεσμητήριον. Και ὅταν αὐτὸς ἐξῆλθεν, ἀφοῦ ὁ διάβολος δι' ἐκείνων πού ὑπῆρτον τὴν παρανομίαν του τὸν ὀδηγήσῃ εἰς τὸ μέσον, δὲν τὸν προσέβασε εἰς τὸ ζῶλον ὅτε τὸν περιέβαλε με ὁμοις. Διότι τὸν ὀβλεπε νὰ τὸ ἐπιθυμῆ ὁμοις αὐτὰ και νὰ τὰ ἔχη ὀκροθῆ πρὸ πολλοῦ. **Δ** Φόρει πλησίον τοῦ πύργου· **Ε**ν παράδοξον και πρωτοφανὲς μεκάνημα, πού κανεὶς ποτε δὲν εἶχε ὀκροθῆ, πού ἠδύνατο εὐκόλως νὰ προκαλέσῃ τὴν πᾶσων του. Ἐπειδὴ εἰς του δι' ὄλων ἦτο νὰ παροσῆρῃ ἄλλων τοὺς ἁγίους πορὰ νὰ τοὺς προξενήσῃ πόνον. Ποῖον ἦτο λοιπὸν τὸ τέχνασμα; Τὸν

4. Ὁ τῆρανος θέλει νὰ ἐμμεταλλεῖσθῃ μίαν σφῆραξον και ἐνοικεῖσθῃ κίνησιν τοῦ σώματος τοῦ μάρτυρος, πού εἶναι ἀκριβῆς ἡ ἀνατροπῆ τῆς χειρῆς. Τοῦτο ὁμοις, παραστρεῖ ὁ μάρτυρ, δὲν εἶναι και μετατροπῆ τῆς γνώμης, ἡ ὁμοις και μόνη ἔχει ἀποφοροιστῆν σημασίαν διὰ τὸν χᾶ

δίεταξαν να εκτείνη ύπτιαν την χείρα του υπεράνου του Βαμρού και έβλεσαν εις αυτήν άνθρωπος και λιθωνυτόν, ώστε, εάν εισθανθή τὸν πόνον και άνασπρήν την χείρα, να θεωρήσουν τὸ πράγμα ως θυσίαν και παράβαση. Είδες την κακουργίαν του διαβόλου; Πρόσεξε όμως πῶς εκείνος παύσασα λαμβάνει τοὺς σοφοὺς κατὰ τὴν ἄραν τῆς πανουργίας των κρύπτει τὰ τεχνήσιατά του. Έξομα δὲ να μεταβληθῆ ἡ ἐπίστασις τῆς ἐπιβουλῆς και ἡ πολυτοκίαιος κακουργία εις προσθήκην και περισσειαν περισσοῦταρ δόξης διὰ τὸν μάρτυρα. Διότι θεθαίκα δὲτον έπειτα ἀπὸ ἀπειρους κακουργίας ἀπέλαθῆ ἠτιμῆνοσ ὁ ἀντίπαλοσ, τότε ὁ ἀθλητῆς τῆς πίστειωσ ἀναδεικνύεται ἀκόμη λαμπρότεροσ τοῦτο ἐγίνετο και εις τὴν περίπτωσιν αὐτῆν. Παρέμεινε ὁ μακάριοσ Βαριλάμ κροπῶν τὴν χείρα του σταθερῶν και ἀπερίτρεπτον, ⁶⁸⁴ Α ὡν να ἦτο κατεκευσομένη ἀπὸ αἰθρον, μελανία, και ἀν ἀνεστρέφετο τοῦ μάρτυροσ τὸ χερί, δὲν ἀπετέλει τοῦτο ἐγκλημα τοῦ μάρτυροσ.

Εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο δεῖξατε ἀκριβολόγον προσοχὴν ὄλοι, διὰ να ἐννοήσατε ὅτι και ἀν ἀκόμη ἐστρέφετο ἡ δεξιὰ του, δὲν θὰ ἀπετέλει τὸ πρῶγμα ἦπαν. Διὰ τὰ τάχα; Διότι ὅποισ γνωροπεύωμεν εις τὰς περιπτώσεισ ἐκείνων ποῦ ξεσάζουν τὰς πλευράσ των ἢ τὰς θασανίζουσι κατ' ἄλλον τρόπον, καθ' ἑαυτοὺσ τρόπον πρέπει να κρίνωμεν και ἑδῶ. "Αν δηλ. ὑπακαρῆσουσι και θυσιάσουσι, ἡ κατηγορία γίνεται κατὰ τῆς ἀδυναμίας των, ὅτι ἐθυσίασαν, ἐπειδὴ δὲν ὑπέμειναν τοὺς πόνουσ. Β "Αν ὅμοι ἐπιδεῖξουσι ὑπομονὴν εις τὸ βασανιστήρια και δοκιμάσουσι θεθαίκα πόνον δι' ὅσα πάσουσι, δὲν προδῶσουσι ὅμοι τὴν πίστιν, κανεὶσ δὲν τοὺς κατηγορεῖ διὰ τὰς δόξασ ἀλλὰ δι' αὐτὸ ἀκριβῶσ τοὺσ παραδεχόμεθα περισσοῦτερον και τοὺσ θαυμάζουμεν· ἐπειδὴ παρὰ τὸν βασανισμὸν των ὑπέμειναν και δὲν ἠθέλησαν να ἄρνηθῶν και ἑδῶ λοιπὸν, ἀν ὁ μακάριοσ Βαριλάμ ἀπὸ ἀδυναμίας να ὑποφέρῃ τὸ κάρμον ὑπάσχετο να θυσιάσῃ, ἐγκρίθη· ἀν ὅμοι παρὰ τὴν ἀντίστασιν τοῦ ἰδίου ἡ χεὶρ ἐστρέφετο, τοῦτο δὲν συνιστᾷ κατηγοσίαν κατὰ τῆς γνώμησ" τοῦ μάρτυροσ. Ἐπικαλεῖτο τὸ γεγονός ἀπὸ τὸ πῦρ, διὰ ἐπειδὴ ἦτο ἡ προαίρεσις του ἀσθενῆσ ἀλλὰ ἐπειδὴ παρὰ τὴν θέλησιν του ἄγίου ἐλύγχιεν ἡ χεὶρ του και τὰ νεῦρα κατὰ τὴν δόνησιν τῆς ἀντοχῆσ των. C "Ὅμοι

ρακτηρισμὸν τοῦ μάρτυροσ. "Αν λυγίζουσι τὰ μέλη, εἶναι φυσικὸν ἡ νίκη τοῦ μάρτυροσ συνίσταται εις τὴν ἀδύνησιν θέλησιν του.

δ. Πάντοτε ἀντιλεῖ ἀπὸ τὴν ζωὴν, τῆς ὁποίας τὰς ἀπειρους ἐκδηλώσεισ εἶχεν ἀποθησαυρίζων εις τὸ θησαυροφυλάκιον τῆς ψυχῆσ του ὁ μέγας παρατηρητῆς τῆς ζωῆσ τῶν ἀνθρώπων ἀλλὰ και μέτοχοσ τοῦ πόνου των. Διὰ τοῦτο τὰ παραδείγματα τῶν ἀποστόλων ἀλλοιωτήσοισ ἀποδείξεισ.

δὲν κατηγοροῦμεν ἐκεῖνοσ ποῦ ξεσάζουσι τὰ πλευρά των, ἐπειδὴ ξεσάζεται ἡ σὰρξ των. "Η μᾶλλον διὰ να φέρου πλησύτερονον παράδειγμα· ἐκεῖνοσ ποῦ πυρέσουσι και κατέκοντασ ἀπὸ σπασμοῦσ, δὲν θὰ τοὺσ κατηγορεῖ κανεὶσ, ἐπειδὴ κάμπτονται τὰ χεῖρα των, ἀφοῦ τὸ πρῶγμα δὲν ὀφείλεται εις τὴν ἀνοχησιν των ἀλλὰ εις τὴν φλόγα τῆς ἀσθενείασ, ἡ ὁποία ἐξοντλεῖ τὴν ἰσχύτητα και συνέλκει και συσπᾷ τὰ νεῦρα παρὰ φύσιν. Ὅμοιαισ κανεὶσ δὲν θὰ ἐμῆφετο και τὸν ἄγιον τοῦτον, εἰαν ἀνεστρέφετο ἡ χεὶρ του. Διότι ἀν εἶναι φυσικὸν ὁ πυρετὸσ παρὰ τὴν θέλησιν τοῦ ἀσθενόσ να συνέλκῃ και να συσπᾷ τὰ μέλη, ποῦ περισσοῦτερον θὰ ἐπετόγκωνον τοῦτο ἄνθρωποσ εις τὴν δεξιάν. Β ἀκόμη και ἀν δὲν ὑπεκώρει ὁ μάρτυρ, δὲν τὸ ἐπέτυχον ὅμοι, διὰ να μάθῃσ ὑπερεστερισσοῦ, ὅτι ἦτο ἡ χάρισ τοῦ θεοῦ ποῦ συμπαιροῦσατο και προητομάζε τὸν ἀθλητῆν και ἀνεπλήρυνε τὸ μειονέκτημα τῆς φύσειωσ και δὲν ἔπαθε πῶθημα ποῦ προσιδίεται εις αὐτῆν ἀλλὰ ἔμεινε ἀπερίτρεπτοσ ἐκείνη ἡ χεὶρ, ὡν να ἦτο πλασμένη ἀπὸ ἀδάμαντα. Ποῖοσ θὰ ἐβλεπε τότε και δὲν θὰ ἐθαύμαζε; Ποῖοσ δὲν θὰ ἐδοκίμαζε φρικὴν; Ἐκυπτον οἱ ἄγγελοι ἀπὸ τὸ ἴση, οἱ ἀρκάγγελοι πορηκολούθουσι. Τὸ θέαμα ἦτο λαμπρὸν και ἀληθῶσ ὑπερέβαινε τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν. Ποῖοσ δὲν ἠθέλησῃ τὴν ἐπιθυμίαν να συναντήσῃ ἄνθρωπον να ἀγωνίζετα και ἐν τοῦτοσ να μὴ ὑπομῆνῃ, ὅτι οἱ ἄνθρωποι; Νὰ γίνετασ δηλαδή ὁ ἴδιοσ θυσιαστήριον και θῆμα και ἱερεὺσ; Ε Διὰ τοῦτο ἀνήσχετο πρὸσ τὸν οὐρανὸν διπλοῦσ ὁ καινὸσ ὁ μὲν ἀπὸ τὸ καιόμενον λιθῶνι, ὁ δὲ ἀπὸ τὴν σάρκα ποῦ ἐτήμετο. Καὶ ὁ καινὸσ αὐτοσ ἦτο πλέον εὐπρόδοκτοσ ἀπὸ τὸν πρῶτον, ἡ δευτέρα εὐωδία ἄνιτέρα ἀπὸ τὴν πρῶτην. Διεδροματίζετο τὸ ἴσων ποῦ συνέθη με τὴν θέτον. "Ὅμοισ δηλαδή ἡ θάλασ ἐκείνη κατεπλέγετο ἀλλὰ δὲν ἐκαίετο, ἔτοι και ἑδῶ ἀπῆθροκοῦτο ἡ δεξιὰ ἀλλ' ἡ ψυχὴ δὲν ἐκαίετο. ⁶⁸⁵ Α Ἐδωπανάπο τὸ σῶμα και δὲν ἐξηντλεῖτο ἡ πίστισ. Ἀπέκαμιν ἡ σὰρξ και δὲν ἀπέκαμινεν ἡ προθυμία. Οἱ ἄνθρωποσ δευρότησαν τὸ μέσον τῆσ χειρὸσ και ἔπεισαν χάρμη, δὲν ἐγλύοτησαν δὲμοι ἡ ἀνδρεία τῆσ ψυχῆσ. Ἐδωπανῆθη ἡ χεὶρ και ἔλειπον, ἦτο σὰρξ και διὰ ἀδάμασ. Ἡ ψυχὴ ὅμοι ἐπεζῆθη ἀλλην χείρα ἐκ νέου, ὡσατε και εις αὐτῆν να ἐπιβεβῆ τὴν καρτερίαν τῆσ. Ὅμοισ ὁ γενναίοσ στρατωτῆς, ἀφοῦ εἰσαρμῆθη εις τὰς τάξεισ πῶν ἐσθρῶν και διακρίσῃ τὴν φρό-

⁶⁸⁴ δ. Ἐξίεται να διαβῶσ ἐκ νέου ὁ ἀναγνώστησ τὸ ἀριστογραφηματικὸν αὐτὸ θρησκευτικὸν τοῦ ἀριστοτέλου τοῦ λόγου, ποῦ φέρει εις τὸν νοῦν παλαιότερα ὅμοια παραδείγματα γενναίουσ εις τὸν πολεμικὸν ὅμοι και πατριωτικὸν τοῦμα.

λαγγα των αντιπάλων του και άρου συντήρησιν τὸ ξίφος σου ἀπὸ τοῦ πλήθους τῶν ἀλλοπαλλήλων κυνηγμάτων, σπρέφαις καὶ ζητεῖ ἄλλο ξίφος, ἐπειδὴ δὲν ἔχει κορτασθῆ ἀκόμη ἀπὸ τῆν σφαγῆν τῶν ἐκθρόν. **Β** ὁμοίως καὶ ἡ ψυχὴ τοῦ μακαρίου Βαρλαάμ· ἐξέδουσε τὸ κέρι μὲ τὸ νὰ συντρίβῃ τὰς φάλαγγας τῶν δοσιπλῶν καὶ ἐχρητοσε ἄλλαν δεξιὰν χεῖρα, διὰ νὰ ἐπιδείξῃ καὶ εἰς αὐτὴν τὴν γενναϊότητά της.⁷ Μὴ μοῦ ἀντιπενῆς διὰ μίαν μόνον χεῖρα ἐθυσίασε. Σκέψου τοῦτο προηγουμένου. Ὅποιος ἐθυσίασε τὴν χεῖρα θὰ ἐξιδε καὶ τὴν κεφαλὴν καὶ θὰ ἐξέθεσε καὶ τὰς πλευράς καὶ εἰς τὸ πῦρ καὶ εἰς τὰ θηρία καὶ εἰς τὸ πέλαγος καὶ εἰς τὸν κρημνὸν καὶ εἰς τὸν σκουρὸν καὶ εἰς τὸν τροχὸν καὶ θὰ ἦτο ἕτοιμος δι' ὅλα ὅσα ποτὲ ἤκούσθησαν βασανιστήρια καὶ θὰ ὑπέμενε τὰ πάντα, ἂν ὄχι εἰς τὴν πράξιν, ὁπωσδήποτε μὲ τὴν γνώμην. **Γ** Δυσὶ δὲν ἀντιστέκονται εἰς φρικώμενος μόνον βασάνους οἱ μάρτυρες, ἀλλ' εἶναι πολυηροὶ εἰς κάθε ἀπειλήν. Διότι δὲν ὀρίζουν αὐτοὶ τὴν γνώμην τῶν τυράννων, οὔτε θέτουν τὰ ὄρια καὶ τὰ μέτρο τῶν βασανιστηρίων. Εἰσέρχονται εἰς τὸν στίβον, διὰ νὰ ὑπομείνουν τόσα μαρτύρια, εἰς ὅσα θελήσῃ νὰ τοὺς υποβάλλῃ ἡ ἀπάνθρωπος καὶ θηροειδὴς γνώμη των. Ἐκτός, ἂν τὸ κύμα ἀποκόμῃ εἰς τὸ μεταξὺ καὶ ἀρήσῃ εἰς τὴν μέσην ἀνεκπιλήρωτων τὴν ἐπιθυμίαν τῶν τυράννων. Ἐμαρτάνετο λοιπὸν ἡ σὰρξ καὶ τὸ φρόνημα ἐγένετο προθυμότερον καὶ ὑπερέβαλλε εἰς τὴν λαμπρότητα αὐτοῦς τοὺς ἄνθρωπος λάμπουσα περισσώτερον ἀπὸ αὐτοῦς. **Δ** Ἦναυτε μέσο του πνευματικὸν πῦρ ποὺ αἱ φλόγες του εἶναι μεγαλοπρεπέστεραι ἀπὸ τοῦ συνήθους. Διὰ τοῦτο δὲν ἠσθάνετο ἐκεῖνος τὴν ἐλαττωρικὴν φλόγα, ἐπειδὴ τὸν ἐφλόγιζε τὸ θαυτακτικὸν πῦρ τὸ διάπτυσον καὶ ἀσθηστον πῦρ τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ.

Αὐτά, ἀγαπητοὶ μου, ἄς μὴν τὰ ἀκούσωμεν μόνον ἀλλὰ συγχρόνως ἄς τὰ μιμοῦμεθα. Ὅτι ἔλεγαν ἀπὸ τὴν ἀρχὴν, τὸ ἐπινοηθέναι καὶ τὸ ἔργον. Ἄς μὴ θαυμάζωμεν ὁ μάρτυς τὴν στιγμήν αὐτὴν μόνον ἀλλὰ μεταβαίνων καθεὶς ἐξ ὑμῶν εἰς τὸν οἶκον του, ἄς φῶσθ μαζί του τὸν ἄγων, ἄς τὸν εἰσαγάγῃ εἰς τὸ σπίτι του ἢ μᾶλλον εἰς τὴν καρδίαν του μὲ τὴν ἀνάκλησιν τῶν λεχθέντων. **Ε** Ὑποδέξου τον ὡς προσελάσθῃ καὶ ἐγκατετάξέ τον εἰς τὴν καρδίαν σου, ἐνῶ θὰ εἶχῃ τεταμένον ἔμπρὸς τὸ κέρι. Ὑποδέξου τον στεφανηφόρον καὶ μὴ ἐπιτρέψῃς ποτὲ νὰ ἐξέλθῃ ἀπὸ τὸν νοῦν σου. Διὰ τοῦτο ἀκριβῶς αὖς

7. Δὲν εἶχε παρακολουθήσει τὰς θεατρικὰς παραστάσεις τῆς ἐποχῆς του ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος, διὸ ὅμως τὰ συμπεράσματά του ἀναπαράσσονται πλήρως πρὸς τὰ πράγματα, εἶναι δυνατόν νὰ τὸ διαπιστώσωμεν καὶ ἡμεῖς ἀπὸ ἀναλόγους σημερινὰς περιπτώσεις.

ἠδηγήσωμεν κοντὰ εἰς τὰς λάρνακας τῶν ἁγίων μαρτύρων καὶ ἀπὸ τὸ ἀντίκρυμα νὰ δεχθῆτε κάποιον προτροπὴν πρὸς ἀρετὴν καὶ νὰ ἀπαυθῆτε εἰς τὸν ἴδιον ζῆλον. Καὶ ἡ ἀκοὴ μόνον ἐνδε ἀριστεύσαντος σημαίνει τὸν στρατιώτην, πολὺ περισσότερον ἢ ὅπως καὶ τὸ ἀντίκρυμα καὶ τὸ ἀποκορύφωμα. **Ἄ** ὅταν εἰσελάθῃ εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ ἔρωτος καὶ ἰδῇ τὸ ξίφος καταματωμένον, τὴν κεφαλὴν τοῦ ἐκθροῦ εἰς τὸ ἔδαφος, τὰ λάφυρα ἀνηρητημένα ὑψηλά, τὸ αἷμα νὰ στάξῃ νωπὸν ἀπὸ τὰ χεῖρα τοῦ τροπαιοφόρου, παντοῦ νὰ κοίτανται ὄρατα καὶ ἀσπίδες καὶ τόξα καὶ ὄλην τὴν ἄλλην πανοπλίαν. Διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς συνεσεντρώθημεν ἐδῶ. Ὁ τόφος τῶν μαρτύρων εἶναι στρατιωτικὴ σκηνή. Καὶ ἂν ἀνοίξῃς τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς πίστεως, θὰ ἴδῃς τὸν θώρακα τῆς ὁμοιοσύνης νὰ κοίτεται ἐδῶ, τὸ θυβλήμα τῆς πίστεως, τὴν περικεφαλαίον τῆς σωτηρίας, τὴν κνημίδα τοῦ εὐαγγελίου, τὴν μάκαιραν τοῦ Πνεύματος, τὴν ἴδιαν τὴν κεφαλὴν τοῦ διαδόλου πεταγμένην καμὰ ὡς ἀπόρριμμα. **Β** Ὅταν ἴδῃς ἠλιαθὴ ἄνθρωπον μὲ δαιμόνιον νὰ κεῖται ὄπισθεν τοῦ τόφου τοῦ μάρτυρος καὶ νὰ παραδίδεται αὐτῷ εἰς σπασμόσ, τίποτε ἄλλο δὲν βλέπεισ παρὰ κοιμένην τὴν κεφαλὴν τοῦ πονηροῦ. Καὶ πόρα ἀκόμη εἶναι εἰς τὸ πλεῦσόν τῶν στρατιωτῶν τοῦ Χριστοῦ τὰ ὄπλα αὐτά καὶ ὅπως οἱ βασιλεῖς θάπτιον τοὺς ἔρωτος μὲ τὰ ὄπλα των, ὁμοίως ἔπραξε καὶ ὁ Χριστὸς τοὺς ἔρωτος μετὰ τῶν δούλων των, διὰ νὰ δείξῃ καὶ πρὸ τῆς ἀνοστήσεως ὄλην τὴν δύναμιν καὶ τὴν δύναμιν τῶν ἁγίων. Μάθε λοιπὸν τὴν πνευματικὴν πανοπλίαν των καὶ μὲ κέρδος μέγιστον θὰ ἀνακαυρήσῃς ἀπ' ἐδῶ. **Γ** Ἐσεῖς καὶ σύ, ἀγαπητέ, νὰ διεξαγάγῃς πολὺν πόλεμον πρὸς τὸν διάβολον, πολὺν καὶ μεγάλον καὶ συνεχῆ. Σπούδασε τοὺς τρόπους τῆς πάλης, διὰ νὰ κερδίσῃς τὰς νίκας. Περιφρόνησε τὸν πλοῦτον, τὰ χρήματα, ὄλην τὴν ἄλλην πλάνην τῆς ζωῆς. Μὴ καρτερύσῃς ὄρους πλοῦτον, μακάρισε τοὺς μάρτυρας, ὄχι ὄρους ζῶν εἰς τὰς ἀπολαύσεις ἀλλὰ ὄρους βασανίζονται εἰς τὰς ἐσχάρας. Ὅχι τοὺς παρακαθημένους εἰς πολυτελεῖς τραπεζάς, ἀλλὰ ὄρους ἐροφθήσαν εἰς θράσυντας λέβητας. Ὅχι ὄρους συννάξουν καθημερινῶς εἰς τὰ λουτρά, ἀλλὰ ὄρους ἐπρόθησαν εἰς ἀναποφόρους κοιμίους. Ὅχι ὄρους μιρίζουν ἀσώματα ἀλλὰ ὄρους ἀσπινθῶν καπνὸν καὶ κνίσουσαν σαρκὸς ποὺ ψήνεται. Ἡ εὐωδία αὐτὴ εἶναι ἄνωτέρα καὶ ὑψηλοτέρα ἀπὸ ἐκεῖνην. Διὸ ἐκεῖνη ὀδηγεῖ εἰς τὴν κόλασιν ὄρους τὴν ἀσφαίνονται, ἐνῶ αὐτὴ εἰς τὰ βασθεῖα καὶ τοὺς οὐρανίους στεφάνους. **Δ** Καὶ διὰ νὰ θεσπισθῆς διὰ τὴν ἀπόλαυσιν εἶναι κασὸν καὶ ἡ ἐπάλειψις μὲ ἄρματα καὶ ἡ μέθη καὶ ἡ ἀμετροσ ἀνοησία καὶ ἡ πολυτελεῖς ἰδέπεια, ἀκούσε τί λέγει ὁ προφήτης: «Ὅσοι οἱ καθέδοντες ἐπὶ

κλιῶν ἑλεφαντίνων καὶ κατασπαλαῶντες ἐπὶ ταῖς στρωμαῖς αὐτῶν· οἱ ἐσθίωντες ἐρίφους ἐκ ποιμνίων καὶ μοσχάρια ἐκ βουκολίων γαλαθηνά· οἱ πίνοντες διὰλαμνον οἶνον καὶ τὰ πρῶτα μύρα κριόμενα (Ἄμικ, β, 4-8). Ἐὰν δὲ ἀπηρόρευσεν αὐτὰ κατὰ τὴν ἐπισκοπὴν τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, τὰ ἀπαγαρεύει πολλὸ περισσότερο κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς χάριτος, ὅπου ἡ φιλοσοφία εἶναι ἀνωτέρα. Ἀπηθύνα τοὺς λόγους μου καὶ πρὸς ἄνδρας καὶ πρὸς γυναῖκας· διότι τὸ σπῆδιον εἶναι κοινόν. **Ε** Τὸ στρατιπέδον τοῦ Χριστοῦ δὲν εἶναι ἀτηρημένον ἐξ αἰτίας τοῦ φόλου τῶν ἀγωνιστῶν, ἀποτελοῦν ὅλα ἐν σύνολον. Καὶ αἱ γυναῖκες ἔχουν τὴν δυνατοῖτητα νὰ ἐνδοθαῖν θώρακα καὶ νὰ προτείνουσι ἀσπίδα, νὰ ρίξουσι βέλη καὶ εἰς περίοδον μαρτυρίου καὶ εἰς ἄλλην περίοδον ποῦ ἀπαιτεῖ πολὺ θάρρος. Καὶ ὅπως ἐξαιρέτως τοῦ ἕξιτος ἐκτοξείων ἐπιστοκον θέλος ἀπὸ τὴν νεύρων συνταράσσει ἀλόκληρον τὴν παράταξιν τῶν ἐκθρῶν, ὁρῶν καὶ οἱ ἄγιοι μάρτυρες, ἀλλὰ καὶ ὅλοι οἱ ἀγωνισαὶ τῆς ἀληθείας, οἱ ὅποιοι ἀνταγωνίζονται τὰ μεθοδεύματα τοῦ διαβόλου, θάλλουσι εὐστοκίως τοὺς λόγους ἀπὸ τὴν γλῶσσαν των, σὺν νὰ ἴσῃ νεύρα τόξου. **647 A** Καὶ οἱ λόγοι, ὅπως τὰ θέλη, ἰπτόμενοι διὰ τοῦ ἀέρος ἐφορῶν κατὰ τῶν ἀρμάτων γραμμῶν τῶν δαιμόνων καὶ συνταράσσουσι ἀλόκληρον τὴν παράταξίν των. Τοῦτο συνέβη καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν τοῦ μακαρίου Βαρλαάμ. Μὲ τοὺς ἀπλοὺς λόγους του, σὺν νὰ ἦσαν βέλη ἰπτόμενα, ἐπρωκάλεσαν σὺγκυαν εἰς τὸ στρατιπέδον τοῦ διαβόλου. Τὴν εὐστοκίαν του ἄς μιμηθῶμεν καὶ ἡμεῖς. Δὲν παρατηρεῖτε! ὅτι ὅσοι ἐξέρχονται ἀπὸ τὰ θέματα γίνονται πλέον εὐαίσθητοι· Ἡ αἰτία εἶναι ὅτι περισκολλοῦσιν μὲ πόθυμον προσοκὴν τὰ διαδροματιζόμενα ἐκεῖ. Διότι ὁπέρκονται, ἀφοῦ κλείσουσι εἰς τὰς ψυχὰς των τὰς περισσότερας τῶν ὀφθαλμῶν, τὰς οὐστροφὰς τῶν χειρῶν, τὰς περικλήσεις τῶν ποδῶν, ὅλους τοὺς τύπους τῶν ἀσπείσεων ποῦ παρουσιάζουσιν μὲ τὴν οὐστροφὴν τοῦ καρφθέντος σώματος. **Β** Πῶς δὲν εἶναι λοιπὸν παράλογον νὰ ἐπιβεκνύσουσι ἐκεῖνοι τόσην πρόθυμον ἐπὶ ζημία τῆς ψυχῆς των καὶ νὰ διατηροῦν μέσα των τὴν μνήμην ὅσον γίνονται ἐκεῖ, ἐνῶ ἡμεῖς, μολοντά προκείτα μὲ τὴν μνήμην τῶν ἑδῶ νὰ ἐξισυθῶμεν μὲ τοὺς ἀγγέλους, μῆτε τὴν ὁσιν μὲ ἐκεῖνοὺς προσθυμίον δὲν καταβάλλομεν διὰ τὴν ἴησιν τῶν λεχθέντων; Μή, ὅς πορκαλῶ, καὶ ὅς ἰκετεύω. Ἄς μὴ δεικνύομεν τόσην ἀμέλειαν διὰ τὴν σωτηρίαν μας ἀλλὰ ἄς κρῶμεν ὅσοι τοὺς μάστιγας μέσα εἰς τὰς ψυχὰς μας μαζί μὲ τὰς ἐσπῆρας, τοὺς λέθητας, τὰ ἄλλα θοσανιστήσια. Καὶ ὅπως οἱ ἱερωῖται καθαρῶν τὴν εἰκόνα, **Γ** ποῖ εἰς τὸ πέρουσι τοῦ καρποῦ ἐθάβουσιν ἀπὸ κοινῶν καὶ αἰθάλην, κάμε τὸ ἴδιον καὶ σὺ, ἀγαπητέ,

μὲ τὴν μνήμην τῶν ἁγίων μαρτύρων. Ὅταν αἱ διασκαὶ φροντίδες εἰσέλθουσι καὶ θαμιάσουσι τὸν νοῦν σου, καθάρσιον τὴν μὲ τὴν μνήμην τῶν μαρτύρων. Ἄν διατηρῆς τὴν μνήμην αὐτῆν εἰς τὴν ψυχὴν σου, δὲν θὰ θαυμάσῃς τὸν πλοῦτον, δὲν θὰ κλαύσῃς διὰ τὴν πενίαν, δὲν θὰ ἐπαινέσῃς τὴν δόξαν καὶ τὸ εἶμα, καὶ κανὲν γενικῶς ἀπὸ τὰ ἀνθρώπινα, ὅτε ἀπὸ τὰ καρρῶσυνα θὰ θεωρήσῃς ὅτι εἶναι σημαντικά, ὅτε ἀπὸ τὰ λυπηρὰ ἀνυπόφορα. Θὰ σταθῇς ὑψηλότερον ἀπὸ ὅλα αὐτὰ καὶ θὰ ἔχῃς συνεκὴ προτροπὴν πρὸς ἀρετὴν τὴν θεωρίαν τῆς εἰκόνας αὐτῆς. **Δ** Διότι ὅπως ἐνπικρῶει καθημερινῶς στρατιάτας νὰ ἀριστεύουσι καὶ πολέμους καὶ μάκας, ποτὲ δὲν θὰ ἀναζητήσῃ τὴν ἀπόλαυσιν, δὲν θὰ θαυμάσῃ τὴν πλεονεξίαν καὶ διαλελυμένην ζωὴν ἀλλὰ τὴν σκληραγωγημένην καὶ ἀνδρικήν καὶ ἀγωνιστικὴν. Ποῖα σχέσις ὑπάρχει μετὰ τὸ μῆθος καὶ μάκας; Κοιλιοδουλίαι καὶ γεννασιότητος; Ἀρωμάτων καὶ ὀπλων; Πολέμου καὶ κοσμητικῆς; Εἶσαι στρατιάτης τοῦ Χριστοῦ, ἀγαπητέ μου. Ὅτιλκου, μὴ καλλυπίζουσι. Εἶσαι ἀθλητὴς γενναῖος, φανοῦ ἀνδρῶς, μὴ σπυλίζουσι. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον θὰ μιμηθῶμεν τοὺς ἁγίους τοῦτους, θὰ τιμῶμεν τοὺς ἀριστεύσαντας, τοὺς στεφανωθέντας, τοὺς φίλους τοῦ Θεοῦ. Καὶ ὅταν θαυμάσωμεν τὴν ἰδίαν μὲ αὐτοὺς ὁδόν, θὰ ἐπιτύχωμεν τοὺς ἰδίους μὲ αὐτοὺς στεφῶμεν. **Ε** Αὐτοὺς μακάρι νὰ ἐπιτύχωμεν ὅλα μὲ τὴν χάριν καὶ τὴν σπλαθησιπῆαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸν ὅσον μαζί μὲ τὸν Πατέρα καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ἄς εἶναι ἡ ὅλα καὶ τώρα καὶ πάντοτε καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Ἀμήν.

4. ΕΓΚΩΜΙΟΝ

ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΓΙΑΝ ΜΕΓΑΛΟΜΑΡΤΥΡΑ ΔΡΟΣΙΔΑ¹ ΚΑΙ ΕΙΣ ΤΟ ΟΤΙ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΕΝΘΥΜΟΥΜΕΘΑ ΤΟΝ ΘΑΝΑΤΟΝ

1. 688 A "Όταν έπεσο από μακρόν χειμάρια οι φιλόπονοι ποιμένες Ιησούν τόν ήλιον νά λάμη και τήν ήμέραν νά είναι θερμότερα, έξάγουν τά πρόβατα από τήν στήνν και τά άδηγούν εις τά συνηθισμένα των βοσκοτόπια. Αύτους έμνησθή και ό ιδεκάς μας καλός ποιμήν² και άδήγησε τό κερύ αυτό κοπάδι, τό πνευματικόν ποιμνιον του Χριστού εις αυτά τά πνευματικά βοσκοτόπια των άγιων. Χορταίνουν θεβαίως τά πρόβατα και ότον διατρέφονται εις τήν στήνν. Όταν όμως εύρεθούν έξω από τάς μάνδρας των, λαμβάνουν από τά λευκόδια μεγαλυτέραν ώφέλειαν, καθώς κούπτουν με πολλήν εύχαρίστησιν προς τήν γήν, θερμαίνουν με τούς δόντας των τό κάρπον, Β άνασπένου τον καθαρών άέσα, άντικρίζουν τό διαφανές και χαρούμενον φάος και σκριαζών πλησίον λιμνών, πηγών και ποταμών. Και ή ίδια ή γή προκαλεί εις αυτά κύποιον καρόν, σιολιζομένη με τό άνθη εις κάθε μέρος. Η έξοδος δέν ώφελει άσείνα ρόνον"

1. Δέν εύρεθή εύλόγη χειρ άνθρώπου νά ύπονομημασι τήν ζωή της μεγαλομάρτυρος Δροσίδης, είναι πικραιτέρα άνάμη και από τών επωνύμων ήρώων, γνωστόν ύπολήμισμας, πρόβλημα άμας νά έβρη άμνησθή τον μαρτυρίου της τον μεγαλύτερον ήρωα τον χριστιανισμού. Καί ά γνωρίζωμεν περί αυτής «άλλα πράγματα», όπως σημειώνει εις τήν έκθεσί του ό άββάς J. Bareille (βλ. Ρισκονόφι), τό σπουδαιότερον είναι ότι ή έρώδη νά μαρτυρήσθ δια τον Χριστόν και μάλιστα ρηθείας εις χυνοτήριον χρυσού, δια νά έβλήθ από αυτά πράγματα χρυσός καθαρός. Η μνήμη της τιμάται τήν 28ην Ιουνίου. Η γενική της πίσταως της ύμνείται με τούς έξης στίχους:

Χρυσή Δροσίς βλάθεια χυνοτήριον
όχι εύρέθη κίβηλος ή μικτή ρόφη.

2. Πρόκειται περί του άποστόλου Άντιόχειος Φαλαγιανού. Γεγραμμέν όδους ώς προσβάσιμος εις Άντιόχειαν διετέλεθ εις τόν επικοινωνούν θρόνον της τό 381 τον Μελίτιον. Ησο δολοφονηθεί τον Ιεροδ Κρισσοστόμου, τον ύποτον και ήγειροθύνησε προσέβη τον 386. Ο Φαλαγιανός άπήθανεν εις Άντιόχειαν τό έτος 404.

προξενεί και εις ήμάς μεγάλην ώφέλειαν. Ησο πλήρης δι' ήμάς και μέσα εις τήν πόλιν σπρωμένη ή τράπεζα των πνευματικών φαγητών αλλά ή έξοδος προς τούς άγιους τούτους παρέσει κάποιον ψυσικην άνάπαυσιν και ένα κέρδος διχι μικρότερον από τήν άνάπαυσιν τήν ίδίαν, δια τούτο άναντίνομεν καθαρών τον άέρα αλλά επειδή έχομεν έμπρός μας τά κατορθώματα τούτων των γενναίων. C Δέν σκριαζώμεν πλησίον ποταμών από νερά άλλα πλησίον ποταμών από χαρίσματα. Δέν κούπτωμεν δια νά θερίσωμεν τό κάρπον με τά δόντια μας άλλα δια νά δρέψωμεν άρετάς μαρτύρων. Δέν βλάπωμεν φύσιν σιολιζομένη με άνθη, παρατηρούμεν σάματα του άνάβρουτον καρίσματα πνευματικά.

Κάθε μαρτύριον παρέσει θεβαίως εις τούς ανανθραζομένους διχι μικρόν κέρδος, τούτο δε περισσότερον από όλα. Μόλις επατήσωμεν τά πρόβηρα και άμέσως έπαρουσιάζη εις τούς οφθαλμούς μας από παντού D ένα πλήθος τάφων και όπου και άν σπρέψη κανείς τό βλέμμα άντακρίζει λάρνακας και θήκας των άποθανόντων. Τό άντίκρουσμα των τάφων τούτων δέν ανιτελεί άλίγον εις ένίστασιν της φιλοσοφίας. 689 A Με τό άντίκρουσμα αυτό ή ψυχή, άν είναι οδιόφορος, συκαίνεται πακέως, άν πρόθυμος και δραστηρία, γίνεται προθυμότερα. Εάν θρηνη κάποιος δια πτωχείαν, παρηγορείται εύθής από τό θέαμα τούτο, άν μεγαλοφρονή δια πλούτον, ταπεινώνεται και περιορίζεται. Διότι τό άντίκρουσμα των τάφων καθένα από όσους παρακαλουθούν και χωρίς νά θέλη τον άνογκάζει νά φιλοσοφή σκεπτικώς με τό ίδιόν του τέλος και τον πείθει τίποτε νά μη θεωρηθή ότι είναι σταθερόν, ούτε λυτηρόν ούτε εύκάρσιον. Και όποιος άπακτήσθ τήν θεσθαίτητα αυτήν δέν θά συλληφθή εύκόλως εις τήν παγίδα της άμαρτίας. Δια τούτο και κάποιος σφοδρός προτρέπει με τά έξης: «Έν πάσι τοις λόγοις σου μνησκού τά έσκαπά σου και εις τον σίωνα μη άμάρτης» (Έκκλ. 7, 40). Και κάποιος B άλλος σμικραίνων προς ποθον δίδει τήν έξης συμβουλήν «Ετοιμαζε εις τήν έξοδον τά έργα σου και παρασκευάζου προς τήν οδόν» (Παροιμ. 24, 27). Δέν όμιλεί περί της υλικής οδοσ, αλλά περί της άποδημίας μας άπ' έδώ. Άν έξασκουσθησικώς και κάθε μίαν ήμέραν έκωμεν πρό οφθαλμών μας τό άδελφον του τέλους μας, δέν θά πέσωμεν και εις άμάρτημα άμέσως. Διότι όποτε αι

3. Το ρέον και ή αστάθεια της ζωής άπαχολεί και τον Γρηγόριον τον Ναζιανζηνόν, ό όποσος συχνά κάμνει λόγον δι' αυτά εις τά ποιήματά του. Γνωστόν έστιν: τό ποιήματιον, του όποσος οι δύο πρώτοι στίχοι είναι οι έξης:

Προχός εις όστιν αστάτως πενήτημένος
5 θρηχός οδους και καλύτερος ότις κ.λ.π.

λαμπρότερες της ζωής μας θα μας δημιουργήσουν έπαυση ούτε τα λυπηρά θα ημιπαρέσουν να ρίξουν το φρόνημά μας και να μας κλονίσουν, επειδή το τέλος των είναι έδηλον. Διότι σικιά αυτός που είναι ζωντανός σήμερα δεν φθάνει έως το θράυ. "Όταν λοιπόν ζώμεν μέσα εις την πόλιν, δεν είλω παύ φυσικών να τα στοκαζόμεθα αυτά και να φιλοσοφούμε. C "Όταν όμως εξέλαθμεν έξω από τα τείχη και εὔρεθαίμεν πλησίον τῶν τάφων τούτων και ἀνηκρούμεν τὸ πλήθος ἄλων ἐκείνων που ἔχουν ἐκμηδενίσει, ἀνάγκη πᾶσα νὰ ἀποδεχθῶμε θέλοντες μὴ θέλοντες τοὺς στοκασιμὸς ἀπὸ τὸ θέσφα και ἀφοῦ τοὺς ἀποδεχθῶμε νὰ ἀνέλθωμεν ὑψηλότερον και νὰ ἀπαλλαγούμεν ἀπὸ τὴν συμπύθεσιν πρὸς τὰ πράγματα τῆς ζωῆς. Καὶ δὲν θὰ ἀποδεχθῶμε μόνον τοὺς στοκασιμὸς τούτους ἀλλὰ θὰ λάβωμεν και προτροπὴν ἐπαρκῆ διὰ νὰ ἐνδιαφερθῶμεν και νὰ προσημασθῶμεν διὰ τὴν αἰώνιον πατρίδα μας: νὰ ἐκαρκίσωμεν ὅσα ἐκαρτῶνται ἀπὸ ἡμᾶς διὰ τὸ ἐκεῖ ταξίδι μας γνωρίζοντες ὅτι, ἂν παραμελήσωμεν ἅσα ἀπὸ αὐτά, θὰ γίνῃ αἴτια νὰ μᾶς προκαλέσῃ ζημίαν. D "Ένας ὁδοιπόρος που ἔχει νὰ θεδίσῃ μακρὴν ὁδὸν και ἐπιγεται νὰ φθάσῃ πρὸς τὴν πατρίδα του εἴτι ἀφήσῃ τυχὸν εἰς τὸ πανδοκεῖον, τὸ κάνει ὀπισθόδρομὸν και ζημίνεται. Ὁμοίως και ἡμεῖς, ὅσα ἀπὸ τὰ δοκὰ μας φύγωμεν και τὰ ἀφήσωμεν ἐδῶ, τὰ ζημιανόμεθα ὅλα. Διὰ τοῦτο πρέπει μέρος ἀπὸ αὐτὰ νὰ τὰ παίρωμεν μαζί μας και μέρος νὰ τὰ στέλλωμεν ἐκεῖ προηγουμένως. E "Ἡ παρούσα ζωὴ εἶναι ὁδὸς και δὲν ἔχει ἴσως σταθερὸν ἀλλὰ προσημασθῶμεν και τὰ λυπηρά και τὰ εὐχάρισια. Διὰ τοῦτο περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλο ἀγαπᾶ αὐτὸ ἐδῶ τὸ μέρος. Διότι ὅσα μόνον ὄντων γίνεται πανήγυρις εἰς αὐτὸ ἀλλὰ και χωρὶς πανήγυριν ἔρχομαι ἐδῶ συχνὰ και κίμων πάντοτε τὰς σκέψεις αὐτὰς, ἐνῆ τὰ μάτια μου μέσα εἰς τὴν ἀπόλυτον μοναχὴν ποταπρὸν ἡσυχίας γύρω τοὺς τάφους και ἡ ψυχὴ μου μεταφέρεται εἰς τοὺς ἐκδημήσαντας και τὴν ἔχει εὐδοκίμονισιν.

690 A Δι' αὐτὸ λοιπὸν θυμιάζω και τὸν σεβαστὸν πατέρα μας, διότι ἐπικαλεσθῆ ἀπὸ αὐτὴν τὴν γαλήνιον ἡμέραν και μᾶς ἐξήγαγεν ἐδῶ, ἐνῆ προηγεῖται και μᾶς ὀδηγεῖ ἡ μακαρῖος Δροσίς, τῆς ὁποίας ἐπιπελοῦμεν τὴν μνήμην. Διότι θεβαίως ἐκτὸς τῶν λεσχόντων εἶναι δυνατὸν νὰ καρτωθῶμεν ἀπὸ τὸν νόπον και ἄλλα μέγα κέρδος. "Όταν δηλαδὴ προσημασθῶμεν τὰς ἄλλας λάρνακας και φθάσωμεν εἰς τὰς λειψανσθήκας τῶν μαρτύρων, τὸ φρόνημά μας γίνεται ὑψηλότερον, ἡ ψυχὴ μας σταθερωτέρη, ἡ προθυμία μας μεγαλυτέρα, ἡ πίστις πλέον

1. Βλέπε σελὸν 1. Εἰς τὴν ἐπιλὴν ἀσπί.

θερμῆ. "Όταν λοιπὸν ἀναλογισθῶμεν τὰς ταλαιπωρίας, τοὺς ἀγῶνας, τὰ ἐπάθλα, τὰ θραβεῖα και τοὺς στεφάνους τῶν ἀγγέλων τούτων, εὐρακάμεν πάλιν μίαν ἄλλην ἀναιτέρων δικαιολογίαν ταπεινοφροσύνης. B "Ἄν ἔχη κάποιος ἐπιτύσει μεγάλα κατορθώματα, θὰ νομίσῃ ὅτι τίποτε μέγα δὲν ἔχει πράξει (παρὰβάλλων) τὴν ἀρετὴν του πρὸς τοὺς ἀγῶνας ἐκείνων. "Ἄν πάλιν δὲν ἔχει πράξει τίποτε μέγα και καλόν, δὲν θὰ ἀπογοητευθῆ διὰ τὴν αὐτηρίαν του, διότι θὰ λάβῃ προτροπὴν ἀπὸ τὴν ἀνδρεία ἐκείνων διὰ τὴν μετασθῆν εἰς τὴν ἀρετὴν. Θὰ κάμῃ ἀκόμη μέσα του τὴν σκέψιν ὅτι θὰ συμβῆ κάποτε νὰ ἐξέμισῃ πθανῶς και τὸν ἴδιον ἢ φιλονόημα τοῦ θεοῦ νὰ πηδῆσῃ τέτοιου εἶδους πηδῆματα και νὰ ἀνορθῆ διὰ μᾶς εἰς τὸν οὐρανόν, ἐπισημασθῶν συγκρόνως τὴν μεγίστην ἀεικίότητα. Εἶναι δυνατόν και αὐτὰς και ἄλλας πολὺ μεγαλυτέρας ἀπὸ αὐτὰς πνευματικὰς σκέψεις νὰ κάμῃ ἐδῶ και νὰ φύγῃ. Διότι ὁ θάνατος τῶν μαρτύρων ὑποτελεῖ προτροπὴν διὰ τοὺς πιστοὺς, θάρρος τῶν ἐκκλησιῶν, σπερέσιαν τοῦ Χριστιανισμοῦ, C κατάρτησιν τοῦ θανάτου, ἀπόδειξιν τῆς ἀνυστάσεως, περγέλασμα τῶν δαιμόνων, καταγγελίαν τοῦ ἰσθόλου, μῆθημα φιλοδοξίας, συμβουλήν ἀδιαφορίας διὰ τὰ παρόντα πράγματα και ὁδὸν διὰ τὴν ἐπίθυριαν τῶν μελλοντικῶν, παρηγορίαν διὰ δευτὰ που μᾶς μαρτίσων, ἀφορμὴν ὑπομονῆς, λόγον διὰ καρτερίαν, ἄλων τῶν ἀγαθῶν ρίζαν και πηγὴν και μπητέρα. Καὶ ἂν θέλῃς, θὰ ἀποδειξίμεν τὸ κάθε ἓν ἀπὸ αὐτὰ και θὰ εἰποῦμεν πῶς εἶναι προτροπὴ τῶν πιστῶν, θάρρος τῶν ἐκκλησιῶν, ἀπόδειξίς τῆς ἀνυστάσεως και ὅλα τὰ ἄλλα, που τώρα ἀνέφερα. D "Όταν λοιπὸν ἀναφάνωται ἀγῶνας και φιλικαίαι περὶ δογματῶν μεταξὺ ἡμῶν και τῶν ἐκκλησιαστῶν και συκοφαντοῦν τὴν πίστιν μας, ἐκτὸς τῶν ἄλων παρὰβάλλωμεν εἰς αὐτοὺς και τοῦτον ἐννοῦ τὸν θάνατον τῶν μαρτύρων και τοὺς ἐρωτῶμεν πῶς τοὺς ἔπασσε τοῦτοις νὰ καταφρονήσωσιν τὴν παρούσαν ζωὴν; Διότι ἂν ὁ Χριστὸς ἀπέθανε και δὲν ἀνστήθῃ, πῶς ἐπιπραγματοποιῆσε τὰ ὑπερφυσικὰ αὐτὰ; "Ότι δὲν εἶναι τῆς ἀνθρωπίνης συνάμεως ἔργον νὰ πείθῃ τόσας μυριάδας εἰς ἴσον χρόνον ὅσα μόνον ἀνδρῶν ἀλλὰ και γυναικῶν και ἀνυμνεύτων παρθένων και μακρῶν παιδῶν, νὰ τοὺς πείθῃ νὰ ἀδιαφοροῦν διὰ τὴν παρούσαν ζωὴν. E νὰ τοῖσιν ν' ἀντιματωθῶσιν ἡγρία, νὰ περγελοῦν τὸ πῦρ, νὰ καταπατοῦν κάθε εἶδος βασανισμῶν και σκληρότητος και νὰ σπεύδωσιν πρὸς τὴν μέλλουσαν ζωὴν, δὲν θὰ κρεασθῶν τοὺς ἰσκαοὺς μας ἐλέγχους διὰ νὰ τὸ δεξῶν θὰ ὀρκίσωσιν τοὺς ἑαυτοὺς των και θὰ λάβωσιν πληρὴ ἀπόδειξιν τῶν λεγομένων. "Ἄπ' οἴτου ἦλθεν ὁ Χριστὸς ἀναφανίσθησαν ἄπιστοι βασιλεῖς, ἐνοφανίσθησαν και πιστοί.

Ἀπὸ τοὺς ἀπίστους ὄμοις ἡ πλειονότης ἔρριπται τοὺς πιστοὺς εἰς βάρβαρα 991 **A** καὶ πυρὰς καὶ κρημνοὺς καὶ πελάγη καὶ εἰς τὴν μανίαν τῶν θηρίων εἰς ποικίλους θάσανοις καὶ σκληρότητος. Μὲ κάθε τρόπον καθὼς μὲ μοκλῶν κατέστανον τὴν πίσαν τῆς ψυχῆς ἐκείνων, καὶ δὲν ἐπέτυχον ἴψιστε. Ἐφυγαν, ἀφοῦ περσευαίσθησαν, ἐνῶ οἱ πιστοὶ καταξερσάζοντο μὲ κάθε τρόπον, ἡ δὲ πίστις ἤβησε περισσότερο. Ἄλλ' ὄμοις οὐδέποτε εὐσεβῆ; βασιλεὺς ἠθέλησε νὰ θασανίσῃ καὶ νὰ κατοικήσῃ ἐνα ἄπιστον, ὅσοι κερῶν νὰ τὸν ὀπισθοκρήνη διαίτας ἀπὸ τὴν πλάνην του. Ἐν τούτοις αὐτῆ καὶ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον καταρρεῖ αὐτομάτως καὶ εξαφανίζεται, διὰ νὰ μάθῃς καὶ τὴν δόναμιν τῆς ἀληθείας καὶ τὴν ἄδυναμιν τοῦ ψεύδους· τοῦτο αὐτομάτως καὶ νὰ τὸ ἐνακλῆ κανεὶς καταστρέφεται, ἐνῶ ἐκεῖνη ἐξ αἰτίας ἐκείνων ποῦ τὴν ἐμποδίζουν αὐξάνεται καὶ αἰρετοὶ εἰς ὕψος ἄρρητον. **B** Καὶ ἡ αἰτία εἶναι ὅτι μέσα εἰς τὰς ψυχὰς τῶν μαρτύρων ζῆ καὶ ἐνεργεῖ ὁ Χριστός. Ὅταν λοιπὸν λέγουν ὅτι δὲν ἀνεστήθη, τοὺς ἐρωτοῦμεν τὸ ἔζη; καὶ ποῖος ἐπέτυχε ταῦτα; Εἰπὲ μου, ὁ νεκρός; Ἐχουν ὄμοις ὅσοι ἀποθάνει καὶ κανεὶς δὲν ἐπραξε παρόμοια. Μήπως ἦτο μάγος καὶ ἀγύρτης; Ἐζῆσαν ὄμοις πολλοὶ μάγος καὶ ἀγύρται καὶ ἀπαταῶνες καὶ ὅλοι ἔχουν σιγήσει καὶ πουθενὰ δὲν ὑπάρχει τὸ παραμυθρὸν λείψανόν των· μαζὶ μὲ τὴν ζωὴν των ἔσθισαν καὶ αἱ μαγανταίαι των. Ἐνῶ τὰ θαύματα τοῦ Χριστοῦ αὐξάνουν καθημερινῶς καὶ πολὺ εὐλόγως, διότι δὲν γίνονται μὲ ἀγυρτεῖαν ὅσα συμβαίνουν ἀλλὰ μὲ θεῖαν δύναμιν καὶ διὰ τοῦτο καὶ δὲν καταλύονται. **C** Ἡ μάλλον νὰ μὴ ἀντλήσω ἀπόδειξιν τῆς δυνάμεως των ἀπὸ αὐτὸ, δηλ. ὅτι αὐξάνουν μόνον. Ἀλλὰ καὶ ὅτι συντελοῦν εἰς τὴν ὠφέλειάν μας καὶ τὴν σωτηρίαν τῆς ζωῆς μας. Διότι μετὰ τὴν παρουσίαν ἐκείνου ἀπὸ θηρία μετεβλήθησαν εἰς ἀνθρώπους οἱ κότεικοὶ τῆς γῆς ἡ καλύπτουσα, ἀπὸ ἀνθρώποι μετεβλήθησαν εἰς ἀγγέλους ὅλοι ὅσοι ἀληθῶς ἀποδέχθησαν εἰς αὐτόν. Ἀλλὰ οἱ μάρτυρες ἐπλανήθησαν, λέγει, καὶ παρελογίσθησαν καὶ διὰ τοῦτο καταφρόνησαν τὴν παρούσαν ζωὴν. Ἀλλὰ οἱ πρῶτοι δὲν ἠλλαξαν τὴν γνώμην των δευτέρων, μήτε οἱ δευτεροὶ των ἄλλων ἀλλ' ὅσον ἐπροκαρούσαν οἱ διωγμοὶ τῶσαν ἐμπροσθοῦ καὶ τὸ θαῦμα τοῦτο καὶ κανεὶς δὲν ἀντελήθη τὴν ἀπάτην εἰς τῶσαν μακρὸν θιάστημα χρόνου; **D** Ποιῶ ἡ λογικὴ τοῦ πράγματος τούτου; Καὶ ἐὰν ἔχουν ἀπατηθῆ, πῶς οἱ διαί-

91. Αὐτὸ εἶναι τὸ μέγα ἔργον τοῦ χριστιανισμοῦ, ἡ ἀνθρωποποίησις τῶν θηρίων καὶ ἡ ἐν συνεχείᾳ μεταβολὴ αὐτῶν εἰς ἀγγέλους.

μονες φοβοῦνται τὴν σκάνην των; Πῶς ἀποφεύγουν τοὺς τόφους των; Διότι δὲν συμβαίνει τοῦτο εἰς αὐτούς, ἐπειδὴ οἱ δαίμονες φοβοῦνται τοὺς νεκρούς. Ἰδοῦτε, εἰς ὅλην τὴν γῆν εἶναι ἀμέτρητοι οἱ νεκροὶ καὶ ἔχουν στήλας πλησίον αὐτῶν τὴν κατοικίαν των καὶ ἡμπορεῖ νὰ ἰδῆ κανεὶς τοὺς δαιμονομένους νὰ μένουν εἰς τὰς ἐρημίας καὶ εἰς τοὺς τόφους. Ἀπὸ τοὺς τόφους ὄμοις ὅπου ἔχουν ταφῆ τὰ ὄσα μαρτύρων φεύγουν σὺν νὰ ὑπάρκῃ ἐκεῖ φαστὰ καὶ κώλασις ἀφόρητη καὶ ἔτσι ἀνακηρύττουν μὲ λαμπρὰν φωνὴν τὴν δόναμιν ποῦ καταδυναστεύει τὸ ἑσπετερόν των.

E Ἄλλ' ἔχει ἀποδεικθῆ ἀπὸ τὰ ἀνωτέρω, ὅτι αὐτὸ ποῦ κάμνει φανερὰν τὴν ἄδυναμίαν τῶν δαιμόνων εἶναι ὁ θάνατος τῶν μαρτύρων. Ὅτι τὸ πρᾶγμα ἀποτελεῖ κατηγορίαν καὶ τῆς ἀνοσιβησίας των, εἶναι φανερὸν ἀπὸ τὰ κατωτέρω. Ὅταν οἱ μάρτυρες, ὑποκείμενοι εἰς σαματικὰς καὶ ψυχικὰς ἀνάγκας, τριγυρισμένοι ἀπὸ πλῆθος πόνων καὶ ὀδυνῶν, ἰκιστάμενοι τὴν ζωὴν αὐτὴν τὴν παροδικὴν καὶ ζῶντες ἐπάνω εἰς τὴν γῆν, βταν αὐτοὶ δεικνύουν μίαν τῶσαν φανεράν περιφρόνησιν πρὸς τὴν παρούσαν ζωὴν 992 **A** ἀπὸ ἀγάπην πρὸς τὸν Θεὸν ποῦ τοὺς ἐδημοσύρησεν, ἐνῶ ἐκεῖνοι, μολοντοὶ εἶναι ἀπηλλαγμένοι καὶ ἀπὸ τὴν σάρκα καὶ ἀπὸ ὅλων αὐτῶν τὸν πόνον καὶ τὴν ὀδύνην, ὑβρίζουν τῶσαν φανερά καὶ ἀποδεικνύονται ἀγνώμονες πρὸς τὸν εὐαγγέλιον των, τί ἀπολοῦνται θὰ κάμουν καὶ ἀπὸ ποῦ θὰ τύχουν, συγγνώμης; Καμρίαν ἀπὸ παρ' ἐνᾶ, διότι ἡ ἀρετὴ τῶν μαρτύρων καταδικάζει τὴν κακίαν τῶν δαιμόνων ὑπερεκπερισσῶ. Διότι δὲν καταδικάζουν οἱ ἄνθρωποι μόνον τοὺς ἀνθρώπους, οἱ περισσότερο ἐνάρετοι τοὺς πλῆον ἀδικήρους, ἀλλὰ ὁ ζῆλος αὐτῶν καταδικάζει καὶ τοὺς δαίμονας ἀκόμη. Αὐτὰ τὰ εἶπεν ὁ Παῦλος μὲ τὰ ἔζη; «Οὐκ σβόστε διὰ ἀγγέλους κρινοῦμεν; μήτε γε θιστά;» (Α' Κορ. 6, 3). Ἐννοεῖ τοὺς ἀγγέλους τοῦ διαβόλου, τοὺς ἀποστάτας. **B** Καὶ πῶς θὰ τοὺς κρίνομεν, ἔρωτῶ. Ὅσοι καθισμένοι καὶ ζηλοῦντες εὐθύναι ἀπὸ αὐτοῦ ἀλλὰ καταδικάζοντες μὲ τὸν ζῆλον μας τὴν ἀδιαφορίαν των. Τὸ ἔλεγεν ἐξ ἄλλου καὶ τοῦτο διὰ τῶν ἔζη; «Καὶ εἰ ἐν ὕμιν κρίνεται ὁ κόσμος» (Α' Κορ. 6, 2). Δὲν εἶπεν ἐνώπιόν σας ἀλλὰ δι' ὑμῶν. Δηλαδὴ ὅπως διαπ λέγει «Ἄνθρωποι Νινευίται ἀναστήσονται καὶ καταφρονοῦσι τὴν γενεάν τούτην» (Λουκ. 11, 32), δὲν ἔννοεῖ ὅτι οἱ Νινευίται (ἠτοῦν λόγον ἀπὸ τοὺς τότε ἀποκτείνους ἐκ τῶν Ἰουδαίων, ἀλλ' ὅτι ἡ πίστις ἐκείνων καταδικάζει τὴν ἀπιστίαν τούτων. Εἶναι δυνατὸν νὰ ἀπακαρίσθωμεν μεγίστην ὠφέλειαν διὰ τὴν ἄσκησιν τῆς ἀρετῆς καὶ περιφρόνησιν τῶν πομπῶντων πραγμάτων ἀπὸ τὸ παράδειγμα τῶν μαρτύρων. **C** Ὅ-

ταν τους ίδιες δηλαδή να καταφρονούν την ζωή εις το σύνολόν της ακόμη και αν είσαι περισσότερο άνασθητός από άλλους και υπερβολικά νυθρός, θα άποκτήσης ύψηλότερον φρόνημα και θα περιγελοήσης την άπόλαυσον, θα περριονήσης τα κρήματα και θα έπιθυμήσης την έκει ζωήν. Έάν τολμησής σου από άσθενείας θα λάβης ως άφορητήν ύπομονήν τα παθήματα των μαρτύρων. "Αν πέλξουσι από πέναν ή από κάμη άλλο από τα πλέον άνοσήφορα, δέν έχης έστραμμένον το βλέμμα προς τόν δγκον των βασάνων που έκείνοι άνημιετίπασαν, θα λάβης Ιωαννήν παρηγορίαν δι' όσα δεινά σε προσέβαλον. Διά τούτο άγαπήσ' έξαιρετικώς τάς μνήμας των μαρτύρων, τάς άγαπή και τάς σέβομαι. D άλλας γεννάς και περισσώτερον όταν πρόκειται διά γυναίκας που ήλλησαν. Διάτί όσον άδυνατώτερον είναι το σκεύος, τόσο μεγαλύτερα είναι ή χάρις, τόσο λαμπρότερον το πρόσωπον, τόσο πλέον περιφανής ή νίκη, όσα έπειδή είναι άσθενούς φύλου οι άθληταί άλλ' έπειδή με τα σημεία με τα όποια τους ένίκησεν ο έσθρος με αυτά τώρα συνελήφθη. Με παρθένον κατ' αρχάς ο διάβολος έθανάτωσε τόν 'Αδάμ με την παρθένον έπειτα ο Χριστός κατέννησε τόν διάβολον και το έξος που είχε άνοσήσει εναντίον μας, αυτό το ίδιον έκοψε την κεφαλήν του δράκοντος, όπως συνέβη και εις τόν Δαυίδ. E "Όπως άκριβώς τότε ο δικός εκείνος έσπευσε και απέκοψε την κεφαλήν του Γολιάθ με το ίδιον το βαρβαρικόν ξίφος του, έτσι άκριβώς και τώρα. Με γυναίκα υπέρταυσε και με την γυναίκα ένικήθη. "Ητο προηγουμένως το όπλον του, το ίδιον τώρα έγινε δι' αυτόν όργανον σφαγής, όργανον άσπαταγάνιστον. Ημάρτησεν ή προηγουμένη και απέθανεν, απέθανεν αυτή' έδώ διά να μη άμνητήση. Έκείνη τότε παρουσθείσα από την έλπίδα μιας κνής ύποσκεύασε καταπέτασε τους λόγους του Θεού. Αύτή έδώ και την παρούσαν ζωήν καπεφρόνησε, ώστε να μη άμνηθή την πίστην που άμνησεν εις τόν εβραγέτην. 693 A Τι άπολογίαν λοιπόν θα κάμουν άνδρες που όδειλάσαν και ποίαν συγγνώμην θα έπιτύχουν, όταν αι γυναίκες συμπεραφέρωνται ως άνδρες; "Όταν άποδύονται εις τους άγώνας της ευσθεείας με τόσην γενναίωτητα; Όπως το φύλον, ούτε ή ηλικία, ούτε τίποτε άλλο θα ήδόναντο να άποπέλεια έμποδίων, όταν υπέρβη προθυμία και ζήλος και πίστις θερμή. Με όλα αυτά θα έπισπώμεν τέλος την χάριν του Θεού, πράγμα που συνέβη και εις την μακαρίαν αυτήν. "Ητο θεσπίως το σώμα της άσθενείας, ή κράσις της εύετηρέστατος, ή ηλικία της νεαρής,

Έννοείται ή Δροσίς, ή όποία συγκρίνεται αντίθετικώς προς την : : Έβαν.

άλλά την άδυναμίαν όλων αυτών ήλθεν ή χάρις και την απέκρυπεν, έπειδή συνήνησεν προθυμίαν, άνδρακήν πίστην άταλάντευτον, ψυχην έτοιμην διά τους κινδύνους.

B Δέν υπάρχει, δέν υπάρχει τίποτε δυνατώτερον από το να δεικνυμεν μέσα μας ριζόμενον με παλύν ζήλον τόν φόβον του Θεού και είτε πύρ είτε σίδηρος είτε θηρία είτε ότιδήποτε άλλο μας άπειλεί, με παλλήν εύκολίαν τα παραβλέπομεν όλα, όπως άκριβώς και ή μακαρία αυτή Δροσίς. "Όταν ο τόρωννος ήνωσε την πυράν... Διάτι θεσπίως δέν την ώδήγησεν εις θάρραρον ούτε την άπεκεφάλισε, διά να μην κάμη εύκαλον τόν άθλον της ή συντομία της τιμωρίας. "Ηθέλε να την καταπέλξη και να κάμη ύποσεφρόν τον την όδοόλυτον αυτήν ψυχην C με το αντίκρισμα της φωτις και διά τούτο την έδραμεν εις το μέσον. "Ηνωσε λοιπόν την πυράν και το καμνήν έγέμικεν από φλόγας, που έσηκώθησαν εις μέγα ύψος. Πρώ του θεάματος αυτού ή μακαρία μάρτυς ήνωσε και αυτή από προθυμίαν, άνεξωγωνείτο με την φλόγα του πόθου του Χριστού φέρουσα εις τόν νούν τους τρεις παίδας και άναλογώζομένη ότι γίνεται μέτακος των άθλημάτων εκείνων και λαμβάνει τούς ίδιους με αυτούς στερήτους. Και όπως αυτοί που έχουν καταληφθή από μανίαν δέν βλέπουν τίποτε, όπως είναι εις την πραγματικότητα άλλα είτε ξίφος άκονισμένον άντακρόσων, όμοιον άσυλλογίστως κατ' αυτού, είτε φωτιάν D είτε θάρραρον είτε κρημίνον είτε πέλαγος είτε ότιδήποτε άλλο, κυρίς φόβον ρίπτουν κατά πάνταν τόν έαυτόν των, όμοίως και αυτή. "Ησάνθη μανίαν δια θεσπίως τέτοιου είδους —μη γένοιτο— άλλα μανίαν άλλου είδους που σθεσαστήν από κάθε σφοδρόσνην και έσθρη από τόν πόθον του Χριστού. Και τότε δέν έβλεπε τίποτε πλέον από όσα αντίκριζεν. "Αλλά άφού μετεφέρθη εις τόν ούρανόν και άφού μετέθεσεν εκεί την ψυχην της περιγελοήσε όλα τα δεινά και την φωτιάν διαιρωτιάν άλλα ενόμιζε ότι είχε δρόσον, Διά τούτο και έγώ την φωτιάν εκείνην την όνομάζω και καθαρωτάτην παγήν ύδατος και θαυμασίαν όσφρη και κωνευτήριον. Διάτι όπως ο κρουσός εις το κωνευτήριον' έτσι και ή ψυχή της μακαρίας εκείνης με την φωτιάν έγινε καθαρωτέρα. E "Έλειπαν θεσπίως οι τάρκες, τα όσα άμνηθροκούοντο, τα νεύρα εκάοντο, έφρεν από πανσθενό γυρόν του σώματος άλλα ή πίστις της ψυχής έγινετο άλλων έπεραιότερα και πλέον φαυδρά. Έκείνοι ελέποντες το θέμα ενόμιζον ότι ή μάρτυς εκάνετο, ενώ εκείνη

7. Δέν ήτο δυνατόν να είχεν ο τόρωννος προαιροτέρων έμπνευσιν από του να ρίψη την άγίαν εις κωνευτήριον χρυσού. Νοητός χρυσός εφίληθεν ή μάρτυς από όπου οι μεταλλουργοί έβγουν τόν υλικόν χρυσόν.

ἐγγινώκετο μάλλον. Καὶ ὅπως ὁ ἰδιώτης, ποῦ στέκεται καὶ παρακολουθεῖ τὸν χρυσὸν νὰ λειώνῃ καὶ νὰ καταρρέῃ καὶ νὰ ἀναμειγνύεται μετὰ τὴν τέφρον, νομίζει ὅτι ἔχει κατῆ καὶ ἐξοφραναθῆ, ἐνῷ ὁ τεκνίτης, ποῦ κρατεῖ τὸ πρᾶγμα μετὰ ἀκριβείαν, γνωρίζει ὅτι κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον γίνεται καθαρώτερος.⁶⁹⁴ Α καὶ μετὰ τὴν πάρωσιν τὸν ἀναστῆ ἀπὸ παντοῦ λαμπρὸν καὶ τὸν συλλέγει, ἔτσι καὶ σχετικῶς μετ' αὐτήν. Οἱ ἄπιοι, καθὼς ἐβλεπον τὴν σάρκα τῆς νὰ λειώνῃ καὶ νὰ καταρρέῃ, ἐνόμιζον ὅτι γίνεται τέφρα καὶ σκόνη. Οἱ πιστοὶ δὲ μὴ ἐγνωρίζον ἀκριβῶς ὅτι μετὰ τὸ λεωσθῆν ἀποβάλλει κάθε κηλίδα καὶ ἀναβαίνει λαμπρότερα, ἀφοῦ ἐκέρδισε τὴν ἀφθαρσίαν. Καὶ εἰς τὸ μέσον τῆς πυρᾶς, πρὸ τῆς ἀναστάσεως, δὲν ἐκυριάρχει κατὰ τρόπον τυχαῖον ἐπὶ τῶν ἀντιθέτων δυνάμεων. Διότι τὰς ἔτρεπον εἰς φυγὴν μετὰ μεγάλην εὐκαλίαν αἱ σάρκες τῆς, ποῦ διελύοντο καὶ ἐκέρτουσιν ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῆς πυρᾶς. Καὶ ὅπως ὁ γενναῖος στρατιώτης, ὅταν περιβληθῆ τὴν κάλκακα ὀπλα του, μετὰ τὸν κρότον τῶν ὀπλῶν του μόνον τρομάζει τοὺς πλεον θαλοῦς ἀπὸ τοὺς ἀντιπάλους του, Β εἶται ἀκριβῶς καὶ τότε. Ἡ μακροῖα Δροσίς ἔτρεπον εἰς φυγὴν τὰς δυνάμεις ἐκεῖνας μετὰ τὸν κρότον τοῦ δερματῆς τῆς. Καὶ μέγιστα ἔδει μόνον μετὰ τὸν τρόπον αὐτὸν ἀλλὰ καὶ μετὰ κάποιον ἄλλον ἔδει ὀλιγωτέρον ἐκπληκτικόν. Εὐθὺς μάλιστα εἰσῆρχετο εἰς τὴν φωτιάν, κατὰς ἀνάβησιν εἰς τὴν ὕψη καὶ ἐγέμισε τὸν ἄερα ἔπιπτον ὄλων τοὺς δαίμονας ποῦ ἔπιπτον εἰς τὸν ἄερα, ἔδωκε μακρὰν τὸν διάβολον, ἐκαθάριζε αὐτὸν τὸν ἴδιον τὸν ἄερα. Ἐπειδὴ ἐμολύνετο ἀπὸ τὸν καπνὸν τῶν εἰδώλων, ὑψίνετο μετὰ τὴν οὐρανὸν τοῦ ἄλλου καπνοῦ, ποῦ ἐκαθάριζεν αὐτὸν ἀπὸ τὴν κηλίδα, ποῦ τοῦ ἐπροκαλοῦσαν ἐκεῖνα. Ἀλλὰ καὶ ἡ εἰκὼν τῆς πηγῆς δὲν θὰ ἦτο ἀσυμβίβαστος πρὸς τὴν πυρὰν ἐκεῖνην. C Καθὼς δηλαδὴ νὰ ἐβρόσκει τὸ σῆμα τῆς μέσα εἰς πηγὴν, ἀφοῦ ἐξεύθη τὸ ἐνδύμα τῆς, ἔτσι καὶ μέσα εἰς τὴν φλόγα ἐκεῖνην. Ἀφοῦ ἀπέθεσε τὴν σάρκα τῆς εὐκολώτερον ἀπὸ κάθε ἐνδύμα καὶ στολίζουσα τὴν ψυχὴν τῆς ἔσπευδε πρὸς τὸν νυμφῶν, ἐνῷ οἱ ἄγγελοι ἐρώτησαν τὸν δρόμον τῆς. Διότι, ἐὰν οἱ ἄγγελοι ἔφερον εἰς τοὺς κόλπους τοῦ Ἀβραάμ τὸν πληγασμένον ἐκεῖνον Λάζαρον, πολὺ περισσότερο θὰ ὠδήγηον ἐκεῖνην ὡς δορυφόροι τῆς, ἀφοῦ τὴν παρέλαθον ἀπὸ τὴν κάμινον σὺν ἀπὸ κάποιον ἱερὰν πατάδα καὶ ἀπὸ κάποιον νυμφῶν θάλαμον καὶ θὰ τὴν ἔφερον εἰς τὸν νυμφῶνα τοῦ οὐρανοῦ. Διὰ ποῖον δὲ μὴ λόγον ἐκάλεσα καὶ βασιλὴν τὴν φωστὴν ἐκεῖνην; Διότι, ἀφοῦ μέσα εἰς μίαν βασιλεῖαν βασιλὴν μετεβλήθη εἰς βασιλικὴν πορφύραν, ἐπέλετο εἰς τὸν βασιλεῖα τῶν οὐρανῶν, D μετὰ πολὺ θάρρος ἐπαύσατο τὰς οὐρανῶν ἀμφίβας, ἐνῷ ὁ ἴδιος ὁ Χριστὸς ἐκράπει μετὰ

τὸ ἄορατον χέρι τοῦ τὴν ἁγίαν κεφαλὴν τῆς μάρτυρος καὶ τὴν ἐβάπτειν εἰς τὸ πῦρ, ὅπως εἰς τὸ ὕδωρ. Ὡς παρὰ ἀξιοθαύμαστος! Τὴ θησαυρὸς πολυτίμος ἦτο ἡ σκόνη ἐκεῖνη καὶ ἡ τέφρα, ποῦ περιεσκε! Ἀπὸ κάθε χρυσὸν πολυτιμώτερος, πλεον εὐώδης ἀπὸ ὄλοι τὰ μέτρα, πλεον τιμικτικῶς ἀπὸ κάθε λίθου. Ὅτι δὲν ἐπαυτοῦσαν ὁ πλοῦτος καὶ ὁ χρυσὸς τὸ ἐπιτυγχάνουσαν τὰ λείψανα τῶν μαρτύρων. Ὁ χρυσὸς δηλαδὴ οὔτε νόσον ποτὲ ἔως τώρα ἀπεμάκρυνε, οὔτε ἀπέβιαζε τὸν θάνατον, ἐνῷ τὸ σῆμα τῶν μαρτύρων τὰ ἐπραγματοποιεῖ καὶ τὰ ὄλοι, τὸ ἐν ἐπὶ τῆς ἐποικῆς τῶν πραγμάτων μας, τὸ ἄλλο ἐπὶ τῆς ἐποικῆς μας. Ε Αὐτὸ τὸ ἔχουσαν ἀντιλήρη μετὰ πολλὴν σαφήνειαν καὶ οἱ δίκαιοι, ποῦ ἔζησαν πρὸ τῆς παρουσίας τοῦ Χριστοῦ καὶ ὅσα ἡμεῖς μόνον. Ὅταν ὁ Μωϋσῆς τὸν καρπὸν ποῦ ἐξῆλθεν ὄλοι οἱ Ἰουδαῖοι ἀπὸ τὴν Αἴγυπτον καὶ ἔζησαν μετὰ τῶν ἄλλων χρυσὸν καὶ ἄλλοι ἄργυρον, ὁ ἴδιος ἀντὶ οἰουδῆτος ἄλλου πλοῦτου ἐπήρε καὶ ἔφερε μετὰ τοῦ ὄλοι τοῦ Ἰωσήφ. Μετέφερον εἰς τὴν πατρίδα τοῦ θησαυρὸν μέγιστον ποῦ περιεσκεν ἀμείρητα ἀγαθὰ.

⁶⁹⁵ Α ἌΛΛ' ἴσως θὰ ἔλεγε κάποιος: Καὶ διὰ ποῖον λόγον τὰ μετέφερον ἀπὸ τὴν Αἴγυπτον εἰς τὴν Παλαιστίνην; Εἰς τὴν ἐπέτευον τῆς μνήμης τῶν μαρτύρων εἶναι ἀπαραίτητον νὰ ἐξετάζονται αἱ ἀπορίας αὐταί. Διότι πολλοί, οἱ ὁποῖοι ἐλεπιτολογοῦσαν περὶ τῆς ταφῆς τῶν καὶ ἔδωκαν παραγγελίας εἰς τοὺς συγγενεῖς τῶν, καὶ ἂν ἀκόμη τύχη νὰ ἀποθάνουσαν ἄλλου, νὰ τοὺς μεταφέρουσαν καὶ νὰ τοὺς θάψουσαν εἰς τὴν πατρίδα καὶ ἐθέκοντο ὡς ἐκ τοῦπου τὰ σκώματα μας διὰ μακροψυχίαν, προέβαλλον εἰς ἡμᾶς τοῦτο τὸ περιττατικόν. Καὶ ὅταν ἡμεῖς τοὺς ἐλέγομεν ὅτι δὲν ὑπάρχει καμμία διαφορά εἴτε εἰς τὴν πατρίδα εἴτε εἰς ἕξην κῆρον γῆν ἢ ταφῆν του, ἐκεῖνοι παρετήρουν: Ἐὰν δὲν ὑπάρχει διαφορά, διὰ ποῖον ἴτε λόγον ὁ Μωϋσῆς ἔλαθεν ἀπὸ τὴν Αἴγυπτον τὰ ὄλοι τοῦ Β Ἰωσήφ καὶ τὰ μετέφερον εἰς τὴν Παλαιστίνην; Ἐγὼ θὰ προσέθετον κατὰ ἀκόμη ἰσχυρότερον, ὅτι δὲν ἔλαθε μόνον ὁ Μωϋσῆς ἀλλὰ καὶ ὁ ἴδιος ὁ Ἰωσήφ ἀποθήκατον ἄφηκεν αὐτὴν τὴν παραγγελίαν τὸ μεγαλύτερον εἶναι τοῦτο ἀκριβῶς: «Ἐπισκοπῆ γὰρ, φησὶν, ἐπιπέσει ὑμεῖς ὁ Θεὸς καὶ ἀνοίσειτε τὰ ὄλοι μου» (Γεν. 50, 24). Διὰ ποῖον λόγον λοιπὸν ἀφήκεν ἐκεῖνος τὴν παραγγελίαν καὶ ὁ Μωϋσῆς τὴν ἐξετέλεσεν; Ἄξιον νὰ ἐξετάσωμεν τὸ ἐρώτημα; Τὴ ἔκειν νὰ εἴπῃς: Ὁ πατριάρχης ποῦ περιεφρόνησε τὴν παρουσίαν Ἰωὴν καὶ ἠδιαφρόνησε δι' ἄλλα, αὐτὸς διὰ τὸν ὁποῖον δὲν ἦτο ἄξιος ὁ κόσμος, ὁ ἕνος καὶ περαιοτικῶς, αὐτὸς ποῦ καθημερινῶς εἶκεν εἰς τὴν φαντασίαν τοῦ τὸν οὐρανῶν, αὐτὸς ποῦ ἔστρεψε τὰ βλέμματα του εἰς τὴν ἄνω Ἰερουσαλήμ, αὐτὸς, ὅταν ἔξεν διὰ τὸν

φρόνι του Θεού έγινεν έκπιπτος και της πατρίδος και της ελευθερίας, κατόκησεν εις φυλακήν και δεν ήθέλησε να επιστρέψη C εις τον τόπον των παλαιών επαυλαίων. Όταν όμως επρόκειτο να απασθάνη, γίνεται τόσο μικρόφρωνος, ώστε να δείξη τόση σπουδήν διά την ανακομιδήν των δούτων του και παραγγέλλει να μεταφερθούν τα λείψανά του έπειτα από τόσον διάστημα. Και ποιος θα τώ ελεγεν αυτό; Ποιον ήτο τώ κέρδος ή ποίαν θραύς θα απέκομιζε ο νεκρός από την μεταφοράν των δούτων; Διά ποίον λοιπόν λόγον άφηκε την παραγγελίαν; Όχι επειδή ένδιεφέρετο διά τώ δούτ' αλλά, ήμπορούμε να ειπούμε, επειδή έρωθείτο και την άσέβειαν των Αιγυπτίων. Είχε πρόξει πολλά και μεγάλα αγαθά, έγινε προφοδότης και προστάτης των και εύρηκε άποτελεσματικώτατον τρόπον⁸ άντιμεταστάσεως του λημού και αυτά που κανείς δεν είχεν άντιληφθή, D αυτά πρώτος και μόνος τώ εξήγησε και τώ παρουσίασεν έμπρός των. Και με την δέξησιν των άνθρώπων όχι μόνον έπροφήτευσεν τον λημόν αλλά προητοίμασε δι' αυτόν και ίσχυρόν φάρμακον, και τώ άποθήκας της Αιγύπτου άφού έγέμισεν κατά τέτοιον τρόπον, ώστε κανείς δεν ήσθάνθη την παρουσίαν του λημού. Διά να μη νομισθή λοιπόν μετά θάνατον Θεός έξ αίτίας του μεγέθους της εβερρεσίας του —επειδή οι θάρσοροι εκείνοι εύκόλως μετέβαλλον τους ανθρώπους εις θεούς— άφανήν την τόσην διά κάθε άσέβειαν, παρήγγειλε να μεταφερθούν τώ δούτ' του εις την πατρίδα του. E Αυτός είναι ο ένας λόγος, Δυνάμεθα να προσθέσωμεν και δεύτερον άναμφισβήτητον, όστις είναι δυνατόν να του δώσωμεν τώ κύριος των Γραφών. Ποιος είναι αυτός; Έγνώριζε κάποιον λόγον και έρωθασεν εις αυτόν έξ άκοής από τον πότερα του και εις αυτόν από τον πάππον, ότι επί πολλά έτη θα τώς κρατήσουν ύποδούλους οι Αιγύπτιοι και θα τώς κατοικήσουν. «Έσται γάρ τώ σπέρμα σου πάροικον έν γη Αιγύπτου και δουλεύουσιν αυτό και κακώσουσιν έτη τεσσακόσια» ελεγεν ο Θεός εις τον Άδραάμ (Γεν. 15, 13). 696 A Διά να μη απαυδάσουν λοιπόν από τώ μέγα μήκος του χρόνου και άνίκανοι να σηκώσουν την ταλαιπωρίαν άπελευσθούν διά την έπιστοφήν και κατοικήσουν, ποσέχων εις αυτούς μεγίστην έγγύφην έλπίδος προανήγγειλε την ανακομιδήν των δούτων. Επί τή βάσει αυτής αναλογιζόμενοι εκείνοι ότι, έν ό δίκαιος δεν είσε σκεπτικώς πίστιν άκράδαντον και σαφή ότι όλα θα επανήρχοντο δεν θα άφησε την παραγγελίαν διά τώ δούτ', θα είχον την άσφαλιολόγητον απόδειξιν και άσφαλή έλπίδα

8. Τώ περί αβ' ο λόγος περιστατικόν δόναται να άναγνώσθ' ο επιθυμούν να άναστήθ' τής γνώσεως του εις τώ μα' κεφ. της Γενέσεως.

της έπιστροφής των εις την πατρίδα, που τώς εγέννησεν. Ότι τούτο είναι άληθές και διά τούτο έκαμε την πρόρρησιν διά τώ δούτ' που και δια επειδή ένδιεφέρετο διά την ταφήν άλλ' επειδή ήθελε να διαρκήσθ' την άπιστίαν των, άκουσε τί λέγει ο Παύλος B «Πότες Ίωσήφ τελευτών περί της έξόδου των υιών Ίσραήλ ένημιόνευσεν και περί των δούτων αυτού ένετεύλετο» (Έβρ. 11, 22). Τι σημαίνει ή λέξις πότες; Έτέθη άντι του προσέβλεπε τώ μέλλοντι να συμβούν μετά παρέλευσιν πολλών ετών και ότι οι άπόγονοι των θα άπελάμθανον άπισιόηστε την πατρίδα. Διά να έπιστημόνη λοιπόν τούτο, έπροφήτευσεν και τώ δούτ' και ήμπορούσε κανείς να ίδθ' αυτό τώ περίεργον και παράδοξον θέσμη, να μετακομίζωνται κατά την έξοδον τώ δούτ'. Διότι ο Ίωσήφ που τώς είχεν οδηγήσει εις την Αιγύπτου, ο Ίσως προηγείτο πάλιν, διόν αυτοί έπίστρεφον, προετοιμάζων αυτούς εις την ύπομονήν και εις την έλπίδα των μελλοντικών. Καθώς έβλεπαν δηλαδή εκείνοι έμπρός των τώ λείψανα και έρχόμενοι από αυτά εις την άνάμνησιν της Ιστορίας εκείνης και σκεπόμενοι μέσσω των ότι δδέσθη την έπιβουλήν των άδελφών του, C ότι έπίσθη εις τον Λάκων, ότι έκαίνονευσεν τον έσκατον κίνδυνον, ότι εκλείσθη εις την φυλακήν και όλα τώ άλλα όσα είχον συμβή εις αυτόν, ακόμη ότι ύστερα από όλα αυτά έγινε βασίλευς και πρώτος μέσα εις την Αιγύπτου και έγινε ο ύπεύθυνος και ο προστάτης τόσο λαού έκαρναν και αυτοί σθεράς έλπίδας διά την άπαλλαγήν των από τώ θανάτ' που συνεχώς τώς ήθροικον. Τώ δούτ' τώ δικαίου τώς έδίδασκον ότι κανείς από όσους έπίστευσαν εις τον Θεόν και έστηρίχθησαν εις την συμμαχίαν των δεν έγκατελέκθη ποτέ. Διότι και άν άκούη μερικά λυπηρά και άνεπιθύμητα περιστατικά παρεμβάλλωνται εις τώ μέσον και παρεμπόδίζουν την έκτέλεσιν των ύποσχέσεων, παρά ταύτα ποτέ δεν θα θνηθθούν να άπομακρύνουν τους έλπίζοντας από τώ ποθητόν τέλος άλλ' άπισιόηστε θα εκπληρωθή ή ύπόσχεσις εκείνην συμφώνως D πρós την άπόφασιν του Θεού και θα άναβεθή λαμπρως όσους περιμένουν με ύπομονήν τώ άροσθέντι από τον Θεόν όλα. Ίσού διατί άφηκε την παραγγελίαν διά τώ δούτ' του.

Ας μη λεπτολογούμεν τόσο πολύ την ταφήν εις την πατρίδα και άς μη τρέμμαμεν τον θάνατον αλλά την άμαρτίαν. Διότι δεν εγέννησεν ο θάνατος την άμαρτίαν ή άμαρτία εγέννησε τον θάνατον μας. Ό θάνατος έν συνεχεία έγινε φάρμακον της άμαρτίας. Ότι δεν πρέπει να λέγει ο προφήτης: «Τίμος έναντίον Κυρίου ο θάνατος των δούτων αυτού». Και εις άλλο σημείον E «Θάνατος άμαρτιώνων πονηρός» (Ψάλμ.

ΡΙΕ', 45 και ΑΓ' 22). Βλέπετε ότι εκείνοι που προσέκουν τον εαυτόν των, είναι δυνατόν και να καρπωθούν από τον θάνατον τα μεγαλύτερα αγαθά. Ένώ οι διασκορρόντες και ράθυμοι είναι εκείνοι, δια τους οποίους το πράγμα επέκει θέση κακαΐας. Και τούτον τον λόγον δεν τον άνακανώ τιασάως. Συχνά άκούω από πολλούς να άμλοούν περί τρόπων θανάτου και να έντροπώνται με τους θανάτους που δεν είναι προς έντροπήν, 697 Α να μη κατηγορούν δε εκείνους που είναι άξιοι μεγίστης κατηγορίας. Δα' αυτό έπιθυμώ να διευκρινήσω σήμεραν και αυτόν τον λόγον. Και αύτός ο τρόπος της φιλοσοφίας είναι πρόσφορος διά την ήμεραν της μνήμης των μαρτύρων. "Ηκούσα έγώ από πολλούς να λέγουν, ότι ο τάδε άπέθανεν εις την ξενιτιάν κειρότερον από κύνα, χωρίς να ειρρίσκειται πλησίον του κάποιου συγγενής του που να φρονίση διά την ταφήν του. "Ολίγα μόνον γείτονες ήσαν παρόντες που πρόέτρεπον ο ένας τον άλλον και άφοϋ τον έστόλισαν με έλαιον, έτα έκαμαν την ταφήν του. Δα' να μη μάς προκαλούν λοιπόν αυτά λόγην είναι άνάγκη να διορθώσωμεν και αύτην την αντίληψιν. Δεν είναι τοϋτο, άνθρωπέ μου, θάνατος άθλιώτερος από του κυνός· ο άθλιώτερος από του κυνός θάνατος είναι Β να άποθάνης μέσα εις την άμαρτίαν, δια να τελειώσης την ζωήν σου εις την ξένην γήν. Μη μου άμιλήσης δι' εκείνον που τον φέρουν επάνω εις την χρυσοποίκιλον κλίνην, που τον προπέμπει δόκιλος η πόλις, που οι μερίδες^δ του λαού τον έπευφημοϋν, που έχει στοιβαγμένο επάνω του με πολλήν άφροσύνην μεταξικότα και χρυσοβαρύναι. Τοϋτο τίποτε άλλο δεν σημαίνει παρά μόνον ότι παρατίθεται εις τήν σκάληκα πλουσιώτερον τρόποζο. Μη μου δείξη λοιπόν αυτόν. "Η μάλλον αυτόν τον ίδιον, που προπέμπεται με τόσην τιμήν, δείξε μου τον κατά την ήμεραν εκείνην, όταν ο Χριστός θα κάθηται έμπρός επάνω εις το ύψηλον θήμα· δείξε μου τον C να άδηγηται μέσα, να καλήται, να του ζητούνται εύθήνας, δι' όσα ειπε, δι' όσα έπραξε, δι' όσα ένενοήθη. Τότε κανείς από το πλήθος αυτό δεν θα του παρασταθή και δεν θα τον άποσπάση από τα βασανιστήρια και την τιμωρίαν ούτε θα τον ουνοδούσουν αυτά οι κρωγυαί και οι έπευφημίας. Συκυμένως, χωρίς θάρρος, γεμάτως έντροπήν διά τας άδωμεύσιους κατηγορίας, θα άρπαγί και θα άπομακρυνθή συμρόμενος από τας δυνάμεις του πανικού εις το αίώνα βασανιστήρια με το άπείσιον κτύπημα των δένοντων. Θα θρηνη ή δυναφι-

δ. Γνωσται από την ιστορίαν του Βούβαντιον μερίδα; οι πρόσοι και οι βένετοι. "Έχουν την άρετήριον τον τον Ιαπόδρον. Αι σμηριναί μερίδες σημερογονται ει; τα ποδοσφαιρικά γήπετα.

λας εις το έξής και θα κόπτεται έξ αίτίας των άφροσύμων δούνων. Αύτά θα είναι τα εκεί· άλλα και τα έδω δεν είναι άνεκτά. D "Επειτα από τας ήγορασμένες εκείνας δημοσίας έπευφημίας η τας προερχόμενας από φόβον, θα άκούσης δίλους να τον κατηγορούν εις τα σκουραρόβρα και εις την άγοράν και εις τα σπίτια και εις τα καπηλεία και εις τα άλλα έργαστήρια και εις τον δρόμον και εις τους άγρούς και άποσπάσκει οι όδοιπόροι καθένας εις τον σύντροφόν του με πολλόν φόβον θα διηγηται και άπορρήμη πίσσα κακά του έπιφυλάσσονται, πώας τιμωρίας θ' άντιμετωπήση, πώας βασανιστήρια τον άναμένον τάρα. Πάον κέρδος άπεκόμενον από την παρούσαν ζωήν; ΤΙ επί πλέον άπήλαυσον από την πλεονεξίαν. "Άφησεν εις άλλους τα χρηματά του και έφυγεν, ενώ ο ίδιος κατακόσθη εις την γήν μαζί με τα άμαρτηματά του. Και από παντού παρουσιάζονται κατηγοραί του συμπονούντες τους άδικηθέντας E άκόμη και εκείνοι που δεν έπαθον οι ίδιοι κακόν. "Όπως και εις την περίπτωση των ειεργετούμενων, συνυκραίνονται μαζί με τους ειεργετηθέντας και όσα δεν έχουν καθόλου ειεργετηθή και έπαινοϋν τον ειεργήτην, έτσι και εις την περίπτωση εκείνην που βλέπονται, συμπονούν τους άδικηθέντας και εκείνοι που δεν έχουν καθόλου άδικηθή και κακοκαρακτηρίζουν τον άδικητήν. Δα' τοϋτο λέγει· «Θάνατος άμαρτωλών πονηρός» και διά τας κατηγορίας και έπαιρους έδω και διά τα εκεί βασανιστήρια. Αύτός είναι που άποθνήσκει κειρότερον από κύνα· δεν συμβάλλει όμως το ίδιον και εις την περίπτωση των δικαίων, 698 Α. "Αλλά και άν άκόμη εις την άπόλυτον έρημίαν και άν κανείς δεν τον νεκροστολήσει και άν τελειώση την ζωήν του χωρίς να είναι πλησίον του κανείς, θα λάθη σάβονον μοναδικόν και θα φύγη, την παρησίαν ενώπιον του Θεού. "Η έκαφορά του είναι άξιοθαύμαστος με την παρουσίαν των άγγέλων που άδηγούν την ψυχήν του, όπως προηγουμένως έδειξα τί γίνεται εις τον Αζάριν, άφηνών όπισθεν του άμετρήτους έπαινήτας της ζωής του. "Αν άφήση παιδιά, όλοι οι κάτοικοι της πόλεως θα γίνουν προστάται και κηδεμόνες των, πριάντες αυτούς έξ αίτίας της προς τον πατέρα αγάπης των. Αύτός όμως που έπελείωσε τον βίον του μέσα εις άμαρτίας και πλεονεξίας, και άν άφήση παιδιά και φύγη, τα άφηνει κληρονόμους του μισους προς τον εαυτόν του και τα έγκαταλείπει έν τω μέσση έσθραίν· άν τελειώση την ζωήν του άτεκνος, Β με τα τέκνα μήματα και τα άλλα κτήματα, που με την άρπαγήν και την πλεονεξίαν απέκτησεν, άφηνει θρόνονον έννοτιον του την κατηγορίας. Δεν είναι έτσι θεάσιμος ο δίκαιος. "Αλλά και την άποθάνην, έχει μέγιστον κέρδος, με το να άφραλή δίλους πώας

ζώντας, με την ανάμνηση της ἀρετῆς του και με τὸ νὰ τοὺς κἀμὴ καλύτερους, ὅπως ἐξ ἀντιθέτου οἱ πονηροὶ και εἰς τὸ σημεῖον αὐτῶ πτωροῦνται. Διὰ τὸν ἴδιον ζωντανοὶ ἀλλὰ και νεκροὶ πολλοὺς βλάπτουν με τὸ νὰ ἀφῆνουν παντοῦ ἀποδείξει τῆς πλεονεξίας των. Αὐτὰ δε ἔκαμιν ὑπ' ὄψιν και δε εὐλογοῦντομεν δευ δούς μέσα εἰς τὴν ἔνταπὸν ἀλλὰ δούς ἀποθνήσκουν μέσα εἰς τὰς ἀμαρτίας. Καὶ δε μὴ μακαρίζουμεν δούς εἰς τὸ ἀσπί των και ἐπάνω εἰς τὴν κλῆνη των, ἀλλὰ δούς ἀποθνήσκουν με τὴν συνοδείαν τῆς ἀρετῆς και διὰ μὲν τὴν ἀρετὴν δε φροντίζουμεν, τὴν δε κερκίαν δε ἀποφρεύουμεν. C Ἡ πρώτη μὲς ἀφελει και ζώντας και νεκροὺς, ἐνῶ ἡ δευτέρα και εἰς τὰς δύο περιπτώσεις βλάπτει προκαλοῦσα τὴν καταστροφήν και ὀδηγοῦσα εἰς τὴν μαρτυρίαν ἀθανάτους. Καὶ ὁ Θεός, ὁ ὁποῖος ἤξιασε και τὴν μακαρίαν, ποῦ σήμερον μὲς συνεκέντρωσεν ἐδῶ ν' ἀποδοῖῃ εἰς τὸν ἀγῶνα, νὰ ἀλλοίωσῃ, νὰ νικήσῃ και νὰ στεφανώσῃ, δε ἀξίωση και ἡμᾶς δλους ἀπὸ κοινῶ και κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην, ἀφοῦ διανούσαμεν τὴν παρούσαν ζωὴν κατὰ τὰ προστάγματα και τοὺς νόμους του, νὰ γίνωμεν ἱκανοὶ νὰ κατακοινηώσωμεν πληροῖον τῆς σιωνῆς τῆς ἀγίας αὐτῆς και νὰ ἀπολαύσωμεν τὰ ὀθάνιστα ἀγαθὰ. Αὐτὰ μακάρι νὰ τὸ ἐπιτόκωμεν δλοι ἡμεῖς με τὴν κἀριν και D τὴν φιλοανθρωπίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸν ὁποῖον μαζί με τὸν Πατέρα και τὸ ἅγιον Πνεῦμα δε εἶναι ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

5. ΕΓΚΩΜΙΟΝ ΕΙΣ ΜΑΡΤΥΡΑΣ ΑΙΓΥΠΤΙΟΥΣ

699 A Εὐλογημένος δε εἶναι ὁ Θεός, διότι και ἀπὸ τὴν Αἴγυπτον¹ προέβησαν μάρτυρες, ἀπὸ τὴν Αἴγυπτον τὴν θεομακόν και μοναχὴν και ἀπὸ ὅπου προήλθαν τὰ ὄθεα σώματα, ἀπὸ ὅπου οἱ ἐλάσφημοι γλώσσα και ἀπὸ τὴν Αἴγυπτον ἴδου οἱ μάρτυρες. Καὶ δὲν ἐμφανίζονται εἰς τὴν Αἴγυπτον μόνον, οὔτε εἰς τὴν ἄσπον και γειτονικὴν χώραν, ἀλλὰ και εἰς κάθε σημεῖον τῆς αἰκουμένης. Καὶ ὅπως εἰς μίαν παραγωγικὴν χρονίαν, ὅταν οἱ κάτοικοι τῶν πόλεων ἴδουν δε ἡ εὐδοκία ὑπερβαίνει τὰς ἀνάγκας τῶν πολετῶν, κἀρουν ἀποστολὰς και εἰς τὰς ἄλλας πόλεις, ἐκδηλώνοντες ὅφ' ἐνὸς τὴν φιλόφρονα διάθεσιν των και ἐπιτυχάνοντες ὅφ' ἐτέρου εὐκόλον προμήθειαν δεων μετὰ εἰς τὴν ὀφθόντων των εἶκον ἀνάγκην. B ὁμοίως ἐπραξαν και οἱ Αἰγύπτιοι εἰς τὴν περίπτωσιν τῶν ἀθλητῶν τῆς εὐσεβείας. Ὅταν εἶδον δε με τὴν κἀριν τοῦ Θεοῦ ὑπῆρχε μεγάλη ὀφθονία εἰς αὐτοὺς, δὲν ἐκλειδισαν μέσα εἰς τὴν πόλιν των τὸ μέγα τοῦτο δεῦρον τοῦ Θεοῦ. C ἐπεισαν εἰς ὅλην τὴν γῆν τοὺς θεσφαυροὺς τῶν ἀγαθῶν ἐκδηλώνοντες τὴν φιλοδελφίαν των, δοξάζοντες τὸν κοινὸν Κύριον τῶν ὄλων, ἐξυμνῶντες ἐνώπιον ὄλων τὴν πόλιν των και ἀνοβεκνύοντες αὐτὴν μητρόπολιν ὄλης τῆς αἰκουμένης. Ἐάν ἀδιάφοροι και μηδονοὶ προσφοροὶ και δωροὶ, ποῦ τὸ ἀποτελεσματὰ των περπαρίζονται εἰς τὴν παρούσαν μόνον ζωὴν, ἐφθασαν νὰ προσφέρουν εἰς πολλὰς πόλεις C τοῦτο τὸ ἐπιθλον, ἡ πόλις ἐκείνη ἡ ὁποῖα δὲν ποσοῦρει κανένα ἀπὸ τὰ πρόσκαιρα και φθιστὰ αὐτὰ ἀγαθὰ ἀλλὰ ἄνθρωας, ποῦ ἀποτελοῦν και μετὰ τὸν θάνατόν των τὴν ἀσφάλειαν πόλεων ποῦ ἐκληροῦσθουν εἰς αὐτοὺς, ποῦ δὲν εἶναι δίκαιον παρισσῶτερον ἀπὸ δλας τὰς ἄλλας ἡ πόλις αὐτὴ νὰ ἐπιτύχῃ ἀπὸ αὐτὰς αὐτὰ τὸ προβάδισμα: Διὸ τὰ σώματα τῶν ἀγίων τούτων περπεκίωσιν τὴν πόλιν μας ἀσφαλέστερον ἀπὸ κάθε ὀδομάντινον, ἀρσανὸς τεῖχος. Καὶ καθὼς ὑψηλοὶ σκόπελοι, ποῦ προβάλλουν ἀλόγυρα δὲν ἀποκορῶσιν μόνον τὰς προσβολὰς τῶν αἰσθητῶν τούτων και ὀρετῶν ἐκθρῶν ἀλλὰ και τὰς ἐπιθου-

1. Ἡ Αἴγυπτος ἀνοικαλεῖται θεομακός, διότι ἀπὸ αὐτῆν ἐξέκριναν αἱ εἰρέαις τοῦ συνετάραξιν τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ, μετὰ τῶν ὁποῖων ἦσαν και ὁ Ἀρειανισμός. Ἐπῆρξεν δεως συγχρόνας εἰς αὐτὴν και πολλὰ εὐσεβεία.

λους ἐπιθέσεις τῶν ἀσπίτων δαιμόνων καὶ ἀνατρέπουν ὅλα τὰ μηχανήματα **Δ** τοῦ διαβόλου καὶ τὰ διαλύουν τόσον εὐκόλα, ὅπως ἕνας γενναῖος ἄνδρας ἀνατρέπει καὶ συντρίβει τὰ παιδικὰ παίγνια καὶ ὅλας τὰς ἄλλας ἐφευρέσεις τῶν ἀνθρώπων, ὅπως εἶναι τὰ τεῖχη, οἱ τάφοι, τὰ δῖπλα, οἱ φάλαγγες τῶν στρατιωτῶν καὶ ὅσα ἄλλα ἔχουν ἐπινοηθῆ χάριν τῆς ἀσφαλείας τῶν κατοίκων. Εἶναι δυνατὸν οἱ ἐχθροὶ νὰ τὰ ἐξουβητερώσουν μὲ ἄλλας περισσότερας καὶ μεγαλύτερας μηχανὰς ἀπὸ αὐτὰς ποὺ ἐκείνοι διαθέτουν. Ὅταν ἕνας μία πόλις χρησιμοποῖ ὡς τεῖχη τὰ σώματα τῶν ἁγίων, ἀκόμη καὶ ἂν ἐξουβητεύουν οἱ ἐχθροὶ τοὺς ἀμέτρητα χρήματα, δὲν θὰ ἠμπορέσουν νὰ ἀντιπαράξουν παρόμοιον μηχανήμα εἰς τὰς πόλεις ποὺ τοὺς ἔχουν. **Ε** Καὶ τὸ ἀπόκρημα τοῦτο, ἀγαπητέ, δὲν εἶναι μόνον κοσμίον διὰ τὰς ἐπιβουλὰς τῶν ἀνθρώπων οὐτε διὰ τὰς καιουργίας τῶν δαιμόνων. Ἀλλὰ καὶ ὅταν ὁ Κύριος ὄλων ἀρχίζεται ἐναντίον μας διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἁμαρτημάτων μας, θὰ ἠμπορέσωμεν προβάλλοντες ὡς ἀσπίδας τὰ σώματα αὐτὰ νὰ τὸν κἀμωμεν εὐμενῆ πρὸς τὴν πόλιν μας. **700** **Α** Διότι ἐὰν εἰς τὴν ἐποχὴν τῶν προγόνων μας οἱ πραγματοποιήσαντες μεγάλας ἀρετὰς χρησιμοποιοῦντες ὄνοματα ἁγίων ἀνδρῶν καὶ μὲ τὴν ἐπίκλησιν τοῦ Ἀβραάμ καὶ τοῦ Ἰσαὰκ καὶ τοῦ Ἰακώβ ἐπέτυχον κόπασιν βοήθειαν καὶ ἀπεκόμικαν μεγάλην ἀφέλειαν ὅπῃ τὴν μνήμην τῶν ὀνομάτων αὐτῶν, πάλιν περισσώτερον ἡμεῖς, ὅταν δὲν προτείνωμεν ὄνομα μόνον ἀλλὰ καὶ αὐτὰ τὰ ἴδια ἀγωνισθέντα σώματα, θὰ κατορθώσωμεν νὰ ἔσωμεν τὸν Θεὸν εὐνοϊκὸν καὶ καλυκυνῶτον καὶ προσήνῃ. Καὶ ὅτι οἱ λόγοι μας δὲν ὀποτελοῦν κομποσημὸν, τὸ γνωρίζουν πολλοὶ καὶ ἀπὸ τοὺς ἐντοπίους καὶ ἀπὸ ὅσους ἦλθον ἀπὸ ἄλλου, πόσον μεγάλη εἶναι ἡ δύναμις τῶν ἁγίων τούτων. Ὅλοι αὐτοὶ εἶναι μάρτυρες τῶν λεγομένων μου, ποὺ ἔχουν διαπιστώσει μὲ προσωπικὴν πείρην τὴν παρουσίαν αὐτῶν πρὸς τὸν Θεόν. Καὶ πάλιν εὐλόγως. **Β** Διότι δὲν ἦτο τυχαῖος ὁ ἁγῶν των ὑπὲρ τῆς ἀληθείας ἀλλὰ μὲ τὴν ἀντακτὴν καὶ τὴν σθένος ἀντεστάθισαν εἰς τὴν ἐσθητικὴν καὶ ἀκράτειον ὁρμὴν τοῦ διαβόλου, ὅν νὰ ἠγωνίζοντο μὲ λῆθην καὶ σιδηρὰ σώματα καὶ ὅχι μὲ φθορὰ καὶ θνητὰ, ὅν νὰ εἶχαν ἴδῃ μεταπεθῆ εἰς τὴν ἀθόνητον καὶ ἀπαθῆ κατάστασιν, ποὺ δὲν ὑποκαοεῖ εἰς τὰς λυπηρὰς καὶ ὀδυνηρὰς ἀνάγκας τοῦ σώματος. Ὅπως ἄγρα θηρία καὶ ἄμα καὶ ἀνήμερα οἱ δῆμοι, ἀφοῦ περιεκόκλισαν ὀλόγυρα τὰ σώματα τῶν ἁγίων, ἠγωνίζον τὰς πλευράς, ἐξέσκαζαν τὰς σάρκας, ἀνεκάλυπτον καὶ ἐγύμνωσαν τὰ ὀστά καὶ τίποτε δὲν ὀστομοῦσε τὴν ὑπότητα καὶ τὴν ἀπανθρωπίαν των ἐκείνην. **Γ** Ἀλλὰ μολοντὶ ἠγγισον καὶ τὴν ράκιν ὀλλὰ καὶ τὰ σπλάγγνα των καὶ ἔφα-

σαν εἰς τὰ εὐατάτα των, δὲν εὐρήκαν, διὰ νὰ τὸν συλῶσουν, τὸν ἱερὸν θησαυρὸν τῆς πίστεως. Ἐπείσαν τὸ ἴδιον μὲ ἐκεῖνους ποὺ πολιορκοῦντες μίαν βασιλικὴν πόλιν, γεμάτην ἀπὸ ἀφθόνου πλοῦτον, διαθέτουσαν ὅχι ὀλίγους θησαυρούς, μολοντὶ ἐκρήμνισαν τὰ τεῖχη τῆς καὶ εὐρέθησαν ἔμπρὸς εἰς τὰ θησαυροφυλάκια, ἐξεργάζοντες τὰς θύρας, συνέτριψαν τοὺς μανδάλους, ἀνέσκαφαν τὸ ἔδαφος, ἠρεύνησαν τὰ πάντα, δὲν ἠδυνήθησαν νὰ ἀρπάσουν τὰ πλοῦτη τῆς καὶ νὰ φύγουν. Αὐτὸ εἶναι τὰ πλοῦτη τῆς ψυχῆς. Δὲν προδίδονται ἀπὸ τὰ παθήματα τοῦ σώματος, ὅταν αὐτὰ τὰ κατέχη ἀσφαλισμένα. **Δ** Ἀλλὰ καὶ ἂν τὸ ἴδιον τὸ στήθος ἀνασκάψῃ κανεὶς καὶ λάθῃ κρημῖον πρὸς τεράσων τὴν καρδίαν, δὲν θὰ ἐγκαταλείψῃ αὐτὴ τὸν θησαυρὸν ποὺ ἡ πίστις μίαν φορὰν ἔχει ἐμπαινευθῆ εἰς αὐτήν. Τούτο προήλθεν ἀπὸ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ ποὺ αἰκονομεῖ τὰ πάντα καὶ δύναται νὰ ἐπιπέσει ἀνέλπιστα πράγματα εἰς σώματα ἀσθενῶν. Καὶ τὸ πλέον ἀξιοθαύμαστον ἐξ ἄλλων. Ὅχι μόνον δηλοῖ τὸ παρανομικὸν ἀπὸ τοὺς ἐμπαινεμένους εἰς αὐτοὺς θησαυρούς δὲν ἀφῆρσαν παρὰ τὴν τόσην μανίαν των ἀλλὰ τοὺς ἔσωσαν νὰ τοὺς φυλάσσουν μὲ μεγαλύτερον ἀσφάλειαν καὶ τοὺς ἐπροξένησαν μεγαλύτερον λάμπην καὶ αὐξήσιν. **Ε** Διότι ὅχι μόνον ἡ ψυχὴ ἀλλὰ καὶ τὸ ἴδιον τὸ σῶμα ἐκινώθησε μεγαλύτερας κάρους καὶ ὅχι μόνον ἔπειτα ἀπὸ τὸ ἔξασμα καὶ τὸ κατακομμάτισμα δὲν ἔλασε τὴν βοήθειαν ποὺ εἶχεν ἀλλὰ καὶ ἐπέσυρε περισσότερον καὶ μεγαλύτερον. Ὑπάρχει νίκη πλέον ἀξιοθαύμαστος ἀπὸ αὐτῆν. Αὐτοὺς ποὺ εἶχαν εἰς τὰς χεῖρας καὶ εἰς τὴν ἐξουσίαν των καὶ ὡς ἐξουσιοσται των τοὺς εἶχαν δέσει καὶ τοὺς ἐξέσκαζον, αὐτοὺς δὲν εὐρήκαν τὴν δύναμιν νὰ τοὺς νικήσουν ἀλλὰ ἀπὸ αὐτοὺς ἐδέχοντο τὴν ἦταν κατὰ πρόπον ἔλασιν καὶ ἄθλων. **701** **Α** Διότι δὲν ἐμάκοντο ἐναντίον αὐτῶν ἀλλὰ πρὸς τὸν Θεὸν ποὺ κατακοδοσε εἰς τὸ στήθος των. Καὶ ὅτι αὐτοὺς ποὺ πολεμεῖ τὸν Θεὸν εἶναι ἀνάγκη πάσα νὰ ἤτῃται παταγῶδες πρὸς ἡμιμαρία τῆς πράξεως του εἶναι εἰς τὸ καθῆνα φανερόν.²

² Τὸ καλύτερον σχῆλον εἶναι μία ἀκόμη ἀνάγκη τῶν μοναχικῶν εἰς παραστατικότητα, λογιτικὴν ὀρμὴν καὶ χριστιανικὴν διεκρηστικὴν γραμμὴν τοῦ προσήθησαν.

ὅτι θὰ ὑπεσκέλαζε τοὺς ἀβλήτους μὲ τὴν προσθήκην τῶν θα-
σκεινοστρηθῶν καὶ ὁ φιλάνθρωπος Θεὸς ἐπέτρεπε καὶ δὲν ἠμ-
πόδιζεν. **Β** Ὅποτε καὶ ἡ μανία τῶν ὀπίσταν νὰ παρουσιασθῆ
σφοδρτέρως εἰς ἄλλους καὶ νὰ πλεχθοῦν λαμπρότερου καὶ πε-
ρισσότερου στέφανοι δι' αὐτούς· καὶ συνέβη δὲ, εἰς τὴν περί-
πτωσιν τοῦ Ἰῶβ καὶ τοῦ διαβόλου. Ἐζητοῦσεν ὁ τελευταῖος
ἀπὸ τὸν Θεὸν περισσότερας τιμωρίας ἐναντίον του, ἐπειδὴ
ἐπερίμενεν ὅτι θὰ ἐνικαῖσε τὸν γεννησὶον ἀβλήτην τῆς πύ-
σσεως μὲ τὴν προσθήκην τῶν δεινῶν. Καὶ ὁ Θεὸς ἐδέχετο καὶ
ὑπεχώρει εἰς τὰς πονηρὰς αἰτήσεις τοῦ πονηροῦ δαίμονος
καὶ ἀνεδείκνυε περισσότερον τὸν ἀβλήτην του. Τὸ ἴδιον συ-
νέβη καὶ ἐδῶ. Ἀφοῦ ἀγριώτερον ἀπὸ κάθε θηρίον ἐσπάραζε
μὲ τοὺς δδόντας του ἀλόγιστα τὸ σῶμα των **C** καὶ ἐγέμισε τὸ
σῶμα του καὶ τὴν γλῶσσαν μὲ αἷματα — ἂν ἔκε μὲ τὸ αἷμα
τῶν ἁγίων, ὅμως μὲ τὰς ἀπανθρώπους καὶ σκληρὰς ἐκείνας
ἀποφάσεις — ἐφυγε νικημένος⁵ ἀπὸ τὴν καρτερίαν των, κορ-
τασμένος ἀπὸ τὸ θηριώδες ἐκεῖνο γέγρα καὶ κοροσμένος. Πρό-
σεξε πόση ἦτο ἡ ὑπομονὴ τῶν ἁγίων, ὥστε μὲ τὰ παθήματά
των, νὰ κορέσων τὴσιν μονίαν. Ἐφαρμοῖσε πάλιν συνεκί-
ζων τὸν μανιάδη ἀγῶνα του, προσπαθῶν νὰ νικήσῃ ἅλο τὸ
θηρίαι μὲ ἐπίδειξιν καὶ ἄλλης ὑμῖότητος. Διότι ἐκεῖνα ἀκού-
μενα ἀπὸ τὴν φύσιν των ἀπειδοῦν εἰς τὴν τρέπεζαν αὐτῆν
καὶ ὅταν κορτασθῶν ἀπομακρύνωνται καὶ ἂν συναντήσων ἀ-
μέτρητοι σῶματα κανένα πλέον δὲν ἐγγίξουν. Αὐτὸς δὲως ἤρ-
κατο εἰς τὴν λείαν του καὶ λόγῳ τῆς πονηρὰς ἐπιθυμίας του
D καὶ ὄφου ἐκόρτασεν ἀπὸ τὰς σάρκας των, μηχανεῖται ἐ-
ναντίον των νῆα τεκνίσματα καὶ παραδίδει τοὺς ἁγίους εἰς
μακρότατον καὶ ὀδυνηρότατον θάνατον· διέταξε νὰ ἐργάζων-
ται ἐφ' ὄρου ζωῆς εἰς τὰ μεταλλεῖα. Τί ἀνοησία! Ἀφοῦ εἶχε
πόσον φανερὰν πεῖραν τῆς ἀνδρείας των καὶ τῆς ὑπομονῆς,
τοῦ δδμηουργήθη ἡ ἔλπις ὅτι θὰ νικήσῃ ἔπει. Ἐξοῦσαν λοι-
πὸν οἱ ἄγιοι μαζί μὲ τὰ θηρία, οἱ σμῆκιοτερόντες μὲ τοὺς ἀγ-
γέλους πολίται τῶν οὐρανῶν ἐγγραφέντες εἰς τὰ θύλλα τῆς
ὄνω Ἱερουσαλὴμ καὶ ἦτο τώρα ἡ ἔρημος ἀγριώτερος ἀπὸ κάθε
πάλιν. Διότι εἰς μὲν τὰς πόλεις ἀπετολμῶντο καθημερινῶς
τὰ παράνομα καὶ τυραννικὰ αὐτὰ διατάγματα. **E** Ἡ ἔρημος
ὅμως ἦτο ἀπηλλαγμένη ἀπὸ τὸν φόρον τῆς ἀπανθρώπου αὐ-
τῆς διαδικασίας. Τὰ δικαστήρια ἦσαν πλήρη ἀπὸ ἀνόμοι ἔργα
καὶ ἀνόμους διαταγὰς, ἐνῶ αἱ ἐρημίαι εἶχον ὡς πολίτας τοὺς
πλέον νομιμαγεῖς ἐξ ὧνων τῶν ἀνθρώπων, τοὺς ἀνθρώπους

5. Φρενὲς καὶ ἐλευνὲς παριστάνεται ὁ θιακτὴς τῶν μαρτύρων εἰς
ἐκείνα, ποὺ εἰσχωρεῖ εἰς τὴν ψυχὴν ἀπαξ διὰ νὰ μείνῃ εἰς αὐτὴν ἀνέτητος
διὰ παντός.

ποῦ ἔγινον ἄγγελοι καὶ ἡ ἔρημος σουνηγωνίζετο τὸν οὐρανόν,
λόγῳ τῆς ἀρετῆς τῶν καταπάν της. Καὶ ἡ τιμωρία ἦτο ἐκ φρέ-
σεως ὀδυνηρότατη, μὲ τὴν προθυμίαν ὅμως τῶν ἀγωνιστῶν
ἐγένετο εὐκαλὸς καὶ ἄκαιρὸς καὶ ἀνεκτὴ. **702 A** Ἐνόμιζον τότε
ὅτι ἐβλέπων τὸ φῶς νὰ πολλαπλασιάζεται καὶ τὸ φῶς διὰ
τὸ ὅποιον εἶχεν ὀμάλῃσαι ὁ προφήτης δι'· «Ἡ σελήνη ἔσται
ὡς ὁ ἥλιος, ὁ δὲ ἥλιος ἐπαπλασιάζων» (Ἠσ. 30, 26), αὐτὸ ἐνό-
μιζαν ὅτι τὸ εἶχον ἤδη λάθει. Διότι δὲν ὑπάρχει, δὲν ὑπάρχει
ἴσως ποὺ κοροσόμενον ἀπὸ τὴν ψυχὴν ποὺ καταζώνεται νὰ
πῶθῃ χάριν τοῦ Χριστοῦ καὶ ἀπὸ ὅσα ἡμεῖς νομίζομεν φοβε-
ρὰ καὶ ἀβάστακτα. Ἐνόμιζον ὅτι ἤδη εἶχον μετετεθῆ εἰς τὸν
οὐρανόν καὶ μετεῖχον εἰς τὸν ἕμιλον τῶν ἀγγέλων. Τὶ περιο-
στέραν ἐκρεμάζοντο εἰς αὐτοὺς ὁ οὐρανὸς καὶ αἱ ἄγγελοι,
ὅταν ἦτο μαζί των εἰς τὴν ἔρημον ὁ ἴδιος ὁ Ἰησοῦς, ὁ Δεσπό-
της τῶν ἀγγέλων. Ἐάν, ὅπου εἶναι συγκεντρωμένοι ὅσοι ἢ
ἡμεῖς εἰς τὸ ἴδιόν του ὄνομα, ἐκεῖ εὐρίσκειται ἀνάμειστος των,
πολλὸν περισσότερον εὐρίσκειτο μεταξὺ ἐκείνων τότε, ποῦ δὲν
ἦσαν ἀπλῶς συγκεντρωμένοι εἰς τὸ ὄνομα του, ἀλλὰ χάριν
τοῦ ὀνόματός του ἐβασανίζοντο ἀδιαλείπτως. **B** Διότι γνωρί-
ζετε καλῶς, ὅτι ἀπὸ τὴν ἡμερίαν αὐτῆν δὲν ὑπάρκει ἄλλη
χειρότερα καὶ ὅτι οἱ ὑψιστόμενοι τὴν καταδικῆν αὐτῆν, παρὰ
νὰ βαστάσων τὴν ὀδύνην ποὺ προέρεται ἀπὸ αὐτῆς, θὰ ἐ-
προτιμοῦσαν νὰ ὑποστοῦν ἀμετρήτους ἄλλους θανάτους. Πα-
ρεδόθησαν εἰς μεταλλεῖα, ὅπου ἔπρεπε νὰ κάμνουν ἐξάρτυν
καλοῦ, ἐνῶ ἐκεῖνοι ἦσαν μεγαλυτέρας ἄξιας ἀπὸ τὸ μέταλλο
ποῦ χρυσοῦ καὶ ἀπὸ τὸν αἶλλον ἄκαμν χρυσόν, ποῦ δὲν
ἐξορύσσεται μὲ τὰς κείρας τῶν καταδικῶν ἀλλὰ εὐρέθη ἀπὸ
τὸν ζῆλον τῶν πιστῶν ἀνδρῶν. Εἰργάζοντο εἰς τὰ μεταλλεῖα
αὐτοὶ ποῦ ἦσαν γεμάτοι ἀπὸ ἀπεύρους θησαυρούς. Τί εἶναι
σκληρότερον καὶ ὀδυνηρότερον ἀπὸ τὴν ζῶην αὐτῆν; Ἐβλέ-
πων νὰ ἐφαρμάκωνται καὶ εἰς τὸν αὐτὸν των αἱ διηγήσεις
περὶ τῶν μεγάλων ἐκείνων ἀνδρῶν, τὰς ὁποίας διέρχεται ἐν
σκέσει μὲ τοὺς ἁγίους ὁ Παῦλος: «Περιήλθον ἐν μηλωταῖς,
ἐν αἰγείαις δέρμασιν, ὑπεροσόμενοι, θλιδόμενοι, κακοκοῦ-
μενοι, ὡν οὐκ ἦν ἔξιος ὁ κόπος [ἐν ἐρημίας πλανώμενοι
καὶ ὄρεσι καὶ σπηλαίοις καὶ ταῖς ὁδοῖς τῆς γῆς. **C** Ταῦτα καὶ
ἐπὶ τῆς γενεῆς ἐγένετο τῆς ἡμετέρας]» (Ἐβρ. 11, 37-38).
Αὐτὰ λοιπὸν ἔς τὰ γνωρίζομεν καὶ ἡμεῖς, ἀγαπητοί, ὅτι καὶ
τώρα καὶ παλαιότερον, ἐφ' ὅτου ἐδημιουργήθησαν ἄνθρωποι,
ἐκληρώθημεν ἅλοι οἱ φίλοι τοῦ Θεοῦ διὰ τὸν πρακτὸν καὶ ἐπί-
μαχθον καὶ γεμῆτον ἀπὸ ἀμερῆτους σμφορὰς θίον. Ὅθεν
ἔς μὴ ἐπιδικώμεν τὸν θίον τὸν μάλακθον καὶ ὄμοιον καὶ
γεμῆτον ἀπὸ ἄνεσιν, ἀλλὰ τὸν ἐπιμοχθον καὶ ἐπίπνον καὶ
εὐσφοραγόμενον ἀπὸ θλίψεως καὶ ταλαιπωρίας. Ὅπως δὲν εἰ-

ναι δυνατὸν ὁ ἀγωνιζόμενος νὰ ἐπιτύχη τοὺς στεφάνους μὲ ὕπνον καὶ ὄνειρον καὶ καλοπέρασιν οὔτε ὁ στρατιώτης τὸ πρόπαιον οὔτε ὁ κυβερνήτης τὸν λιμένα οὔτε ὁ γεωργὸς γεράπον τὸ ἄλιον, Ὁ ὁμοίως οὔτε ὁ πιστὸς τὰ ὑπεαχημένα ἀγαθὰ, ἂν ἐπέρασε τὴν ζωὴν του μὲ μαλθακότητα. Πῶς δὲν εἶναι παράλογον εἰς μὲν ὅλα τὰ βιωσιμὰ οἱ κόποι νὰ προηγούνται τῆς εὐχαριστήσεως καὶ οἱ κίνδυνοι τῆς ἀσφαλείας καὶ μάλιστα ἐνῷ παραμένει ἀσημαντὸς καὶ μικρὰ ἡ προσδοκία τῶν κόπων ἐκείνων καί, ὅταν προσδοκία εἶναι ὁ οὐρανός, οἱ ἀγγελικαὶ τιμαί, ἡ ζωὴ ποὺ δὲν γνωρίζει τέλος, ἡ συναναστροφὴ μὲ τοὺς ἀγγέλους, τὰ ἀγαθὰ ποὺ μήτε νὰ τὰ σκεφθῆς ἢ νὰ τὰ ἐκφράσῃς δὲν εἶναι δυνατὸν, νὰ περιμένωμεν ὅτι θὰ ἐπιτύχωμεν ὅλα αὐτὰ μὲ τὴν ὀκνηρίαν καὶ τὴν ἄνεσιν καὶ τὴν διαλευκνένην ψυχῆν καὶ νὰ μὴ ἀποδώσωμεν εἰς αὐτὰ ὄσπιν καὶ εἰς τὰ θυσιακὰ προσοχίην; Εἰ Ὁκεί, παρακαλῶ, Ἄς μὴ σκεπτόμεθα κακῶς δι' αὐτὰ καὶ διὰ τὴν σωτηρίαν μας, ἀλλὰ ἀποβλέποντες εἰς τοὺς ἁγίους τοῦτους, τοὺς γενναίους καὶ καρτερικοὺς ἀγωνιστάς, ποὺ πρὶς ἔχουν δοθῆ ὡς φάροι, δε κατευθύνωμεν τὴν ζωὴν μας πρὸς τὴν καρτερίαν καὶ τὴν ὑπομονὴν των, 703 Α διὰ νὰ ἠμπορέσωμεν μὲ τὰς εὐχὰς των ἐπιτελεῖν ἀπὸ τὴν ὑποδημίαν μας ἀπὸ τὴν γῆν νὰ τοὺς συναντήσωμεν καὶ νὰ τοὺς ἐναγκαλισθῶμε καὶ νὰ καταλάβωμεν θέσιν ἑνώμενα εἰς τὰς οὐρανίους κατοικίας των. Τὰς κατοικίας αὐτὰς μακάρι ὅλοι ἡμεῖς νὰ τὰς ἐπιτύχωμεν μὲ τὴν χάριν καὶ τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, διὰ τοῦ ὁποῦ καὶ μετὰ τοῦ ὁποῦν μαζί μὲ τὸν Πατέρα καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα δε εἶναι ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Ἀμήν.

6. ΟΜΙΛΙΑ ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΓΙΟΝ ΙΕΡΟΜΑΡΤΥΡΑ ΦΩΚΑΝ¹

704 Α Ἐλαμπε κῆρς ἡ πόλις μας, Ἐλαμπε καὶ ἀκτινοβολοῦσεν. Ὁκεί ἐπειδὴ εἶπε καλλωπίσασθε κτήρια, ἀλλ' ἐπειδὴ ἐδέχθη τὴν πομπὴν μάρτυρος, ποὺ ἤρξατο ἀπὸ τὸν Παῦλον εἰς ἡμᾶς. Ἐπρόσθε τὴν φιλοξενίαν σας καὶ οἱ ἐγέμισεν ἀπὸ εὐλογίαν ἐπήνεσε τὸν ζῆλον σας καὶ εὐλόγησεν ὄσους προσήλθον. Ἐμακάριστα ὄσους προσέτρεξαν καὶ ἐκοινώνησαν ἀπὸ τὴν εὐδοίαν καὶ ἐταλάνισα ὄσους ἀπουσίασαν. Ἀλλὰ διὰ νὰ μὴ μείνῃ ἡ ζημία των ἀναποκατάστατος, ἐπαναλειψιδόμενοι καὶ ἄλλην ἡμέραν, τὴν σημερινὴν, τὴν ἀνακάρυξίν του, ὥστε καὶ ὄσας ἀπουσίασαν ἀπὸ ἀσφαρίων νὰ λάθωσι μὲ τὸν ζῆλον των ὁσῶν εὐλογίαν ἀπὸ τὸν μάρτυρα. Αὐτὸ ποὺ εἶπα πολλοῖς, δὲν θὰ παύου νὰ τὸ λέγω. Δὲν ζηρῶ εὐθύνην διὰ τὸ ἀμάρτημα, Β ἔτοιμάτω φάρμακα διὰ τοὺς ἀσθενεῖς. Ἀπουσίασε κῆρς; Ἐλα τότε σημερον, διὰ νὰ τὸν ἴδῃς νὰ ὀδηγηταί εἰς τὴν θέσιν του. Τὸν εἶδες νὰ φέρεται διὰ μέσου τῆς ἀγορᾶς; Παρακολούθησε τον νὰ πλῆθ καὶ διὰ μέσου τοῦ πελάγους διὰ νὰ πληρωθῶσι καὶ οἱ δύο προϋποθέσεις τῆς εὐλογίας ἐκ μέρους του. Ἄς μὴ λείψῃ κανεὶς ἀπὸ τὴν ἱερὰν αὐτῆν πομπήν των. Ἄς μὴ μείνῃ μέσα ἡ πορθένος, δε μὴ φιλόσοφῃ ἢ ἐγγυαίος τὸ σπῆτι, δε ἀδικώσωμεν τὴν πόλιν καὶ δε θαδίσωμεν πρὸς τὸν τάρον τοῦ μάρτυρος. Διότι καὶ οἱ βασιλεῖς μαζί μὲ ἡμᾶς λαμβάνουν μέρος εἰς τὴν συνάθροσίν μας. Πῶς λοιπὸν θὰ συγκωρηθῇ ὁ ἄλλοις πολίτης, ὅταν οἱ βασιλεῖς ἐγκαταλείψωσι τὰς βασιλικὰς κατοικίας καὶ περιστασιαί εἰς τὸν τάρον τοῦ μάρτυρος; C Διότι εἶναι τόση ἡ δύναμις τῶν μαρτύρων, ὥστε ὄσα μόνον τοὺς ἀπὸ τοὺς πολίτας, ἀλλὰ καὶ ὄσους φοροῦν τὸ στέμμι νὰ συλλοπιθῆν. Αὐτὴ εἶναι ἡ κατασασίνη τῶν ἐθνικῶν, αὐτὴ ἡ ἐντροπὴ τῆς πόλεως των, αὐτὴ ἡ ἐξόντωσις τῶν δαιμόνων. Αὐτὴ ἡ ἰσχύς μας ἀντιπρόθετος καὶ ὁ στέφανος τῆς Ἐκκλησίας. Χορεύω μαζί μὲ τοὺς μάρτυρας καὶ σικριτῶ, ὅταν βλέπω εἰς τὴν ἔκτασιν τῶν λειψιδῶν τὸ πρόπαιον των, διότι ἀντὶ ὕδατος ἔρρεεν ὄσμια. Τὰ ὄσῃ των ἔλειψον ἀλλ' ἡ μνήμη των καθημερινῶς γίνεται νεαρῶτερα. Ὅπως εἶναι ἀδύνατον νὰ σῶσῃ ὁ ἥλιος, ἔτσι καὶ ἡ

1. Ὁ ἱερομάρτυρ Φωκάς, τοῦ ὁποῦ ἡ μνήμη ἐορτάζεται τὴν 22αν Σεπτεμβρίου καὶ 22αν Ἰουλίου, κατήγετο ἐκ Σινώπης τοῦ Πόντου, ἦτο δὲ εἶδος τοῦ ναυπηγοῦ Παμπλου καὶ τῆς Μαρίας. Ἀνεκράθη χριστιανικῶς καὶ στυλιόμενος μὲ πολλὰς ἀρετὰς καὶ χαρίσματα ἀναδείχθη ἐπίσκοπος εἰς τὴν πατρίδα του, ἀπέκτησε φήμην ἁγίου καὶ ἐπέμνανε τὸ πομπόν του μὲ ἐπιστάμην ζῆλον. Κατεβύθη ἡμᾶς ἀπὸ τῶν ἰσχυρῶν καὶ πάλι κηρύττει ἀπὸ τοῦ ἐπέλαου Ἄρρικανὸν ὑπέστη κατμαρτυρίαν. Ἐν συνεχεί ἐκκλησίῃ εἰς Λουτρῶν, ποὺ ἐπαρῶν καὶ ἑπαρῶν, ἔπει καὶ παρέλασε τὸ πνεῦμα ἐπὶ Τραπεζῶν (87—117 μ.Χ.). Ἰπάρχει καὶ ἕτερος Φωκάς, ἐκ Σινώπης καὶ ὁστος, κηπουρός.

γνήμη τῶν ἁγίων. Τὸ δεσχεύειν ὁ ἴδιος ὁ Χριστός· **Δ** ὁ οὐρανός καὶ ἡ γῆ παρελεύσονται, οἱ δὲ λόγοι μου οὐ παρελεύσονται (Ματθ. 24, 35). Ἄλλὰ ἕς ἀναμείνωμεν τὰ ἐργάματα τοῦ μάρτυρος εἰς τὸν κατέλευτον χρόνον. Διότι καὶ σοὶ ἐλέχθησαν ἄριστον διὰ τὴν προθυροποίησιν δούου ὀφείλου να συναχθῶν καὶ νὰ λαμπρόνουν τὴν ἡμέραν τῆς ἐσρατῆς. **705** **A** Αὐτὸ ποὺ ἔλεγον κἀεὺς, τὸ ἐπαναλαμβάνω καὶ σήμερον. Ὁ μάρτυς καρμίων ἔδοξαν δὲν κερδίζει ἀπὸ τὴν παρουσίαν τῶν πολλῶν, σεὶς θὰ λάβετε μεγαλιώτερον εὐλογίαν λόγῳ τῆς προσελεύσεώς σας εἰς τὸν μάρτυρα. Ὅπως αὐτὸς ποὺ ἀντικρύζει τὸν ἴλιον δὲν κἀνει τὸ ἔστρον λαμπρότερον, ἀλλὰ τὰ ἴδικά του πρῶτα γεμίζει μὲ τὴν λάμπην του, ὁμοίως καὶ ὁμοίως τῶν μάρτυρα, ἐκείνων δὲν τὸν καθιστᾷ λαμπρότερον, ἀλλὰ ὁ ἴδιος ἐπαύρει ἀπὸ αὐτῶν τὴν εὐλογίαν τοῦ φωτός. Ἄς κἀμωμεν τώρα τὴν θάλασσαν² ἐκκλησίαν καὶ ἕς ἐξέλθωμεν ἐκεῖ μὲ τὰς λαμπρόδας σας· ἕς βρέξωμεν τὴν φλόγα των μὲ τὴν θάλασσαν καὶ τὴν θάλασσαν ἕς πωροληθώμεν μὲ τὰς λαμπρόδας. Ἄς μὴ φοβηθῆ τὸ πέλαιος κἀνεῖς· ὁ μάρτυς δὲν ἐπροθήθη τὸν θάνατον καὶ οὐ φοβέισα τὸ νερό· **B** Ἄλλὰ ὁ λόγος σας αὐτὸς ἀπέκτησε τὴν αὐτάρκειάν του. Ἄς ἐτοιμάσωμεν τώρα τὴν συνηθισμένην τράπεζάν μας ἕς δοῦν ἐλέχθησαν σήμερον. Μολονότι τὰ σίματα σας στενοχωροῦνται, ἕς ἀνταπεριωθῆ τὸ πνεῖμα σας. Ἐξ ἄλλου δὲν θέλω τὴν στενοχωρίαν· παρατηρᾷ τὴν προθυμίαν σας. Εὐχαριστεῖ τὸν κυβερνήτην ἢ θάλασσα ποὺ ταράσσεται ἐπὶ κύματα καὶ τὸν διδάσκαλον ἢ ἐσκλησία, ποὺ ὡς πέλαιος κυματίζει. Διότι εἰς τὰ νερά αὐτὰ δὲν ὑπάρχει οὔτε ἄλας οὔτε σκόπελος οὔτε κήνη, ἀλλὰ ὑπάλινεται θάλασσα καὶ πέλαιος γεμάτοι ἀπὸ εὐδοκίαν. Ἐκεῖ δὲν ταξιδεύουν πλοῖα ἀπὸ κἀρας εἰς κἀραν, ἀλλὰ περαφέρονται ἀπὸ τὴν γῆν εἰς τὸν οὐρανόν· δὲν ἔχουν πρόγματα οὔτε κρυθὸν οὔτε ἀγγυρον, ἀλλὰ πέστιν, ἀγάπην, ζῆλον, σοφίαν.

C Ἐλάτε λοιπόν, ἕς οὐρῶμεν μὲ προσοχὴν εἰς τὴν θάλασσαν τὸ πλοῖόν,³ ποὺ δὲν κἀνεται ποτε οὔτε ὑπερβίνει ναυάγιον. Ἀκούσατε μὲ προσοχὴν τὰ λεγόμενα. Ὁ σημερινὸς κἀλῶς μὲς ἐξάγει εἰς ἀντιμετώπιων τῶν οἰρετικῶν,⁴ ὅχι ἂν εἶναι

2. Ἄμεινος ζωντανός ἐστὶς μὲς ἡ ἱεροπραγία τελειῖ μὲ τὸν ἴδιον τὸν ῥήτορα καὶ ἴλιον τὸ ἱερῶτον ἐπισημῆς καὶ τὸ ἔστρον πλῆθος τοῦ ἰσοδοῦς λαοῦ συνηθισμένως εἰς τὴν παραλίαν μὲ τὴν καρδίαν ἐξελκισμένην ἀπὸ τὴν ἀγαλλίαν τῆς πίστεως.

3. Πλοῖον καὶ οἰρετικὸς εἰς τὴν θάλασσαν εἶναι ὁ λόγος, ποὺ ἔχει οὐδὲς οἰκουμένην ἀπὸ τὸν ἴδιον Χριστότομον, θάλασσα τὸ πλῆθος τοῦ λαοῦ.

4. Οἱ οἰρετικοί, οἱ ἔστροι ἀντιμετωπιῶνται ἐκεῖ εἶναι οἱ ἀνόμοιοι, δηλαδὴ οἱ ἀρεινοὶ τῶν ἁγίων. Οἱτοί εἰς τὰς ἄρας «ἰσοδοῦς» τῶν ὀρθῶν καὶ «ῥημοῦς» τῶν λοιπῶν ὀρθῶν τῆς ἀρεινῆς αἰρέσεως ἐδίωσαν

ἄρθαι νὰ τοὺς ρίψωμεν κόμμα, ἀλλὰ ἂν κἀίνονται νὰ τοὺς σφραῖσωμεν. Αὐτὸς εἶναι ὁ ἴδικός μας πόλεμος, δὲν κἀνει νεκροὺς ἀπὸ ζωντανούς ἀλλὰ ἀπὸ νεκροὺς δημιουργεῖ ζωντανούς, καθὼς κυριαρχεῖται ἀπὸ ἡμερότητα καὶ πολλὴν κἀλιπρότην. Δὲν καταδικάζει μὲ ἔργα ἀλλὰ μὲ τὸν λόγον μόνον καὶ ὅχι τὸν αἰρετικῶν ἀλλὰ τὴν αἵρεσιν, δὲν ἀπεκθάνομαι τὸν ἄνθρωπον, **D** μὲτὶ τὴν πέλαιον καὶ ἐπιθυμῶ νὰ τὴν ζερραῖωσα. Δὲν διεξάγει πόλεμον ἐναντίον ὑπάρξεως — ἡ ὑπαρξίς εἶναι ἔργον τοῦ Θεοῦ. Ἐπιθυμῶ νὰ διορθώσω τὴν γνώμην ποὺ διέφθερεν ὁ διάβολος. Ὅμοιος καὶ ὁ ἱατρός, ὅταν θεραπεύῃ κάποιον ἀσθενῆ, δὲν καταπολεμεῖ τὸ σῶμα ἀλλὰ προσπαθεῖ νὰ ἐκκαλέσῃ τὴν ἀσθενείαν τοῦ σώματος. Καὶ ἐγὼ λοιπόν ἂν ἀναλάβω πόλεμον κατὰ τῶν αἰρετικῶν δὲν καταπολεμῶ τοὺς ἴδικους τοὺς ἀνθρώπους ἀλλὰ ἐπιθυμῶ νὰ ζερραῖωσω τὴν πέλαιον καὶ νὰ καθάρω τὴν σηπεδῶνα. Ἴδικά μου συνήθεια εἶναι νὰ καταδικάζωμαι ὅχι νὰ καταδικάω, νὰ ἐκδικάζωμαι ὅχι νὰ ἐκδικάω. Ἐπειθ' ἐθαύμασε καὶ ὁ Χριστός· δὲν ἐσταύρωσε ἀλλ' ἐσταυρώθη, δὲν ἐράσπειν ἀλλ' ἐραπίσθη· «Εἰ μὲν κακῶς ἐλάλησα, λέγει, μαρτύρησον περὶ τοῦ κακοῦ· εἰ δὲ καλῶς τί μὲ ἔδερεις;» (Ἰω. 18, 23). Ὁ Δεσπότης τῆς οἰκουμένης ἀπαλογεῖται εἰς τὸν δούλον τοῦ ἀκκιερῆος καὶ μάλιστα ἀπὸ ἐδέχθη ῥόπτωμα εἰς τὸ σῶμα, ἀπὸ τὸ ὅποιον ἐξῆλθε λόγος, ποὺ ἐκαλίνωσε τὴν θάλασσαν καὶ ἀνέστησε τὸν Ἀδάκρον τετραήμερον ἀπὸ τοὺς νεκροὺς· ποὺ ἔσκαψε τὴν κἀκίαν νὰ τραπῆ εἰς φυγὴν καὶ νὰ θεραπευθῶν αἱ ἀσθενεῖαι καὶ αἱ ἀμαρτίαι. Αὐτὸ εἶναι τὸ ἀξιοθαύμαστον μὲ τὸν σταυρωθέντα. **706** **A** Ἐνῷ ἠηλαδὴ ἡμποροῦσε νὰ ρίψῃ κεραινόν, νὰ προκαλέσῃ αἰσῶν εἰς τὴν γῆν καὶ νὰ ἔρῳνη τὴν κείρα τοῦ δούλου, δὲν ἔσκαψε τίποτε ἀπὸ αὐτὰ. Ἄλλὰ καὶ ἀπαλογεῖται οὐγκρόνως καὶ νικᾷ μὲ τὴν πραότητά του καὶ οὐ διδάσκει ἐσένα τὸν ἄνθρωπον νὰ μὴν ἀγανακτήσῃ ποτε ἀλλὰ νὰ λέγῃς εἴτε σταυρωθῆς εἴτε ραπισθῆς ὅτι καὶ ὁ Κύριός σου· Εἰμὴ κακῶς ἐλάλησα, μαρτύρησον περὶ τοῦ κακοῦ, εἰ δὲ καλῶς τί μὲ ἔδερεις; Πρόσεξε ἀκόμη τὴν φιλενθρωπίαν του· πῶς τιμαρεῖ τὰς ἀδικίας πρὸς τοὺς δούλους του, παρατρέχει ὄμιος τὰς πρὸς τὸν ἑαυτὸν του. Ἐξέσχε κάποιος προφήτης κἀποτε καὶ ἤλεγχε τὸν βασιλεῖα ποὺ διέπραττε ἀσέβειαν. Ἦλθε πλῆστον καὶ λέγει· θυσιαστήριον, θυσιαστήριον, ἄκουσον.⁵ **B**

5. Ὁ ἴδιος ἦτο «φοβημένος» πρὸς τὸν Πατέρα, διότι ὁ Πατὴρ ἦτο ἀγέννητος, ἄνθ' ὁ Υἱὸς γεννητός. Ἀρχηγός εἶχαν τὸν ἄστρον, τὸν ἔθνητον κ.ἑ. κατεκοιμήθησαν ἀπὸ τὸς τρεῖς καπακῶνας, καθὼς ἔπισσε καὶ ἀπὸ τὸν ἱωάννην τὸν Χριστοτομον.

6. Τὸ ἐκπαιδῶν διημέρη νὰ τὸ ἀνεγνώσωμεν εἰς Γ' Βασιλειῶν, γ' 1, 4.

Ὅταν ὁ βασιλεὺς Ἰεροβοάμ ἐπέκειτο καὶ ἀνέστημε θυσίαν εἰς τὰ εἰδωλά, ἦλθεν ὁ προφήτης καὶ συνομιλεῖ μετὰ τοῦ θουαστήριον. Τὶ κέρνεις, προφήτα; Ἀσκήεις τὸν ἄνθρωπον καὶ συνομιλεῖς μετὰ τοῦ θουαστήριον; Ναί, ἀπαντᾷ. Ἀλλὰ διατί; Ἐπειδὴ ὁ ἄνθρωπος ἔγινεν πλέον ἀναίσθητος ἀπὸ τὸν λίθον, διὰ τοῦτο τὸν ἐγκαταλείπω καὶ συναμιλῶ μετὰ αὐτόν, διὰ τὸ μᾶλλον εἶναι δυνατόν νὰ ἀκούῃ ὁ λίθος καὶ νὰ μὴ ἀκούῃ ὁ ἄνθρωπος. Ἄκουσε, θουαστήριον, ἄκουσε καὶ ἀμέσως τὸ θουαστήριον κατεσπάρη. Ἦπλωσεν ὁ βασιλεὺς τὸ χεῖρ του θέλων νὰ πάσῃ τὸν προφήτην καὶ δὲν ἤμποροῦσε ἐπειτα νὰ τὸ μαζέψῃ. Βλέπεις διατὶ τὸ θουαστήριον ἤκουσε καλύτερα παρὰ ὁ βασιλεὺς; Βλέπεις διατὶ ἔφασε τὸν λογικὸν καὶ συνδυαλέγεται μετὰ τὸν ἄσυχον, C διὰ τὸν διαρκῆσθαι μετὰ τὴν ὑπακοὴν τοῦ δευτέρου τὴν ἀνασθησίαν καὶ τὴν κακίαν τοῦ πρώτου; Συνεπρήθη τὸ θουαστήριον, δὲν συνεπρήθη ὁμοίως ἡ κακία τοῦ βασιλέως. Πρόσεξε καὶ τοῦτο τὸ γεγονός: ἤπλωσεν ὁ βασιλεὺς τὸ χεῖρ του, διὰ τὸν πάσῃ τὸν προφήτην καὶ ἀμέσως τὸ χεῖρ του ἐξηράνθη. Ἐπειδὴ δὲν ἔγινε καλύτερος μετὰ τὴν τιμωρίαν τοῦ θουαστήριου, διδάσκειται τὴν ὑπακοὴν εἰς τὸν Θεὸν μετὰ τιμωρίαν ἰδικήν του. Ἐγὼ ἐπειδὴ λυποῦμαι διότι, ἠθέλησα νὰ στρέψω τὴν ὀργὴν μου ἐναντίον τοῦ λίθου. Ἄφοῦ ὁμοίως δὲν ἔγινεν ὁ λίθος διδάσκαλός σου, πάρε τὴν τιμωρίαν οὐδὲ ὁ ἄσυχος. Ἐταί ἤπλωσε τὸ χεῖρ του καὶ ἐξηράνθη ἐσθῆς. Παρέμενε λατὸν τὸ πρόσωπον τοῦ προφήτου καὶ ὁ βασιλεὺς δὲν ἤμποροῦσε νὰ λυγίσῃ τὸ χεῖρ του. D Καὶ τὸ στέμμα ποῦ ἦτο; Ποῦ ἦτο ἡ παρφόρα; Ποῦ οἱ θρόνος, αἱ δαυίδες, τὸ σπρῶπιθρον, τὰ δόρατα; Διέταξεν ὁ Θεὸς καὶ ὅλα αὐτὰ ἐξηρανθήσονται. Παρίστατον οἱ ἄρχοντες, καὶ νὰ βοηθήσονται μὲν δὲν ἤμποροῦσαν, ἔγιναν δὲ μόνον ἀπὸλοι θεαταὶ τοῦ παθήματος. Ἦπλωσεν ὁ βασιλεὺς τὸ χεῖρ του καὶ ἐξηράνθη. Ὅταν τὸ χεῖρ ἔγινε ξηρὸν, τότε ἔδωκε τὸν καρπὸν του. Πρόσεξε τὸ παράδειγμα ποῦ δίδει τὸ δένδρον τοῦ παραδείσου καὶ τὸ ξύλον τοῦ σταυροῦ. Ὅπως τὸ δένδρον ἐκεῖνο ὅταν ἦτο κλιωτὸν ἐπροξένθησε τὸν θάνατον καὶ τὸ ξύλον τοῦ σταυροῦ ποῦ ἦτο ξηρὸν ἐγέννησε τὴν ζωὴν, ἔτσι συνέβη καὶ μετὰ τὸ χεῖρ τοῦ βασιλέως: ὅταν ἦτο ὑγιὲς ἐπαρετὴ τὴν ἀσέβειαν, ὅταν ἐξηράνθη, τότε προσέφερε τὴν ὑπακοήν. E Ἰδίῃ τὸ παράδειγμα ποῦ αἰκονομεῖ ὁ Θεός. Ἐκεῖνο δηλ. ποῦ εἶπα ὅταν ἐραπίεζο ὁ ἴσως, δὲν ἔκαμνε κανὲν κακόν: ὅταν ὁμοίως ἐπρόκειτο νὰ ταπεινωθῇ ὁ δοῦλος, ἐπιμύρησεν ἕνα βασιλεῖα. Καὶ οὐδὲν δίδασκει νὰ ἐκδικῆται τὰς προσβολὰς τοῦ Θεοῦ, νὰ παρατρέχη δὲ τὰς εἰς βάρος σου. Σοῦ λέγει: ὅπως ἐγὼ παρατρέχω τὰ ἰδικά μου καὶ τιμωρῶ τὰ εἰς βάρος σου ἔτσι καὶ σὺ νὰ ἐκδικῆσαι τὰ εἰς βάρος μου καὶ νὰ παρατρέχη τὰ ἰδικά

σου. Ἀλλὰ εἰς στιγμὰς ἀγώνων κρείσσοντα ἀποροῦνται μετὰ ἐντεταμένην προσοχὴν ἐπιείκων, παρακαλῶ, τὴν προσοχὴν σου, διὰ τὸν μάθετε μετὰ ἀκρίβειας 707 A πῶς δεομένου καὶ πῶς ἀφῆναι τὰ ἀμαρτήματα τῶν ἀντιπάλων σου, πῶς παλαίει, πῶς τὰ διασπᾷ. Ἐάν αὐτοὶ ποῦ κἀθῆνται εἰς τὸ θέστρον κίππων ἐπάνω εἰς τοὺς δύο ποῦ παλαίουν ἐντεινοντες τὰ βλέμματα καὶ προεκτεινοντες τὸ σῆμα, διὰ τὸν παρακαλουθήσονται πάλιν γεμάτην ἐντροπὴν, διὰ τὸν παρακαλουθήσονται πάλιν, ποῦ εἶναι ἐντροπὴ νὰ τὴν μιμηθῆς, πρέπει ἡμεῖς πολλὸν περισσότερον νὰ προσέχωμεν εἰς τὴν ἀκρίβειαν τῆς Προφῆας. Ἐάν ἐπιεικῆς τὸν ἀθλητὴν, διατί δὲν γίνεσαι ἀθλητὴς; Ἐάν πάλιν ἐπιεικῆσαι νὰ γίνῃς ἀθλητὴς, διατί ἐπιεικῆσαι τοῖσι τοῖσι ψευδοῖς; Δὲν ἔκαμνε ἐδῶ τέτοιου εἶδους παλαίματα εἶναι κοινὰ εἰς ἄλλους καὶ ἀρέματα καὶ εἰς τοὺς λέγοντας καὶ εἰς τοὺς ἀκούοντας. B Παλαίω μετὰ τὸν αἰρετικόν, διὰ τὸν καταστῆσαι καὶ οὐδὲ ἀθλητὴς καὶ ἔτσι οὐ μόνον μετὰ ὁμοίως ἀλλὰ καὶ μετὰ διάλογον πρὸς αὐτοὺς νὰ κλείνετε τὰ στόματά των. Τί λέγει λοιπὸν ὁ προφήτης; «Φωνὴ μου πρὸς Κύριον ἐκέκραξα, φωνὴ μου πρὸς τὸν Θεὸν ἐδέσθη» (Ψαλμ. 121, 1). Πρόσεξε. Μήπως σοῦ φαίνεται ὅτι ὁ λόγος περὶ αἰρετικῶν δι' ἀγωνίσματα; Παρατήρησε πῶς πλέκω τοὺς στεφάνους καὶ πῶς ἐννοῦ τοὺς ἀγῶνας. Φωνὴ μου πρὸς Κύριον ἐκέκραξα, φωνὴ μου πρὸς Κύριον ἐδέσθη. Κάλυψε, παρακαλῶ, ἐδῶ τὸν αἰρετικόν ἔτε παρουσιασθῆ ἔτε οὐκ. Ἐάν παρουσιασθῆ ἔτε διδάσκη ἀπὸ τὴν ἰδικήν μου ἑμῶν, ἐάν δὲν παρουσιασθῆ, ἔτε πληροφορηθῆ μετὰ τὴν ἰδικήν σου ἀκρίβειαν. C Ἄλλ' ὅπως εἶπον, δὲν ἐκδικῶ καὶ αὐτὸν ὅταν εἶναι παρὶν, ἀλλὰ τὸν δέχομαι καθὼς καταδικάζεται οὐκ ἀπὸ ὑμῶν ἀλλὰ ἀπὸ τὴν συνείδησίν του συμφάνως πρὸς ἐκεῖνον ποῦ λέγει: «Φεύγει ὁ δασεὶς μηδὲν δικαίοντος» (Παροιμ. 28, 1). Ἡ ἐκδικησιὶς εἶναι μῆτερον τῶν τέκνων τῆς; καὶ αὐτὰ τὰ δέκεται ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς ἔξωθεν ἀναίγει τοὺς κόλπους τῆς. Ἡ εἰβωτὴς τοῦ Νιῶε ἦτο κοινὸς κῆρος συγκεντρώσεως, ἀλλ' ἡ Ἐκδικησιὶς εἶναι καὶ ἀπὸ αὐτῆν ἀνωτέρα. Ἡ καθωτὴ ἐλάμβανε τὰ ἄλογα ζῶα καὶ τὰ διεπῆρει ἄλογα ἢ Ἐκδικησιὶς λαμβάνει ἄλογα καὶ τὰ μεταβάλλει. Ὡς ἔφη τὸ ἐννοῦ. Ἐάν εἰσέλθῃ ἐδῶ ὁ αἰρετικὸς ὡς ἀλώπηξ, τὸν μεταβάλλω ὁμοίως εἰς πρόσβιον: δὲν εἰσέλθῃ λόκος, τὸν κάμνω ὄνοκον, καθ' ὅσον ἡμισοῦ. D Ἐάν δὲν θέλῃ, δὲν παύει ἐγὼ ἀλλὰ ἡ ἀγνωμοσύνη σου. Δόξα καὶ ὁ Χριστὸς εἶχε διδάσκα μαθητὴς καὶ ὁ εἰς ἔγινε προδότης, οὐκ ὁμοίως ἀπὸ ὑπακοῆς τοῦ Χριστοῦ, ἀλλ' ἔξ αἰτίας τῆς ἀσεβοῦσας ἰδικῆς του γνώμης. Καὶ ὁ Ἐλισσαῖος εἶχε μαθητὴν φιλόλογον, ὁμοίως ὁμοίως εἶχε αἰτίας τῆς ἀσθενείας τοῦ διδασκάλου ἀλλ' ἔξ αἰτίας τῆς ἀρετικῆς τοῦ μαθητοῦ. Ἐγὼ οἶμαι τοὺς σπέρους: ἐάν εἴ-

σαι γὰρ γόνιμος ποὺ δέκεται τοὺς σπόρους, ἀποδίδεις καὶ τὰ στέαλα. Ἄν εἶσαι πέτρα ἄγονος, κορητὴ εὐθύνῃ εἰς ἐμὲ. Εἶτε ἀκούσης εἴτε δὲν ἀκούσης, δὲν θὰ παύσω νὰ σοῦ ἐπιναλομῶμαι τὸν πνευματικόν μου ἐξορκισμόν, προσπαθεῖν νὰ θεραπεύσω τὰ τραύματά σου, διὰ νὰ μὴ ἀκούσω κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνη· Εἰ Πονηρὴ δοῦλε, ἔδει σε καταβαλεῖν τὸ ἀργύριόν μου ἐπὶ τοὺς τραπέζιτας (Ματθ. 23, 28). Φωνὴ μου πρὸς Κύριον ἐκέκραξα, φωνὴ μου πρὸς τὸν Θεὸν ἐδεήθην.

Τι λέγεις, αἰρετικέ! Ἐὰν ποῖον ὀμιλεῖ ὁ προφήτης καὶ ποῖον ἀποκαλεῖ Κύριον καὶ Θεόν; Ὁ λόγος ἀφορᾷ τὸ αὐτὸ πρόσωπον. Διότι ἐκεῖνοι παραποιῶντες τὰς Γραφὰς διὰ κακῶν τῆς κεφαλῆς των καὶ ἀναζητοῦντες διερρετικὰς ἀφορμὰς κατὰ τῆς σωτηρίας των, δὲν αἰσθάνονται διὰ ἁλοῦν τὸν ἑαυτῶν των εἰς κρημνὸν ἀπωλείας.⁷⁰⁸ Ἄ Διότι τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ οὐτε ὄποιος τὸν δοξολογεῖ τὸν κώνειαι λαμπρότερον οὐτε ὄποιος τὸν διασπρηνεῖ τὸν βλάπτει. Διότι ἡ ἀκούσιμος ἕρπης δὲν χρειάζεται τὴν ἰσχύην μας δοξολογίαν, ἀλλ' ὅπως ἀκριβῶς ὄποιος λέγει λαμπρὸν τὸν ἦσαν δὲν προσθέτει εἰς τὸ φῶς του οὐτε ὄποιος τὸν χαρακτηρίζει σκοτεινὸν δὲν μειώνει καθόλου τὴν λάμπην του παρὰ μόνον δίδει τὴν γνώμην του ὡς θεῖγμα τῆς ἰσχύος του ἀναπηρίας, ἔτσι καὶ ὄποιος δὲν ἀποκαλεῖ Υἱὸν τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ ἀλλὰ κτίσμα, δίδει ἀπόδειξιν τῆς μανίας του, ἐνῶ ὄποιος ἔχει ἐπίγνωσιν τῆς οὐσίας του παρουσιάζει τὴν ὀρθοπροσέτην ποὺ δωθεῖται. Καὶ οὐτε ὁ ἕνας τὸν ὠφελεῖ οὐτε ὁ ἄλλος τὸν βλάπτει ἀλλὰ ὁ μὲν ἕνας κατὰ, ὁ δὲ ἄλλος ὑπὲρ τῆς ἰσχύος του σωτηρίας ἀγωνίζεται. Β Ἄς ἐπιπλέω εἰς 8, τι εἶπον. Παραποιῶντες τὰς Γραφὰς, παρατρέκουν τὰ ἄλλα σημεῖα καὶ ἀναζητοῦν μῆτις ἀνακαλύψουν κάπου ἕνα σημεῖον, τὸ ὁποῖον νομίζουν εἶναι βοηθεῖ τὸ νόσημά των. Καὶ μὴ μοῦ λέγεις εἰς αἰτία εἶναι ἡ Γραφή. Δὲν εἶναι ἡ Γραφή αἰτία ἀλλὰ ἡ ἰσχύς του διασφορὰ, ἐπειδὴ καὶ τὸ μέλι εἶναι γλυκὸν ἀλλ' ὁ ἀσθενὴς τὸ νομίζει πικρὸν. Χωρὶς τὸ ἐγκλημα ν' ἀποδίδεται εἰς τὸ μέλι ἀλλὰ ἡ κατηγορία εἶναι τῆς ἀσθενείας. Ἔτσι καὶ οἱ μανιακοὶ δὲν βλέπουν τὰ ἄσπαστα, δὲν εἶναι διὰς αὐτὰ ὑπεύθυνοι ἀλλὰ ἡ θεβλωμένη διάνοια τοῦ μανιακοῦ. Ἐδημιούργησεν ὁ Θεὸς τὸν οὐρανόν, διὰ νὰ ἴδωμεν τὸ ἔργον του καὶ προσκυνήσωμεν τὸν πλάστην, οἱ ἔθνη καὶ ἄνθρωποι ἔθεσποίησαν τὸ ἔργον. Καὶ δὲν εἶναι τὸ ἔργον ὑπεύθυνον, C ἀλλ' ἡ διασφορὰ ἐκεῖνων. Καὶ ὅπως ὁ κοκκὶς διαθί-

6. Διδακτικὴ ἀξίωση καὶ θεολογικὴ ἀποδεικτικὴ μὲ πλοῦστον καὶ ἀκριβῆ γνώσιν καὶ χρῆσιν τῶν Γραφῶν συνδέονται εἰς ἕνα τὴν ἀνάπτυξιν ποὺ ἀκολουθεῖ. Καὶ τοῦτο εἰς μίαν ἀπὸ τῶν ὀμιλιῶν.

σεως ἄνθρωπος δὲν ὠφελεῖται ἀπὸ τίποτε, ἔτσι ὁ κοκκὶς διαθίσεως ὠφελεῖται ἀπὸ τὴν ἐλαστικὴν του. Τὶ εἶναι ἴσον μὲ τὸν Χριστόν; Καὶ ὅπως ὁ Ἰσῦος δὲν ὠφελήθη. Τὶ εἶναι χειρότερον ἀπὸ τὸν διάβολον; Καὶ ὅπως ὁ Ἰσῦος ἐξ αἰτίας του ἔλαθε τὸν στέφανον. Δὲν ὠφελήθη ὁ Χριστὸς τὸν Ἰσῦον, διότι αὐτὸς ἦτο κακῆς διαθέσεως. Καὶ τί ἔβλαπεν ὁ διάβολος τὸν Ἰσῦον, ἐπειδὴ ἦτο καλῆς διαθέσεως; Κάνωμεν τὰς διευκρινήσεις αὐτάς, διὰ νὰ μὴ συσκοταντὶ κανεὶς τὰς Γραφὰς ἀλλὰ τὴν διαστροφὴν ἐκείνην ποὺ ἀρνηθεῖται κακῶς τὰ λεχθέντα καλῶς. Διότι ὁ διάβολος ἐπὶ τῆ βόσει τὸν Γραφῶν, ἀπευθύνετο εἰς τὸν Χριστόν, D ἡ Γραφὴ ἡμῶν δὲν ἦτο ὑπεύθυνος ἀλλὰ τὸ πνεῦμα ποὺ ἀρνήθησε κακῶς τὰ λεχθέντα καλῶς. Ἐπειδὴ θέλουν νὰ παρουσιάσουν τὸν Υἱὸν μικρότερον ἀπὸ τὸν Πατέρα ἀρνητικῶν καὶ ἀσπαστικῶν μὲ παρόμοια ὄντομα καὶ λέγουν ἐν σάσει μὲ τὸ Θεὸς καὶ Κύριος, οἱ Θεὸς εἶναι ὁ Πατὴρ καὶ ὁ Υἱὸς Κύριος καὶ ἀποκαρίζουν τὰ ὄντομα καὶ ἀποδίδουν τὸ ὄνομα Θεὸς εἰς τὸν Πατέρα καὶ τὸ Κύριος εἰς τὸν Υἱόν, ὅταν νὰ εἶναι οἱ διακρίτοι καὶ οἱ ἀκριβοῦς τῆς θεότητος. Ἀποδίδει ἡ Γραφή τὸ ὄνομα Κύριος εἰς τὸν Υἱόν; Ἀλλὰ λέγεις αὐτά; Πᾶς δὲν ἤκουσε τὸν Ψαλμὸν ποὺ ἀπευθύνεται σήμερον εἰς ἕνα πρόσωπον καὶ λέγει Φωνὴ μου πρὸς Κύριον ἐκέκραξα, φωνὴ μου πρὸς Κύριον ἐδεήθην; Ε Δὲν τὸν ἀποκαλεῖ Θεὸν καὶ Κύριον συγκρινόν; Ποῦτος θέλει νὰ εἶναι Θεός, ὁ Υἱὸς ἢ ὁ Πατὴρ; Ἀσφαλῶς θὰ ἀποδώσει τὰ ὄντομα αὐτὰ εἰς τὸν Πατέρα. Λοιπὸν Θεὸς εἶναι ὁ Υἱὸς καὶ Κύριος ὁ Πατὴρ. Διατί λοιπὸν ἀποκαρίζεις τὰ ὄντομα καὶ τὸ μὲν ἕνα τὸ ρίπτεις ἀπὸ ἐδῶ καὶ τὸ ἄλλο κρατεῖς ἀπὸ ἐκεῖ; Καὶ ὁ Παῦλος λέγει — μακάρι νὰ ἤκουσε τὸν Παῦλον καὶ θὰ ἦτο μακάριος — Ἀλλ' ἡμῖν εἰς Θεὸς ὁ Πατὴρ, ἐξ οὗ τὰ πάντα καὶ εἰς Κύριος Ἰησοῦς Χριστός, ἐξ οὗ τὰ πάντα (Α' Κορ. 8, 6). Μήτις ἐκόλλασε τὸν Υἱὸν Θεόν; Ἀλλὰ τί, Κύριον.⁷⁰⁹ Α Εἰπέ μοι, διατί ὁ Θεὸς εἶναι μεγαλύτερον ἀπὸ τὸ Κύριος καὶ τὸ Κύριος κατώτερον ἀπὸ τὸ Θεός; Ἐντείνετε, παρακαλῶ, τὴν προσοχήν σας. Ἐάν οὐκ ἀποδεχθῶ λοιπὸν, ὅτι τὸ Κύριος καὶ τὸ Θεός εἶναι τὸ ἴδιον, τί θὰ πῆτε; Λέγεις ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι μεγαλύτερον καὶ τὸ Κύριος μικρότερον; Ἄκουσε τὸν προφήτην ποὺ λέγει: «Ὁὗτος Κύριος ὁ πατήσας τὸν οὐρανόν οὗτος Θεὸς ὁ κατασκευάσας τὴν γῆν» (Ἠσ. 25, 18). Ὁ Κύριος λοιπὸν τὸν οὐρανόν καὶ ὁ Θεὸς τὴν γῆν. Ὁ προφήτης ἔθεσε εἰς τὸ ἴδιον πρόσωπον καὶ τὸ Κύριος καὶ τὸ Θεός. Καὶ ἄλλου: «Ἄκουε Ἰσραὴλ, Κύριος Θεός σου Κύριος εἰς ἔσση» (Δευτ. 6, 4). Τὸ Κύριος τίθεται ἴσο φωνὰς καὶ τὸ Θεός μίαν. Καὶ ὁ Κύριος τίθεται πρῶτον.

ἐπιστά το Θεός και πάλιν το Κύριος. Β' Ἐάν τώρα το τελευταίον ἦτο κατώτερον και το πρώτον μεγαλύτερον, δέν θα ἔθετε ἐπί μεγάλης ὑπόθεσεως και πάλιν ἀξιολόγου το μικρότερον πρώτον, ἀλλά θα ἀρκείτο εἰς τήν κρήνην τοῦ μεγαλύτερου και δέν θα προσέθετε και το μικρότερον. Ἐννοήσατε ἀρά γε τί εἶπον; Δέν εἶναι ἐδῶ κήρυξ θεάτρου πρὸς ἐπίδοξιν, γίνεται διδασκαλία πρὸς κατανύξιν, δια δια νά φύγετε χωρίς ὄπλα, ἀλλά δια νά ἀνακαιρήσετε πῶναίλοι. Το Θεός λέγει, αἰρετικέ, εἶναι μεγαλύτερον και το Κύριος μικρότερον; Σοῦ παρουσίας τὸν προφήτην πού λέγει «Κύριος ὁ πατήρ τὸν οὐρανόν, Θεός ὁ κατασκευάσας τήν γῆν. Σοῦ παρουσίας ἀπ' ἐτέρου τὸν Ματθαῖ πού λέγει: Ἄκουε, Ἰσραήλ, Κύριος ὁ Θεός σου Κύριος εἰς ἅπα. C Πῶς εἶναι εἰς, δέν τὰ ἄνθρωποι εἶναι δύο, τὸ ἐν δι' ἀνατίραν και τὸ ἄλλο δια κατώτερον ὑπαρξιν; Διότι μία ὑπαρξίς δέν ἠμπορεῖ νά εἶναι μεγαλύτερα πού ἐαυτοῦ της και μικρότερα; Ἔθ εἶναι ἴσως και ὀμοίωτος. Κύριος ὁ Θεός σου Κύριος εἰς ἅπα. Καί σοῦ ἀποδείξω, ὅτι το ὄνομα Κύριος σημαίνει Θεός. Καί γενναίως, δέν το Κύριος εἶναι κατώτερον και ἀνώτερον το Θεός, ποῖον ἔφηστε νά εἶναι το ὄνομά του; Το μικρότερον Κύριος ἢ το μεγαλύτερον Θεός. Ἐάν μὲς ἐρωτήσῃ Ποῖον εἶναι το ὄνομά μου; Τῆ θα ἀπαντήσῃ, αἰρετικέ; Ἔθ εἶπε δι το Κύριος εἶναι το ὄνομα τοῦ Υἱοῦ και το Θεός το ὄνομα τοῦ Πατρός, ὡς πλέον προσήκον; Ἐάν σοῦ ἀποδείξω δι το μικρόν Κύριος εἶναι το γνώριμά του, τί θά κάμῃς; D Γνώρισον δι ὄνομά σοι Κύριος (Ψαλμ. 82, 19). Μήπως εἶπε Θεός; Ἄλλά δέν ἦτο μεγαλύτερον το Θεός, διὰτι δέν εἶπον ὁ προφήτης; γνώρισον δι ὄνομά σοι Θεός; Ἐάν το ἱδικόν του και το προσήκον ὄνομα ἦτο το Θεός, ἔσκατον δέ, ἀφοῦ εἶναι κατώτερον, το Κύριος, διὰτι εἶπε: Γνώρισον δι ὄνομά σοι Κύριος, το μικρόν, το ὀλιγώτερον, το κατώτερον ἀπό δι τοῦ ἄξιζι και δέν λέγει ἐκεῖνο το μέγα, και ὕψηλόν και ἄξιον τῆς οὐσίας του; Και δια νά μάθῃς δι τοῦτο δέν εἶναι μικρόν, οὔτε κατώτερον ἀλλά ἔχει τήν ἴδιαν ἀξίαν λέγει: Γνώρισον δι ὄνομά σοι Κύριος; οἱ μόνος ὑπαρξας ἐπὶ πᾶσαν τήν γῆν.

E Δέν ἐγκαταλείπεις ἐν τοῖσις ἀκόρη τὸν διγῆνο ἀλλά ἐπιναλαμβάνεις δι ὁ Θεός εἶναι μεγαλύτερον και τὸ Κύριος μικρότερον. Ἐάν σοῦ ἀποδείξω δι ὁ Υἱός καλεῖται με το μεγαλύτερον ὄνομα, τί λέγεις, στοματικῶς τήν μάχην; Ποῖος τήν φιλονικίον, ἐννοεῖς πού ἐγκραται ἢ σωτηρία σου, ἐλευθερώσεις ἀπό τήν μάχην. Ἐννόησες τί εἶπον; Ἐπειδή πρώττον

1. Καί τῆς λογικῆς ἐπιστήμης δέν εἶναι ἄμοιρος ὁ ἱερός Χρυσόστομος, ὅπως φαίνεται ἐδῶ. Μὲ τὴν κρίσιν αὐτῆν ὑποσημαίνεται ἡ λογικὴ ἀρχὴ τῆς ἀντιθέσεως (principium contradictionis).

κατὰ πρόσωπον τοῦ Υἱοῦ το ὄνομα Κύριος, ἀποδείξω δέ το Θεός ὡς μεγαλύτερον εἰς τὸν Πατέρα, δέν σοῦ ἀποδείξω δι καλεῖται ὁ Υἱός με το Θεός, το μεγαλύτερον ὄνομα, τελειώνει ἡ μάχη; 710 A Μὲ τὰ ὄπλα τὰ ἱδικά σου οὐ καθιστῶ ὑποκείμενον και με τὰ ἱδικά σου πτερά, περὶ ὑψηλότερον ἀπό σε. Σὺ εἶπες δι το ὄνομα Θεός εἶναι μεγαλύτερον και το Κύριος μικρότερον. Ἐπιθυμῶ νά ἀποδείξω δι το μικρότερον δέν ἠμορξεν εἰς τὸν Πατέρα, δέν ἦτο μεγαλύτερος και το μεγαλύτερον πάλιν δέν ἠμορξεν εἰς τὸν Υἱόν δέν ὁ Υἱός ἦτο μικρότερος. Ἄκουσε τὸν προφήτην πού λέγει: «Οὗτος ὁ Θεός ἡμῶν, οὐ λογισθήσεται ἕτερος πρὸς αὐτόν: ἔξευρε πῶσαν ὁδόν ἐπιστήμη; μετὰ ταῦτα ἐπὶ γῆς ὄφθη και τοῖς ἀνθρώποις συνανειστάρη» (Βαρούκ, 3, 38-38). Τί ἔπαυ νά ἀπαντήσῃς; Ἐκείν ἀντήρρησον εἰς τοὺς λόγους τοῦτους; Βεδοίος δέν ἠμπορεῖς. Ἡ ἀλήθεια μένει και ἀπαιτοβαλοῦσα το ἱδικόν της φῶς, τυφλώνει τὰ μάτια τῶν αἰρετικῶν, πού δέν θέλουν νά περῶσθιν εἰς αὐτήν. Μολονότι τὰ ἀνυπόστατα εἶναι ὀσβαρά και ὁ καύσων πάλος, B ὁ λόγος εἶναι ἀνώτερος και ὑπερνωκὶ τὸς δυσκολίας τῶν ἀκρασιῶν, μεταβάλλει δέ τὴν καύσωνα με τήν δρόσον τῆς διδασκαλίας. Καί ἂν συγκεντρωνάμεθα μίαν ἢ δύο φορές τήν ἐβδομάδα, δέν πρέπει ὁ ἀκροατῆς νά θαρόνεται. Ἐξέρχεται ἀπό ἐδῶ και οὐ ἐρωτῶ κάποιος, παρὶ τίνος ἀμύλησεν ὁ κήρυξ και σὺ τοῦ λέγεις κατὰ τῶν αἰρετικῶν. Ἐάν σοῦ παρατήρησῃ περὶ τίνος ἀμύλησε και σὺ δέν ἀπαντήσῃς, θά εἶναι μεγάλη ἐνηρωσι σου. Ἐάν ὄμως ἀπαντήσῃς, τὸν σαγκάνεις και ἂν εἶναι αἰρετικός, τὸν διαρθώνεις, ἂν πάλιν εἶναι φίλος πού ἀδιαφορεῖ, τὸν προσελκύεις, και ἂν εἶναι γυναίκα τῆς ἀμαρτίας, τὴν σωφρονίζεις. Ἐξ ἄλλου εἶσαι και ὑπερόβητος δια τὴν γυναίκα: «Αἱ γυναίκες, ἀρίξει, ἐν ἐκκλησία ἀγάτωσαν εἰδέ τι μαθηθῶνιν θέλωσα, τοὺς ἰδίους ἄνδρας ἐπερωτάτωσαν» (Α' Κορ. 14, 34-35). C Ἐάν εισέλθῃς εἰς το σπίτι σου και οὐ ἐρωτήσῃ ἡ σύζυγός σου τί μοῦ ἔφερες ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν; Ἀπάντηε της; δια θεοβάς κοῦας οὔτε κρασί οὔτε κρήματα οὔτε κοσμήματα πού σταλῶν το σώμα, ἀλλά σοῦ ἔφερα λόγον πού συμμετρεῖ τὸν νοῦν. Ὅταν εισέλθῃς σπίτι σου τὴν πνευματικὴν πρόσταξιν εἰς τὴν γυναίκα σου. Εἶπε της κατὰ πρόπτον, καθώς ἀντακοῦν ἀκόρη αἱ λέξεις εἰς τὴν ἀκοήν σου: Ἀς ἀπολαύσωμεν τὰ πνευματικά και ἂν συνεχέας δια ἀπολαύσωμεν τὴν ὕλικήν πρόσταξιν. Ἐάν κατ' αὐτόν τὸν τρόπον ρυθμίζωμεν τὴν ζωὴν μας, θά ἔχαμεν και τὸν Θεόν ἀνάμυστά μας, δια νά εὐλογῆ τὴν πρόσταξιν μας και ἡμεῖς νά στεφανωθῶμεν. Δι' ἄλλα αὐτὰ δς τὸν εὐκαταστάσωμεν αὐτόν νά εἶναι Πατήρ μαζί με τὸν Υἱόν και τὸ ἄγιον Πνεῦμα και τώρα και πάντοτε και εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων Ἀμήν.

7. ΕΓΚΩΜΙΟΝ ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΑΓΙΟΥΣ ΠΑΝΤΑΣ
ΤΟΥΣ ΕΝ ΟΛΩ ΤΩ ΚΟΣΜΩ ΜΑΡΤΥΡΗΣΑΝΤΑΣ

711 Α' Ἀφ' ἑσῶν ἐπελέομεν τὴν ἱερὴν πανηγυρίαν τῆς Πεντηκοστῆς, δὲν παρεβλέθη ἀκόμη ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐπὶ τῆμερῶν καὶ μὲς ἐπρόφρασε πάλιν κορὸς μαρτύρων ἢ μᾶλλον στρατόπεδον μαρτύρων καὶ στρατὰ καθόλου κεραιότερα ἀπὸ τὸ στρατόπεδον τῶν ἀγγέλων, ποὺ εἶδεν ὁ Ἰακώβ ἀλλὰ ἐφράμματος πρὸς αὐτὸ καὶ ἰσαξία. Διότι οἱ μάρτυρες καὶ οἱ ἄγγελοι διαφέρουν μόνον κατὰ τὰ ὄνόματα, ἢ πραγματικῶς ὅμως τοὺς συνδέει. Οἱ ἄγγελοι κατοικοῦν εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ οἱ μάρτυρες ἐπίτῃ. Ἐκεῖνοι εἶναι ἀγγελοὶ καὶ ἀθάνατοι, τὸ αὐτὸ θὰ λάβουν οἱ μάρτυρες. Εἰς ἐκεῖνους ὅμως ἔλακεν ἀθάνατον σῶμα; Τί σημασίαν ἔχει τοῦτο; Β' Καὶ ἂν ἀκόμη οἱ μάρτυρες ἔχουν περιβληθῆ σῶμα, εἶναι ὅμως ἀθάνατον. Ἡ μᾶλλον προτοῦ ἀκόμη ἀπαθανάτωσθαι, ὁ θάνατος τοῦ Χριστοῦ στολίζει τὰ σῶματα περισσύτερον ἀπὸ ὅτι ἡ ἀθανασία. Δὲν εἶναι τὸσον λαμπρὸς ὁ οὐρανὸς καθὼς στολίζεται ἀπὸ τὸ πλῆθος τῶν διοτρῶν, ὅσον τὰ σῶματα τῶν μαρτύρων ποὺ τὰ στολίζει τὸ λαμπρὸν πλῆθος τῶν τραυμάτων. Ὡστε ἐπειδὴ ἀπέθανον, διὰ τοῦτο ἀκριβῶς καὶ πλεονεκτηῖν καὶ ἔλαβον τὰ θραβεῖα πρὸ τῆς ἀθανασίας, στεφανωμένοι ἀπὸ τὴν στιγμήν τοῦ θανάτου! «Ἠλάττωσας αὐτὸν θραχὺ τι παρ' ἀγγέλου, ὄδῃ καὶ τιμῇ ἐστεφανώσας αὐτόν», λέγει ὁ Δαυὶδ διὰ τὴν φύσιν τοῦ ἀνθρώπου γενικῶς (Ψαλμ. 8, 6). Ἀλλὰ καὶ τὸ θραχὺ, τὸ ὀλίγον τοῦτο ὁ Χριστὸς μετ' τὴν ἐλευσίαν του τὸ συνεπλήρωσε καταδικῶσας τὸν θάνατον μετ' τὸν θάνατόν του. C' Ἐγὼ ὅμως δὲν στηρίζω εἰς αὐτὴ τὴν ἀπορίαν μου, ἀλλὰ καὶ ἡ ἐλάττωσις αὐτῆ, ὁ θάνατος μετεβλήθη εἰς πλεονέκτημα. Ἐάν δηλαδὴ δὲν ὑπῆρχον θνητοί, δὲν θὰ ἐγγίνοντο μάρτυρες: ὥστε ἂν δὲν ὑπῆρχε θάνατος, δὲν θὰ ὑπῆρχεν οὔτε στέφανος, ἂν δὲν ὑπῆρχεν ἐκδημία, δὲν θὰ ὑπῆρχε μαρτύρων. Ἄν δὲν ὑπῆρχε θάνατος δὲν θὰ ἤμποροῦσεν ὁ Παῦλος νὰ λέγῃ: «Καθ' ἡμέραν ἀποθνῄσκω, νῆ τὴν ἡμετέραν κοίτην, ἢν ἔκω ἐν Κυρίῳ Ἰησοῦ» (Α' Κορ. 15, 31). Ἐάν δὲν ὑπῆρχε θάνατος καὶ φθορά, δὲν θὰ ἤμποροῦσεν ὁ Ἰδίας νὰ λέγῃ: «Καίριον ἐν τοῖς παθή-

1. Τονίζεται ἡ ἀξία τοῦ μαρτυρικοῦ θανάτου. Ἡ ἀθανασία τοῦ ἀπαθανάτωσθαι μάρτυρος εἶναι φρακτότερα ἀπὸ τὴν ἀθανασίαν τῶν ἀγγέλων.

μοσι μου ὑπὲρ ὑμῶν καὶ ἀναπληρῶ τὰ ὑπερήματα τῶν ἁλφειῶν τοῦ Χριστοῦ ἐν τῇ σαρκί μου» (Κολοσ. 10, 24). Ὡστε δις μὴ λυποῦμεθα διότι ἐγεννήθημεν θνητοὶ ἀλλὰ ὡς εὐχαριστοῦμεν, διότι Ἐ ἀπὸ τὸν θάνατον ἤνοιξε δι' ἡμᾶς τὸ στάδιον τοῦ μαρτυρίου, ἀπὸ τὴν φθορὰν ἐλάβομεν ἀφορισμὸν διὰ θραβεῖα, ἀπὸ ἐσῶ ἔκομεν προσηπὴν δι' ἀγωνίσματα. Προσεύχαις τὴν σοφίαν τοῦ Θεοῦ, πῶς τὸ μεγαλύτερον τῶν κακῶν, τὸ κορόμφημα τῆς δυστυχίας μας, ποὺ εἰσέγαγεν ὁ διάβολος, ἐνοσῶ τὸν θάνατον. 712 Α' τὸν μετέβαλεν εἰς τιμὴν καὶ ὄδον μας καὶ ὄδηγεῖ με αὐτὸν καὶ ἄλλοις πρὸς τὰ θραβεῖα τῶν μαρτύρων. Τί προτείνω λοιπόν; Νὰ εὐχαριστοῦμεν τὸν διάβολον διὰ τὸν θάνατον; Μὴ γένοιτο. Ἡ μεταβολὴ δὲν παρεβλέθη ἀπὸ τὴν διάθεσιν ἐκεῖνου ἀλλὰ ἀποπειλεῖ δωρεὰν τῆς σοφίας τοῦ Θεοῦ. Ἐκεῖνος τὸν εἰσέγαγε διὰ τὴν μὲς ὄδηγῃ εἰς τὴν ἀπίθειαν καὶ ὀφροῦ μὲς ἐπινοήσῃ εἰς τὴν γῆν νὰ ἀπακόμη καθε ἐλπίδα σατηρίας. Ὁ Χριστὸς ὅμως ἔλαβε τὸ εἰσὸν καὶ τὸ ἄλλοτε καὶ με αὐτὸ μὲς ἀνεθῆκε πάλιν εἰς τὸν οὐρανόν. Ἄς μὴ με καταδικάζει λοιπὸν κανεὶς, ἐάν ἐκάλεσα τὸ σύνολον τῶν μαρτύρων κορὸν καὶ στρατεύμα ἀπονέμων δύο ἀντίθετα ὄνόματα εἰς ἓνα πρᾶγμα. Εἶναι θεοδικῶς ἀντίθετα ὁ κορὸς καὶ τὸ στρατεύμα Β' ἀλλὰ συνέπεσαν ἐδῶ καὶ τὰ δύο. Με εὐχαριστοῦν ἐβάδιζαν εἰς τὴν θεοανιστήτητα ἂν νὰ ἐκάρουν καὶ πάλιν ἂν νὰ ἐμάχοντο ἐδωξον καθε ἀνδρείαν καὶ καρτηρίαν καὶ ἐνίασαν τοὺς ἀντιπάλους των. Ἄν προσέβη τὰ διαδραματισθέντα, ὅσα συνέβησαν ἦσαν μάχη καὶ πόλεμος καὶ στρατός. Ἄν ὅμως ἐξετάσῃ τὴν διάθεσιν ποὺ τὸ δόξασμα ὄργισσε, τὸ συμβαίνοντα ἦσαν κορὸς, σιμπίσση, πανηγύρεα καὶ ἡδονὴ μεγίστη. Θέλεις νὰ μάθῃς ὅτι τὰ παθήματα εἶναι φρακτότερα ἀπὸ πόλεμον; Ἐνοσῶ τὰ παθήματα τῶν μαρτύρων. Ποῖον πρᾶγμα ἀποτελεῖ τὴν φράξιν τοῦ πολέμου; Στήνοντα ἀπὸ τὰ δύο μέρη στρατόπεδα περιφραγμένα, ποὺ λήπτουν ἀπὸ τὰ δίπλα καὶ καταυγάζουν τὴν περιοχὴν, ῥίπτονται ἀπὸ παντοῦ νέφη ἀπὸ βέλη, C' ποὺ ἀποκρούσουν τὸν οὐρανὸν ἀπὸ τὸ πλῆθος, ριζαῖα ἀπὸ σῶμα κυλοῦν ἐπὶ τῆς γῆς καὶ πολλὰ πάματα παντοῦ, καθὼς τῶσπον οἱ στρατιῶται ὅπως τὰ στάκια κατὰ τὸν θερσιόν. Ἐλα λοιπόν, ἀπὸ ἐσεῖνην τὴν μάχην νὰ σὲ μεταφέρω εἰς αὐτήν. Καὶ ἐδῶ ἔκομεν δύο παρατάξεις, ἢ μία τῶν μαρτύρων ἢ ἄλλη τῶν τυράννων. Ἀλλ' ἐνῶ οἱ τυράννοι εἶναι πάνοπλοι, οἱ μάρτυρες μάχονται μετ' ἑσῶν σῶμα καὶ ἐν τοῦτοις

2. Εἶναι ἄσκολον νὰ κλονισθῇ τὸ ἀκαταμάχητον αὐτὸ συμπέρασμα; Ἐπομένως ὁ θάνατος δὲν εἶναι ἐλάττωσις ἀλλὰ πλεονέκτημα, ὡς δηλώνεται ὀλίγον ἑνωτέρω. Ἀπὸ τὸ μικρὸν γλυκὺ.

ἡ νίκη εἶναι τῶν γυμνῶν καὶ οὐκ τῶν πανοπλιῶν. Ποῖος δὲν θὰ ἐκπλασθῆ, ὅταν αὐτὸς ποὺ μασιγᾶνεται νικᾷ αὐτὸν ποὺ μασιγᾶνεται, ὁ δεμένος τῶν ἐλευθέρων, αὐτὸς ποὺ κατακαίεται ἐκείνων ποὺ τὸν κατακαίει, ὁ φρονεῖνόμενος τὸν φρονεῖν του; **D** Εἶδες πῶς αὐτὰ εἶναι σφικτότερα ἀπὸ ἐκεῖνα; Ἐκεῖνα μολοντο φαθερά, ἀκολουθοῦν τοὺς νόμους τῆς φύσεως, ἐνῶ αὐτὰ ὑπερνοῦν κάθε φυσικὴν δυνατότητα καὶ κάθε ἀκαλουθίαν τῶν πραγμάτων, διὰ τὴν μάθησιν ὅτι τὸ κατάρθωμα εἶναι τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ. Καὶ θεβαίως τί εἶναι ἀδικώτερον ἀπὸ τὴν μάχην αὐτῆν καὶ τί ἀπὸ τὰ ἀγνωσίαματα πλέον παράνομον; Διότι εἰς τοὺς πολέμους καὶ οἱ δύο ἀντιπάλαι εἶναι κατάρφακτοι. Δὲν συμβαίνει τοῦτο ἕδῃ· ὁ εἰς εἶναι γυμνὸς καὶ ὁ ἄλλος πάνοπλος. Ἐξ ἄλλου εἰς τοὺς ἀγῶνας ἐπιτρέπεται καὶ εἰς τοὺς δύο ἀντιπάλαι νὰ σηκῶνουν κέρια ἐναντίον ἀλλήλων, ἐνῶ ἕδῃ ὁ εἰς εἶναι δεμένος καὶ ὁ ἄλλος ἐλευθέρως καταφέρει τὰ κτυπήματα, σὺν τῷ εἶναι οἱ δικασταὶ ἀπὸ κάποιαν τυραννικὴν ἐξουσίαν κατακληρώσει εἰς τοὺς ἐστωτοὺς τῶν τῷ δικαίωμτι νὰ σκοποῦσιν, Ἐνῶ εἰς τοὺς ἀγῶνας μάρτυρας ἕκαμαν τὸ χάρισμα νὰ κατακαίονται. Ὅστε εἶσι ἄμαξ δὲν ὑπερισκῶνουν ἀλλὰ παρὰ τὴν ἄνοιαν αὐτῆν μάχην ἀποκαρῶν ἠττημένοι. Γίνεται τὸ ἕδῃ μὲ τὸ νὰ εἰσαγάγῃ κόποιος ἕνα παλεμιστὴν εἰς τὴν μάχην καὶ ἀφοῦ τοῦ κόμη τὴν αἰκμὴν τοῦ δόρατος, τοῦ ἀφαιρέσῃ τὸν θώρακα νὰ τὸν διατάξῃ νὰ μάχεται μὲ γυμνὸν τὸ σῶμα.⁷¹³ **A** καὶ αὐτὸς ἐνῶ βάλλεται καὶ κτυπᾶται καὶ δέκεται ἀπὸ παντοῦ μύρια τραύματα νὰ στήσῃ ταπεινῶς πρόσωπον. Διότι ἐνῶ ἔφεραν τοὺς μάρτυρας γυμνοὺς μὲ τὰς χεῖρας δεμένους ἄνωθεν καὶ ἐνῶ τοὺς ἐκτυποῦσαν καὶ τοὺς ἐξέσκειον ἀπὸ παντοῦ, ἐν τούτοις ἐνικῶντα. Ἐνῶ ἐκεῖνοι ποὺ ἐδέξαντο τὰ τραύματα, ἔπησαν τὸ πρόσωπον κατὰ τοῦ διαβόλου. Καὶ ὅπως ὁ ἀδάσιος, ὅταν κτυπᾶται, ὁ ἴσιος μὲν δὲν ὑποκαρῶν οὔτε μεταβάλλεται ἀλλὰ διαλύει τὸν σίδηρον ποὺ τὸν κτυπᾷ, εἶσι ἀκριβῶς καὶ αἱ ψυχαὶ τῶν ἀγίων, ἐνῶ τοὺς ἐπιβάλλοντο τόσα βασανιστήρια, αἱ ἴσια δὲν ἔπισκων κενὴν κοκκὸν, καταπέδουν ὅμως τὴν δύναμιν ἐκείνων ποὺ τοὺς ἐκτυποῦσαν καὶ τοὺς ἐξυπέστελαν νικημένους κατὰ πρόπον ἀσκήρων καὶ καταγέλαστον ἀπὸ τοῦ ἀγῶνας ποσὰ τὰ πολλὰ καὶ ἀβύστακτα κτυπήματα. **B** Δάσα καὶ εἰς τὸ ἔλλαν³ τοὺς ἔχουν δέσει καὶ τὰς πλευράς τῶν ἔσκαπτον ἀνοίγοντες βαθὰ αὐλάκια, σὺν τῷ ἀργῶναι τὴν γῆν, καὶ δὲν ἔσκαζον σῶματα. Καὶ ἡμποροῦσε νὰ ἴδῃς λογόνες κωνούσας, πλευρὰ ἀνοικτὰ, στήθη τοικισμένα. Καὶ τὸ

3. Ἐπὶ τὴν κατασκευὴν ἐσθῆτος τοὺς ὀμοῖους εἰς τὰ ἀκαίσιμα ἔργα τοῦ βασανισμοῦ τῶν ἁγίων, ἀποτέλεσμα καὶ ἡ ἴδια βασανιστήριον.

σμοδόρα ἐκεῖνα σκυλιὰ οὔτε εἰς αὐτὸ τὸ σημεῖον δὲν ἐσταμάτησαν τὴν μανίαν τῶν ἀφοῦ τοὺς κατεβίβασαν ἀπὸ τὸ ἔλλαν, τοὺς ἤπλωσαν ἐπάνω ἀπὸ ἀνθρακας εἰς σιδηρῶν κλήμακα. Καὶ ἡμποροῦσε νὰ ἴδῃς πάλιν ἀκόμη οὐκρότερα θάματα ἀπὸ τὰ προηγουμένα, νὰ κυλοῦν ἀπὸ τὸ σῶμα δύο εἰδῶν σταγόνες, ἕν εἶδος ἀπὸ τὸ ρεῖν σῆμα καὶ ἄλλο ἀπὸ τὰς σάρκας ποὺ διαλύοντο. Οἱ ἅγιοι ἐν τοῖσι σὺν νὰ ἦσαν ἐκπλασμένοι ἐπάνω εἰς ῥόδα, τοὺς ἀνθρακας, μὲ τέτοικαν ἡδονὴν παρηκολούθουν ὅσα ἐγένοντο.

C Σὺ εἰς τὸ ἄκουσμα τῆς σιδηρᾶς κλήμακος, φέρε εἰς τὸν νοῦν σου τὴν νοσητὴν κλήμακα, ποὺ εἶδεν ὁ πατριάρχης Ἰακώβ ἀπλωμένην ἀπὸ τὴν γῆν εἰς τὸν οὐρανόν. Ἀπὸ ἐκείνην κατέβαινον ἄγγελοι, εἰς αὐτὴν ἀναβαίνουσαν μάρτυρες καὶ εἰς κάθε μίαν ἀπὸ τὰς δύο ἐστηρίζετο ὁ Κύριος. Δὲν θὰ ἡμποροῦσαν νὰ ὑποφέρουν τὰς ὀδύνας οἱ ἅγιοι, ἐὰν δὲν ἀποκαθόσων εἰς αὐτῆν. Καὶ εἰς ἐκείνην μὲν ἀναβαίνουσαν καὶ καταβαίνουσαν ἄγγελοι, ἐνῶ εἶναι εἰς ἄλους φανερόν ὅτι εἰς ἐκείνην ἀναβαίνουσαν μάρτυρες. Διὰ τὴν τόκα; Διότι ἐκεῖνοι ἀποπέλλονται πρὸς ἐξυπηρέτησιν ἐκείνων ποὺ πρόκειται νὰ κληρονομήσουν τὴν σωτηρίαν. **D** ἐνῶ αὐτοὶ ἄς ἄλλῃται καὶ ἐξελθόντες νικηταὶ ἀπὸ τοὺς ἀγῶνας ἀπέχονται πρὸς τὸν ἀγνωστέτην. Ἀλλὰ δε μὴ ἀρκοῦμεθα μόνον εἰς ὅσα λέγονται, ὅταν ἄκουσμεν ὅτι κάτω ἀπὸ τὰ κατεξέσκαμμένα σῶματα ὑπῆρχον στρωμένοι ἀνθρακες δε ἀκαρῶν εἰς ποσὴν κατάστασιν εἰρεθεῖα, ὅταν μᾶς πῶσῃ πυρετός. Θεωροῦμεν ἀνυπόφορον τὴν ζωὴν, παρασώμεθα, δυσανασχοτοῦμεν, ἀντιστεκώμεθα σὺν μικρὰ παιδιὰ καὶ νομίζομεν ὅτι ἡ θέρμη ἐκεῖνη δὲν εἶναι μακροτέρα ἀπὸ τὴν φωτιάν τῆς γεννήσεως. Αὐτοὶ ὅμως δὲν ἐπεφίεραν πυρετὸν ἀλλὰ ἐνῶ τοὺς ἐπαλιόρκει ὀλόγυρα ἢ φλόγα καὶ αἱ σπινθήρες ὑπῆρχον ἐπάνω εἰς τὰς πληγὰς **E** καὶ ἐδάγκανον τὰ τραύματα δδυνηρότερον ποσὴν ἐὰν ἦσαν θηρία, αὐτοὶ, σὺν τῷ ἦσαν ἀπὸ ἀδάμοντα καὶ σὺν τῷ ἐβλεπον νὰ γένωνται αὐτὰ εἰς σῶματα ἄλλων, μὲ τὴν γενναίωτητα καὶ μὲ τὴν ἀρμόζουσαν εἰς αὐτοὺς ἀνδρείαν ἔμεναν σταθεροὶ ἐπάνω εἰς τοὺς λόγους τῆς ὁμολογίας τῶν ἀνένδοτων παρ' ὅλο τὰ βασανιστήρια ἀποδευνύοντες λαμπρῶς καὶ τὴν ἰσχυρὴν τῶν ἀνδρείων εἰς τὴν κλῆριν τοῦ Θεοῦ. Ἔχετε ἴδῃ ποτὲ τὸν ἔβλον νὰ ἀντιέλλη κατὰ τὴν αἰγὴν καὶ νὰ σκοροπῆ τὰς κροκάτας ἀκτίνης του; ⁷¹⁴ **A** Ὅμοια ἦσαν τὰ σῶματα τῶν ἁγίων.⁴ Καθὰς ἀκτίνες κρόκνοι τοὺς περιέφερον ὀλόγυρα τὰ ρυθία τοῦ αἵματος καὶ κατηρύζον τὸ σῶμα τῶν ποτὴ περι-

4. Πρᾶξι καὶ νὰ ἦγάμα καὶ ποτὴ νὰ ἐσέφετο τοὺς μάρτυρας ὁ ἱερεὺς Χρυσόστομος, διὰ τὴν ἐπιλή κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον παρὶ αὐτῶν.

ούτερον από ό,τι ό ήλιος τόν ούρανόν. Εύχαριστούντο οι άγγελοι εις τό αντίκρισμα του αίματος τούτου, οι δαιμονες έφοκιοσαν, ό Ίδιος δέ ό διάβολος έπρεμεν. Διότι αυτό που έβλεπον δέν ήτο απλώς αίμα, άλλό αίμα σπηρίων, αίμα άγιων, αίμα άγιον διά τούς ούρανούς, αίμα που άενάως έπέυξε τά άίρετα φυτά της Έσχατίας. Είθε τό αίμα ό διάβολος και έφαιξε, διότι ένεθυμήθη άλλο αίμα δεσποσιών τούτο τό αίμα έκώθη χάριν έκείνου. Αφ' ότου έκεντήθη ή πλευρά του Χριστού θάλεπας να κεντώνται άπειροι πλευρά. Διότι ποίος δέν θά έπεδίβητο με πολλήν εύχαρίστηση εις τούς άγνους τούτους, άφού πρόκειται να γίνη μέγας των παθιμάτων του Δεσπότη Β και σήμερος του θανάτου του Χριστού; Η άνταπόδοσις αυτή φάνας και ή τιμή είναι περισσότερα από τούς πόνους, ή δέ άμειβή υπερβαίνει τούς δόλους και προηγείται από την βασιλείαν των ούρανών. Ας μή φρίτταμεν λοιπόν, όταν άκούωμεν ότι ό τάδε έμαρτύρησεν δε φρίτταμεν, όταν άκούωμεν ότι ό τάδε έβεβλάσε και έπεσεν, ένψ έκουν τειρή τέτοια έπαύλα. Εάν τώρα θέλησ να άκούσης και τά έπειτα από αυτά, κανείς λόγος δέν ήμπαρει να τά παραστήσῃ. Διότι λέγει «Ούτε οφθαλμός είδεν, ούτε ούς ήκουσεν, ούτε επί καρδών ανθρώπων άνέβη, ά ήγήρασεν ό Θεός τοις αγαπίων αύτών» (Α' Κορ. 2, 9). Και κανείς εκ των ανθρώπων δέν τόν ήγήρησεν τόσο όσο οι μάρτυρες. C Έπειδή όμως τό μέγεθος των άγαθών που έκουν τειρή είναι άνώτερον από τόν λόγον και την οικείαν, θά σιωπήσωμεν, άλλά όσοι είναι δυνατόν και εις ήρας να είπωμεν και εις ούς ν' άκούσετε θά προσπαθήσωμεν να ούς δώσωμεν άπιδράς ένδειξεις διά την μακαριότητα, που τούς περιμένει εκεί. Διότι με άκρίβειαν θά την γνωρίσουν, όσο δοκιμάσουν οι Ίδιοι την άπόλαυσίν της. Διότι αυτά τά φοβερά και ύβόστακτα τά ύπομένουν οι μάρτυρες εις μίαν σύντομον χρονίαν στιγμήν. Αφού όμως άπολλαγούν εδώ από αυτά, άνορθάνουν εις τούς ούρανούς, ένψ τούς οδηγούν οι άγγελοι και οι άρχάγγελοι άποπελούν την τιμητικήν ακολουθίαν των. D Και δέν έντρέπονται τούς συνδούλους των άλλά θά δέξονται να κάμνουν δι' αύτούς τά πάντα, έπειδή και αύτοι δέξάθησαν να ύποφέρουν προς χάριν του Κυρίου των Χριστού. Και όταν άνέλθουν εις τόν ούρανόν, όλα έσονται οι άγιοι δυνάμεις συγκεντρώνονται ταχέως. Εδώ έρχονται εις την πόλιν Ξέναι όβληται και όλος ό λαός πέσει από παντού, τούς περικυκλώνουν και προσπαθούν να πληροφορηθούν περι της σωματικής των καταστάσεως. Πολύ περισσότερο, όταν φάσουν εις τούς ούρανούς όβληται της εσσεθείας, E συγκεντρώνονται οι άγγελοι και πρέχουν παντού όλα οι ούράνια δυνάμεις

και ζητούν να ίδούν τά τραύματά των. Και όπως κάποιοι ήρμα που επανέρχεται από τόν πόλεμον και την μάστιγ έπεστα από πολλά τρόπαια και νίκαι, έτσι τούς ύποδέχονται και αύτούς όλους με εύκαρίστηση και τούς έναγκαλίζονται. Έπειτα με πολλήν πομπήν τούς οδηγούν προς τόν βασιλέα των ούρανών, εις τόν θρόνον έκείνον που είναι γεμάτος από πολλήν δόξαν, όπου εύρίσκονται τά Χερουθίμ και τά Σεραφεήμ. Και άφού έλαθον εκεί και προσκυνήσουν τόν καθήμενον επάνω εις τόν θρόνον της δόξης, δέχονται από τόν Δεσπότην περισσότερας έκδηλώσεως άγάπης από όσας δέχονται από τούς άποδούλους των. 715 A Διότι δέν τούς δέχεται ως δούλους — μολοντι και τούτο είναι μεγάλη τιμή και δέν ήμπαρει να εθής την ίσην της ποδς δέχεται ως φίλους των. Υμείς γάρ, λέγει, φίλοι μου έστε» (Ιου. 15, 14). Και πολύ εύλόγως, διότι ό Ίδιος πάλιν ειπε: «Μεζώνα τούτης άγάπης ούδείς έχει, ίνα τις θή την ψυχήν αύτου ύπερ των φίλων αύτου» (Αύτόθι, 13). Έπειδή λοιπόν αύτοι εκδηλώσαν την μεγάλην άγάπην, τούς ύποδέχεται και άπολαμβάνουν την δόξαν που είπαμεν, λαμβάνουν μέρος εις τούς χορούς και συμμετέχουν εις τούς μυστικούς ήμνους. Εάν μετέχον εις τόν χορόν έκείνον κατά την κοινωνίαν των μυστηρίων, ένψ έκωχη ήσαν περιβεβλημένοι τό σώμα, Β και έψαλλον μαζί με τά Χερουθίμ τόν τραγόνον ήμνον, όπως γνωρίζετε ούς οι μεμυημένοι, πολύ περισσότερον και με μεγαλύτεραν χαρόν τώρα, όποτε εθρήσκον τούς συγκαρουτάς των, μετέχουν εις τόν ήμνον αύτόν. Δέν εδοκιμάζετε πραγματοποιένους φρίσιν διά τό μαρτύριον; Αρά γε τώρα δέν τό έπιθυμείτε τό μαρτύριον; Δέν δοκιμάζετε άρά γε τώρα πόνον, διότι δέν ύπόφκει καρός μαρτυρίου; Ας γυμνάζιμεθα όμως διά την περισσασαν μαρτυρίου. Κατεφρόνησαν έκείνοι την ζωήν. Καταφρόνησε ού την άπόλαυσιν. Έφρανεν έκείνοι τά σωματά των εις την φριτίαν. Ρίψε ού τώρα τά κοήματά σου εις τας χείρας των πτωχών. Κατεπάτησαν έκείνοι τούς άνθρώπους. Σέθησε ού την φλόγα της έπιθυμίας. Είναι αυτά έπίσημα άλλά και έπισερδή. C Μη θλιήτης τας δυσκολίας του παρόντος, άλλά τας μελλοντικές άπολασίας, όχι τά φοβερά της στιγμής, άλλά τά άγαθά που έλπίζεις, όχι τά καθήματα άλλά τά θραβεθα, όχι τούς άγνους άλλά τούς στεφάνους, όχι τούς Ιεράς άλλά τας άνοθείς, όχι τούς πόνους άλλά τας άνταπόδοσεις, όχι την άνημενήν φωτιάν άλλά την βασιλείαν που σέ περιμένει, όχι τούς δημίους που σέ περιτηγυρίζουν άλλά τόν Χριστόν που σέ στεφανώνει.

Αύτή είναι ή άνώτερη μέθοδος και ή εύκαλυπτή δόδος

5. Εις την ζωήν αύτην τό άγαθόν είναι συνδεμένον με τήν κόπον.

πρός ἀρετήν, νὰ μὴν προσέχης τοὺς ἀγῶνας μόνον ἀλλὰ καὶ μὲ τοὺς ἀγῶνας καὶ τὰ ἐπιθλά καὶ ὄχι καθὲν χωριστά. **Δ** Ὅταν λοιπὸν προτίθῃσαι νὰ δώσης ἐλεημοσύνην, μὴ σὲ ἀποσκοπεῖ ἡ δαπάνη τῶν χρημάτων ἀλλὰ ἡ ἀδικίαις τῆς δικαιοσύνης, « Ἐσκόρπισον, ἔδωκε τοῖς πένθην ἡ δικαιοσύνη αὐτοῦ μένει εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος » (Ψαλμ. 41, 9). Μὴ ἐλέησῃς τὸν πλοῦτον σου ποὺ ἐξαντλεῖται ἀλλὰ τὸν θησαυρὸν ποὺ ἀξάνει. Ἄν νηστεύῃς, μὴ σκεπέσῃς τὴν ταλαιπωρίαν ἀπὸ τὴν νηστείαν, ἀλλὰ τὴν ἀνακοούσαι, ποὺ θὰ προέλθῃ ἀπὸ τὴν ταλαιπωρίαν. Ἄν ἀγρυπνήσῃς εἰς τὴν προσευχὴν, μὴ συλλογίσῃς τὴν ταλαιπωρίαν τῆς ἀγρυπνίας, ἀλλὰ τὴν παρησίαν ποὺ θὰ σοῦ δώσῃ ἡ προσευχή. **Ε** Τὸ αὐτὸ κἀκίουν καὶ οἱ στρατιῶται. Δὲν προσέχουν τὰ τραύματα ἀλλὰ τὰς ἀμοιβάς, ὄχι τὴν σφαγὴν ἀλλὰ τὴν νίκην, ὄχι τοὺς νεκροὺς ποὺ πῆψαν ἀλλὰ τοὺς ἥρωας ποὺ στεφονύονται. Ὁμοίως καὶ οἱ κυβερνήται πέραν τῶν κυμάτων ἐλέησαν τοὺς λιμένας, πρὸ τῶν ναυαγίων τὰς ἐμπορικὰς τῶν ἀποκαρτήσεις, πρὸ τῶν κινδύνων τῆς θαλάσσης, τὰ μετὰ τὸ ταξίδι κέρδη. Κάμε τὸ ἴδιον καὶ σὺ. Συλλογίσου πόσον μέγα πρῶγμα εἶναι μέσα εἰς τὴν βασίλειον νύκτα, ἐνῶ κομπούνται ὅλοι οἱ ἄνθρωποι καὶ τὰ θηρία καὶ τὰ κτήνη, μέσα εἰς τὴν ἀπόλυτον ἡσυχίαν, νὰ σηκωθῇ ὁ μόνος καὶ νὰ συναμαλῆς ἐλευθέρως μὲ τὸν κοινὸν Δεσπότην ὄλων. **Ζ** Ἄσφαλώς τίποτε δὲν ὑπάρχει γλυκύτερον ἀπὸ τὴν προσευχὴν. Ἄν συναμαλῆσαι ἰδιαιτέρως μαζί σου πολλὰ θὰ δυναθῆς νὰ ἐπιτύχῃς, χωρὶς νὰ σὲ ἐνοκλῆ κανεὶς καὶ νὰ σὲ ἐμποδίσῃ εἰς τὴν προσευχὴν σου. Ἐσεὶ σήμερον σου καὶ τὸν Θεόν, διὰ τὴν ἐπιτύχῃς ὅσα θέλεις. Στριφογυρῆσαι ὄμως πλαγισσόμενος εἰς μαλακὴν κλίνην καὶ θαρρύνεσαι νὰ σηκωθῆς. Φέρε εἰς τὸν νοῦν σου τοὺς σημερινοὺς μάρτυρας, ποὺ κοίτονται εἰς σιδηρὰν κλίμακα ὄχι στρωμένην μὲ στρώμα μαλακὸν ἀλλὰ ἐνῶ ἔχουν ἀπὸ κάτω στρωθὴ ἄνθρωπος. Ἐδῶ θέλω νὰ σταματήσω τὸν λόγον μου, ὥστε νὰ φύγετε ἀπ' ἐδῶ διατηροῦντες ζωῶν εἰς τὴν μνήμην σας τὴν εἰκόνα τῆς κλίμακας καὶ νὰ τὴν ἐνθυμησθε ἡμέραν καὶ νύκτα. **Β** Διότι καὶ μύρια δεσπὰ νὰ μὰς κατακούσῃ, θὰ εὐρωμεν τὴν δύναμιν νὰ τὰ θαράσωμεν εὐκόλως καὶ νὰ σηκωθῶμεν διὰ τὴν προσευχὴν, ὅταν ἔχωμεν πάντοτε εἰς τὸν νοῦν μας τὴν κλίμακα αὐτή. Καὶ ὄχι μόνον τὴν κλίμακα ἄς χαρὰ-

Ποῖος δύναται νὰ ἀμνησθήσῃ τὴν σκῆψιν αὐτήν; Διὰ τοῦτο δὲν πρέπει νὰ προσέχῃμεν τὸν πόνον μόνον ἀλλὰ καὶ τὸ ἀγαθόν, ἀπὸ εἶναι ἐνωμένα, καθὼς εἰς τὸν Πλάτωνα τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ δούλοιστον, τὸ ἐν κροσσώσεται τὸ ἄλλο. Αὐτὸς εἶναι ὁ λόγος τῆς τῶσον ἑραίας περιγραφῆς τῆς τιμῆς τοῦ θ' ἀπονεμηθῆ εἰς τοὺς μάρτυρας εἰς τοὺς οὐρανοὺς μετὰ τὸ μαρτυρεῖν των καὶ ἐξ αἰτίας τοῦτο.

ἔχωμεν εἰς ὄλον τὸ πλάτος τῆς καρδίας μας καὶ τὰ ἄλλα θαυμασιώτερα τῶν μαρτύρων. Καὶ ὅπως ἐκεῖνοι ποὺ θέλουν μίαν λαμπρὰν κατοικίαν, τὴν διακοσμοῦν μὲ πολυκόσμιους ζωγραφικὰς συνθέσεις εἰς κάθε σημεῖον, ἔτσι καὶ ἡμεῖς εἰς τοὺς τοίχους τῆς διανοίας μας ἄς ζωγραφίσωμεν τὰς παρῆρας τῶν μαρτύρων. Ἐκεῖναι αἱ τοιοῦτοι εἶναι ἀνακατασκευαί, ἐνῶ αὐταὶ φέρουν κέρδος. Ἡ ζωγραφικὴ αὐτὴ δὲν ἀπαιτεῖ χρήματα ὅσπερ δαπάνην ὅσπερ ἰδικατέρων ἰκανότητων. Ὅλα αὐτὰ φθάνει διὰ νὰ τὰ ἀντακαταστήσῃ ἡ προθυμία καὶ ἡ γενναιοῦς καὶ νηφαλιὰ σκέψις **Σ** καὶ μὲ αὐτὴν νὰ ἀπεκονίσωμεν τὰ μαρτύρια, ὅπως διὰ χειρὸς ἀρίστου τεκνίτου. Ἄς ζωγραφίσωμεν λοιπὸν εἰς τὴν ψυχὴν μας ἄλλους νὰ κοίτονται ἐπάνω εἰς τὰς ἐσοκάρας, ἄλλους ἐξημελιωμένους εἰς ἄνθρακας, ἄλλους νὰ κουλουριάζονται εἰς λέθητας, ἄλλους νὰ καταποντίζονται εἰς τὴν θάλασσαν, ἄλλους νὰ ξεοκίζονται, νὰ στρεβλώνονται ἐπάνω εἰς τὸν τροχόν, νὰ ριπώνται εἰς τὸν κρημνόν. Ἄλλους πάλι νὰ παλοῦν με ἄγρια θηρία, ἄλλους νὰ τοὺς ἀθροῦν εἰς τὸ θάραθρον καὶ ἄλλους νὰ τελευτῶνουν τὴν ζωὴν των μὲ ὅποιον τρόπον τ. κ. ἐπιβλήθῃ. Μὲ τὴν παλαιάν τῆς ζωγραφικῆς αὐτῆς θὰ δώσωμεν λαμπρότητα εἰς τὴν ἰδικὴν μας αἰσίαν καὶ θὰ τὴν κάμωμεν τόσον ἀναπαύσεως διὰ τὸν βασιλέα τῶν οὐρανῶν. **Δ** Διότι ἂν διαπιστώσῃ ὅτι ὑπάρχουν τέτοια ζωγραφία εἰς τὸν νοῦν μας, θὰ ἔλθῃ μαζί μὲ τὸν Πατέρα καὶ θὰ στήσῃ τὴν κατοικίαν του μέσα μας μαζί μὲ τὸ ἅγιον Πνεῦμα καὶ τὸ πνεῦμα μας θὰ γίνῃ βασιλικὸν ἀνάκτορον, ὅπου δὲν θὰ ἡμεταρῆ νὰ ποιῆσαι κανεὶς ὅποιος λογιμὸς — ἄφοῦ θὰ ὑπάρχῃ εἰς αὐτὸ διὰ πάντα ἡ μνήμη τῶν μαρτύρων σὺν μίᾳ πολυκόσμιος ζωγραφία, ποὺ θὰ σκορπίσῃ πολλὰν λάμψιν — καὶ θὰ κατακίῃ συνεχῶς μέσα εἰς αὐτὸ ὁ βασιλεὺς τῶν ὄλων Θεός. Ἄφοῦ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ὑποδεχθῶμεν ἐδῶ τὸν Χριστὸν θὰ ἡμεταρῶμεν μετὰ τὴν ἀνακαίρησίν μας ἀπὸ τὴν γῆν νὰ γίνωμεν δεκτοὶ εἰς τὰς αἰωνίους οὐρανὰς. Μακάρι αὐτὰς νὰ τὰς ἐπιτύχωμεν ὅλοι μὲ τὴν χάριν καὶ τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, διὰ τοῦ ὁποῦ καὶ μὲ τὸν ὁποῖον ἄς εἶναι ἡ δόξα εἰς τὸν Πατέρα καὶ τὸ ἅγιον Πνεῦμα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Ἀμήν.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Αι δύο ήμιλιαι, «Τῆς βασιλείας μέσων νυκτῶν...» καὶ «Τῆ ἐπιόσῃ ἡμέρᾳ παραγενομένου τοῦ βασιλέως...» κατατάσσονται εἰς τὰς ἐπικαιροὺς ἡμιλίαις τοῦ Χρισστότου.

Κατὰ τὴν Ἰούλιον τοῦ 398 ἔγινε μεγαλοπρεπὴς πνευματικὴ πανήγυρις. Ὅλη ἡ πρωταίτουσα καὶ ἡ αὐτοκράτειρα Εὐδοξία παρῆσαν κατὰ τὴν νυκτερινὴν μετακομιδὴν τῶν λειψάνων εἰς τὸν ἔξω τῆς πόλεως κείμενον ναὸν τοῦ ἁγίου Θωμᾶ. Ὁ Χρισστότος ἐνθουσιασθεὶς ἀπὸ τῶν γενικῶν αἰδεσμάτων πρὸς τοὺς μάρτυρας καὶ τὴν πνευματικὴν εὐφροσύνην ἀνέκραξεν ἀπὸ τοῦ ὕψους τοῦ ἱεροῦ θήματος· «Τί εἶπω καὶ τί λαλήσω; σικρῶ καὶ μαινόμεναι, μανίαν σικρῶσόντες θάλασσα· πέτοιμαι καὶ χορεύω καὶ μετάρσιος φέρομαι, καὶ μεθίω λοιπὸν ἀπὸ τῆς ἡβονῆς τῆς πνευματικῆς... Γυναικες θαλαμειούμεναι καὶ κηρὸς μαλακώτεραι τὰ κατὰσταγα σκῆματα καταλιποῦσαί πρὸς τοὺς ἰσχυροτάτους τῶν ἀνδρῶν ἡμιλλῶντο τῆ προθυμίᾳ».

Κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἡ Κωνσταντινούπολις ἐπέστη ὑπὸ φοβεροτάτου σεισμοῦ. Οἱ κάτοικοι ἐντρομοὶ ἐγκατέλειψαν καὶ τὰς οἰκίας καὶ τοὺς θησαυροὺς αὐτῶν, καὶ ἔφερον ἐκτὸς τῶν τειχῶν διὰ τὰ σωθῆν ἀπὸ τῶν επικρατούμενων εἰς αὐτοὺς θάνατον. Ἐἶτε τὸ φοβερὸν αὐτὸ συμβῆν ἐπέβαλε εἰς τὴν αὐτοκράτειρα Εὐδοξίαν τὴν ἰδέαν τῆς ἐξιλεύσεως τῆς θείας ὄργης διὰ τῆς πανηγυρικῆς ἀνακομιδῆς τῶν λειψάνων τῶν μαρτύρων, εἶτε ἡ εὐσέβεια αὐτῆς προέτρεψεν αὐτὴν διὰ τὴν τιμὴν αὐτᾶ δι' ἐκτάκτου μεγαλοπρεπείας καὶ τὰ τοποθέτησιν αὐτὰ εἰς λαμπρότερον ἀγιοστήριον, αὐτὰ μετακομίσθησαν ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν ἣ ὅπου ἐκαλεῖτο Μεγάλῃ καὶ ἐτίθειτο εἰς τὸ κέντρον τῆς πόλεως, εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ ἁγίου Θωμᾶ πρὸ τοῦ ἐκδομημένου ἐπὶ τῶν ὄχθων τῆς θαλάσσης καὶ ἀπέχεν ἐντὸς μίλια ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολιν. Ἡ ἀνακομιδὴ αὐτῆ ἔγινε μὲ μεγαλοπρεπείαν, καὶ τὸ ἀξιοθαύμαστον εἶναι ὅτι ἔγινε κατὰ τὴν νόκτα.

Ὁ λαὸς τῶν ἰσπίων ὁ Χρισστότος παραβέβηκε πρὸς κύματα τῆς θαλάσσης ἐφῆκε ἄλλοτε πρὶν ἡμερῶσιν. Αἱ λαμπάδες καὶ οἱ φανοὶ ἤστρατον ἀπὸ παντοῦ, αἱ ἀκταὶ τῆς θαλάσσης εἶδον τὴν εἰκόνα μεγάλῃς πυρκαϊῆς, καὶ αὐτὴ ἡ θάλασσα, ποὺ ἐφουζίζετο

ἀπὸ τόσα φῶτα ἐμοιάζεν πρὸς εὐρὴν ποταμὸν πυρὸς.

Ἀπὸ ἐξῆρα ὁ ἱερὸς Χρισστότος τὴν πομπὴν καὶ τὴν μεγαλοπρεπείαν τῆς πανηγυρικῆς αὐτῆς ἐπέγνω τὸν ζῆλον, τὴν εὐσέβειαν, τὴν συντριβὴν τῆς δικαιοσύας καὶ τὴν ταπεινοφροσύνην τῆς αὐτοκρατορίας.

Τὴν ἐπομένην ἡμέραν ἦλθεν εἰς τὸν ἴδιον ναὸν ὁ αὐτοκράτωρ μὲ τοὺς ἀνωτάτους ἱππάλλους καὶ στρατιωτικοὺς. Ὁ αὐτοκράτωρ ἔνευ στέμματος, οἱ δὲ στρατιωτικοὶ ἄνευ ξιφῶν προσκύνησαν τὰ ἄγια λείψανα. Ὅταν ἀνεχώρησε ὁ αὐτοκράτωρ ὁ Χρισστότος ἐνεκωμίσατο τὴν εὐσέβειαν αὐτοῦ καὶ παρέβαλε τὴν παρούσαν ζωὴν πρὸς τὴν μέλλουσαν.

Εἰς τὴν ἡμίλιαν αὐτὴν προτρέπει τοὺς ἀκρατοὺς αὐτοῦ νὰ καταφρονῶν τὰ θεινὰ τῆς παρούσης ζωῆς διὰ τῆς ἐλπίδος τῶν ἀθανάτων ἡμιλιῶν. «Τὰ μὲν γὰρ ἐνταῦθα», λέγει, «δοκοῦντα εἶναι καλὰ, εἰς τὸν πολὺτον καὶ δόξα καὶ δυναστεία, δυνάματα μὲν ἔσται... τὰ δὲ ἐκεῖ εὐκρινῆ καὶ καθάρᾳ, οὐκ ἐν ὀνόματι, ἀλλ' ἐν πράγματι τὴν μακαριότητα ἔχοντα».

ΝΙΚΗΤΑΣ ΤΣΙΟΜΕΣΙΔΗΣ

ΟΜΙΛΙΑ Β'

ΤΑ ΛΕΙΨΑΝΑ ΤΩΝ ΜΑΡΤΥΡΩΝ

ΟΤΑΝ ΗΘΕΝ Η ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΕΙΣ ΤΗΝ ΜΕΓΑΛΗΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΝ ΚΑΙ ΑΠΟ ΕΚΕΙ ΕΞΗΚΩΣΕ ΤΑ ΛΕΙΨΑΝΑ ΤΩΝ ΜΑΡΤΥΡΩΝ ΚΑΙ ΤΑ ΒΕΝΗ- ΔΕΙΞΕ ΔΙΑ ΜΕΣΟΓ ΟΔΗΣ ΤΗΣ ΑΓΟΡΑΣ ΜΕΧΡΙ ΤΗΣ ΑΡΧΙΑΝ ΕΙΣ ΤΟ ΜΑΡΤΥΡΙΟΝ, ΠΟΥ ΑΠΕΧΕΙ ΕΝΝΕΑ ΜΙΑΙΑ, Η ΟΜΙΛΙΑ ΑΓΤΗ ΕΒΕ- ΧΘΗ ΜΙΣ ΤΟ ΜΑΡΤΥΡΙΟΝ ΠΑΡΟΥΣΗΣ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΙΣΣΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΠΑΘΟΥΣ ΤΗΣ ΠΟΛΕΩΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΡΧΟΝΤΙΚΩΝ.

Τι νὰ εἶπω καὶ τί νὰ λαλήσω, πηδῶ καὶ κατέχομαι ἀπὸ μανίαν ποὺ εἶναι καλυπέρα τῆς σιφροσύνης. Πητῶ καὶ καρεῶ καὶ φέρομαι εἰς τὸ θυτ καὶ μεθῶ ἀπὸ τὴν πνευματικὴν αὐτὴν ἡδονήν. Τί νὰ εἶπω καὶ τί νὰ λαλήσω; τὴν δύνωμιν τῶν μαρ- τύρων; τὴν προθυμίαν τῆς πόλεως; τὸν ζῆλον τῆς βασιλείας; τὴν σύμπραξιν τῶν ἀρκόντων; τὴν ἐντροπὴν τοῦ διαβόλου; τὴν ἤταν τῶν δαμώνων; τὴν θείαν καταγωγὴν τῆς Ἐκκλη- σίας; τὴν δύνωμιν τοῦ Σταυροῦ; τὰ θαύματα τοῦ σταυρωθέν- τος; ³³¹ Α τὴν δόξαν τοῦ πατρὸς; τὴν χάριν τοῦ πνεύματος; τὸν ἐνθουσιασμὸν τῆς πόλεως; τὰς συνάξεις τῶν μοναχῶν; τοὺς ὁμίλους τῶν παρθένων; τὸ πλῆθος τῶν ἱερῶν; τὴν πα- ρουσίαν τῶν ἐργατῶν, τῶν δούλων, τῶν ἐλευθέρων, τῶν ἀρ- κόντων, τῶν ἀρκομένων, τῶν πτωχῶν, τῶν πλουσίων, τῶν ἑ- νων, τῶν πολιτῶν; Ἔννοα καταλλήλως εὐκαρῖα νὰ εἶπη κανεὶς δι' ὅλα αὐτά: «Τῆς λαλήσει τὰς δυναστείας σου, Κύριε; ἀκου- στὰς ποιήσει πάσας τὰς αἰτήσεις σου» (Ψαλμ. 105, 2). Γυ- ναῖκες ποὺ ἦσαν πρὶν εἰς τὰς οὐσίας των καὶ μαλακώτεροι ἀπὸ τὸν κηρὸν, ἄρῃσαν τὰ κατώτερα οὐράματα καὶ συναγαγίον- ται πρὸ τοὺς πλέον ἰσχυροὺς ἀπὸ τοὺς ἄνδρας εἰς τὴν προθυ- μίαν, κατορθώσασαι νὰ βασίσουν τὸσον μακρὸν ὁδόν, καὶ οὐ μόνον αἱ νέαι, ἀλλὰ καὶ αὐταὶ ποὺ ἔχουν γηράσει. Καὶ οὕτε ἡ ἀδυναμία ἢ φυσικῆ, οὕτε ἡ τρικηλιότης τῆς ζωῆς, Β οὕτε ἡ ἀλαζονεία ποὺ προσέρχεται ἀπὸ τὴν φήμην, ἔγινεν ἔμποδιον εἰς τὴν προθυμίαν των. Καὶ οἱ ἄρχοντες πάλιν ἐγκατέλειψαν καὶ αὐτοὶ τὰς ἀμύξας καὶ τοὺς ραβδούχους καὶ τοὺς σωματο- φίλακας καὶ ἀνεμετέθησαν μετὰ τοὺς πολίτας.

Διὰ τὸ ὅμως ἡμῶν διὰ τὰς γυναῖκας ἢ τοὺς ἄρχοντας, ἄφοῦ καὶ αὐτὴ ποὺ φορεῖ τὸ βασιλικὸν στέμμα καὶ τὴν βασιλι- κὴν πορφύραν δὲν ἀπεμακρόθη, καθ' ἑλὴν τὴν διάρκειαν

τῆς πορείας, οὕτε ἐπ' ἄλλογον ἀπὸ τὰ λείψανα, ἀλλὰ ὅπως μία δούλη ἠκολούθη τοὺς ἁγίους καὶ ἤγγικε τὴν σινδόνα μετὰ τὴν ὁποίαν ἦσαν κεκαλυμμένα, καὶ περιεφρόνησεν τὴν ἀνθρωπι- νὴν ἀλαζονείαν καὶ ἔγινεν θέαμα εἰς τὸσον μεγάλην συν- κέντρωσιν πλῆθους, αὐτὴ ποὺ δὲν εἶναι ἐπιτρεπτόν εἰς ἄλλους τοὺς εὐνοοῦκους ποὺ παρεφέρονται εἰς τὰς βασιλικὰς αὐλὰς νὰ τὴν ἰδοῦν; C Ἄλλὰ ὁ πόθος τῶν μαρτύρων καὶ ἡ δύναμις καὶ ἡ φλόγα τῆς ἀγάπης τὴν ἔπεισαν νὰ ἀπαρτήσῃ ὅλα αὐτὰ τὰ προσώπια καὶ νὰ ἐπιδείξῃ τὸν ζῆλον διὰ τοὺς ἁγίους μά- τυρας μετὰ μεγάλην προθυμίαν. Ἐνεθυμήθη βέβαια τὸν μακά- ριον Δαυὶδ ὁ ὁποῖος ἐνῶ ἦτο περιβεβλημένος πορφύραν καὶ ἄφροι βασιλικὸν στέμμα, καὶ ἐνῶ κατέεικεν τὰ σκήπτρα τοῦ Ἰουδαϊκοῦ λαοῦ, δὴν μετέφερον τὴν κιβωτὸν ἐγκατέλειψεν ὅλην ἐκείνην τὴν μεγαλοπρέπειαν καὶ ἐσκήρτα καὶ ἐκόρησε καὶ ἠγάλλετο πολὺ καὶ ἔπαυσε τὴν λύραν, καὶ ἔδεικνυε τὴν εὐχαρίστησιν ποὺ εἶκεν ἀπὸ τὰ τελευτήρια διὰ τῶν πηδημά- των. Ἄν δὲ εἰς τὴν σκιάν καὶ εἰς τὸν τύπον πρέπει νὰ ἐπι- δείξῃ κανεὶς τὸσον θερμότητα D πολὺ περισσότερον εἰς τὴν χάριν καὶ τὴν ἀλήθειαν, ὅσοι καὶ αὐτὴ μετέφερον κιβωτὸν πολὺ σπουδαιότεραν ἀπὸ ἐκείνην τοῦ Δαυὶδ. Δὲν ἔχει πλάκας λιθίνας, ἀλλὰ πλάκας πνευματικὰς, καὶ ἀνθοβολεὶ χάριν καὶ λαμπροκοπὴν δωρεάν, καὶ ὅσα ποὺ λάμπουν ὅπως αἱ ἄκτινες, μᾶλλον δὲ ποὺ ἐκπέμπουν πᾶν λαμπρὸν λάμπην. Δὲσα δὴν προσβλέπουσι οἱ δαίμονες εἰς ἡλιακὴν ἀκτίνα τίποτε δὲν πα- θαίνουσι, ἐπειδὴ ὅμως δὲν ἠμποροῦν νὰ ἀνθέξουν εἰς τὴν λάμ- ψην ποὺ προέρχεται ἀπὸ αὐτὰ τυφλαινόνται καὶ δραπετεύουσι καὶ φεύγουσι πολὺ μακρὰ. Τόση εἶναι καὶ ἡ δύναμις τῆς τέ- φρας τῶν ἁγίων, καὶ δὲν παραμένει μόνον μέσῳ εἰς τὰ λείψα- να, ἀλλὰ ἐκτείνει τὴν δύνωμιν τῆς ἐπὶ πλέον καὶ ἐκδιώκει τὰς ἀκαθάρτους δυνάμεις εἰς ἐσπίλους διὰ τοῦ προσέρχοντος μετὰ πίστιν, E μετὰ μεγάλην ἀφθονίαν τοῦς παρέχει τὴν δύνωμιν διὰ νὰ καθαρῶσθαι ἀπὸ τὰς ἀμαρτίας.

Διὰ τοῦτο λοιπὸν καὶ ἡ φιλόκριτος αὐτὴ ἀκολουθοῦσε ἐκ τοῦ ἀνεγγυε τὰ λείψανα καὶ συνεχῶς τὰ ἤγγικε, καὶ προκαλοῦσε τὴν εὐλογίαν, καὶ ἐγίνετο εἰς ἄλλους τοὺς ἄλλους διδάσκαλος τῆς καλῆς καὶ πνευματικῆς ἐμπορίας, καὶ ἐδίδα- σκε ἄλλους νὰ ἀντιλοῦν ἀπὸ τὴν πηγὴν αὐτὴν ἀπὸ τὴν ὁποίαν πάντοτε πὲν ἀντλοῦσιν, οὐδέποτε δίκοι σπερδεῖται. Ὅπως δη- λοδὴ τὰ ὕδατα τῶν πηγῶν ποὺ ἀναβλύζουσιν δὲν παρμένον ἐντὸς τῶν ἰδικῶν τῶν κόλπων, ἀλλὰ ὑπερρεσκελιζοῦν καὶ ἐσ- κύνονται, ἔτσι λοιπὸν καὶ ἡ χάρις τοῦ πνεύματος, ἡ ὁποία ὑ- πάρχει εἰς τὰ ὅσα καὶ συγκοπασκε μετὰ τοὺς ἁγίους καὶ εἰς ἄλ- λους ἐπέρεται, εἰς αὐτοὺς δηλοδὴ ποὺ ἀκολουθοῦν μετὰ πίστιν ὁπίσω ἀπὸ αὐτὴν. ³³² Α καὶ ἀπὸ τὴν ψυχὴν εἰς τὰ σώματα,

ἀπὸ τὰ σώματα εἰς τὰ ἐνδύματα καὶ ἀπὸ τὰ ἐνδύματα εἰς τὰ ὑποδήματα καὶ ἀπὸ τὰ ὑποδήματα εἰς τὰς σκαῖς διασθίνει. Διὰ τοῦτο δὲν ἔκαμον θαύματα μόνον τὰ σώματα τῶν ἁγίων ἀποστόλων, ἀλλὰ καὶ τὰ σουδάρια καὶ τὰ μανδήλια, καὶ ὅσα μόνον τὰ σουδάρια καὶ τὰ μανδήλια ἀλλὰ καὶ αἱ σκαῖ τοῦ Πέτρου ἔκαμαν μεγαλύτερα θαύματα ἀπὸ τοὺς ζώντας. Καὶ ἡ μηλοπὴ ποὺ κατήλθεν εἰς τὸ σῶμα τοῦ Ἐλισαίου ἐπέφερεν εἰς πῶ τὸν διπλοὺν χάρισμα. Διότι οὐκ μόνον τὸ σῶμα τοῦ Ἐλισαίου. ἀλλὰ καὶ τὸ ἐνδύμα ἐκεῖνο ἦτο πλήρης χάριτος. Τὸ ἴδιον ἀκριβῶς συνέθη καὶ εἰς τοὺς τρεῖς παῖδας· δὲν ἀνεβίβη μόνον τὰ σώματα αὐτῶν ἢ δύνανται τῆς φλογός, **B** ἀλλὰ καὶ τὰ ὑποδήματά των. Καὶ εἰς τὸν Ἐλισαίου οὕτε θταν ἀπέθανεν, διότι καὶ νεκρὸς ἂν ἐνάκησεν τὸν θάνατον, θταν ἐρρίφη εἰς τὸν τάφον τοῦ προφήτου ἄλλος νεκρὸς.

Τὸ ἴδιον συνέθη λοιπὸν καὶ σήμερον, διότι καθ' ὃν χρόνον ἐφέροντο τὰ λείψανα, ἐμπρησμοὶ δοσιμῶν θῆνοι καὶ κλαυθμοὶ ἀπὸ παντοῦ ἐγγρανόθησαν, διότι ἐξεπέδη ἡ ὁκτις ἐκ τῶν δοτῶν καὶ κατέκαθεν τὴν φάλαγγα τῶν ἀντιθέτων δυνάμεων.

Δι' αὐτὸ σκιρτῶ καὶ πετῶ ἀπὸ χαρᾶν, διότι ἐκάματε τὴν πόλιν ἐρημον κενώσαντες αὐτήν. Διότι μὲς ἐφανερῶσατε τὸν πλοῦτον τῆς Ἐκκλησίας, Ἰδοὺ πόσα πρόβατα καὶ ποιθηνὰ λύκος, πόσαι διπλοὶ καὶ ποιθηνὰ δίκαια, πόσαι σπάικες καὶ ποιθηνὰ ζηζόνοντα **C** μία θάλασσα ἀπὸ τὴν πόλιν ζωὴ αὐτῶν τὸν τόπον, θάλασσα ἀπληρογμένη ἀπὸ κύματα, ποὺ δὲν προκαλεῖ ναυάγιον, κυρὸς σκοπέλου, θάλασσα ποὺ γλυκερὰ ἀπὸ υἑλι καὶ ποὺ πόσιμος ἀπὸ τὸ καλύτερα νερὰ δὲν θὰ ἔκανε κανεὶς σφάλμα ἂν ἔλεγε τὴν θάλασσαν αὐτὴν ποταμὸν ἡμέρας. Αἱ λαμπάδες ποὺ ἐπεξετάθησαν μέχρι αὐτοῦ ἔδω τοῖ μαρτυροῦν κατὰ τὴν νύκτα αἱ πυκναὶ καὶ συνεχεῖς, ἔδωσαν τὴν ἐντύπωσιν πυρίνου ποταμοῦ εἰς ἐκείνους ποὺ ἔβλεπαν.

Καὶ αὐτὰ συνέβαινον κατὰ τὴν νύκτα θταν δὲ ἔγινε ἡμέρα ἄλλα λαμπάδες πάλιν ἐφαίνοντο, διότι ἐκεῖνος μὲν θταν ὑψοῦτο ὁ ἥλιος τὰς ἔκρηπτεν καὶ τὰς ἔκαμε πὸ θαμπάς, τὰς λαμπάδας δὲ καὶ ποὺ ἐφλοσκοντο εἰς τὴν ψυχὴν ἐκάστου τῆς ἔκαμε πὸ φατεινὰς διότι τὸ πῦρ τῆς ἰσχυρῆς οὐκ ποσθυλαί· **D** ἡτι θερμότερον ἀπὸ ἐκεῖνο τὸ πῦρ ποὺ ἐφαίνεται. Κάθε ἕνας ἔφερεν διπλὴν λαμπάδα τὴν λαμπάδα τοῦ πυρὸς κατὰ τὴν νύκτα, καὶ τὴν λαμπάδα τῆς ποσθυμίας καὶ κατὰ τὴν νύκτα καὶ κατὰ τὴν ἡμέραν, μᾶλλον δὲ οὕτε νύκτα τὴν ὀνομάζω ἐκεῖνην, διότι ἡμᾶλλον ποὺς τὴν ἡμέραν καθὼς περιέφερε ὅσα τοὺς τῶν τοῦ φωτός καὶ οὐκ ἐβένυσε πὸ λαμπροῦς ἀπὸ ἀνασθηματα ἄσπερα καὶ ἀπὸ αὐτὸν ἀκούη τῶν αἰγυσιῶν. Διότι ὅπως αὐτοὶ ποὺ μεθῶσαν κάμουν καὶ τὴν ἡμέραν νύ-

κτα, ἔτσι καὶ αὐτοὶ ποὺ προσεύχοντα καὶ ἀγρυπνοῦν ἄλλην τὴν νύκτα, κάμουν τὴν νύκτα ἡμέραν. Διὰ τοῦτο λοιπὸν ἔφαλον καθ' ἄλλην τὴν διάρκειαν τῆς νυκτός ἐκεῖνο τοῦ προφήτου **E** «Νὺξ φωτισμὸς ἐν τῇ τρυφῇ μου καὶ ὅτι σκοτὸς οὐ σκοποθήσεται ἀπὸ σοῦ καὶ νὺξ ὡς ἡμέρα φωτισθήσεται ὡς τὸ σκοτὸς αὐτῆς, οὕτω καὶ τὸ φῶς αὐτῆς». (Ψαλμ. 133,11 - 12).

Ἀπὸ ποῖαν ἡμέραν δὲν ἔγινε λαμπρότερο ἢ νύκτα αὕτη ποὺ σκιρτοῦν ὄλοι ἀπὸ τῶσιν ὑπερβολικῆν χαρᾶν, ποὺ ἔχουν πνευματικῆν χαρᾶν, ποὺ ἐξεκτύθησαν τὰ πλήθη καὶ ἐπληρώθησαν τὰς ὁδοὺς καὶ τὴν ἀγορὰν· Δὲν ὑπῆρχεν γυνῶν ἄσφορος διὰ τὰ ἰσθ κανεῖς, ἀλλὰ ἐκαλόρωσε ἄλλην τὴν ὁδὸν μὲ ἀνθρώπινα σώματα καὶ ἐδείξατε μίαν σειρὰν κρυφῶν καὶ συνεχῆ, καὶ ἕνα ποταμὸν ποὺ ρεεῖ μὲ μεγάλῃν ὀρμῇν, δι' ἄλλης αὐτῆς τῆς ὁδοποιίας, καὶ ἐβλέποντες πρὸς τὸ ἄνω εἰς τὸν οὐρανὸν ἐβλέπαμεν τοὺς ἄσπερας καὶ εἰς τὸ μέσον αὐτῶν τὴν σελήνην. **333 A** κάτω δὲ τὸ πλῆθος τῶν ποσῶν καὶ τὴν βασίλισσαν πὸ λαμπρὰν ἀπὸ τὴν σελήνην νὰ βιδῶν μεταξὺ σας. Διότι ὅπως αἱ ἄσπερες αἱ κάτω, αἱ ἀνθρώποι ὀλοαθῆ, εἶναι καλύτεροι ἀπὸ τοὺς ἐπάνω, ἔτσι καὶ αὕτη εἶναι πολὺ λαμπρότερα ἀπὸ ἐκεῖνην. Καὶ ὁμοίῃ ὅχι· Ἄξιει τόσον ἢ σελήνη ἔσον μία ψι κὴ κοσμημένη μὲ τῶσιν πίστιν εἰς τόσον μεγάλο ἄξιοιο.

Τὶ νὰ πρωτοθυμῶμαι κανεὶς εἰς αὐτήν, τὸν ζῆλον τῆς ποὺ εἶναι θερμότερος ἀπὸ τὴν φωτιάν, τὴν πίστιν τῆς ποὺ εἶναι πὸ σιερεὰ καὶ ἀπὸ τὸν ἀδόκιμα, τὴν συντριβὴν τῆς ψυχῆς τῆς καὶ τὴν ταπεινοφροσύνην αὐτῆς διὰ τῆς ὁποίας ἄλλους ἐκόλυπεν, καθῶσον ἀπερρίψεν μὲ μεγάλῃν ἐκκαλίαν καὶ τὴν βασίλειαν καὶ τὰ βασιλικὰ στέμματα καὶ τὴν ἀλαζονείαν ποὺ προέρχεται ἀπὸ αὐτὰς καὶ ἐνεδόθη τὴν στολήν τῆς ταπεινοφροσύνης· **B** ἀντὶ τῆς βασιλικῆς πορφύρας καὶ ἔλαιψεν περισσότερον μὲ αὐτήν· Διότι βασίλισσα ἐγένοντο πολλὰς πολλὰς αἱ ὁποῖαι μετεῖχον μόνον εἰς τὴν στολήν καὶ εἰς τὰ βασιλικὰ στέμματα καὶ εἰς τὴν δόξαν τὴν βασιλικήν. Εἰς αὐτὴν δὲ μόνον ἔγινε ἡ ἐξαιρετος αὐτῆς καὶ εἰς αὐτὴν μόνον αὕτη ἢ νύκτα. Διότι μόνη αὕτη ἀπὸ τῆς βασίλισσας συνώδευσε μὲ τόσον μεγάλῃν πρῆν μαρτυρίας, καὶ μὲ τόσον μεγάλον ζῆλον καὶ εὐλάβειαν ἀνεμεικτῆ εἰς τὸ πλῆθος καὶ ἐπερίοισε ἄλλην τὴν ἀκολουθίαν τῆς καὶ ἐβεδίωξεν ὅλα σκοδὸν τὰ ἐπιπέδα τῆς ζωῆς μὲ πολλὴν ποσθυμίαν. Διὰ τοῦτο λοιπὸν ἡ ἀφέλειά τῆς πρὸς τὸ πλῆθος δὲν ἦτο ὀλιγωτέρα ἀπὸ τὴν ἀφέλειαν τῶν μαρτύρων. Διότι ὅπως ἀκριβῶς ὄλοι ἔβλεπαν πρὸς τὰ λείψανα, **C** ἔτσι ἔνεκα τῆς παρουσίας τῆς βλοῖ εἶμεναν ἐκπληκτοὶ, καὶ πλοῦστοι καὶ πτωκοὶ, ἐβλέποντες αὐτὴν νὰ ἀκολουθῆ ὀλοα εἰς τὰ ὁσὶ εἰς τόσον μεγάλῃν ὁδοποιίαν, κυρὸς νὰ ἀποκόμῃ, κυρὸς νὰ ἐξαντληθῆ νὰ κρατῆ τὴν θῆκον.

Δι' ἅλα αὐτὰ δὲν θά παύσωμεν νὰ σὲ μακαρίζωμεν, ὅχι δὲ μόνον ἐμεῖς, ἀλλὰ καὶ ὅσοι αἱ μετὰ ταῦτα γενεαί.

Διότι αὐτὰ ποῦ γίνονται ἐδῶ θά ἀκούσθουν μὲν εἰς ἄλλην τὴν αἰκουμένην καὶ εἰς ἄλλην τὴν γῆν ποῦ βλέπει ὁ ἥλιος· θά τὰ ἀκούσουν δὲ οἱ μετὰ ἀπὸ ἡμῶς, καὶ οἱ μετὰ ἀπὸ ἐκείνων, καὶ κανένας χρόνος δὲν θά παραδώσῃ εἰς τὴν λήθην τὸ σμῆδαν διότι θά τὰ κἀνὴ γνωστὰ καὶ πολὺ φανερά ὁ Θεὸς εἰς ἄλλην τὴν αἰκουμένην καὶ εἰς ὅσας τὰς μετὰ ταύτας γενεάς. **Δ** Διότι ἂν τὴν μετόνοιαν πύρην γυναικῶς ἔκοιμε νὰ φθῶσῃ εἰς τὰ πέρατα τῆς αἰκουμένης καὶ τὴν ἔκοιμε ἀθάνατη εἰς τὴν μνήμην μας, πολὺ περισσότερο δὲν θά ἀφίση νὰ ληρομηθῇ τὸ ἔργον κοσμίας καὶ σεινῆς καὶ σάφρονος γυναικῶς ποῦ ἐπέδειξεν τόσην εὐλάβειαν κατὰ τὸν χρόνον τῆς βασιλείας τῆς, ἀλλὰ θά μακαρίζουν ὅσοι ἐσὲ ποῦ ἐπαλοξένησεν τοὺς ἁγίους καὶ ἐπροσώτευσεν τὴν Ἐκκλησίαν, ποῦ ἔκεις τὸν Ἰησοῦν ζῆλον μὲ τοὺς ἀποστόλους· διότι ἂν καὶ σοῦ ἔτυχε νὰ ἔσῃς γυναικεῖαν φύσιν, ἐν τούτοις σοῦ ἐπιτρέπεται νὰ φθῆνῃς καὶ πρὸς ἀποστολικά κατωθώματα. Καὶ ἡ Φοῖβη ἐκείνη ἢ ὅποιο ὑπεδέχθη τὸν διδάσκαλον τῆς αἰκουμένης καὶ ἔγινεν προστάτις αὐτοῦ, ἦτο γυναικῶς καὶ μέτακος τῆς ἰδίας μὲ ἐσὲ φύσεως· **Ε** ἀλλ' ὅμως τόσον πολὺ ἐλάττωσεν, ὥστε ὁ ἅγιος ἐκεῖνος καὶ δεῖος τῶν οὐρανῶν καὶ μέγιστος πάντων τῶν ἀποστόλων, νὰ τὴν τιμῆσῃ καὶ νὰ εἰπῇ δι' ἑαυτὴν ἑπρόσθετος πολλῶν ὀφένεται καὶ ἐμοῦ αὐτοῦ (Ρωμ. 16, 2).

Καὶ ἡ Πρόσκαιλα ἦτο γυναικῶς, ἀλλ' ὅμως τοῦτο δὲν ἔγινε ἐμπόδιον εἰς αὐτὴν ἐπὶ τὸ νὰ ἀνακηρυχθῇ καὶ νὰ γίνῃ ἡ μνήμη τῆς ἀθάνατος.

Καὶ ἄλλος τότε μεγάλος ὄμιλος γυναικῶν ὑπῆρχεν ποῦ ἔζησαν ἀποστολικὸν βίον. Διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς τῶρα ποῦ σὲ συγκαταλέγομεν μὲ ἐκείνας, δὲν θά ὁμοιωθώμεν, διότι εἴσαι λιμάνι ὄλων τῶν Ἐκκλησιῶν **334 Α** καὶ διὰ τῆς παρουσίας βασιλείας ἀποδέλεις εἰς τὴν ἀπόκτησιν τῆς μελλούσης βασιλείας, μὲ τὸ νὰ στηρίξῃς Ἐκκλησίαν καὶ τιμῆς τοὺς ἱερεῖς, νὰ διαλύσῃ τὰς πλάνους τῶν αἰρετικῶν, νὰ ὑποδέξασαι τοὺς μάρτυρας, ὅχι εἰς τὴν πράξειαν ἀλλὰ εἰς τὴν σκέψιν, ὅχι εἰς τὴν οἰκίαν ἀλλὰ εἰς τὴν διάθεσιν, μᾶλλον δὲ καὶ εἰς τὴν οἰκίαν καὶ εἰς τὴν διάθεσιν.

Ἐπαρεῖθη κάποτε καὶ ἡ Μαρία μικροῦ ἀπὸ τὸν ἰουδαϊκὸν λαὸν φέρουσα τὰ ὄσα τῷ Ἰωσήφ καὶ ἔπαλλεν ἕνον· ἀλλ' ἐκείνη ὅταν κατεποντίσθησαν οἱ Αἰγύπτιοι, αὐὸ δὲ ὅταν ἔβουλεύετο ὁ διάβολος· ἐκείνη εἶπεν κίβηλα, αὐὸ δὲ νοῦν καὶ ψυχὴν ποῦ ἤκουον ποῦ πολὺ καὶ ἀπὸ τὴν σάλπιγγα· **Β** ἐκείνη ὅταν ἠλευθερώθησαν οἱ Ἰουδαῖοι, αὐὸ δὲ τῶρα ποῦ στεφανώνεται ἡ Ἐκκλησία ἐκείνη ὅταν καθήγητοὺς ἔσιν λαὸν

ὀμόγλωσσον αὐὸ δὲ ποῦ ἀδήγησεν τῶρα, ἀναρθητῶς λαοὺς ἑτερογλώσσους, καθῶσον ἀδήγησας ἀναρθητῶς ὁμίλους εἰς ἡρᾶς ποῦ ἄλλοι εἰς τὴν γλώσσαν τῶν Ρωμαίων, ἄλλοι εἰς τὴν γλώσσαν τῶν Σύρων, ἄλλοι εἰς τὴν γλώσσαν τῶν Βαρβάρων, ἄλλοι δὲ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλώσσαν τοὺς ἕνους τοῦ Δουλοῦ. Καὶ ἡμπορεῖ νὰ ἰδῇ κανεὶς διάφορα ἔθνη καὶ διαφόρους ὁμίλους νὰ ἔχουν ὅσοι μίαν καθῶσαν, τὴν καθῶσαν τοῦ Δουλοῦ καὶ νὰ σὲ σπεραναίνουν μὲ εἰσάδας.

Ἐπεζητεῖ ἡ καρὰ τῆς ἐορτῆς αὐτῆς καὶ τὸν θεοφιλῆστον Βασίλεα ποῦ σφύρει μαζί μὲ ἐσὲ τὸ ἄροτρον τῆς εὐσεθείας· ἀλλὰ καὶ αὐτὸ ἔγινεν μὲ τὴν ἰδικίαν σου σῦνεσιν, τὸ νὰ παραμείνῃ δηλ. σήμερον εἰς τὸ ἀνάκτορον καὶ νὰ ὑποσχεθῇ ὅτι ἀβρίον θά εἶναι παρών. **С** Διὰ νὰ μὴν κούρασῃ τὸ πλῆθος τῶν ἱππέων ὅτι ὁ θόρυβος τῶν ὑπλομένων στρατιωτῶν τὰς παρθένους, τὰς γραίας, τοὺς γέροντας καὶ διαταρᾶξῃ τὴν ἐορτὴν πρότιτοςα συνετὰ ἐκάρισεν τὴν πανηγυρίν. Διότι ἐάν παρευρίσασαντο καὶ οἱ δύο σήμερον, θά ἐτελείωνε σήμερον καὶ ἡ ἐορτή. Διὰ νὰ παρῶσῃ δὲ καὶ ἡσυχίαν εἰς τὴν σημερινὴν ἡμέραν καὶ διὰ νὰ προσφέρῃ ἀφθόνως τὴν καρὰν, μὲ τὴν προσθήκην τῆς αὐρανῆς ἡμέρας, διεμοίρασεν μὲ αὐτὸν τὴν ὑπηρεσίαν, καὶ αὐτὴ μὲν παρευρέθη σήμερον, ὑπεσκέθη δὲ εἰς ἡμέρας τὴν παρουσίαν δικαίου δι' ἀβρίον. Διότι ὅπως συμμετέχει μὲ αὐτὸν εἰς τὴν Βασιλείαν, ἔτσι συμμετέχει καὶ εἰς τὴν εὐσέθειαν **Δ** καὶ δὲν ἀφήνῃ τὸν δευτὸν τῆς νὰ εἶναι ἀμέτακος εἰς τὰ κατωθώματα, ἀλλὰ συμμετέχει εἰς ὅλα.

Ἐπειδὴ λοιπὸν πρέπει νὰ διεκτιθῇ ἡ πνευματικὴ μας πανηγυρίς καὶ εἰς τὴν αὐρανὴν ἡμέραν, πρέπει νὰ ἐπαδειξώμεν πάλιν τὴν ἰδίαν προθυμίαν, ὥστε ὅπως ἀκριβῶς εἴδομεν τὴν φιλόχριστον βασιλείαν μαζί μὲ τὸ πλῆθος, ἔτσι νὰ ἴδομεν νὰ παρευρίσασαι ὁ θεοφιλεὶς Βασίλειος μαζί μὲ τὸν στρατὸν, καὶ νὰ προσφέρῃ εἰς τὸν Θεὸν τὴν ἰδίαν θυσίαν μὲ εὐλάβειαν, μὲ ζῆλον, μὲ πίστιν καὶ ἔκοντες τοὺς ἁγίους μάρτυρας συμμετάσκει εἰς τὰς προσευκὰς δις εὐχηθώμεν εἰς τοὺς βασιλεῖς μας μακροζωΐαν, γῆρας εὐτυχές, **Ε** τέκνα καὶ τέκνα τέκνων, καὶ θεοβίως πρὸ πάντων τούτων ὄλων νὰ δυναμώσῃ ὁ ζῆλος αὐτοῦς νὰ ἀσχηθῇ ἡ εὐλάβεια καὶ ἔτσι νὰ δυναμώσουν τὸν παρόντο βίον, ὥστε καὶ κατὰ τοὺς ἀτελείωτους αἰῶνας νὰ συμβασιλεύσουν μὲ τὸν μονογενῆ υἱὸν τοῦ Θεοῦ. Διότι λέγει· «Εἰ ὑπαρμένομεν καὶ συμβασιλεύομεν» (**Β'** Τηρ. 2, 12) καὶ θά ἐπαύξωμεν τὰ αἰῶνα ἀγαθὰ τὰ ὅποια εἶπε ὁσοὶ ἡμεῖς νὰ ἀνωρθώμεν διὰ τῆς χάριτος καὶ φιλανθρωπίας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ τοῦ ὅποιου εἰς τὸν Πατέρα συγκρόνωκ· καὶ εἰς τὸ ἄγιον Πνεῦμα ἀνήκει ἡ δόξα τῆν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων Ἀμήν.

Ο Μ Ι Α Ι Α Γ'

325 Α ΤΗΝ ΕΠΟΜΕΝΗΝ ΗΜΕΡΑΝ ΟΤΑΝ ΗΘΕΝ Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΕΙΣ ΤΟ ΜΑΡΤΥΡΙΟΝ ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΑΙ ΜΑΡΤΥΡΟΣ ΘΩΜΑ ΠΟΥ ΕΥΡΙΣΚΕΤΟ ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΡΥΠΙΑΝ ΚΑΙ ΑΝΕΚΡΗΞΕΝ ΗΡΙΝ ΔΙΟ ΤΗΝ ΟΜΙΛΙΑΝ, Η ΟΠΟΙΑ ΕΛΕΓΕΘΗ ΕΙΣ ΤΟ ΠΑΘΟΣ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΑΝΑΧΩΡΗΣΗΝ ΕΚΚΙΝΟΥ.

Εὐλογητός ὁ Θεός, πόσον μεγάλα εἶναι αἱ δυνάμεις τῶν μαρτύρων. Χθές προσελκυσαν ἐδῶ ἄλλοτερον τὴν πόλιν μετὰ τῆς βασιλείας, Β σήμερον δὲ μετὰ μεγάλην εὐλάβειαν τὸν βασιλέα μετὰ τὸ σπράτευμα, δεμένους ὅχι μετὰ δεισμά, ἀλλὰ μετὰ τὴν ἀλυσιδα τῆς ἀγάπης, ἀλυσιδα ποῦ δὲν σπάζει. Καὶ τὸ παράδειον λοιπὸν εἶναι αὐτὸ, ὅτι δὲν παρευρέθη ἄπλως μόνον ὁ βασιλεύς, ἀλλ' ὅτι μετὰ μεγάλην προθυμίαν παρευρέθη, καὶ ὅχι ἀπὸ ἀνάγκης, ἀλλὰ ἀπὸ διαθέσεως, ὅχι διὰ τὴν εὐκαριστήσιν, ἀλλὰ διὰ τὴν εὐκαριστήσιν αὐτὸς ποῦ εὐεργετῆι ἔλας ἀπὸ τὴν οἰκουμένην, ἦλθεν διὰ τὴν ἀπολαύσιν εὐεργεσίας ἀπὸ τοῦ ἀγίου τούτου καὶ τὴν καρπώσιν τὰ ποῦ μεγάλα ἀγαθὰ. Ἀ' αὐτὸ, αὐτὸς μὲν τὸ βασιλικὸν στέμμα, καὶ ὅλοι οἱ περὶ αὐτόν, ἄλλοι μὲν τὰς ἀσπίδας, ἄλλοι δὲ τὰ δόρατα ἀφοῦ ἀπέθεσαν καὶ ἀφοῦ ἐγκατέλειπον τὴν πολυτέλειαν ἐκείνην κατέφθασαν ὅλοι μετὰ κατεσταλμένην ἀκρίβειαν ὡς νὰ εἰσέλθουν ἀπὸ τὴν γῆν εἰς τὸν οὐρανόν, Γ ὅπου τὰ ἀξιώματα καὶ αἱ δόξαι καὶ ὅλη αὐτὴ ἡ τιμητικὴ ἐμφάνισις τῶν ὀφθαλμῶν παρερρίχονται καὶ λαμποκοποῦν μόνον ἡ ἐπίδειξις τοῦ θίου καὶ οἱ καρποὶ τῆς ἀρετῆς. "Ἄν δὲ ἐδῶ εἰς τὴν γῆν εἶναι τόσον μεγάλη ἡ δύναμις τῶν μαρτύρων, νὰ σκεφθῆς πόσον μεγάλη εἶναι εἰς τοὺς οὐρανοὺς. "Ἄν κατὰ τὴν περίοδον τῶν ἀγώνων καὶ τῶν παλοσμάτων εἶναι τοιαῦτα αἱ τιμαὶ αὐτῶν, ποῖα θὰ εἶναι κατὰ τὸν καιρὸν τῆς ἀνταποδόσεως τὰ βραβεῖα τῶν. Καὶ ἡμεῖς δὲν στασιάζομε εἰς τὴν παρούσαν ζωὴν, ἀλλὰ παρευόμεθα πρὸς ἄλλην ζωὴν καλύτεραν ἀπὸ τὴν παρούσαν καὶ θαδίζομεν πρὸς μεγαλυτέρας ἐλπίδας καὶ αἰώνιον ἀπόλαυσιν ἀγαθῶν ποῦ δὲν ἔχουν τέλος. Ἀπὸ εἰς δύο περιόδους ἐκάρτισεν ὁ Θεὸς τὴν ζωὴν μας, καὶ τὴν μὲν παρούσαν τὴν ἔκαμε κοπιώδη, τὴν δὲ μέλλουσαν γλυκεῖαν καὶ ἀθάνατον, Δ ὥστε ἀφοῦ κοπιώσομε ὄλιγον ἐδῶ νὰ ἀπολαύσομεν ἐκεῖ τῶν ἀθανάτων στεφάνων.

"Ἦθελεν θεοποιεῖς εὐθεὶς ἐξ ἀρχῆς νὰ μᾶς φέρῃ εἰς ἐκεῖνην τὴν ζωὴν, ὅμως ἡμεῖς δὲν τὸν ἀφρίσομεν, διότι διὰ τῆς

ραθυμίας ἔκαμεν κόμει ποῦ μεγάλην τὴν ἀνοβολὴν καὶ διὰ τῆς ὑπερισκεψίας ἔκαμεν τὴν μεγάλην αὐτὴν ἐπαδράβουν εἰς τὴν μελλοντικὴν ζωὴν. Καὶ θὰ προσπαθῆσιν νὰ τὸ ἀποδείξω τοῦτο ἀπὸ ὅσα ἔκαμεν πράξει ἐξ ἀρχῆς. Διότι τοιοῦτος εἶναι ὁ Θεός· δταν πρόκειται νὰ παρῶσιν εἰς ἡμᾶς κάποιο ἀγαθὸν καὶ ἂν ἀκόμη θεωροῦμεθα ἀνάξιοι τῆς γενναιοδικίας του μᾶς ἀποδεικνύει δι' ὅλων τῶν πραγμάτων ὅτι αὐτὸς μὲν θέλει, ὅμως ἐξ αἰτίας τῆς ἰδικῆς μας ραθυμίας στερούμεθα ἐκεῖνων ποῦ ἐπιθεῖται. Αὐτὸ ἔκαμε καὶ ἐξ ἀρχῆς.

Δημιουργῶν τὸν ἀνθρώπον δὲν τὸν ἐπάσασεν ἐξ ἀρχῆς μετὰ πόνων Ε καὶ ταλαιπωρίας καὶ λύπης, δὲν τὸν ἔκαμεν θνητόν, ἀλλὰ ἦτο ἀπληλαγμένος προηγουμένως ἀπὸ ἀλιγοφυκίαν καὶ ἀπὸ κόπους καὶ ἀπὸ τὸν θάνατον. Διότι ἐάν ἐξ ἀρχῆς εἶδεν εἰς αὐτὸν αὐτὰ δὲν θὰ τὸν κατεδίκαιεν μετὰ τὴν παρῶσιν εἰς αὐτὰ τὰ βάσανα καὶ τὴν τιμωρίαν· ὅμως ἐδημιουργήθη χωρὶς αὐτὰ καὶ ἔλαμπε ποῦ ποῦ καὶ ἀπὸ τὸν ἦλον καὶ ἦτο γυμνός μὲν ἀπὸ ἐνόδηματα, περιβεβλημένος δὲ μετὰ δόξαν. Καὶ αὐτὸ ἦτο μεγίστη ἀπόδειξις τῆς μακαριότητος αὐτοῦ, τὸ νὰ μὴν ἔχη ὅπλ. ἀνάγκην ἀπὸ ἐνόδηματα οὔτε ἀπὸ οἰκίον οὔτε ἀπὸ κάποιαν ἄλλην τέτοιαν ἐνδυμασίαν καὶ νὰ ἔχη σῶμα ποῦ δὲν εἶχε τοιαύτας ἀνάγκας.

326 Α Δὲν ἦτο εὐτυχεῖς μόνον ἐνεκα τούτου, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ ὅτι ποῦ τῆς παραβάσεως ἀπελάμβανεν τῆς πρὸς τὸν Θεὸν συναναστροφῆς, καὶ διὰ τῆς παρηγορίας εὐρισκεν ἀπόλαυσιν εἰς αὐτόν. Καὶ ἔτρεμον μὲν οἱ ἀγγελοὶ καὶ δὲν ἐτολμοῦσαν οὔτε νὰ τὸν ἀντικρύσσουν τὰ Χερουσίμ καὶ τὰ Σεραφίμ, αὐτὸς ὅμως συνωμιλῶσε μετὰ αὐτὸν ὡς φίλος πρὸς φίλον. Καὶ δταν ἐδημιούργησεν τὰ εἶδη τῶν ἀδελφῶν ζωῶν, τὰ ἀδηγήσασεν ἐνώπιόν του καὶ αὐτὸς ἔθεσεν ἐνόδηματα εἰς ὅλα καὶ παρέμειναν αὐτὰ σταθερά. Καὶ αὐτὸ εἶναι ἀπόδειξις μεγίστης τιμῆς τοῦ Θεοῦ, ὅχι τὸ ὅτι διέταξεν αὐτόν νὰ δώσῃ τὰ ἐνόδηματα, ἀλλὰ τὸ ὅτι ὁ ἀνθρώπος ἔλλαξεν τὸν νόμον ποῦ τοῦ εἶδεν, ἐνῶ ὁ Θεὸς εἶναι πᾶν τὴν ὁπίαν ἐδύκεν εἰς αὐτόν πρὸ τοῦ νόμου δὲν τὴν ἔλλαξε, ἀλλὰ Β ἔπῳν ὁ ἐκάλεσεν Ἄδμ, τοῦτο ὄνομα αὐτῶ (Γέν. 2, 19).

Εἶδες ὅτι τίποτε ἀπὸ τὴν παρούσαν ζωὴν δὲν εἶναι γνώριμα τῆς ἐκεῖ ζωῆς; οὔτε αἱ τέχναι, οὔτε τὰ ἐμπόσειον, οὔτε τὰ οἰκοδομήματα, οὔτε τὰ ἐνόδηματα, οὔτε τὰ ὑποδήματα, οὔτε ἡ οἰκία, οὔτε ἡ τράπεζα, οὔτε ὁ κόπος, οὔτε ἡ λύπη, οὔτε ὁ θάνατος, οὔτε τὰ πλῆθος τῶν ἀδελφῶν παθῶν, ἀλλὰ ἦτο ἐνδοξία καὶ λαμποκοπὴ ἡ ἀρχὴ, καὶ ἡ ἀρχὴ ἀδηγήσασεν πρὸς καλύτεραν ζωὴν. Ἀλλὰ δὲν ἐπέτρεπεν ὁ Ἄδμ, διότι διὰ ἀνεκαρπύτου ραθυμίας παρέβη τὰς δοθεῖσας ἐντολάς καὶ δὲν ἦδυνήθη νὰ ὑποσχη τὰ ἀπρηγορημένου δένδρου.

"Όμως και πάλιν αποδεικνύεται μεγάλη ή φιλανθρωπία του Θεού, καθόσον είναι τοιαύτη συνήθεια εις τόν Θεόν, **C** όταν δηλ. έξ αίτίας της ραθυρίας κάσωμεν κάτι, δέν άπομακρυνόμεθα από αυτό προτού προηγουμένως άσκαληθώ και πράξη τὰ πάντα, ώστε να μᾶς ἔπαιναφέρη εις πολύ μεγαλύτερα από εκείνα που ἔχομεν ἐκπέσει αὐτό λοιπὸν συνήθη και τότε.

Ἐξέπεσαμεν ἐκ τοῦ παραδείσου, ὅμως ἐλάβομεν τὸν οὐρανόν, και ἔτσι ἔγινεν τὸ κέρδος μεγαλύτερον ἀπὸ τὴν ζημίαν. Ὅμως δέν τὸν ἐλάβαμεν ἀμέσως και τούτο πάλιν εἶναι ἴδιον τῆς φροντίδος αὐτοῦ. Διότι ἐπειδὴ εἶπεν ὁ ἔκθρος, δι. "Ἔσεσθε ὡς Θεοί (Γεν. 3, 5) και με αὐτὰ τὰ λόγια ἐφροσύκωστε τὰς ἐλπίδας των και τοὺς ἔκαμε να ἐλπίζουσι με ἄ γίνουσι ἴσοι πρὸς τὸν Θεόν και τοὺς ἔκαμε να φοβηθῶσι με ἄ περισσευσίαν και να νομίζουσι δι. θά λάθουν μεγαλύτεραν ἀξίαν ἀπὸ τὴν ἴδιαν των φύσιν, **D** διὰ να θεραπεύσῃ τὸ τραῦμα αὐτὸ ὅσον τὸ δυνατόν καλύτερον ἐπιτρέπει ἀμέσως να συνηθίσῃ εις τὸν θάνατον, ὥστε διὰ τῆς πείρας να μάθῃ τὴν συμβουλήν τοῦ διαβόλου και ἀφοῦ παιδευθῆ διὰ τῆς ταπεινώσεως τῆς ψυχῆς τότε να καταστήσῃ τὸ σῶμα ἄθανατον. Προηγουμένως ὅμως ἤθελεν να κυριαρχῆ εις τὴν ψυχὴν του ὁ φόβος τοῦ θανάτου, και να φαίνεται δι. εἶναι φοβερὸν πρᾶγμα.

Διὰ τούτο λοιπὸν ἐπέτρεψεν εις τὸν Ἄβελ να ἀποθάνῃ πρῶτος διὰ να μάθῃ ὁ Ἄδὰμ διὰ τῆς ὁράσεως αὐτῆς τί κακὸν εἶναι ὁ θάνατος και πόσον θαρδὸν πρᾶγμα και μισητόν. Διότι ἂν αὐτὸς ἀπέθνησκεν πρῶτος δέν θά ἐμάνθανε τὴν φύσιν τοῦ θανάτου διότι δέν θά ἔβλεπεν ποτὲ ἄλλον νεκρόν. **E** Τώρα ὅμως που αὐτὸς ζῶν βλέπει τὸν θάνατον να ἐξουσιάζῃ εις ἄλλο σῶμα, εις τὸ σῶμα τοῦ παιδιοῦ του, ἐμάνθανε ἀκριθέστερον και σαφέστερον τὸ μέγεθος τῆς τιμωρίας. Διὰ τούτο λοιπὸν εἶδεν τὸν θάνατον ὡς μόνον εις ἕνα σῶμα, ἀλλὰ εις τὸ σῶμα τοῦ παιδιοῦ του ὅπου με τὸν θάνατον ἡ τυραννία τῆς φύσεως ἔκαμεν τὴν λύτην του πὸς σκληρὰν και με τὴν τυραννίαν τῆς φύσεως ἡ ἀρετὴ τοῦ παιδιοῦ, και με τὴν ἀρετὴν τὸ νεκρὸν τῆς ἡλικίας, διότι ἔδεικθη τὸν θάνατον ὡς εις τὰ γηρατειά, ἀλλὰ εις τὸ ἄνθος τῆς ἡλικίας. Και ἐπὶ πλέον δι. τὸ γεγονός δι. να ἔπαθεν αὐτὸ ἀπὸ τὸν ἀδελφόν του και μάλιστα παρὰ νόμους και ἁδικίας, ἔκαμε μεγαλύτερον τὴν λύτην του.

Δι' ὧν τούτων παρουσιάζεται φοβερὸν τὸ προσωπεῖον τοῦ θανάτου ³³⁷ **A** και φοβερώτερος εις τὴν ὄψιν, και ἔγινετο εις τὸν Ἄδὰμ θαρδότερα ἢ θλίψις, διότι καθε ἕνα ἀπὸ αὐτὰ ἦναπτε μεγάλην κόρην και ἔκαμε τὴν φλόγα πὸ και-

στικὴν και τὸν ἐπιηροφάροι εις πόσον μεγάλον κακὸν τὸν ἐρριμην ὁ διάβολος.

Ἄν εἶμερ που βλέπομεν καθημερινῶς νεκροὺς συγκαλύμεθα και παραττόμεθα και φαρόμεθα και ὀχι μόνον εἶμερ, ἀλλὰ και ἐκείνοι που εἶναι φαντασμένοι και κατέχουσι τὰ μεγάλα δόξασματα, και οἱ ἐπηρμένοι, όταν τύχη και παρευρεθῶσι εις τὴν ἐκφορὰν οἰουδῆποτε νεκροῦ γίνονται σκυθρωποὶ και ἀπὸ τὸν καθε ἕνα ταπεινότεροι, πόσον περισσότερον ὑπέπερεν ἐκεῖνος που εἶδε τὸν πρῶτον νεκρόν, **B** και μάλιστα τὸ σῶμα τοῦ παιδιοῦ του, τέτοιου παιδιοῦ, όταν μάλιστα οὐδέποτε ἐσκέφη τὴν ἰδέαν τοῦ θανάτου. Πόσον ἐθαυρήθη με τὸ παράδειον τούτο θέαμα; Πόσον ὑπέπερεν όταν εἶδε τὸ παιδί του να μὴν ἀκούῃ τὴν φωνήν, ὡστε να αἰσθάνετα τὴν ὄψιν, ὡστε να δάκρυσαι, ὡστε τοὺς φρήνοὺς, μήτε να κινήται, μήτε να συμπονή τὸν πενθοῦντα πατέρα, ὡστε να πρῶτη τὰ συνήθη πρᾶγματα; Και μὴν λάθῃς ὑπὲρ τὴν τωρινὴν κατάσταση, ἀλλὰ να σκεφθῆς δι. τότε διὰ πρῶτην φορὰν εἶδεν ὁ ἄνθρωπος τὸν νεκρὸν ἐκεῖνον και ἦτο γεμάτος ἀπὸ φόβου και ταραχῆν.

Ὅμως μοῦ με αὐτὸ ἐπενόησεν ὁ Θεὸς και τὴν παραγορίαν. Δέν ἤθελεν να ἀξήρῃ μόνον ὁ φόβος τοῦ θανάτου, ἀλλὰ να ἔχη ὁ ἄνθρωπος και κάποιαν παρηγορίαν. **C** Πόσον παρηγορίαν λοιπὸν; Τὴν παρηγορίαν τῆς Ἀναστάσεως. Ἄλλὰ αὐτὴν δέν τὴν ἔδωκεν ἀμέσως, ἐφανέρωσεν ὅμως ἀμέσως τὰς ἐλπίδας δι' αὐτὴν κάποια σκεπεινὰ και συγκαλυμμένα. Ἐπειδὴ ἐμεγάλωσεν πολὺ ὁ φόβος και ἐτάραξεν τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου και ἐράνη πόσον φοβερόν πρᾶγμα εἶναι ὁ θάνατος, πόσον θαρδὸς και μισητὸς και ἐνοκλητικὸς και τὸ ἀνπλαρθάνετα αὐτὸ ὀχι ἀπὸ τὴν ἐξωτερικὴν ὄψιν τοῦ νεκροῦ σῶματος, ἀλλὰ και ἀπὸ ὅσα συμβαδίνουσι μετὰ, δηλ. ἀπὸ τοὺς σκέληκας, ἀπὸ τὴν δουλοῖαν, ἀπὸ τὴν σφην, ἀπὸ τὴν τέφραν και ἀπὸ ὅλα τὰ ἄλλα που συνακαλοῦσθον τὸ νεκρὸν σῶμα. Ἐπειδὴ λοιπὸν ἐμεγάλωσεν ὁ φόβος και ἐτάραξεν τὴν ψυχὴν, **D** ἔδε πῶς μᾶς δίδει και τὴν ἐλπίδα τῆς ἀναστάσεως, κάπως σκοτεινὴν μεν και ἀσκαφῆ, ὅμως τὴν θέτει ἐντὸς ἡμῶν. Διότι τὸν Ἐνὼχ που ἔζησεν μετὰ ἀπὸ αὐτὸ δέν τὸν ἄφησεν να ἀποθάνῃ και λέγει ὁ Παῦλος: «Πῶστε Ἐνὼχ μετέβη τοῦ μὴ ἰδεῖν θάνατον και οὐκ ἠρόρισκετο, διότι μετέβηκεν αὐτὸν ὁ Θεός» (Ἐβρ. 11, 5). Τὸν μετέθεσεν εις τοὺς οὐρανοὺς και δέν τὸν ἄφησε να ἀποθάνῃ. Δέν τὸν ἔκαμεν πρὶν ἄθανατον διὰ να μὴν τὸν ἀπαλλάξῃ ἀπὸ τὸν φόβον, ἀλλὰ παρεμείνε δίκως να ἀποθάνῃ, χωρὶς ὅμως να εἶναι ἄθανατος. Ἐκάρτισεν μακροζωῖαν εις τὸ θνητὸν σῶμα, δεικνύουσι, καθὼς εἶπεν, ἀμύδρως πρὸ τῆς ἀναστάσεως τὰς ἐλπίδας. Διὰ τούτο λοιπὸν ἐπέτρεψεν κατ' ἀρχὴν να ἀποθάνῃ ὁ δίκως, **E** διότι

μετά την ανωτέρω αίτιαν δὲν θά ἔκανε λόθος κανείς νά εἰπῆ δι: καί δι' αὐτήν τὴν αἰτίαν ἐπέτρεψεν τὸν θάνατον. Διὰ ποίαν λοιπόν; Διὰ τὴν αἰτίαν τῆς ἀναστάσεως.

Ἐπειδὴ δὲν ἐπρόκειτο συνεχῶς νά ἐξουσιάζῃ ὁ θάνατος, διὰ τοῦτο τὸ πρῶτον αὐτὸ θεμέλιον καί τὴν πρώτην ρίζαν τοῦ ἔκαμεν νά στερεωθῇ ἐπάνω εἰς δίκαιον ἄνθρωπον, διὰ νά γίνῃ τὸ θεμέλιόν του ἐτοιμόρροπον. Διότι ὅπως ἡ ἀμαρτία εἶναι τροφὴ διὰ τὸν θάνατον ἔτσι καί ἡ ἀρετὴ εἶναι καταστροφὴ καὶ ἀφανισμὸς διὰ τὸν θάνατον. Ἐπέτρεψεν λοιπὸν ἐκεῖνον ποῦ ἐπρόκειτο νά ἀποθάνῃ πρῶτος νά εἶναι δίκαιος: διὰ νά φανερώσῃ ἐξ ὀρχῆς πρὸς ἡμᾶς καί νά δεῖξῃ ἀμυδρῶς καλὰς ἐλπίδας δι: δὲν θά ἀφήσῃ τὸ γένος ἡμῶν νά παραμείνῃ ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τοῦ θανάτου, διὰ τοῦτο ποῦ ἐτοιμόρροπος ἐδίδοτο εἰς αὐτὸν ὁ θεμέλιός του.

338 A Ἐπειτα μετὰ τὸν Ἐνιάς εἰς τὸν Νῦε πάλιν με ἄλλον τρόπον μᾶς ἐδείξεν τὴν εἰκόνα τῆς ἀναστάσεως. Μήπως ὁ Νῦε εὐρίσκειτο εἰς καλυτέραν κατάστασιν ἀπὸ ἐκείνους ποῦ εἶχαν ἀποθάνει, κατὰκλειστος εἰς τόσον μεγάλον βυθὸν καὶ σκότος καὶ φυλακὴν; Ὅμως τὰ πελάγη ἐκεῖνα τῶν ὑδάτων τὰ ἀπέραντα ποῦ ἐκάλυψαν τὰς κορυφὰς τῶν ὀρέων τοῦ Νῦε, ποῦ ἦτο ἐντὸς τῆς κωκυτοῦ, δὲν τὸν κατεπόντησαν: ἀλλὰ καθὰς ἀνασταίνεται κανείς ἐκ τοῦ θανάτου, ἔτσι ἐξῆλθεν οὐκ ὀκνηρὸς ἀπὸ τὴν μεγάλην ἐκείνην πρακτικὴν δεικνύων, ἐκ τῆς ἰδικῆς του σωτηρίας, τὴν ὄψιν τῆς ἀναστάσεως.

Πάλιν μετὰ ἀπὸ ἐκεῖνον (διότι ὅσον ὁ χρόνος παρήρκετο τόσον εὐκρινέστερα ἐφάνησαν αἱ εἰκόνας τῆς ἀναστάσεως) B καὶ εἰς τὸν Ἰανῶ τὸ ἴδιον ἔκαμεν. Αἱ τρεῖς ἡμέραι κατὰ τὰς ὁποίας ἦτο ἐντὸς τοῦ θανάτου, καὶ ἡ ἀπαλλαγὴ ἐκ τοῦ κήτους ἦτο προαναγγελία τῆς ἀναστάσεως τοῦ θεοσοτικῆς σώματος. Διὰ τοῦτο καὶ αὐτὸς ἔλεγεν «Σημεῖον ἐπιτρέψῃ ἡ γενεὴ αὕτη, καὶ σημεῖον οὐ δοθήσεται αὐτῇ, εἰ μὴ τὸ σημεῖον τοῦ Ἰανῶ ὡσπερ γὰρ Ἰωνᾶς ἐν τῇ κοιλίᾳ τοῦ κήτους τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας ἐποίησεν οὕτως ἔσται ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς γῆς τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας» (Ματθ. 12, 39-40).

Καὶ ἡ γέννησις τοῦ Ἰσαὰκ ἂν εἰπῆ κανείς δι: εἶναι τύπος τῆς ἀναστάσεως δὲν θά κάμῃ λόθος. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Παῦλος ὅταν διηγῆθαι τὰ περὶ τῆς γεννήσεως αὐτοῦ ἀπὸ τὴν στείραν εἶπεν C δι: ὁ πατὴρ αὐτοῦ δίκαιος νά ὑπάρχῃ ἐλπίς, ἐπίστευσεν με ἐλπίδα καὶ δι: «Μὴ ἀσθενήσας τῇ πίστει, κατενόησε τὸ ἑαυτοῦ σῶμα νεκρωμένον καὶ τὴν σάρκασιν τῆς μητρός Σάρρας» εἰς δὲ τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ Θεοῦ οὐ διεκρίθη τῇ ἀπιστίᾳ, ἀλλ' ἀνεδυναμώθη τῇ πίστει, δοῦς δόξαν τῷ

Θεῷ, καὶ πληροφορηθεὶς δι: καθ' ὃ ἐπήγγελται δυνατὸς ἔσται καὶ ποιῆσαι» (Ρωμ. 4, 19-25). Δι' αὐτὸ καὶ προσέθεσεν «Ὅτι ἐγράφη δὲ δι' αὐτὸν μόνον, ἀλλὰ καὶ δι' ἡμᾶς, οὐκ μέλλει λογίζεσθαι τοῖς πιστεύουσιν ἐπὶ τὸν ἐγγεγραμτὸν Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν Κύριον ἡμῶν ἐκ νεκρῶν».

Εἶναι φανερὸν λοιπὸν δι: ἡ γέννησις τοῦ Ἰσαὰκ εἶναι σύμβολον τῆς ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ. Διότι δὲν ἦτο σύμβολον δὲν θά προσέθετεν διὰ νά εἰπῆ «Ὅτι ἐγράφη δὲ δι' αὐτὸν μόνον, ἀλλὰ καὶ δι' ἡμᾶς οὐκ μέλλει λογίζεσθαι». D Διότι τὰ σύμβολα δὲν γράφονται μόνον δι' ἐκείνους ποῦ τὰ δέκονται μόνον κατὰ τὸν καιρὸν ποῦ συμβαίνουν, ἀλλὰ καὶ δι' ἐκείνους ποῦ πρόκειται νά ἀφελθῶν ἀπὸ αὐτὰ εἰς τοὺς μετέπειτα χρόνους. Διὰ τοῦτο καὶ ἄλλοις λέγει «Ταῦτα δὲ τίσις συνέβαινον ἐκείνους ἐγράφη δὲ πρὸς νοουθεσίαν ἡμῶν εἰς οὗς τὰ τέλη τῶν αἰώνων κατήντησε» (Α' Κορ. 10, 11).

Καὶ ὁ Ἠλίας διὰ τῆς ἀναλήψεώς του διήνογεν εἰς ἡμᾶς αὐτὴν τὴν ἐλπίδα τῆς ἀναστάσεως. Ἐκεῖνα ὅμως δὲλα ἦσαν σύμβολα: ὅταν ὅμως ὁ μονογενὴς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἦλθεν ἐδῶ ὑστερα ἀπὸ πολλοὺς καὶ ἀπείρους χρόνους ἐδείξεν εἰς ἡμᾶς εἰς τὴν πραγματικότητα τὴν ἀνάστασιν διὰ τοῦ ἰδιοῦ τοῦ σώματος, ὅταν τὸ ἐλευθέρωσεν E ἀπὸ τὴν τυραννικὴν ἐξουσίαν τοῦ θανάτου. Διὰ τοῦτο καὶ λέγει «Χριστὸς ἀποθανὼν καὶ ἡγερθεὶς ἐκ νεκρῶν οὐκ ἔτι ἀποθνήσκει: ὁ γὰρ ἀπέθανε τῇ ἀμαρτίᾳ, ἀπέθανεν ἑσάπαξ» (Ρωμ. 6, 9-10).

Καὶ κατ' ἀρχὴν μὲν αὐτὰ συνέβησαν ἀμυδρῶς, καθῶς καὶ ἡ ἐλπίς τῆς ἀναστάσεως διὰ τοῦ Ἐνιάς, καὶ ἡ κατάλυσις τοῦ θανάτου διὰ τοῦ Ἄθελ ἐγνωστοποιεῖτο εἰς ἡμᾶς αἰνιγματωδῶς. Ὅμως καὶ τὰ δύο αὐτὰ ἔγινον καθαρὰ καὶ φανερά πλήρως καὶ εἰς τὴν πραγματικότητα διὰ τοῦ μονογενοῦς Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ. Ὅθεν λοιπὸν καὶ πλήρως μαρτύρων ἐβλάστησαν, διότι κατενικήθη ὁ θάνατος, καὶ λάμπει ἡ ἀνάστασις. Διὰ τοῦτο καὶ ἡ παρούσα ζωὴ ἔγινεν ἐπίπνοος καὶ εἶναι πλήρως κόπων. 339 A ἵνα ἐπὶ ἐδῶ ὀρμώμενοι καὶ οἱ πλεονόμοι ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου ποῦ σπράσκουν ὁ ἕνας τὸν ἄλλον νά εἰσδύσων εἰς τὰ πρόσκαιρα καὶ νά φέρονται ὡς ἀπαθεῖς πρὸς τὰ δυσάρεστα τῆς ζωῆς αὐτῆς, νά ἀποφεύγουν μὲν τὰς ἡδονὰς καὶ τὴν υπερβολικὴν ἀνάγην πρὸς τὴν παρούσαν ζωὴν, νά ἐπιδιώκουν δὲ τὸν οὐράνιον ἔρωτα καὶ νά ἀπεψύχονται νά φθάσουν εἰς τὴν ἡμέραν ἐκείνην. Διότι ὁ μὲν φτωχόμενος καὶ ὑψηλόφρων δὲν ἔχει ἀνάγκην τῆς παρασέσεως αὐτῆς, ἀλλὰ ἐπειδὴ ἠνθώσκει πᾶσαν μεγάλη εἶναι ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν, μέλλει δὲ τὸ νά συναναστρέφεται πρὸς τῆς βασιλείας με τὸν Θεὸν καὶ νά εἶσαι με τὸν Χριστὸν —διότι αὐτὸ εἶναι μεγαλύτερον ἀπὸ κάθε βασιλείαν— δὲν θά

προτιμήση τίποτε ἀπὸ τὰ εὐχάριστα τοῦ παρόντος κόσμου, **B** ἀλλὰ θὰ περιφρονήσῃ αὐτὰ καὶ θὰ τὰ παραλείψῃ θεωροῦν αὐτὰ ὡς οὐκίας. Ἐπειδὴ δὲ πολλοὶ εἶναι δοῦλοι εἰς τὸ σῆμα των καὶ ἔχουν κυριεύσῃ ἐπὶ τὴν τυραννικὴν ἐξουσίαν τῶν θωϊκῶν ἀπολαύσεων καὶ εὐδούουν ἐντὸς αὐτῶν ὅπως τὰ θηρία μέσα εἰς τὰς φωλεὰς των, διὰ τὸ σπαρτάσῃ τὴν ἀγάπην αὐτῶν πρὸς αὐτὰς ἔδωκεν μαζί με αὐτὰ πολλὰ ποῦ προσενεοῖν εἰς αὐτοὺς λύπην καὶ φόβου, καὶ ἡμερίας, καὶ φροντίδας, καὶ ἀγωνίας καὶ κινδύνους καὶ δειλίαν καὶ πλῆθος σωματικῶν παθῶν καὶ τὴν ἐνόχλησιν τὴν προσεκαμένην ἀπὸ τὰ σώματα καὶ πολλὰ ἄλλα ποῦ δὲν ἠμπορεῖ νὰ εἰπῇ κανεὶς με ἔνα λόγον, ὥστε ὅταν εἰσθανθοῖν ὀποτροπισμὸν διὰ τὸ πλῆθος τῶν κακῶν καὶ ἐπιθυμῶσιν νὰ καταπιεῶσιν εἰς τὸν ἄκρυστον ἡμέραν **C** νὰ ἀπολαύσων τὴν διαρκὴ γαλήνην, ἢ ὅποια δὲν ἔχει ἀναμενεγμένα με τὰ ἀγαθὰ τὰ κακά, ἀλλὰ ἔχει καθαρὰ τὰ ἀγαθὰ, τὰ πραγματικὰ ἀγαθὰ.

Διότι οὐτὰ ποῦ φαίνονται ἐδῶ εἰς τὴν γῆν ὅτι εἶναι καλὰ, ὅπως ὁ πλοῦτος, ἢ δόξα καὶ ἡ ἐξουσία, εἶναι μὲν τὰ ὀνόματα τῶν καλῶν, εἶναι ὅμως καὶ ἀναμενεγμένα με τὰ ἀντιθετὰ· τὰ δὲ ἐκεῖ εἰλικρινῆ καὶ καθαρὰ, ὅχι εἰς τὰ ὀνόματα, ἀλλὰ εἰς τὴν πραγματικότητα ἔχουν τὴν εὐτυχίαν. Διὰ τὸ κατορθώσασθαι λοιπὸν αὐτὰ πρέπει νὰ ζηλώσωμεν τὴν ἀρετὴν τῶν μαρτύρων, τὴν ἀνδρείαν, τὸν ζῆλον, τὴν πίσσιν, τὴν ἀπάρησιν τῶν παρόντων, τὴν ἐπιθυμίαν τῶν μελλόντων, εἶναι δὲ δυνατόν διὰ αὐτὰ νὰ τὰ κατορθώσωμεν χωρὶς ὀργῶν. Διότι καὶ ἂν δὲν ἀπελιθῆ φρεσὶς, ὅμως ὑπάρχει βιασιτέρα τῆς σπάρδος ἢ ἐπιθυμίας· καὶ ἂν δὲν ὑπάρχουν οἱ ὀδόντες τῶν θηρίων, ἔρχεται ὁ θυμὸς ποῦ εἶναι χειρότερος τοῦ θηρίου· **D** καὶ ἂν δὲν παραστέκωνται ὄχημα διὰ τὸ κατακόφουν τὸς πλευράς, ὑπάρχει ὅμως ὁ φθόνος ποῦ εἶναι χειρότερος ὅπου κάθε ὄχημα καὶ καταπνίγει τὴν ψυχὴν.

Πρέπει λοιπὸν ἡμεῖς ἐναντίον τῶν παθῶν τούτων νὰ ἀναλάβωμεν ἀγῶνα καὶ με τὴν δύναμιν ποῦ προσέρχεται ἀπὸ θαυματοκράστους σκέψεις νὰ ὀκνηώσωμεν ἐναντίον αὐτῶν καὶ εἶσι νὰ διανόσωμεν τὸν παρόντα βίον, καὶ καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς ζωῆς νὰ εὐρισκώμεθα εἰς διαρκὴ ἀγῶνα, ὥστε ἀφοῦ κοπιώσωμεν ὅληνον χρόνον νὰ ἀμεκθώμεν διὰ παντός καὶ νὰ ἀπολαύσωμεν τῶν αἰώνων ἀγαθῶν καὶ νὰ εἴμεθα πάντοτε με τὸν Κύριον καὶ νὰ ἀπολαμβάνωμεν τὴν μετ' αὐτοῦ κοινωνίαν, ἢ ὅποια ὑπερβαίνει κάθε λογικὴν καὶ κάθε σκέψιν, εἰς τὴν ὁποίαν εἶθε ὅλοι ἡμεῖς νὰ μετόσωμεν, διὰ τῆς χάριτος καὶ φιλανθρωπίας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ διὰ τοῦ ὁποίου καὶ μετὰ τοῦ ὁποίου ἀνήκεα ἡ δόξα εἰς τὸν Πατέρα συγκρόνας καὶ εἰς τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, νῦν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Εἰς Μαρτύρας Ομιλία.

C Αἱ τῶν μαρτύρων ἑορταὶ οὐκ ἐν τῇ περιόδῳ τῶν ἡμερῶν μόνον, ἀλλὰ καὶ τῇ γνώμῃ τῶν ἐπιτελούντων κρίνονται. Οἷόν τι λέγω. Ἐμμήσω μάρτυρα; ἐξήλωσας αὐτοῦ τὴν ἀρετὴν; κατ' ἔγνος αὐτοῦ τῆς φιλοσοφίας ἔδραμες; καὶ οὐκ οὔσης ἡμέρας μάρτυρος, ἑορτὴν μάρτυρος ἐπετελέσας. Τιμὴ γὰρ μάρτυρος, μίμησις μάρτυρος. Ὡστε γὰρ οἱ τὰ φαῦλα **A** πράττοντες, καὶ ἐν ἑορταῖς ἀνείργοι εἰσιν· ὅτω καὶ οἱ τὴν ἀρετὴν μετιόντες, καὶ πανηγύρεως οὐκ οὔσης, ἑορτὴν ἐπιτελοῦσιν· ἐν γὰρ τῷ καθαρῷ τοῦ συνειδότης ἢ ἑορτῆς χαρακτηρίζεται. Τοῦτο καὶ ὁ Παῦλος δηλῶν λέγειν· Ὡστε ἑορτάζωμεν μὴ ἐν ζύμῃ παλαιῆ κακίας καὶ πονηρίας, ἀλλ' ἐν ἀζύμοις εὐκρινείας καὶ ἀληθείας. Ἔστι τοίνυν ἄζυμα παρὰ Ἰουδαίους, ἔστι καὶ παρ' ἡμῖν· ἀλλὰ παρ' ἑκαίνοις μὲν ἄζυμον ἐξ ἀλεύρου, παρ' ἡμῖν δὲ καθαρότης βίου, καὶ ζωὴ κακίας ἀπάσης ἀπηλλαγμένη. Ὡστε ὁ βύπτου καὶ κηλίδος καθαρὰν τὴν ἑαυτοῦ διατηρῶν ζῶν, καθ' ἡμέραν ἑορτάζει, πανηγυρίζων αἰεὶ, καὶ μὴ ἐν ἡμέρᾳ, μηδὲ ἐν σιχοῖς μαρτύρων, ἀλλὰ καὶ οἰκοι καθήμενος. Ἔστι γὰρ καὶ καθ' ἑαυτὸν ἑορτὴν **B** μαρτύρων ἐπιτελεῖν. Καὶ ταῦτα λέγω, οὐχ ἵνα μὴ παραγινώμεθα πρὸς τοὺς τάφους τῶν μαρτύρων, ἀλλ' ἵνα παραγενόμενοι μετὰ τῆς προσηκούσης ἀπαντῶμεν προθυμίας, καὶ μὴ μόνον ταῖς ἡμέραις αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ τούτων χωρὶς, τὴν αὐτὴν εὐλάβειαν παρεχώμεθα. Τίς γὰρ οὐκ ἂν ἀγάσαιο σήμερον ἡμῶν